

Sámedikki dievasčoahkkin

Čoahkkingirji 02/04

Kautokeinoeien 50, N-9730 Kárášjohka
Telefon +47 78 47 40 00
Telefaks +47 78 47 40 90
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no

Áigi: miessemánu 24.b - miessemánu 28.b. 2004

Báiki: Sámediggi

Áššelistu

Áššenr.	Áššetihttal
017/04	Vuodđudeapmi
018/04	Sámediggeráde kulturpolitihkalasj diedadus
019/04	Sámedikki doaibmadiedáhus
020/04	Gažaldagat Sámediggeráddái Sámedikki čoahkkinortnega §11 vuodul
021/04	Odđa áššiid dieđiheapmi
022/04	Sámedikki jahkediedáhus 2003
023/04	Sámedikki reviderejuvvon bušeahtta 2004
024/04	Sámegiella lea čaffat! - Sámediggerádi diedáhus sámegiela birra
025/04	Láhkaásahus sámi leavvga geavaheami várás
026/04	Áigemuddu meannudit árvalusaid boazodoallošiehtadussii
027/04	Boazodoallošiehtadus 2004 - 2005
028/04	Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusat
029/04	Sámedikkiid oktasaščoahkkin
030/04	Sámeálbmotfoanda

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkináiggat

Áigi	Ášši	Siidu
24.05.2004 dii 09.00 – 09.15	17/04	4
24.05.2004 dii 09.15 – 09.40	18/04 (ovddiiduvvon)	7
26.05.2004 dii 09.05 – 16.00	19/04	17
26.05.2004 dii 16.00 – 16.50	20/04	37
26.05.2004 dii 17.20 – 18.50	21/04	46
27.05.2004 dii 09.00 – 09.15	21/04 (joatkka)	
27.05.2004 dii 09.15 – 11.35	22/04	54
27.05.2004 dii 11.35 – 14.45	23/04	145
27.05.2004 dii 15.00 – 17.35	24/04	164
27.05.2004 dii 17.35 – 18.40	25/04	181
27.05.2004 dii 18.40 – 18.50	24/04 (jienasteapmi)	
27.05.2004 dii 18.50 – 19.45	26/04	187
27.05.2004 dii 19.50 – 19.55	29/04	205
28.05.2004 dii 09.10 – 09.55	27/04	191
28.05.2004 dii. 10.20 – 11.25	30/04	207
28.05.2004 dii. 11.45 – 12.20	18/04 (ságastallan, jienasteapmi)	
28.05.2004 dii. 12.20 – 12.25	28/04	203

Vuolláičála: _____/_____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siidu

Vuodđogiella: sámeigiella ja dárogiella

Ášši 17/04**Čoahkkima vuodđudeapmi**

Ášši meannudeapmi álggahuvvui miessemánu 24. b. dii. 09.00

Áirasat

Čuovvovaš áirasat ledje vuodđudeamis:

1. Olav M. Dikkanen	21. Svein Peter Pedersen
2. Magnhild Mathisen	22. Randi A. Skum
3. Berit Ranveig Nilssen	23. <i>(Margreta P. Krisiansen ovddas ii leat várrelabtu)</i>
4. Marie Therese N. Gaup <i>(Steinar Pedersen várrelabtu)</i>	24. Per-Bjørn Lakselvnes
5. Janoš Trosten	25. Ann-Mari Thomassen
6. Jon Erland Balto	26. Berit Oskal Eira
7. Ragnhild Nystad	27. Ove Johnsen
8. Egil Olli	28. Åge Nordkild
9. Terje Tretnes	29. Roger Pedersen
10. Per A. Bæhr	30. Per Solli
11. Ole Henrik Magga	31. Sven-Roald Nystø
12. Isak Mathis O. Hætta	32. Stig Eriksen
13. Josef Vedhugnes	33. Anders Urheim
14. <i>(Olaf Eliassen ovddas ii leat várrelabtu)</i>	34. Jarle Jonassen
15. Sverre Anderssen	35. Kjell Jøran Jåma
16. Willy Olsen	36. Sten Erling Jønsson
17. Jon Harald Skum	37. Birger Nymo
18. <i>(Tormod Bartholdsen ovddas ii leat várrelabtu)</i>	38. Johan Mikkel Sara
19. Geir Tommy Pedersen	39. Jørn Are Gaski
20. <i>(Willy Ørnebakke ovddas ii leat várrelabtu)</i>	

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siidu

Juolluduvvon permišuvnnat

Permišuvnnat olles dievasčoahkkimis

- 4. árras Steinar Pedersen
- 14. árras Olaf Eliassen
- 18. árras Tormod Bartholdsen

Permišuvnnat osii dievasčoahkkimis

- 23. árras Margreta P. Kristiansen, vuossárga miessemánu 24. b. 2004 lunši
- 2. árras Magnhild Mathisen, bearjadaga miessemánu 28.b. 2004
- 9. árras Terje Tretnes, bearjadaga miessemánu 28.b. 2004 dii. 0900 – 11.45
- 17. árras Jon Harald Skum bearjadaga miessemánu 28.b. 2004
- 38. árras Johan Mikkel Sara bearjadaga miessemánu 28.b. 2004 dii. 11.30 rájis

Várrelahtut

Marie Therese A. Gaup bođi 4. árrasa Steinar Pedersena ovddas.

Per Arnesen bođi 18. árrasa Tomod Bartholdsena ovddas duorastaga 27.05.2004 dii. 09.00 rájis.

Amund P. Anti bođi 9. árrasas Terje Tretnes ovddas bearjadaga miessemánu 28.b. dii. 09.00 – 11.45

I Áššebáhpirat

- 28.04.2004 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu

II Evttohusat ja vejolaš mearkkašumit

Čoahkkinjodihangotti árvalus Sámediggái

- Ođđa ášši nr. 29/04 Oktasaš čoahkkin sámedikkiid gaskkas. Ášši meannuduvvo maŋemus áššin duorastaga.
- Beaiváduvvon gohččun ja áššelistu oktán ođđa áššiin 29/04 dohkkehuvo

III Jienasteapmi

39 árrasis ledje 35 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Čoahkkinjodihangotti árvalus oktáin ođđa áššiin 29/04 mearriduvvui ovttajienalaččat,

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Vuolláičála: _____ / _____

V Sáhavuorro- ja replihkkalistu

	Sáhavuorro	Replihkka
1	Josef Vedhugnes, (áššejođiheaddji)	

VI Sámedikki mearrádus

- Ođđa ášši nr. 29/04 Oktasaš čoahkkin sámedikkiid gaskkas. Ášši meannuduvvo maŋimus áššin duorastaga.
- Čoahkinjođihangotti árvalus mearriduvvui ovttajenalaččat, oktain ođđa áššiin 29/04 Oktasaš čoahkkin sámedikkiid gaskkas

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui miessemánu 24. b. 2004 dii. 09.15.

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

Vuodđogiella: Dárogiella

Ášši 18/04**Sámediggeráđi kulturpolitihkalasj diedádus**

Arkiva

Arkiiváššennr.

SF-008

2004000229

Ášši meannudeapmi álggahuvvui miessemánu 24. b. 2004 dii. 09.15

I Áššebáhpirat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Tihttal
1.			

Áššejohtu:

Lávdegoddi, ráđđi, komitea, foanda	Beaivi	Áššennr
Sámedikke diavasčoahkkin	24.05.2004	018/04

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámedikkeráđi árvalus lávdegottiide

1 Álggobágo

Dán diedádusán ávdđánbohtá jut kulturiellemiin le stuorra árvo máttij ásiida sámesebrudahkaj. Moahhttelágásj kulturfálaldagájda le ájnasa bisodittjat ja ávdđánihttjat buorre bajedimdilijt ma luluj nanostuhtti iesjdábdov ja gullumav sámesebrudahkaj. Máná ja nuora li dán diehti ájnas ulmmejáksám juohkusin boahhte ájge sáme kulturpolitihkan.

Sámediggeráden adná ieme ja guosskavasj gálldojt vuohkasin boahhteájge kulturpolitihkalasj vuodon. Sámediggeráde diehtá le oase ja temá ma luluj ælla nav d'rkkelit tjielggiduvvam majt lulu berriijn, valla dan diehti gá dán diedádusán galggi boahhte prosessa Sámedikken tsuojggiduvvat, vállji Sámediggeráde dáv ávdđánbuktet dálásj hámen. Diedádusán tjielggiduvvá hástálusá sáme kultuvrraj, ja dárbo gávnnat aktisasj barggovoogijt ja ressursaj ulmijt jávsátjit.

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

Sámediggeráde berust tjuovvot Vuonarijka oajválattjajt jut dan diehti vaj vieledi ietjasa ávdásvástádusáv bisodittjat ja ávddánáhtatjit sáme kultuvrav, ja jut gá dát le nájávná ávdásvástádus. Sámediggeráde sávva oadtjot mañen liehket kulturpolitihka háldadimen ja ávddánimen. Mij vuojn sihtap ávdásvástádimev ietjama ávddánimes ja boahhteájges, ja vuorddep sáhta oajválattja Sámediggáj vaddi dáv vejulasjvuodav.

Sámedigge berustahtta sáme dájddárija buorre ja vuogas máhttelisvuodajt. Danen le ájnas oadtjot doajmmaj buorre aktisasjđajmav dájddárij ja sijá organisásvávnáj mij gullu ávdedit dájdda- ja kulturpolitihkav. Dát la buoremus vuohke láhtjet vejulasjvuodajt dagátjit ja ávddánbukvtátjit sáme girjálavjvuodav, musihkav, dánsav ja teahterav, filmav ja gávvádájdav ja dájddaduojev. Kulturoasse le gállon mávteduhttemij, diedojda ja vásádusájda juohkkat álldarij gáktuj. Oajvveulmmen Sámediggáj le ”*Nanos ja viesso sáme sebrudagá moattelágásj aládusáj, kultuvralasj- ja sebrudakiellemej*” *bs. Sámediggeplánav 2002-2005, 28. bielen.*

Sámedigge le vásedam dille mij gullu politihkkaávdánimáj ja ressursajda sáme kulturdájmajda ælla ávddánam. Dát i la stáhta velgulasjvuodaj milta, *bs. Vuodolága 110 a §’av. Ækton Vuonarijka kulturpolitihkan li vaj gájka galggi oadtjot oasev aktisasj nasjonálasj kulturárbes, ja jut nasjonálasj aktisasjkultuvrra galgaj nanniduvvat. Dát dádjadus la ájn ækton, *bs. St.diedád. nr 48 (2002-2003) Kulturpolitihkka gitta 2014 jage rádjáj.* Diedádus biedjá viehka dættov dasi man ájnas vuonarijkalasj kultuvrra ja dájdda le aktisasjkulturpolitihkkaj.*

1 Vuojno

Vásádusá sáme kultuvra háldadimes vuosedi stuorra dárbbu ruhtadimev oadtjot. Dát vuonet dárbov ienep strategijajda ávdedittjat sáme kultuvrav. Dárbbu le dájmajda ja ressursajda ma lulun buktet doajmmavejulasjvuodajt duon dán kulturoasen ja ma máhtti ávdedit ja ávddánahttet kultuvralasj ávddánbuktemijt ietjas ævtoj milta. Sæmmibuohhta le dárbbu ásadiť ádá æjvvalimsajijt duon dán sámebájkijn.

Sámediggeráde dættot jut sáme kultuvra jáhtuj oadtjom ja ávddánahttem le nasjávnaľasj ávdásvástádus. Vuonarijka stáhtta le duon dán lága, láhkatjállusij ja konvensjávnaľ baktu ietjas velgulattjan dahkam sáme giela, kultuvra, histávra ja sebrudakiellema ávdásvástádiddjen. Stáhta ávdásvástádus sáme kultuvra hárráj le vuostatjin Vuodolága 110 § baktu. Vuodoláhka velgudahtta stáhtav láhtjet diliť nav vaj sáme áľmmuk luluj máhtta nannit ja ávdedit ietjasa gielav, ietjas kultuvrav ja sebrudakiellelav. Ietjá lága, konvensjávnaľ ja dokumenta masi luluj máhtta vuosedit le: ILO-konvensjávnaľ nr. 169, Sámeláhka ja Sámediggeplánna 2002-2005 jagijda.

Sievedip St. diedád. Nr. 48 (2002-2003) *Kulturpolitihkka gitta 2014 rádjáj*, gánná le ulmmen ávddánbuktet oajvvetsiehkijt kulturpolitihkalasj vuorodimijt boahhte lágev jagijda. Diedádusán gæhttjal Ráddidus ávddánbuktet jut kulturpolitihkalasj vuorodime sáme kultuvra hárráj le vieleduvvam. Dási ep midja ávvá guorrasa. Mijá vuojnno ienni le jut Ráddidus dán diedádusán garvvá vuorodit kultuvralasj oajvveulmijt sáme kultuvra gáktuj boahhte láge jahkáj. Diedádusán nammaduvvá sáme kultuvrra dássju soajttamláhkáj. Ij dáhkkiduvá gá Kultur- ja Girkkodepartemænnta ja Ráddidus gággiji diedádusáv Stuorradiggáj kulturpolitihka birra boahhte láge jagijda gánná sáme kultuvrra ij la ávvá nammaduvvam. Midja lip hájen sierraláhkáj gá Ráddidus ij ávvá nammada jut sábmme ja dárro li ávtádásáľasj ja ávtáárvuk giela.

Ráddidus ij la tjuovvolam ietjas ávdásvástádusáv kulturdiedádusán. Dán baktu de sjahtjal ávdásvástádusáv Sámediggáj. Vierti tsjuojggoduvvat Sámedigge ij la badjelváľldám ávdásvástádusáv

sáme kultuvras. Dá vuojno ma nammaduvvi diedádusán dántja kultuvra hárráj, vierttiji aj gullut sáme kultuvrraj. Dán máhke hárráj le tjáhkanibme gaskal Sámedikke ja Stuorradikke famillja-, kultuvra- ja háldaduskomitéa ádjákmáno 15. biejeve 2004 jage, gánná Sámedikke bieles gáhtjoduváj sáme kulturvuojno báhti mañen diedádusán, jali dagáduvvá duoddediedádussa dán hárráj. Ittjij goabbák tjuovvoluvvam.

2.1 Máná ja nuora

Nannim diehti mánájda ja nuorajda buorre bajedimdilijt viertti láhtjeduvvat ábbálasj ja ájgij tjuovvuvasj kulturpolitihkka, ja gullut ábbálasj ásiida kultursuorgen.

Jus dát galggá áleduvvat de le dárbbu buorre aktisasj barggij gaskal Sámedikke ja bájkálasj, guovlo ja guovdásj oajválattjaj. Le adjáj dárbbu buorre aktisasj barggij gaskal Sámedikke ja mánáj ja nuoraj ietjasa, ja aj luojvoj orgánisásjávnnáj ja institusjávnnáj.

Sámedigge nammadij Sámedikke nuorajpolitihkalasj juohkusav (SNPJ/SUPU) ja mierredam mándáhtav ja organiserimav juohkusij guovvamánon j 2003. Juogos galggá ierit ietján liehket siegen gárvedit ja tjadádít Sámedikke nuorajkonferánsajt.

Kulturpolitihkalasj hástálasá mánáj nuoraj gáktuj:

- áttjudit ábbálasj ja ájgij tjuovvuvasj kulturpolitihkav mánáj hárráj, dát guosská juohkkat oase hárráj kultursuorgen.
- arvusmahttet ja nannit sáme mánáj ja nuoraj máhttelisvuodajt mierredit, dájmalasj siebbremav ja bargov sáme sebrudagán ja sebrudagán ietján.
- vaj sáme kultuvra ja dájdda ávddánboahdá ”Kultuvralasj skávvlávuossan”.
- vaj juolloduvvi sierra rudá Sámediggáj ávdedittjat sáme sisanov Kultuvralasj skávvlávuossan”.
- vaj Mánájávdástiddje viertti nanniduvvat sáme gielajn ja sáme máhtudagájn.
- Doarjot sáme diehtjuohkemdievnastusáv (Infonuorra Sápmi) – nehttasajev sáme nuorajda.

2.2 Teahter

Beaivvás Sámi Teahter mij la ájnna sáme nasjonálasjteahter le sierra sajen. Gávnnuui stuorra hástálasá dievnnut ábbá sáme árrombájkijt maj gaska le mælggat manedit, ma diedon bukti sierra manedimgalájt. Juobu Beaivvás Sámi le nasjonálasj teahter, de ælla siján sæmme ressursa gá guovlo- ja intitusjånálasj teahterijn. Ulmmen teahterij le áledit sjaddat ábbálasj teahterin sáme gæhttjijda, vaddet áhpadásáv ja rekruterit nuorra sáme scednadájddárijt ja teahterbarggijt ja aj ávddánahttet sáme drámátihkárijt.

Áarjelhsaemien teatere/Sydsamisk teateater le ájnna scednafálaldahka oarjjelsámijda Vuonan. Teahterin le ájnas doajmma mij gullu nannit oarjjelsáme gielav ja iesjdábdov ja teahterin la aj sierra sadje nannit ja ávdedit oarjjelsáme fálaldagájt scednadájdan ja teahterin.

Kulturpolitihkalasj hástálasá teahter ja scednadájda gáktuj:

- nannit Beaivvás Sámi Teahterij gánnek ruhtavuodov doajmmat sáme nasjonálasj teahterin, nav vaj álet ábbá sáme árrombájkijda.
- Doarjot sáme amatørteahterdájmajt mánáj ja nuorajda – dájmajt ma arvusmahtti mánájt ja nuorajt sijdabájkijn.
- Áttjudit stuoves dájnav mij nanni Áarjelhsaemien Teatere/Sydsamisk Teater bargov.

2.3 Dájdda- gávvdájdda ja duodje

Vuolláičála: _____ / _____

Sáme dájddára le guhkeav ráhtjam oadtjot ietjasa dájddalasj ávddánbuktemijt dáhkkidum. Dát bohtá ierit ietján dassta gá stuorrasebrudagan moatten láhkáj le sajiddum europeak dájddavuojo, le de gássjelis sáme dájddaj anssidit guddneárvov ja roaddimav. Sáme dájddára vierttiji luondulasj ja ávtárvuk oassen sjaddat vuonarijkkak dájddaiellemis, gánná sáme dájddárijn le ávtáárvulasj ávto liehket dájddalasj dájddára.

Dájddamusea lij liehket ájnassin dájddárijda gánná lidjin vuosedit ietjasa bargov ja ulmutjijda gudi lidjin oadtjot máhttelisvuodav dájddav sáme dájddárijs gehtjadit. Ij la dágálettat gá divras dájdda hætthu vuorkán liehket dan diehti gá ij gávnnu sadje vuosádušájda.

Kulturpolitihkasasj hásstálusá dájddárij, gávvádájda ja duoje gáktuj:

- sáme dájddára ja duodjára oadtju sámmi ávtojt buohtalakkov ietjá dájddárij
- sáme dájddamusea ásaduvvá
- lasedit stipenndaártnigav vaj ienep ulmutja oadtju sáme dájddárijs stipendav.
- áttjudit máhttelisvuodajit sáme dájddaguovdátjij Sápmi temapárkkaj Kárásjgánn.

2.4 Girjálásjuohta ja sáme publikasjávnná

Dárbbos sáme girjálásjuohtaj le stuore ja fállalahka ilá binná. Dát gullu juohkka sjángarijda. Sámedigge le vuorodam doarjjagijt vuostasjálguvaddemijda mánáj- ja nuorajgirjálásjuodav, girjálásjuodav julev- ja oarjjelsábmáj ja tjáppagirjálásjuodak álgusvaddemav. Sámedigge le vuojnnám dárbov arvusmahttet lasedit sáme gielak girjálásjuoda álgusvaddemav ja girjálásjuodav mánájda ja nuorajda. Le stuorra dárbbos sáme mánáj ja nuoraj arvusmahttet sáme giellaj tjálláttit. Ájnas la aj ávddánbuktet sáme gielak girjálásjuodav vaj le jáksámmieren láhkkijs. Dán gáktuj le oasstemártnik sáme tjáppagirjálásjuohtaj akta ássjen jáhtuj oadtjot.

Dárbbos publikasjávnnájda ma li hiebadum sáme álmugij le stuorre, sierra gájt de mánáj gáktuj, nuorajda ja nissunijda. Dát gullu goppátjagá sáme iesjdábdos nannima diehti ja adnem ja ávddánahhttem sáme gielav, ávdedim diehti láhkám dábjit sáme giellaj, ávddánbuvttáttit ja arvusmahttedittjat moattelágásjuodav sáme kultuvran ja iesjdábdos ja vaj máhttelisvuodajda oadtjot ávddán ja tsuojggit dilijt mánáj, nuoraj ja nissunij berustimijt, vuojnojt ja dilev udnásj sáme sebrudagán.

Kulturpolitihkasasj hásstálusá girjálásjuoda ja sáme publikasjávnnáj gáktuj:

- lasedit ruhtadimev girjálásjuoda dájddajda
- aktisasj barggo nuorttarijkkaj dásen mij gullu sáme girjálásjuodav ávdedit
- stuoves oasstemártnik sáme girjálásjuohtaj
- arvusmahttet tjállendájddalasj bargov sierraláhkáj sáme mánáj ja nuoraj gaskan
- vaj sáme publikasjávnnáj ruhtadimvuodo nanniduvvi stuoves álgusvaddem diehti.

2.5 Musihkka ja fertivála

Sáme musihkka le dábegis juojgas ja sámmalávllomis gitta ádáággásasj musihkkaj. Moattelágásjuohta sáme musihkan viertti ávddánboahitet, vájku makkár dábijs, h' mes ja sisanos. Musihkka le vuojn aj rijkkajgasskasasj giella ja dasták tjádná báddijt ja rávijt ásat. Arvusmahttet mánáj ja nuoraj berustimijt sáme musihkkaj le ájnas hásstálassan.

Sáme festivála ja festivála gánná sáme arrangementa li ájnas saje ávddánbuvttájit sáme kultuvrav ja vásedittjat ja sáme dájdda- ja kulturávdánbuktemijda, sámmibuoha gá li vejulasjuohtan sáme artistajda ja dájddárijda ietjasa bargov ávddánbuktet.

Áttjudim diehti oadtjot ávtáárvuk ja buorre fálladagájt Nuortta-Vuona álmugij, de læhká riikkaguovlomušihkkárártnik Nuortta-Vuonan ájnas sadje. Sáme mušihka viertti liehket luondulasj oassen dán ártnigin, ja Sámedikke mielas viertti sáme juojgge ja mušihkkár vuoroduvvat boahhteájge bargugjibiedjamijn.

Kulturpolitihkalasj hástálušá mušihka gáktuj:

- sáme festivála vierttiji oadtjot dudálasj ruhtadimævtojt
- sáme mušihka viertti sjaddat oassen riikkaguovlomušihkkárártnigin. Riikkaguovlomušihkkárártnik viertti vijdeduvvat vaj sáme mušihkkára aj sjaddi luondulasj oassen dánna
- arvusmahttet berustimijt sáme mušihkkaj mánáj ja nuoraj lunna
- ásadit etnomušihkaguovdátjav

2.6 Filmma

Dárbbu ienep s´me filmma ja tv-produksjávnnáj le uddni stuorre. Fillma le vuojn ádá dájdalasj ávddánbuktemhábmme sámij gaskan, juoga mij vuojnu gá binná le produseriduvvam sáme filmmadahkkijis. Sivá dási le moadda, ierit ietján doarjjaártnik vádne sáme filmmaproduksjávnnáj. Dát ietjá fillmabirás le aj binnáv sámijt segadam ietjasa barggugj ja sámijn ietjasijn ælla dábálettjat læhkám berustibme dán dájdalasj hábmáj.

Lassánam la galla viehka áhtsámušájs sáme filmaulmijda. Lahkavuohta birrusijda ja dábdodo prosjevtaj sisadnuj buktá buorev dákkár barggugj. Vuorddedahtta filmmaruhtadimártniga ma li juo jádon adjáj boahhteájgen li mañen ruhtadimen sáme filmma- ja videoproduksjávnnáv.

Kulturpolitihkalasj hástálušá sáme filma gáktuj:

- nannit Sáme filmafestiválav nav vaj dát máhtta ávddánit stuoves jahkásasj dáhpádussan
- barggat nav vaj aktisasj barggo gaskal sáme filmaaktøraj ja Nuorttavuona filmmaguovdátja Honningsvágen vijdábut ávdeduvvá
- oadtjot ásadit sierra (jali guovllo) filmafándav
- lasedit ruhtadimævtojt sáme filmmaproduksjávnnájda
- áttjudit sáme Mánáj-tvav bæjv´lasj fálladahkan.

2.7 Sáme kulturvieso

Sáme kulturvieso li sierraláhkáj ájnnasa bájkijn gánná sáme li tjielgga unneplágon ietjá viesádij gáktuj. Sáme kulturvieso li guovdátjin ávddánahttemin sáme gielav, kultuvrav ja iesjdábdov. Sámmiláhkáj doajmmi sáme musea kulturviesson vijdáp vuojnoj milta. Sámmibuoha bukti dá sáme kulturvieso sissnálasj struktuvrav mij vaddá ávddánimmáhttelisvuodajt bájkálasj sebrudagájda.

Kulturpolitihkalasj hástálušá sáme kulturviesoj gáktuj:

- Várdobáikki, Evenássjen/Skánegin oadtju ruhtadimev ávddáprosjekterimij
- Saemien Sijte stuoredime ruhtadibme tjielggiduvvá 2005-jage Stáhtabudsjehtan.

Vuolláičála: _____ / _____

- Ája Samisk Senter oasseruhtadibme tjoavdeduvvá. Sámedikke mielas la sajenis Stáhtta oassálasstá ruhtadibmáj nav vaj stuoredibme sjaddá állesattjat ruhtadam.

2.8 Sáme kulturorganisasjávna

Sámediggáj adná ájnasin dav vaj sáme kulturorganisasjávna máhtti ávddánahttet ja vijdedit ietjasa ájnas sajev sáme sebrudagán, ja sihtá barggat nav vaj organisasjávna oadtju rámmajit ietjasa doajmmaj.

Kulturpolitihkasj hástálasá sáme kulturorganisasjávna gáktuj:

- nannit ja ávddánahttet ruhtadimævtojt, dát gullu sierra kulturorganisasjávna gudi rekrutteriji sáme nuorajit.

3 Aktisasjargosjehtadus

Sámedikke vuollásjrádij ietjá orgániseridattijn, báhtin sáme kulturorganisasjávna sierra tsuojggidusá n.g. aktisasjdájma modella gaskal Sámedikke ja sáme dájddáorganisasjávna gánná li ájnas tjuogga mij gulluj ævtodimrievtesvuodajit gudi luluj máhttet ájrasit dájddárijit dán ávdep Sáme kulturráden. Dát modella aneduváj buorren dat mielas gá dájddára oadtjun vájkodit gáktu kulturruhtadime aneduvvin dájddarsebrudahkaj.

Dáv aktisasjdoajmmamodellav guodij Sámedigge gá ietjáláhkáj organiserijn Sámedikke 01.01.01 rájes. Sámedikke doarjjastivrra háldat Sámedikke doarjjaruhtadimijit.

Mij dát sisadná tjielggá gá Sámedigge mierret budsjehtav. Doarjjastivrra galggá háldadit doarjjaruhtadimijit majt Sámedikke állestjáhkanibme vaddán stivra hállduj.

Sámedigge gáhtset sáme kájddárijda dudálasj ruhtadimævtojt. Danen la ájnas áttjudit buorre aktisasjdájma dájddárij ja sijá organisasjávna hábmit dájdda- ja kulturpolitihkav. Dát vædjá liehket buoremus dáhpe láhtjet ævtojt dagátjit ja ávddánbuvttájit sáme girjálásjvuodav, musihkav, dánsav ja teahterav, filmav ja gávvdájjav ja dájddaduojev, bs. Sámediggeplánav 2002-2005 30. bielen.

Sámedigge le sjehtadam aktisasjargov Trámsá- ja Finnmárko fylkasuohkanij. Sáme giella ja kultuvrra le oadtjum stuorra sajev sjehtadusájn ja fylkasuohkana li diehtemin ietjasa ávdásstádusáv mij guosská nannit ja ávddánahttet sáme kultuvrav. Aktisasjargo baktu sihtá Sámedigge aktan ietjá oassálasstij dahkat guovlojda ienepárvulasj ávdedimev ja ádástuhttemav sáme bájkijn. Duodden le miella sjehtadit aktisasjargosjehtadusáv Hedmárko-, Oarje- ja Nuortta Trøndelagáj ja Nordlánda fylkasuohkanij.

Sámediggeráde sievet dasi jut Sámedikken li moattelágásj dahkamusá majt digge galggá barggat. Dánna aj sisadnon ierit ietján Sámedikke sadje ja oassálasstem sebrudakstivrrimin ja oajválásj fábmogisvuohta, berustimárme ja rijddotjoavddem, árvo- ja kultuvrraháldadibme, dievnastusvaddem, juogadimháldadibme, æládusdoajmma, aktisasjoasselaste, iesjháldadibme, ja aktisasjdievnastus. Gá Sámedigge dát diles galggá válljit aktijdimhámiht duon dán sebrudakásijda, le ulmusj arvustallamin moadda vieldusá. Dát gullu ierit ietján dási:

- politihkasj stivridahttemij
- gatjálvisájda fágalsj kvalitehtajda ja árvovuodajda iesjráddijiddjen
- effektivitehtaj
- berustusoasselastemijda ja iesjmierredibmáj
- dárkkelis rievtesvuodajda, ávtáárvuk giehtadallamijda ja almolásjvuodajda

Vuolláičála: _____ / _____

- áđástuhttemijda ja rievdadimtjehpudagájda

Hásstalussan Sámediggáj, aktisasj bargon Sáme dájddaorganisasjavnáj, le bisodit ja vidábut guoddet dájttárvojt, duodden le áj ienebujt mañen boahhteájge sáme dájdda- ja kulturpolitihkaávdđánimen. Dát guosská sierraláhkáj gatjálvissaj mij guosská árvvovuodajda iesjmierredimen dájddasuorgen. Duodden dási le ájnas vaj dájdda- ja kulturpolitihka hábmduvvá lagámusát gá máhttelis aktisasjdájmajn gaskal Sámedikke ja dájddaorganisasjavnáj. Dát máhtta buoremusát tjadáduvvat gasskavuolta sáme dájddárij ja Sámedikke vijdeduvvá aktisasj bargo oassálasstema baktu, mij sisadná usjolmav ávtáárvulasjvuodav oassálasstij gáktuj. Danen Sámediggeráde oajvvat dát vuojnno biejaduvvá vuodon boahhteájge hábmimijda mij guosská aktisasjvuoltaj gaskal sáme dájddaorganisasjavnáj ja Sámedikke. Dát la duogátjin gá Sámediggeráde vuojná dárbov dahkat vælggogis sjehtadusáv Sámedikke ja sáme dájddárij gaskan.

Tjáhkanimen gaskal Sámedikke ja dájddaorganisasjavnáj guovvamáno jagen 2004 sjattaj digástallam aktisasj bargosjehtadusá birra gaskal Sámedikke ja dájddaorganisasjavnáj. Oassálasste anijga buorren dáv, ja dákkár aktisasjsjehtadusáj la ulmmen láhtjet diliht dahkat ja ávdđánbuktet sáme girjálvasjvuodav, musihkav, dásnav ja teahterav, filmav ja gávvádájjav ja dájddaduojev.

Oajvvetsiehkke sjehtadusán sáme dájddaorganisasjavnáj le ierit ietján:

Ulmme sjehtadusán, njuolgasdusá sjehtadusáv dádjadittjat, ávdásvástádus ja vælggogisvuoda, doajmmaájge, giehtadallamvuoge gáktu digástallamijn tjoavddet jus e guorrassa. Dát la sjehtadus mij reguleri digástallamijt gaskal oassálasstij.

Sjehtadusán áj viertti ruhtadimmieri stipendaártnigijda, organisasjavnádoarjagijda daj gaskan áj Sáme dájddaráde, doajtta liehket áj dárbo doarjagij birra dájmajda ja prosjevtajda organisasjavná (oassálasste) regijan, sierra foannda duon dán doajmmaj j.n.v.. Vijdábut de dagáduvvá oajvvadus njuolgasdusájda gáktu Sámedikke dárkastusdájmma galggá liehket sjehtadusá gáktuj.

Háldadibme muhtem prosjevtaj- ja prográmmaruhtadimij birra oajvvaduvvá boahtet ávdđán sjehtadustevstan gaskal oassálasstij. Oajvvadusán háldadime birra prosjektadoarjagij unnep mihtomierij, nav gáktu mij oajvvadip galggá boahtet ávdđán sjehtadustevstan, sjaddá modellan mij vaddá máhttelisvuodajtt ávdedit moattelágásjvuodav ietjá vuogij milta gá mak ábbálasj háldimávdásvástádus Doarjastivra hálddon le. Mijá miela milta le vieledim diehti doarjajuohkemprosessaj buorren gá fábmogisvuolta juogeduvvá gaskal dájddárij ja Sámedikke mij la jut sjehtadusá ulmmen.

Álgeduvvá prosessa gánná Sámedigge ja sáme dájddaorganisasjavná aktisattjat barggi oajvvadusáv sjehtadussaj. Bargadahttin nammadum tsiehkij galggi oassálasste nav guhkás gá la máhttelis áhtsát sábadusáv sisano birra.

4.0 Dárbo ja dájma

Sámedigge le tjanádum ruhtadimmieri oadtjot bargadum ja ávdedit sáme politihkav kultursuorgen. Sámedigge le ávdutjis moaddi læhkám aktijvuodan Kultur- ja girkkodepartementajn mij guosská ruhtadimijda sáme kultuvrraj ja ij la mige konkrehtalaj ávkke dássta sjaddam. Kultur- ja girkkodepartemænnta le javllam ávdásvástádus sáme kultuvra gáktuj le dálla Sámedikken, ja nav la Sámediggáj ietjas vuorodime duogen.

Le aj tjelgga iehpegáktok ruhtadimmieri gaskal Vuona- ja Sámekulturfánda. Sámedigge adná dáv iehpegáktukvuodav tjelgga duhtamahttasin, ja árvustallá dájmaht dán gáktuj. Dát dille ij ávvánis makkárik láhkáj máhte liehket stáhta vælggogisvuodaj gáktuj sáme giela ja kultuvra hárráj. Nannitjit ruhtadimmieri sáme kultuvrraj, máhtta ruopptovaddet ávdásvástádusáv Sámedikke departemennatj liehket akta dármme, *bs. Mærrádusáv ávsjen 43/03 Sámedikke budsjehtta 2004 jahkáj Sáme almmudusá*

Sámedigge sihtá, mærrádusá 24/01 vuodon, árvustallá álgedit digástallamártnigav Kultur- ja girkkodepartementajn. Sámedigge vuojnna jahkásaj digástallamájáhkaniimij, gánná Sámedikke almma ruhtadimdárbbo, ávdásvástádusjuogedibme gaskal almolasj stivrimoajválattjaj, ja háldadus ruhtagála digástalladuvvi. Sámedigge ij des sidá risikerit oadtjot ienep suorgijda ávdásvástádusáv jus ij ruhtadibme tjuovo.

Sieveduvvá Stuorradikke fámillja-, kultur ja háldaduskomitea le juo giehtadallam Stuorradikke diedádusáv nr. 48 (2002-2003) *Kulturpolitihkeka 2014 jage rádjáj*. Komitea Ájrrasa Barggijbelludagás, Sosialisstalasj gárábelludagás ja Guovdásjbelludagás miejnnij ij la sáme kultuvrra vieleduvvam dán oajvvadum kulturdiedádusán, ja gáhtjun Ráddidusáv aktisattjat Sámedikkijn árvusmahttet jus vierthi sierra diedádus dagáduvvat sáme kultuvra birra, *bs. Oajvvadus Stuorradiggáj nr. 155 (2003-2004)*. Sámediggeráde guorras dási ja árvustallá ávdánbuktet gájbbádusájt Kultur- ja girkkodepartementaj sierra sáme kulturdiedádusá birra.

Sámediggeráde ánot guorrasit vaj prosessa sáme kulturorganisásjavnáj álgeduvvá mij gullu oadtjot aktisásjarggosjiehtadallamav (oajvvesjiehtadallamav) kultuvra birra. Sámediggeráde ávdánbukta dárkestuvvam dokumentav Sámedikke állestjáhkanime dáhkkiidimáj ragátmáno jagen 2004.

Sámediggeráde árvustallá ávdánbuktet - dájdda ja kulturdiedádusáv. Diedádussa plánijuvvu ávdánbuvteduvvat vuostasj jahkebielen j 2005. Ulmmen la buktet ávdán oajvávalasj ja prinsihpalasj digástallamav kulturpolitihkalasj hástálusáj sáme dájda- ja kultuvra hárráj.

Mearkkašumit 1, BB:a sámediggejoavku bokte, áirras Marie Therese Nordsletta Gaup

Sámediggeráde kulturpolitihkalaš čielggadus

Bargiidbellodaga sámediggejoavkkus leat čuovvovaš mearkkašumit čielggadussii:

2.2 Teáhter

Lasseevttohus vuosttas teakstaoassái:

Beivváš Sámi Teáhtera ovddideapmi ollesárvošaš sámi teáhterin sorjá ollu teáhtera lanjain. Beivváš Sámi Teáhteris leat konkrehta plánat hukset sierra teáhterviesu Guovdageidnui. Sámediggi vuordá ahte Kultur- ja girkkodepartemeanta lea mielde ruhtadeamen dán hui dárbašlaš viesu.

2.3 Dáidda – govvadáidda ja duodji

Lasseevttohus nuppi teakstaoassái:

Sámi dáidaga sisaoastima bokte leat ostojuvvon mánga válljugas sámi dáiddadagu. Váilevaš čájáhuslanjaid geažil eai beasa olbmot návddašit dáid dáiddadaguid, seammás go dáiddadaguid vurken lea dohkemeahtun. Danne Sámediggi aiddostahtta deatalažžan duohtandahkat sámi dáiddamusea.

2.4 Girjjálašvuohta ja sámi prentosat

Lasseevttohus vuosttas teakstaoassái:

Vuolláičála: _____ / _____

Sámedikki dáiddárstipeanda juogaduvvo sámi dáiddáriidda ohcamiid vuodul. Dát dáiddárstipeanda galgá movttiidahttit earret eará almmuhit sámi girjjálašvuoda ja prentosiid.

Lassevttohus maŋimus teakstaoassái: Ođđa čuokkis:

Lasihit lágádusdoarjaga sámi lágádusaide.

2.5 Musihkka ja festiválat

Maŋimus teakstaoassái: Ođđa čuokkis:

Lasihit juolludemiid sámi musihka buvttadeapmái, seammás go rievdata doarjjajuolludeami nu ahte ii šat ruhtat ollásit dušše moadde buvttadeami, muhto ahte oasseruhtada mánga almmuheami.

2.6 Filbma

Maŋimus teakstaoassái: Ođđa čuokkis:

Sierra tv-fálaldat sámi nuoraide.

4.0 Dárbbut ja doaibmabijut

Nuppi teakstaoasi nuppi cealkaga riedadus:

Sámedikki mielas dát skuhčivuohta lea oalle dohkkemeahttun ja háliida dán ášši ságaškuššat Kultur- ja girkodepartemeanttain.

III Jienasteapmi

39 áirasais ledje 35 čoahkis. Dán áššis ii jienastuvvon

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorro- ja replihkkalistu

	Sáhavuorru	Replihkka
1	Randi A. Skum (áššejođiheaddji)	
2	Marie Therese A: Gaup	
3	Ragnhild Lydia Nystad	
4	Ole Henrik Magga	
5	Janoš Trosten	
6	Terje Tretnes	
7	Egil Olli	
8	Ann – Mari Thomassen	
9	Willy Ørnebakk	
10	Randi A. Skum (áššejođiheaddji)	

Vuolláičála: _____ / _____

VI Sámedikki mearrádus

Geahča 3. čuoggá

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui miessemánu 28. b. 2004 dii. 12.20.

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjijis leat oktiibuot 210 siidu

Vuodđogiella: Dárogiella

Ášši 19/04**Sámediggeráđi doaibmadiedáhus**

Arkiva

Arkiiváššennr.

SF-

2004002543

Ášši meannudeapmi álggahuvvui miessemánu 26. b. 2004 dii. 09.05

I Áššebáhpirat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Tihttal
1.			Čoahkkimat ja ovddastemit 11.02.04 – 10.05.04
2.	30.03.2004	The Barents Euro-Arctic Region	CSO meeting report Girkonjárğa , 25 – 26 February 2004
3.	19.05.2004	Lene Hansen sádden, Sámediggepresidentii; Sven-Roald Nystø	Diedut Romsa 2014 AS`OG-ohcan

II Evttohusat ja mearkkašumit**Sámediggeráđi árvalus Sámediggái**

Sámediggeráđi doaibmadiedáhus lea áigodaga 11.11.03 – 10.05.04 birra.

1 Doaimma birra

Dán áigodagas lea Sámediggeráđi doallan 3 čoahkkima ja meannudan 26 ášši. Čujuhit čoahkkingirjiide R02/04, R03/04 ja R04/04.

Sámediggeráđi áigu dán diedáhusas mitalit áššiid birra maiguin ráđđi lea dien áigodagas bargan. Nugo oidno mildosis, de lea ráđđi maid searvan ollu čoahkkimiidda ja ovddastemiide.

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siidu

2 Áššesuorggit

2.1 Oahpahus ja oahppu

2.1.1 Ođđa skuvlaodasteapmi – ”Kultur for læring”

Cuoŋománu 2. beivvi dán jagi ovddidii ráđdehus Stuoradiggediedáhusa nr. 30 (2003-2004), *Kultur for læring*. Dán háve guoská odasteapmi olles 13-jagi vuoddoohpahussii. Nu leage Norggas ovddabealde ođđa skuvlaodastus.

Sámediggi oassálastii riikakonferánssas maid Læringscenter lágidii cuoŋománu loahpas, mas lei Stuoradiggediedáhus váldofáddán. Go jearaimet movt diedáhus čalmmustahtta sámegieloahpahusa, de stáhtaráđđi Kristin Clemet duodaštii reivvestis beaiváduvvon 22.04.04 ahte diedáhus láchá saji sierra sámi oahppoplánaid ovddideapmái go diedáhusas čuožžu ahte galget ráhkadit heivehemiid sámi skuvlii dárbbaslaš máhtodagas.

Sámediggerádis lea leamaš čoahkkin Girko-, oahpahus- ja dutkanlávdegottiin diedáhusa birra, ja lea gáibidan ahte Stuoradiggi ferte sihkarastit sámi mánáide vuoigatvuođa oážžut oahpahusa sin iežaset gillii seamma eavttuiguin go eará mánáin leat Norggas. Sámediggi lea bivdán earret eará ráhkadit sierra sámi oahppoplánačoakkáldaga 13-jagi skuvlla váste, ja ahte sámi mánáide ja nuoraide galgá sihkarastojuvvot individuála vuoigatvuohta oahpahussii sámegillii.

Diedáhusas evttohuvvo ásahtit bággolaš nuppi amasgiela oahpahusa nuoraidskuvladásis. Dán nuppi amasgiela sadjái sáhtta oážžut sámegieloahpahusa. Diedáhusas daddjo ahte: ”*Nuoraidskuvladásis olggobealde sámi guovllu, gos okta dahje eambo oahppi ožžot sámegieloahpahusa Oahpahuslága § 6-2, 5.oasi mielde, galget maiddái eará oahppit oážžut vuoigatvuođa válljet sámegiela nuppi amasgiela sadjái*”.

Davviriikkalaš sámi ovttasbarggu birra daddjo diedáhusas ahte galgá addit ”*vejolašvuođa gozibit dárbbu ovttastahit davviriikkalaš doaimmaid sámi vuoddoohpahusa várás, ja galgá addit vejolašvuođa heivehit sámegiela ja suomagiela oahppoplánii skuvllain mat eai geavat sámi oahppoplánaid*”.

Plánas galgá Stuoradiggi meannudit diedáhusa geassemánu 17. beivvi dán jagi.

2.1.2 Sámi árvvut skuvlaárgabeaivvis

Maiddái dán jagi almmuhii ja jugii Sámediggi ovttas davimus Fylkkamánniiguin ja Sámi allaskuvllain ruđaid prošeaktii ”*Sámi árvvut skuvlaárgabeaivvis*”. Prošeakta lea oasseprošeaktan našuvnnalaš vuoruhansuorggis ”*Demokratija ja árvvut skuvlaárgabeaivvis*” maid Ráđdehus lea vuolggahan. Finnmárkku Fylkkamánni hálddaša prošeavtta. 22 skuvlla ohce stimulerendoarjaga ja gávcci skuvlla ožžo stimulerendoarjaga iešguđetlágan sámi árvoprošeavttaide. Doarjaga ulbmil lea stimuleret skuvllaid čalmmustit sámi árvvuid skuvlaárgabeaivvis.

2.1.3 Láže saji lohkamii

"Láže saji lohkamii!" lea doaibmaplána mii galgá stimuleret ohppiid lohkanhálu ja lohkanmáhtu ja buoridit gelbbolašvuoda skuvlagirjerádjosa geavaheamis. Plána vuodđoulbmiljoavkkus leat oahpaheaddjeoahppo-ásahusat ja skuvlaeaigigádat, rektorat, oahpaheaddjit ja skuvlagirjerádjosa bargit vuodđoskuvllain ja joatkka-skuvllain. Sámediggi, Finnmárkku Fylkkamánni ja Sámi allaskuvla leat ovttas vuolgahan doaimmaid mat galget ovddidit ja ovdánahttit sámi mánáid ja nuoraid lohkanberoštumi ja buoridit sin lohkanmovtta. Prošeavtta namma lea "Láže saji lohkamii – Sámegiella", ja das áigut geahččalit joksat daid seamma ulbmiliid go našuvnnalaš doaibmaplánas.

2.1.4 Sámi prográmma earenoamášpedagogalaš gelbbolašvuodáloktemii

Sámediggeráđdi dohkkehii 14.01.04 "Earenoamášpedagogalaš gelbbolašvuodáloktenplána 2004-2006" mas leat fokusis lohkan-/čállinváttut ja guovttegielalašvuolta julev- ja lullisámi guovlluin, ja lulli-Romssas ja davit Norlánddas. Sámediggi ovttasbargá Sámi allaskuvllain ja Stáhta earenoamášpedagogalaš doarjalusain (SEAD) prošeavttaiguin namuhuvvon guovlluid skuvllain ja mánáidgárddiin. Sámediggi lea bidjan prošeaktajodiiheaddji virgái ja dál leat juo álgán plánet. 64 skuvlla, mánáidgárddit, suohkaniid oahpahuovddasvástideaddjit ja eará sámi ásausat leat bovdjuvvon oassálastit prošeaktii. Álgga lea meroštallojuvvon čakčii 2004.

2.1.5 Mánáidgárddit

Sámediggi juolludii earenoamáš doarjaga 46 sámi mánáidgárddiide/ossodagaide ja sámegieloahpahussii 15 dáčča mánáidgárdái. Doarjja lea lassánan 22.500 ruvnnuin juohke sámegielat bargi nammi sámi mánáidgárddis.

2.1.6 Oahpponeavvut

Sámediggi juolludii ruđaid 40 ođđa dábálaš oahpponevvui, main 22 ledje davvisámegillii, 9 julevsámegillii ja 8 oarjelsámegillii. Lassin juolludii ruđaid 6 earenoamážit heivehuvvon oahpponevvui ja 4 mánáidgárdeprošeaktii. Dássáži leat 9 ođđa oahpponeavvu gárvánan dán jagi.

2.1.7 Dutkan

Sámediggi lea gáibidan ahte Norges forskningsråds *Program for samiske forskning* guhkeduvvo ja nannejuvvo mealgat ekonomalaččat. Norges forskningsråd lea duodaštan ahte sámi prográmma ii loahpahuovvo ja ahte lea lunddolaš joatkit prográmmain seamma hámis dahje veaháš muddet dan.

Ráđdehus áigu ovddidit ođđa stuorradiggedieđáhusa dutkama birra 2005:s. Ovdal dán lea Oahpahuov- ja dutkandepartemeanta bivdán guovddáš dutkanásahusaid buktit árvalusaid dasa makkár sisdoallu dán dieđáhusas galggašii leat. Sámediggi ii lean álgoálggus daid ásahusaid gaskkas, mat galge buktit árvalusaid, muhto maŋŋá go Sámediggi válddii oktavuoda Oahpahuovdepartemeantta dutkanossodagain, čielggai ahte maiddá Sámediggi sáhtta buktit árvalusaid. Sámediggeráđdi lea sádden árvalusaidis departementii ovdal áigemeari.

2.2 Giella

Sámediggeráđdi lea dán áigodagas gárven dieđáhusa sámegiela birra. Dát boahdá sierra áššin dán dievasčoahkkimis.

Sámediggerádis leat leamaš čoahkkimat guovttegielalášvuoda birra buot daiguin guđa suohkaniin mat gullet sámegiela hálddašanguvlui. Dain suohkaniin gos leat sámi giellaguovddážit, leat olbmot geat barget dahje eará ládje gullet giellaguovddážiidda oassálastán dáidda čoahkkimiidda. Leat maid leamaš čoahkkimat sámi giellaguovddážiiguin mat leat sámegiela hálddašanguovllu olggobealde. Dáid čoahkkimiid ulbmil lea leamaš ásaht lagat oktavuoda/ovttasbarggu gaskal suohkaniid/giellaguovddážiid ja Sámedikki. Dáin čoahkkimiin galgá čállojuvvot oktasaš raporta.

Moskavuona sámi giellaguovddáš rahppojuvvui almmolaččat cuoŋománu 16. b. 2004, ja lea čihččet sámi giellaguovddáš Norggas.

Sámediggeráđdi lea dán áigodagas joatkán Sámi sátnevuorkká ođasmahttima. Vurdojuvvo ahte ođastuvvon sátnevuorkká rahppojuvvo čakčat. Ođastuvvon sátnevuorkkás sáhtá lassin davvisámegiela sániide maid bidjat sisa julev- ja oarjelsámegiela sániid. Ovttasbargguid Romssa Universitehtain de sáhtá sátnevuorkká automáhtalaččat čájehit movt sámit sodjet, go sátnevuorkká atná giellateknologiija mii doppe lea ovddiduvvon. Sámediggi lea ohcan doarjaga NordPlus Språk-programmas jorgalahttit "Ordbok for samfunn og helse" oarjel-, julev- ja davvisámegilli. Dán sátnegirji lea Olgoriikadirektoráhtta, Oslo Universitehta ja Rádet for Teknisk terminologi almmuhan. Prošeakta lea guovttijagi prošeakta ja 2004 ovddas leat mii ožžon 580 000 norgga ruvno dán prošeaktii. Bargu álggahuvvo čakčat.

Jahkásaš oktasaščoahkkin giellastivrra ja Sámediggeráđi gaskka lea borgemánus dán jagi.

2.3 Valáštallan

2.3.1 Sámi valáštallan

Sámedikki presideanttas lei čoahkkin kulturministtariin njukčamánu 30. b. 2004, mas fáddán ledje sámi valáštallama rámmaeavttut. Čoahkkimis bivddiimet Kultur- ja girkodepartemeantta gávdnat geavtlaš čovdosiid dasa movt sámi valáštallanbarggu ekonomalaččat sáhtáši ovddidit. Sámediggi lea evttohan ahte 2004:s várrejuvvo 6 miljon ruvno speallanruđain sámi valáštallanulbmiliidda.

Kulturministtar ovddidii čoahkkimis ahte lea dárbu oažžut dievasleappot ja eanet detáljadási geahčastaga sámi valáštallama organiseremis, maiddá lahttologu, organiserema jna. birra. Dan olis go galgat háhkat dán lágan geahčastaga dollojuvvui čoahkkin 05.04.04, gos Sámedikki presideanta deaivvadii Sámi Valáštallanlihtu – Norgga beale (SVL-N), Sámi spábbačiekčansearvvi ja SVL riikkaidgaskasaš lávdegotti ovddasteaddjiiguin dainna áigumušain ahte háhkat daid dieđuid maid kulturministtar lea bivdán. Čoahkkimis ledje diet golbma oasálaš ovttaoaivilis ahte álggahit prošeavtta man bokte ovttasráđiid háhkat ollislaš geahčastaga sámi valáštallandoaimma birra. Dán prošeavtta ruhtada Sámediggi ja dat galggašii gárvánit dán jagi miessemánu lohppii vai dan sáhtá sáddet departementii.

2.3.2 Arctic Winter Games 2003

Sámiid valáštallanlihttu lei bovdejuvvon ja lei guossin Arctic Winter Games (AWG) doaluin, mat lági-duvvojedje Fort McMurray:s Alberta:s Canadas dán jagi guovva/njukčamánu. Sámiin ledje mielde oktiibuot 39:s, sin gaskkas ledje valáštallit, kulturbargit ja jodiheaddjit Norggas, Suomas ja Ruotas. Sámi valáštallit ožžo guhtta golli, 10 silbba ja čieža pronšametalja. 2004:s juolludii Sámi kulturfoanda oktiibuot 750 000 ruvno prošeaktadoarjjan AWG doaluid plánemii ja čađaheapmái.

Sámedikki presideanta lei mielde almmolaš guossin doaluid vuosttas oasis. Sus lei maid čoahkkin AWG' bajimuš jodiheaddjiiguin gos ságastallojuvvui sámiid searvama birra boahhteáiggis. Čoahkkimis ovddiduvvui sávaldat ahte sámit boahhteáiggis oččošedje bissovaš lahttovuođa AWG:s buot vuoigatvuođaiguin ja geatnegasvuođaiguin mat dan čuvvot. AWG ii movtge addán lohpadusaid mii guoská dása, muhto AWG presideanta, Gerry Thick, jáhká ahte sámit bovdejuvvojit guossin maidái boahhte AWG:ii mii lágiduvvo Alaskkas 2006:s, ja dalle ain stuorát joavkkuin go dál. Sámiid searvama birra AWG:ii lea ráhkaduvvon sierra raporta Sámi parlamentáralaš ráđđái.

2.4 Ealáhusat

2.4.1 Duodji

Sámediggi ja Romssa fylkkagiella lea ráhkadišgoahtán prošeaktačilgehusa duodjefágaoahpahusa nannema váste. Barggu ulbmilin lea lasihit duodjeoahpalliid. Joavku galgá leat geargan prošeaktačilgehusain 01.06.04. Lassin bargui duodjefágaoahpusain, lea čielggadus maid Jaruma lea ráhkadan duodjeealáhusšiehtadusa ektui leamaš gulaskuddamis.

Gažaldat duodjeealáhusšiehtadusa ja eará áššiid birra mat čatnasit duodjai ealáhussan lea fáddán stuorát duodjefágakonfereanssas geassemánu 3. b. 2004.

2.4.2 Guolástus

Sámedikki doarespolitihkalaš guolástuslávdegoddi lea dál álggahan barggus. Jáhku mielde gárvána guolástusdieđáhus gidđat. Dasto lea guolástuslávdegoddi veahkehan Sámedikki lahtu Berit Ranveig Nilsena barggu Áhperesursalávdegottis. Bargu Áhperesursalávdegottis lea erenoamáš deatalaš sámi guolástusberoštumiide. Danne lea Sámediggeráđdi maid jearran professora Tore Hendriksenis Romssa universitehtas veahki dán bargui.

2.4.3 Boazodoallu

Sámediggi bivddii ášši 08/03 mearrádusas, Boazodoallolága ođasmahttin, beassat searvat láchkaproposišuvdnabargui. Sámedikkis lei 19.03.04 hálddahaslaš čoahkkin Eanadoallodepartemeanttain dán birra. Eanadoallodepartemeanta lohpidii gávnnahit movt Sámediggi galggašii searvat bargui. 11.05.2004 rádjai ii lean boahrán mihkkege Eanadoallodepartemeanttas ášši birra. Danne leat sádden reivve ja ohcalan vástádusa. Eanadoallodepartemeantta dieđuid mielde galgá láchkaproposišuvdna sáddejuvvot Stuorradiggái dál gidđat.

Vuolláičála: _____ / _____

2.4.4 Eanadoallu

Sámedikkis lei 22.04.04 čoahkkin stáhtačálliin Leif Helge Kongshaug ja departemeanta ráđdeaddiin Per Harald Grue Sámedikki saji birra eanadoallošiehtadallamiin. Seamma čoahkkimis ovddidii Sámediggi árvalusaid dán jagi eanadoallošiehtadallamiidda. Sámediggi čujuhii ahte Ráđdehus lei geatnegas bovdet Sámedikki guorahallat oppalaš eanadoallopolitihka hábmema, ja hástalusaid sámi eanadoalus erenoamážit, ovdal dán jagi eanadoallošiehtadallamiid bohtosa. Dán jagi eanadoallošiehtadallamiin lei gáibádussan nannet eanadoalu rámmaeavttuid sámi guovlluin. Dán ferte čadahit nu ahte álggahuvvo stuorát prográmma man bokte divodit doaibmavisttiid áiggi dássái. Mielkebuvtadusas fertejit doallit sáhttit váldit badjelasaset daid mielkeeriid maid stáhta ovdal lea oastán sámi guovlluin. Nubbi eará bealli maid Sámediggi deattuhii, lei rekrutterema sihkkarastin eanadollui. Departemeanta ii sáhttán dohkkehit ahte lasihit mielkeeriid ovttaskas fylkkaide, muhto lei positiiva doaibmaplána ektui sámi eanadoalus, man oktavuodas ferte vuosttažettiin ángiruššat guovllulaš oasálaččaign. Sámediggi áigu ovttasbargguin Fylkkamánni eanadoalloossodagain vuolgahit dákkár doaibmabiddjoplána gidđat.

2.4.5 Boraspiret

Sámedikki árvalusat boraspiredieđáhussii leat 22.04.04 čalmmustuvvon Stuorradikki Energiija- ja biras-lávdegotti jodiheaddjái Bror Yngve Rahm. Árvalus lea ovdal čalmmustuvvon olles lávdegoddái guovvamánus. Sámediggi oinnii ahte dan ođđa boraspiredieđáhusas lea áigumuššan laskadit boraspiriid, erenoamážit getkiid ja albasiid. Ollu sávzaboanddat ja boazodoallit leat ferten heaitit doaluid boraspiriid dagahan vahágiid geažil. Sámediggi deattuhii maiddái ahte Norga lea čadnojuvvon riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaide mat suodjalit sámi ealáhusberoštumiid. Sámi ealáhusdoaimma heaittiheapmi norgalaš boraspirehálddašemi geažil ii soaba oktii ON-konvenšuvnnain siviila ja politihkalaš vuoigatvuodaid birra, ja dat gal ii leat nu vuogas Norgga stáhtii. Sámediggi vuordá ahte Sámediggi ja sámi beroštumit ožžot guovddáš saji dan ođđa boraspirehálddašemes go Stuorradiggi meannuda (stuorradiggedieđáhusa nr 15 (2003-2004) “Rovvilt i norsk natur”, Árvalusa S. nr 174 (2003-2004)).

2.5 Guovllulaš ovttasbargu

2.5.1 Ovttasbargošiehtadus oarjelsámi guovllu fylkkagielddaiguin

Sámedikki, Norlánda, Davvi-Trøndelága, Mátta-Trøndelága ja Hedmárkku fylkkagielddaid gaskasaš šiehtadallamat šiehtadusárvalusa hárrái leat loahpadanmuttus. Ulbmilin lea vuolláičállit šiehtadusa čakčamánu 1. b. Troanddimis.

2.5.2 Eamiálbmotguovlu

Ovdaprošakta eamiálbmotguovllu ektui mii álggahuvvui ođđajagemánu 20. b. gárvvistuvvui cuoŋománu 1. b. Čielggadusas leat golbma váldooasi:

- 1) Eamiálbmotguovllu eavttut, rámmaeavttut ja ráddjejumit
- 2) Ovddidanplánaevttohus eamiálbmotguovllu váldoproševtta čadaheames
- 3) Geahččat makkár čovdosat ja vásihusat eará riikkain leat eamiálbmotguovllu ovddideami ektui

Bargu viidáset dáinna prošeavttain váldá vuolggasaji das ahte mearriduvvo go ahte álggahuvvo go válđo-prošeakta vai ii. Sámediggeráđđi ovddida ášši Sámedikki dievasčoahkkimii guorahallamii čakčamánu.

2.6 Birasgáhtten- ja kulturmuitosuodjaleapmi

2.6.1 Kulturmuittuid billistanáššiid váidimat eai čuovvoluvvo

Politijjat eai leat čuovvolan Ceavccageađggi kulturmuittoguovllu kulturmuittuid billistanáššiid eage sámi kulturbirrasa billistanáššiid Tydála gielddas. Ráđđi lea Sámedikki ovddas guoddalan stáhtaadvokáhtii, mas lea kopiija biddjon Økokrim:i ja Riikaantikvárii, go politijjat eai leat čuovvolan guoddalanáššiid. Áiggi mielde leat oaidnán ahte politijjat eanaš heviid eai čuovvol sámi kulturmuittuid billistanáššiid. Sámediggeráđđi lea sakka fuolastuvvan dan geažil go politijjat eai oro duodas váldimin sámi kulturárbbi billistanáššiin.

2.6.2 Suodjalanplánaproseassat sámi guovlluin

Sámedikki ja Birasgáhttendepartemeantta gaskka lea leamaš čoahkkinn hálddahusa dásis, gos lea guorahallojuvvo suodjalanplánaproseassaid njuolggadusaid ráhkadeapmi sámi guovlluin, geahča Sámedikki mearrádusa áššis 12/03 ja makkár signálat leat addojuvvon stuorradiggedieđáhugas nr. 10 (2003-2004). Sámediggái lea čielggas ahte dán lágan njuolggadusat galget vuodđuduvvot daid geatnegasvuodáide mat leat earret eará ILO-konvenšuvna nr 169 vuodul. Sámediggi ja Birasgáhttendepartemeantta leat ovtta-oaivilis ahte geahččalit ráhkadit njuolggadusaid dien vuodul, ja jos ovttasbargu lihkostuvvá de ovddiduvvo evttohus dievasčoahkkimii meannudeapmái.

2.6.3 Divttasvuona-Hellemo plánaproseassa

Njukčamánu 8. b. lei čoahkkinn presideantta ja Norlándda fylkkamánni gaskka Divttasvuona-Hellemo plánaproseassa birra. Bargiidbellodaga sámediggejoavkku áirras Anders Urheim lei mielde čoahkkimis. Ájluovttas Divttasvuonas lágiduvvui álbmotčoahkkinn miessemánu 4. b. 2004 dan ođđa plánaproseassa birra. Čoahkkima čuovvoleapmin biddjojuvvo ráhkaneaddji bargujoavku mii galgá evttohit maid ferte lagabui čielggadit, movt čielggadanbargu lágiduvvo, gii galgá dan dahkat, makkár gollurámmat ja áigeplána galget leat. Ráhkaneaddji bargujoavkku čállin leaba Ingar Nikolaisen Kuoljok, gii bargá Divttasvuonas ja Bjørn Godal geas bargosadji lea Bodeajjus. Plánejuvvo deaivvadeapmi ja čoahkkinn Birasgáhttendepartemeantta Stáhtaráđiin Børge Brende Divttasvuonas borge/čakčamánu.

2.6.4 Áigumuššiehtadus sámi museavttastahhtimis Finnmárrkus

Stuorradiggedieđáhusa nr 22 (1999-2000) - Kjelder til kunnskap og oppleving – čuovvoleapmin galget dál nannejuvvot soames museavttadaga. Geavahusas mearkkaša dat dan ahte mánga musea biddjojuvvojit oktii nu ahte dain lea oktasaš doaibmastivra, beaivválaš jodiheaddji ja buot bargiin lea oktasaš bargoaddi. Dán nannema ulbmilin lea ásahit fágalaččat ja hálddahuslaččat gievrrat ovtta-dagaid go mat dál leat. Eaktun lea ahte nannejuvvon ovtta-dagat galget searvat našuvnnaš fierpmá-dagaid ovddideapmái ja doibmii. Ovtta-dagaid nannedettiin ferte vuosttas vuorus dahkat museaid, daid eaiggádiid (gielddaid) ja Sámedikki gaskasaš áigumuššiehtadusaid mat leat doaimma váldoruhta-deaddjit.

Sámi museaid deaŋaleamos mihttomearri Finnmárrkus lea daid nannen, go fas museaásahusaid válđo-

hástalussan gaskasámi ja oarjelsámi guovlluin lea fierpmádathuksen. Danne eai leat makkárge nannenplánat álggahuvvon gaska- ja oarjelsámi guovllus. Sámi museaid nannenbargu Finnmarkkus lea dattetge álggahuvvon. Finnmarkkus lea jurdda ásahtit oktasaš museaovttadaga oarjjás (mas leat mielde Sámiid Vuorká-Dávvirat, Guovdageainnu gilišillju, Porsáŋgu musea ja Jáhkovuona mearrasámi musea), ja nuorttas (mas leat mielde Várjjaga Sámi musea, Deanu Musea, Nuortasámi musea, Saviomusea ja vejolaččat vel Máttá-Várjjaga musea).

Deatalaš dás lea ahte museat ja eaiggádat ieža leat postiiivva dán lágan ovddideapmái. Danne lea áigumuššan oazžut áigái áigumuššiehtadusa mas leat ovttadaga ulbmil ja mihttomearri, oktavuoha odđa ja dáláš eaiggáda gaskka, ekonomalaš resurssaid juogadeapmi, stivren, doaimmat maid oasálaččat fertejit čuovvolit áigumuššiehtadusa ektui, ja lohpaláš sirdima meannudeapmi. Dán lágan áigumuššiehtadusat leat hui deatalaččat bušehta dáfus jos Kultur- ja girkodepartemeanta galgá čuovvolit sámi museaid nannema 2005:s.

2.7 Vuoigatvuođat

2.7.1 Finnmarkkuláhka

Sámediggeráđđi lea maŋŋá Sámedikki guovvamánu dievasčoahkkima mitalan joavkojodiheddjiide ja Sámedikki áirasiidda finnmarkkuláhkabarggu birra mii lea jođus. Dán oktavuodas čujuhat 19.03.04 beaváduvvon notáhtii joavkojodiheddjiide ja 28.04.04 beaváduvvon notáhtii mildosüguin, mii lea sáddejuvvon Sámedikki áirasiidda.

Njukčamánu 29. b. lei Sámedikkis čoahkkinn Stuorradikki Justiskomiteain odđa finnmarkkuláhkaárvalusa meannudeami ektui. Biddjojuvvui guovddáži ahte Sámediggi háliida leat mielde bajáshuksejeaddji ovttasbarggus vai Stuorradiggi galgá sáhttit mearridit finnmarkkulága mii lea buoremus vejolaš Finnmarkku ássiide. Čielga eaktu Sámedikki beales lea dattetge ahte finnmarkkuláhka galgá leat čielga álbmotrievttálaš rámmaid siskkobealde. Sámedikki politihkalaš sáttagottis ledje presideanta Sven-Roald Nystø, várrepreseanta Ragnhild Nystad ja Bargiidbellodaga joavkojodiheddji Egil Olli.

Ráđdehus čuoččuha ain 06.04.04 beaváduvvon reivves ahte finnmarkkuláhkaárvalus lea álbmotrievttálaš rámmaid siskkobealde. Ráđdehus čujuha árvvoštallamiidda maid professor Carl August Fleicher ja Olgoriikkadepartemeantta riekteossodat leat dahkan. Sámediggi lea dattetge ožžon buori doarjaga iežas oidnui dán áššis dain juridihkalaš ekspearttain geat leat čielggadan ja árvvoštallan finnmarkkuláhkaárvalusa. Geahča min mearrádusa áššis 21/03, miessemánu 2003.

Boahtte čoahkkinn Sámedikki ja Stuorradikki Justiskomitea gaskka lea jurddašuvvon dollojuvvot geassemánu 24. b. ja galgá leat dan oktavuodas go Justiskomitea galleda Deanu Sis-Finnmarkku diggerievtti almmolaš rahpama oktavuodas.

2.7.2 Minerálaláhka

24.03.04 dollojuvvui hálddahaslaš čoahkkinn Sámedikki ja Ealáhus- ja gávpedepartemeantta gaskka. Čoahkkinn dollojuvvui daid gažaldagaid vuodul mat ovddiduvvojedje Sámedikki gulaskuddancealkámušas minerálaláhkaárvalussii.

Vuolláičála: _____ / _____

Sámediggi deattuha ahte čoahkkima ii galgga áddet nu ahte dat lei ráđđádallan Sámedikki ja Ealáhus- ja gávpedepartemeantta gaskka. Diáloga joatkkan evttohii Sámediggi ahte čađahuvvojit ságastallamat politihkalaš dásis ovdal go láhkaárvalus ovddiduvvo.

2.7.3 Ráđđádallamat

Sámediggi ja Gielda- ja guovludepartemeanta leat šaddan ovttaoavilii ahte álggahit prosedyraásahan-proseassa ráđđádallamiid ja šiehtadallamiid vástte. Čájeha ahte lea čielga dárbu čađahit albma proseassa ortnegiid ja prosedyraid hábmema oktavuodas, nugo maiddá ILO-konvenšuvnna nr 169 nubbi (1) artihkal gáibida. Oktasaš hálddahaslaš bargojoavku lea ásahuvvon mas mandáhtan; lea ráhkadit raportta mas čilgejuvvo 1) ráđđádallamiid ja šiehtadallamiid vuodđu, ja 2) prosedyraid mihttomearit ja evttohusat movt čađahit ráđđádallamiid ja šiehtadallamiid.

Oktasaš hálddahaslaš bargojoavkkus lea leamaš vuosttas čoahkkinn ja lea ráhkaduvvomin oktasaš rávadokumeanta mii lea gárvvis čakčamánu 2004 politihkalaš dásis guorahallama vástte. Loahpalaš evttohus movt geavatláččat čađahit ráđđádallanortnegiid ovddiduvvo dievasčoahkkimii meannudeapmái.

2.8 Riikkaidgaskasaš áššit

2.8.1 Ráđđehusa Eurohppolitihkalaš Forum

Eurohppolitihkalaš Forum doallá dán jagi vuosttas čoahkkima geassemánu 2. b., mas EEO-ruhtadanortnegat ja Davveguovlludiedáhus leat fáddán.

Hálddahaslaš oktavuodajoavku gaskkal guovlluláš ja báikkálaš eiseválddiid ja sámedikki leat bargan an Politihkalaš Foruma ja oktavuohatajoavkku mediastrategiijain. Cuoŋománu 29. b. rahppojuvvui olgoriikkadepartemeantta Eurohppoportála, <http://odin.dep.no/europaportalen/>. Dáin neahttasiidduin gávdnojit Olgoriikkadepartemeantta bidjan dieđut EU birra. Muhtun dieđut galget dađistaga leat maiddá (davvi) sámegilli. Dáppe leat maiddá dieđut Eurohppolitihkalaš Foruma birra ja hálddahaslaš oktavuodajoavku gaskkal guovlluláš ja báikkálaš eiseválddiid ja sámedikki birra. (čoahkkinnreferáhtat, mandáhta ja sáhkavuorut).

2.8.2 Barentskonfereansa

Konfereansa dán jagi dollojuvvui 21. – 22.04.04 Hammerfeasttas. Sámediggi lei bovdejuvvon ja dikki ovddastii Sámedikki presideanta. Dán jagi konfereanssas lei sáhka boahhteáiggi petroleumadoaimma birra ja ealáhusovdáneami birra davviguovlluin. Konfereanssas deattuhuvvui erenoamážit ahte petroleumadoaimma ovdáneapmi davviguovlluin galgá buktit ahtanuššama ja čalggu oktasaš fágalaš ja sosiálalaš arena vuodul mii lea máhtolašvuoda gaskkusteapmi, digáštallan, ovttasbargu ja fierpmádat. Barentskonfereansa lohkkujuvvo deatálaš deaivvadansadjin buohkaide daidda, geat beroštit davvi dimenšuvnnas ja ealáhusovddideames davviguovlluin. Konfereanssas lei sáhka fáttáid birra nugo ohcama ja roggama rámmaeavttut, oljo- ja gássadoaimma riikkaidgaskasaš perspektiivvat arktalaš dálkkádagas ja márkanvejolašvuodát LNG:in Snøhvit:as.

Sihke USA ja Ruošša ovddasteaddjit serve ja čilgejedje dan energiijadigášallama birra mii lea álggahuvvon dán guovtti našuvnna gaskka. EU:s lei maid ovddastus ja dat čilgi EU perspektiivvas boahtteáiggi energiijadárbbu davvi dimenšuvnna ektui.

2.9 Dearvasvuohta

Sámediggerádis lea 21.04.04 leamaš čoahkkin Mánáid- ja bearašdepartemeanttain. Fáddán lei mánáid- ja bearašsuodjalusa odđasis organiseren Stáhta mánáid- ja bearašsuodjalusas. Sámi mánáin lea vuoigatvuohta deaivvadit sámi giella- ja kulturgelbbolašvuođain mánáidsuodjalusas. Dan odđa organisašuvnna guovllukantuvrras galggašii leat bajimus ovddasvástáduš gozihit sámi gelbbolašvuođa mánáidsuodjalandbálvalusas. Dát guovllukantuvra sáhtášii veahkehit eará guovllukantuvrraid gelbbolašvuođaineaset.

Sámi mánáidsuodjalusas lea dárbu sihkkarastit fágaovdáneami. Mánáid- ja bearašdepartemeantta ektui lea evttohuvvon ahte Mánáidsuodjalusa ovddidanguovddáš Davvi-Norggas oazžu merkejuvvon ruđaid ovttavirgái mii galgá bargat ovddidanbargguin sámi mánáidsuodjalusas. Dasto lea Sámediggerádis beroštupmi sihkkarastit fágaovdáneami sámi bearašsuodjalusas dan sáhtá dahkat ruđaid várrema bokte prošeaktajođiheaddjivirgái Sis-Finnmárkku bearašsuodjalandkantuvrras.

Sámediggeráddi lea 23.04.04 leamaš čoahkkin dearvasvuođaministariin, gos buohcciviesuid dilli, maŋŋá stáhtalaš badjelii váldima, guorahallojuvvui. Dearvasvuođafitnodagat leat ferten ollu seastit ja heaittihit virggiid. Sámediggeráddi áigu sihkkarastit sámi pasieanttaid vuoigatvuođaid oazžut dearvasvuođafálaldaga sámi giella- ja kulturgelbbolašvuođain. Dát fálaldat ii galgga fuotnánit seastimiid geažil dearvasvuođafitnodagain. Sámediggeráddi lea fuolastuvvan dan geažil go sámi gielddain lea fuones doavtterdilli. Čoahkkimis stáhtaráđiin ságastallojuvvui iešgudet movttiidahttindoaimbajuid birra maiguin buoridit doavtterdili sámi gielddain.

01.01.04 rájes gullagohtá gárrendilifuolahus dearvasvuođafitnodagaide. Sámediggeráddi oaivvilda ahte guovllulaš dearvasvuođafitnodagain galggašii leat bajimus ovddasvástáduš dikšunfálaldagaide gelbbolašvuođas sámi gárrenávdnasiid boastutgeavaheaddjiid ektui. Lea maiddái dárbu ovddidit dikšunfálaldaga, mii lea heivehuvvon gárrenávdnasiid boastutgeavaheaddjiide. Evttohuvvon lea ahte várrejuvvojit ruđat ovddideapmái. Dearvasvuođaministtar diedihii ahte Finnmarkku fylkkamanni lea ožžon ruđaid doarjut gárrenávdnasdikšunfálaldaga gielddain. Sámediggi maid galggašii gulahallat guovllulaš dearvasvuođafitnodagaiguin gárrenfuolahus doaimaplána ráhkadettiin dearvasvuođafitnodagain.

Sámediggeráddi evttohi Dearvasvuođaministtari ahte ásahuvvo sierra ovttasbargoorgána guovllulaš dearvasvuođafitnodagaide ja Sámedikki gaskka. Dát orgána galggašii gozihit sámi pasieanttaid beroštumiid dearvasvuođafitnodagain. Guovllulaš dearvasvuođafitnodagaide juohkimis eai leat vuhtii váldojuvvon sámi ássanguovllut. Omd. sáhtá namuhit ahte oarjelsámi álbmot juohkása golmma guovllulaš dearvasvuođafitnodahkii. Dát váttásmahtá geahčcat ollislačcat dearvasvuođabálvalusaid organiserema sámi álbmoga vástte. Dearvasvuođaministtar áigu váldit álgaga ahte dákkár orgána ásahuvvo.

Sámediggeráddi válddi Seidajoga mánáidpsykiatrálaš dikšunruovttu problemahtihka ovdan Dearvasvuođaministtariin. Sámediggeráddi čujuhi makkár vuoigatvuođat sámi mánáin leat deaivdidit sámi giella- ja kulturgelbbolašvuođain, go leat ásahas. Dáid vuoigatvuođaid lea váttis ollašuttit jos dikšunfálaldat Seidajoga mánáidpsykiatrálaš ásahas fuoniduvvo. Čujuhuvvui maiddái evttohuvvon šiehtadussii ovttasbarggu hárrái Norgga ja Suoma gaskka, mas juste Seidajohka namuhuvvo resursan rádjaraš ovttasbarggu ovddideames.

Vuolláičála: _____ / _____

Okta čuovus dán evttohuvvon šiehtadusas sáhtta leat ahte maiddáí Suoma beale mánát sáhttet geavahit dikšunfálaldaga Seidajoga mánáidpsykiatráláš ásašusas. Sámediggeráđđi bivddii dán vejolašvuoda čielggadit lagabui ovdal go ásašus heaittihuvvo. Dearvvasvuodaministtar čujuhii ahte ii leat lunddolaš geahpedit dikšunfálaldaga ásašusas ovdal go sáhtta addit vástesaš dikšunfálaldaga. Muhto dárkilasttii ahte mánáid fálaldaga organiserema rievdadeapmi ja buorideapmi galgá čađahuvvot.

2.10 Eará

2.10.1 Interreg

Áarjelsaemien Dajve oasseprográmma lea álggahuvvon maŋŋit, muhto plánalaš barggu bokte lea ohcamiid lohku sakka laskan. Dán guovtti sámi oasseprográmma čállingottit leat mearridan prošektadeaivvadeami ja leat deaivvadan sihke prošektaohcciiguin ja vejolaš prošektaohcciiguin čilgen dihte ohcamiid sisdoalu, ruhtadeami ja daid gáibádusaid mat biddjojuvvojit Interregproševttaide. Dás leat dat bohtosat ahte ohcamat leat buoránan ja prošektaohcamat leat buorebut čuovvoluvvon eará ruhtadangálduid ektui.

2.10.2 Nuoraidkonfereansa

Sámi parlamentáralaš ráđđi lea čoahkkimistis 18.05.04, áššis 003/04 Sámi parlamentáralaš ráđi nuoraid-áŋgiruššan, mearridan ahte lágiduvvo oktasaš davviriikkalaš sámi nuoraidkonfereansa golggotmánu 6. b. Honnesvágis. SPR lea evttohan ahte biddjojuvvo barggojavku mas leat mielde iešguđet riikkaid nuorat, ja dasto okta olmmoš hálddahasus plánet konfereansa.

2.10.3 "Samiske veivisere"

Gielda- ja guovludpartemeantta prošekta "Samiske veivisere" lea prošekta mas golbma nuora stipeanddaid bokte galget juohkit dieđuid sámi diliid birra eará nuoraide. Sámediggeráđđi lea nammadan Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti lahtu Ajlin Jonassena proševtta refereansajovkui.

2.10.4 Oahppováillagiid dilli - sámeálbmotfoanda

Ráđdehus áigu sáddet dieđáhusa Stuorradiggái, iešguđet joavkkuid vuoigatvuodaid birra, dáid searváí gullet maiddáí oahppováillagat geat dáruiduhttinpolitihka geažil eai beassan skuvla vázzit (geahča stuorradiggedieđáhusa nr 10 (2003-2004) čk. 12). Áigumuššan lea ahte stuorradiggedieđáhus sáddejuvvo ovdal geasseluomu. Ii leat nu sihkar dieđihuvvo go Sámediggái dieđáhusa birra ovdal go dat lea gárvvis ja maid dat sidoallá. Sámediggeráđđi áigu čuovvolit ášši.

2.10.5 Sámi jienastuslohku

12.03.04 mannosáš mearrádusa mielde Stuorradikkis sámelága rievdadusa birra, lea Sámediggi váldán čoahkkenovddasvástádusa sámi jienastuslogu fievrredeames. Dát mearkkaša earret eará dan ahte sámi jienastuslohkui čáliheamit sáddejuvvojit Sámediggái. Sámediggi fuolaha dan ahte gielddat ožžot áige-guovdilastojuvvon jienastuslogu geavahussii sámediggeválggas válganjuolggadaid mielde. Mihttomearrin lea maiddáí oktilasat áige-guovdilastojuvvon sámi jienastuslohku.

2.10.6 Dálve OG Romssas 2014:s

Dálve OG plánen Romsii 2014:s lea álggahuvvon. Sámedikki presideanta lei mielde Landsdelsrådet (ovdal fylkkasátnejodiheaddjikollegia) Landsdels-lávdegotti čoahkkimis miessemánu 10. b. 2004 “OL i Tromsø 2014 AS” jodiheaddjiiguin. Áššin lei OG-ohcan ja maiddái barggu organiseren ja ruhtadeapmi. Ášši birra lagabui oidno mildosis, čilgehus Romssa 2014 OG-ohcama birra, maid stivrenjoavkku jodiheaddji Lene Hansen lea ráhkadan Sámedikki presidentii. Sámediggeráđđi lea árvoštallan ovddidit OG-ášši čakčamánu dievasčoahkkimii dán jagi dan geažil go dat lea nu viiddis ja das lea mearkkašupmi sámi álbmogii.

2.10.7 Meavki/Vilgesvári báhčinguovlu ja Hálkavárri

Sámediggerádis lea leamaš čoahkkinn Suodjalusdepartemeantta stáhtačállin Meavki/Vilgesvári ja Hálkavári báhčinguovlluid birra.

Váldojuvvui ovdan áššin dat go Suodjalus lea dieđihan ahte áigu bággonistit Meavki/Vilgesvári báhčinguovlluid. Sámediggeráđđi čujuhii ahte áššis eai leat čielggaduvvon álbmotrievttálaš bealit ja danne galggašii ášši bissehuvvot dassáži go Sámi vuoigatvuođalávdegoddi Romssas ja máttásguvlui lea geargan bargguinis. Sámediggeráđđi bivddii ahte ii álggahuvvo bággonisteapmi ovdal go diehtit sihkarit ahte dát lea álbmotrievtti siskkobealde. Stáhtačállin lei ovttaoaivilis ahte bággonisteapmi ii leat buorre čoavddus ja deattuhii ahte Suodjalusa árvoštallamiid mielde leat bures álbmotrievtti siskkobealde, ja sin mielas ii leat ágga bissehit proseassa.

Sámediggeráđđi ohcalii dieđuid ovttasbargošiehtadusa ovdáneami birra boazodoaluin Hálkavári báhčinguovllus. Dán oktavuodas deattuhuvvui ahte báikegottiid olbmuid ja sámiid mielas ii leat dohkálaš ahte báhčinguovlu boahhteáiggis geavahuvvo dušše bombemii, almmá eará doaimmaid main livččii riekki-váikkuhusat báikegoddái. Stáhtačállin dárkilasttii ahte vuoddu ovdánit šiehtadusbargguin nogai dalle go boazodoallu čuočaldahtii ášši Suodjalusa vuostá. Dieinna čájehuvvui ahte eat ovdán šiehtadallamiiguin. Dál lea lágamanneriekti mearridan ahte Suodjalusas lea vuoigatvuohta geavahit guovllu. Gulahallan boatkanii riekteproseassa geažil. Dál go riekti lea buktán riektecealkámuša, lea fas ágga gulahallat. Stáhtačállin lei beroštupmi gávdnat čovdosiid vai joavdat ovddosguvlui áššiin ja lohpidii ahte Sámediggi oážžu dieđuid ášši birra boahhteáiggis.

Sámediggerádis lea leamaš čoahkkinn 03.05.04 Porsáŋggu gielddain gos gieldda ovddasteaddji dárkilasttii ahte lea áibbas dohkketmeahtun ahte báhčinguovlu galgá dušše geavahuvvot bombemii, almmá ahte Suodjalusa doaimma attášii riekki-váikkuhusaid báikegoddái ja almmá ahte guovllu geavaheaddjit ožžot ovttasbargošiehtadusa.

Daid dieđuid vuodul mat Sámediggerádis leat dáid áššiid birra, de áigu ovddidit dáid áššiid Sámedikki dievasčoahkkimii 2004 čakčasešuvnnas.

2.10.8 Sámedikki dievasčoahkkinnáššit 2004:s

Čakčamánu Skábmamánu

Boazodoallošiehtadusx
 Šiehtadus duodjeorganisašuvnnaiguin.....x
 Ovttasbargošiehtadus oarjelsámi guovlluin.....x.....(x)

Vuolláičála: _____ / _____

Šiehtadus dáiddárganisašuvnnaiguin	X
Prošeakta Eamiálbmotguovllu birra ovddiduvvo	
ságastallama vástet.....	X
Sámi ealáhusfoandda doaibmaguovllu viiddideapmi.....	X
Guovttegielatvuoda doarjaga juohkinnjuolggadusat	
Sámedikki árvalus stáhtabušehtti.....	X
Sámedikki 2005 bušeahta juogadeapmi.....	X
Meavkki/Blåtind báhčinguovllu ovttahttin ja Hálkavárreášši.....	X
OG Romssas 2014:s.....	(X)

Čuovvovaš dieđáhusat ovddiduvvojit:

Guolástusdieđáhusa – geassemánuš
 Sámi museadieđáhus – čakčat 2004
 Sámedikki dáiddapolitiikka – maŋŋá 2005 jahkemolsuma

3 Ođđa áššiid almmuheapmi – čuovvoleapmi

3.1 Dievasčoahkkin ášši 06/04 – ođđa áššiid almmuheami čuovvoleapmi ráđi beales

Evttohusat 1 – 7, 9, 10, 12, 13 ja 15 leat sáddejuvvon Sámediggeráđđái viidásetmeannudeapmái:

Evttohus 1: Eamiálbmogiid preassafriijavuotta Ruošša bealde

Sámediggeráđdi lea sádden reivve olgoriikkaministtarii Jan Petersen mas dovddahit ahte lea eahpeiddolaš go eiseválddit Ruoššas geatnegahttet eamiálbmogiid ja eará álbmogiid riikkas gáržžidit dahje bissehit ođas-gaskkusteami demokrátalaš proseassaid čadaheami oktavuodas nugo válggat leat. Dán reivves bivddiimet olgoriikkaministtara ovddidit ášši ruoššalaš eiseválddiide heivvolaš oktavuodas.

Evttohus 2: Eanadoalopolitiikkalaš čilgehus

Dievasčoahkkin mearridii ođđa eanadoalopolitiikka 2001 guovvamánu čoahkkimis áššis 08/01. Ráđdi bidjá merkii ahte eanadoalus leat dáhpáhuvvan rievdadusat dan áiggi rájes go guoská ealáhusa struktuvrii ja almmolaš eanadoalopolitiikkii. Mielkedoaluid lohku lea sakka njedjan sámi guovlluin 1997 rájes. Sihke našuvnnaš ja riikkaidgaskasaš treanddat ja gáibádusat váikkuhit sámi guovlluid eanadoalu. Ráđdi áigut čakčat ráhkadišgoahtit eanadoalopolitiikkalaš dieđáhusa mii ovddiduvvo 2005:s.

Evttohus 3: Sámiid riektesihkarvuotta

Dat ovddasvástádus mii Sámedikkis lea sámi álbmoga vuoigatvuodaid ektui lea vuodđun dan barggus maid dahkat. Nugo dárkilastojuvvo dán áššis de ovddasta Sámediggi sámi álbmoga. Mis dat lea ovddasvástádus bearráigeahččat ahte min álbmoga vuoigatvuodát gozihuvvojit daid lágaid ektui mat dahkkojuvvojit ja movt dat geavahuvvojit norgalaš riektetuogádagas.

Vuolláičála: _____ / _____

Diet lea Sámediggerádis oktilaččat guovddážis go lea oktavuohhta našuvnnalaš eiseválddiiguin ja riikkaidgaskasaš foraiguin. Dain lágain mat leat ja mat dahkkojuvvojit lea deatalaš čuvget ja ovddidit sámiid vuoigatvuodaid, árbevieruid ja riekteáddejumiid. Maŋimus áiggis lea dát earret eará šaddan áigevuodilin dan láhkabarggu oktavuodas mii dahkkojuvvo finnmárkkulága, mineráلالága, áhperesursalága, biošládji-vuodálága, boazodoallolága ja plána- ja huksenlága ektui. Dát leat sámi álbmoga vuoigatvuodaid deatalaš rámmat ja leat deatalaččat dan ektui movt duopmostuolut meannudit áššiid main sámi árbevieruid ja riekteáddejumiid ferte árvoštallat.

Evttohus 4: Sámedikki rolla eanadoalu ja boazodoalu ektui

Sámediggeráddi árvoštallá oktilaččat Sámedikki rolla eanadoalus ja boazodoalus. Sámediggi searvá iešguđet láhkai dán guovtti ealáhussii earret eará čoahkkimiidda, gulaskuddamiidda ja semináraide. Dán barggu beaktivuohhta molsašudda hui ollu. Váddáseamos lea čadahit Sámedikki politihka guovddáš eiseválddiid guovdu.

Sámediggi áigu jahkásaččat čalmmustit Sámedikki gáibádusa eanadoallošiehtadallamiin maŋŋá go Eanadoalu bušeahhtalávdegoddi lea ovddidan vuođđoávdnasiid. Dát dahkkojuvvo čoahkkimis Eanadoallodepartemeantta politihkalaš jođiheaddjiiguin ovdal go šiehtadallamat boandaidorganisašuvnnaiguin álget. Departemeanta lea buktán positiivvalaš signálaid das ahte ná šaddá.

Sámediggi doalai čoahkkima stáhtačállin Leif Helge Kongshaug ja departemeantarádiin Per Harald Grue 22.04.04 Sámedikki rolla birra eanadoallošiehtadallamiin. Dien seamma čoahkkimis ovddidii Sámediggi árvalusaid dán jágáš eanadoallošiehtadallamiidda. Sámediggi čujuhii ahte Ráđđehus lea geatnegahtán iežas bovdet Sámedikki guorahallat oppalaš eanadoallopolitihka hábmema, ja erenoamážit hástalusaid sámi eanadoalus, ovdal jahkásaš eanadoalločielggademiid. Stáhtačállin almmuhii ahte Sámediggi juohke jagi bovdejuvvo Eanadoallodepartementii ovddidit Sámedikki árvalusaid ovdal go šiehtadallamat álget.

Sámediggi searvá guovllulaš ovddidanprográmmaide Romssas ja Finnmárkkus ja mis lea dieid foraid bokte formalalaš oktavuohhta fylkkamánniid eanadoalloossodagaiguin. Dattetge lea dárbu buoridit dán ovttasbarggu. Finnmárkkus galgá eanadoalloossodat ja Sámediggi álggahit stuorát prošeavtta movt sihkkarastit barggolašvuoda eanadoalus. Jáhku mielde dat álggahuvvo várra čakčat.

Boazodoalu váldošiehtadusas, mii dahkkojuvvui Stáhta Eanadoallodepartemeantta ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvvi gaska guovvamánu 26. b. 1993, čuožžu 4. §:s ahte Sámediggái galgá addojuvvot vejolašvuohhta buktit cealkámuša boazodoallošiehtadussii ovdal go Stuorradiggi dan meannuda. Geavahus dál lea nu ahte Sámediggeráddi dat ovdal jahkásaš boazodoallošiehtadallamiid buktá árvalusaid – dábálaččat juovlamánus. Sámedikki hálddahus searvá boazodoallošiehtadallamiidda áicin, ja Sámediggi guorahallá jahkásaš boazodoallošiehtadusa miessemánu dievasčoahkkimis. Sámediggeráddi hálida ahte boazodoallošiehtadusproseassa rievdaduvvošii. Sámedikki rolla boazodoallošiehtadallamiid ektui guorahallojuvvo dán dievasčoahkkimis áššis 026/04 – Áigemuddu meannudit árvalusaid boazodoallošiehtadussii.

Sámedikki váikkuhanfápmu boazodoalu hálddašeames lea ráddjejuvvon dasa ahte Sámediggi nammada lahtuid Boazodoallostivrii ja boazodoalu guovllustivrraide. Sámediggeráddi áiggošii doallat kuršša boazodoalu stivrenorgánaid lahtuide Sámedikki boazodoallopolitihka birra.

Vuolláičála: _____ / _____

Evttohus 5: Barentsguovllu ekonomalaš rámmat ja eamiálbmogiid searvan
Sámediggeráđđi lea ollu gerddiid ságastallan Barentsovttasbarggu eamiálbmot ovddasteami buot dásiin Barentsovttasbarggu ja dan ekonomalaš dili. Dái áššiid birra lea mañimuš ságastallojuvvon olgoriikkaministariin Petersen ođđajagemánus 2004.

Dát áššit leat maiddái leamaš agendas guovllulaš dásis. Guovlluráđi čoahkkima oktavuodas Kárásjogas geassemánus 2003 dollojuvui miniseminára Guovlluráđđái. Eamiálbmotbargojoavku ja Barentsráđi embetskomitea (CSO) daláš jodiheadji ledje mielde čoahkkimis. Ášši mii guoská eamiálbmogiid oassálasttiin buot dásiin Barentsovttasbarggus ii leat dan rájes ovdánan.

Barentsovttasbarggu eamiálbmotbargojoavkku ruhtadeami birra lea leamaš sáhka ollu gerddiid Barentsráđi embetskomiteas, mañimuštá Girkonjárggas guovvamánu 25. – 26. dán jagi (geahča mildosa 14. čuoggá: Any other business¹). Embetskomitea jodiheadji muitali Guovlluráđi čoahkkimis cuoŋománu 29. b. ahte Norga ovtta Ruotain 2004:s juolludit 9.000 euro Eamiálbmotbargojoavkui. Suomas ja Ruoššas eai leat juolludan ruđat geavahussii. Mii guoská ruđaide čadahit Eamiálbmotprográmma, de čujuhuvvo juo doaibmi prográmmaide, nugo omd. Interreg.

Sámedikki searvan Barentsčállingotti stivrui ovddiduvvui ođđa áššin áššis 29/02. Sámediggeráđđi dajai dalle earret eará ná:

”Sámediggeráđi mielas ášši lea nu deatalaš ahte dan ferte čuvget dárkilit ovdal go dahkkojuvvo loahpalaš mearrádus stivra sámi ovddastusas. Ferte earret eará čilget gii galgá ovddastit eamiálbmogiid stivrras, leago omd. riehta ahte Sámediggi Norgga bealde ovddasta eamiálbmogiid, vai gávdnojit go eará čovdosat? Dasto ferte árvvoštallat makkár ekonomalaš ja hálddahuslaš váikkuhusat das leat Sámediggái, okta gažaldat lea ahte sáhtta go Sámediggi hálddašit ekonomalaš resurssaid dahje lea go das doarvái kapasitehta searvat dohkálaš ovddastusain dakkár orgánas mii gáibida ollu resurssaid nugo Barentsčállingoddi lea.”

Sámi parlamentáralaš ráđis lea leamaš čoahkkinn iežas ovddasteaddjiiguin Barentsorgánaiguin 19.03.04, juste dán fáttá birra.

Evttohus 6: Mátkestipeanda sámi nuoraide

Sámediggeráđđi lea guorahallan ášši Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti čoahkkimis. Ráđđi lea posiitiiva iskat lagabui mátkestipeandda sámi nuoraide geat háliidit galledit ja oahppat eanet eará eamiálbmogiid birra, ja áigu geahčadit dan Sámedikki 2005 bušeahhtabarggu oktavuodas.

Evttohus 7: Sámepolitihkalaš dási buhtadusjuolggadusat čuokkis 2.9 massojuvvon bargodietnasa birra – sáddejuvvon dainna lasáhusain ahte buhtadusjuolggadusat ollásit ođasmahttojuvvojit

Sámedikki čoahkkinnortnega §:s 24 oidno ahte okta Bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegotti bargguin lea ovddidit árvalusa dievasčoahkkimii áššiin maid čoahkkinnjodihangoddi sádde ja main čoahkkinnjodihangoddi ovddida mearrádusárvalusa, nugo buhtadusjuolggadusat ja čoahkkinnortnet. Danne lea dát dakkár ášši masa čoahkkinnjodihangoddi ferte dahkat oainnu, ja ášši sáddejuvvo dohko.

¹ Vedlegg – CSO meeting report, Kirkenes 25-26 February 2004

9. evttohus: Sámi giellaguovddážit

1.

Sámi giellaguovddážit álggahuvvojit suohkaniid, organisašuvnnaid dahje earáid álgaga vuodul. Sámediggeráđđi ii leat aktiivvalaččat bargan vai ášahuvvojit giellaguovddážit iešguđet guvlui, muhto doarjjastivra lea addán prošeaktaruđaid suohkaniidda dahje earáide geat háliidit álggahit giellaguovddážiid. Dat giellaguovddážit mat dán rádjái leat ášahuvvon ja dál ožžot fásta doarjaga Sámedikkis, leat álggos doaibman prošeaktan sullii 2 jagi. Dasto leat sii ohcan šaddat oassin ortnegis gos sámi giellaguovddážit fásta ožžot jahkásaččat doarjaga. Dál leat čieža sámi giellaguovddáža mat ožžot fásta doaibmadoarjaga Sámedikkis, ja mii diehtit ahte lagasbirrasii Rørosis, Oslos ja Sáccás leat plánat ášahit giellaguovddážiid. Goas dat ášahuvvojit ii leat vuos sihkar go fertejit álggos doaibmat prošeaktan moadde jagi ovdal go sáhttet šaddat oassin fásta doarjjaortnegis.

2.

Sámediggeráđđi lea dán dálvvi/giđa čoahkkinnastán buot čiežain giellaguovddážiin Norggas. Sámediggii áigu álggahit giellaguovddášfierpmádaga gos giellaguovddážit besset juogadit vásáhusaid ja fuomášumiid. Dán fierpmádagas sáhtta maid ságastallat dan birra ahte giellaguovddážiin galgá leat koordinerenrolla prošeaktaohcamiid ektui mat sin guovlluin bohtet. Lea sávahahtti ahte giellaguovddážit dihtet geat ohcet prošeaktaruđaid Sámedikkis, ja makkár prošeavttaide, vai eai šatta ollu ovttalágán ohcamat Sámediggái seamma guovllus gos livččii lunddolaš ovttas bargat. Seammás besset giellaguovddážit diehtit makkár prošeavttat leat čadahuvvon, ja makkár fáldadagat váilot guovllus, ja sáhttet dan vuodul bagadallat ohcciid geat háliidit ohcat prošeaktaruđaid. Vuosttaš fierpmádatčoahkkinn gaskal giellaguovddážiid ja Sámedikki lea 2004 čavčča.

Evttohus 10: Govdabáddehuksen Finnmákkus máttásguvlui

Sámediggi lea árvalussan stuorradiggedieđáhusii nr 49 (2002-2003) *Breiband for kunnskap og vekst*, ovddidan evttohusa ahte várrejuvvojit ekonomalaš váikkuhangaskaoamit hukset govdabátti guovlluide gos ii leat gávppálaš vuodđu hukset priváhta dásis. Stuorradiggi lea mearridan ulbmila ahte buot dállođoaluin, fitnodagain ja almmolaš ášahusain galggašii leat govdabáddi 2007:s. Stuorradiggi bivdá ráđdehusas 2005 stáhtabušehtas bidjat submi mii galgá geavahuvvot dakkár guovlluide gos čielgasit oidno ahte ii leat vejolaš hukset márkaniid vuodul.

Finnmárkku fylkkadiggi lea 18. vahkus mearridan hukset govdabáddeneahtha Finnmárkui 260 miljon ruvdnosaš rámma siskkobealde. Fylkkagiella ohcá ruhtadeami plánii 2004 divoduvvon našuvnnalaš bušehtas dahje juo 2005 stáhtabušehtas. Sámediggi doarju dán álgaga politihkalaččat.

Evttohus 12. Searvan ja ovddastus

Sámedikkis lea erenoamáš hástalus fuolahit sámi searvama Sámedikki beales ja searvat čoahkkimiidda gielddaiguin olggobealde hálldašanguovllu. Sámedikki mihttomearri barggus oainnusin dahkama ja áŋgiruššamiid hárrái eaktuda ahte mii maiddá bargat sámi birrasiid ektui dain guovlluin gos gáibiduvvojit erenoamášdoaimmat.

Sámediggeráđis šaddá leat aktiivvalaš miellaguoddu diesa ja áigu geahččalit vel eanet buoredit diehtujuohkima min searvamis gielddaide olggobealde hálldašanguovllu.

Vuolláičála: _____ / _____

Evttohus 13: Dássásaš meannudeapmi boazodoalus

Boazodoallonissoniin lea álohii leamaš guovddáš sadi ja searvan boazodaoalu bargguin. Boazodoallu lea árbevirolaččat hápmiejuvvon bearašdoallun, gos buohkat joavkkus leat ávkki dahkan ealáhusa- ja siidda bargguin. Árbevirolaš boazodoallu lea hápmiejuvvon earaládje go dábalaš fitnodat. Dat lea áloágges leamaš bearašfitnodat gos buohkain lea dihto ovddasvástádus ja barggut, ja gos buohkain, geain lea gullevašvuohta bearraša boazodollui, lea dadjamuš mearrádusaide mat dahkkojit. Dálá lágat ja njuolggadusat mat gusket boazodollui, ja boazodoallošiehtadusa doarjjagáibádusat eai njuolgo vealat nissoniid, muhto mielddisbuktet organiserenhámi mii dagáha ahte nissonat lihkká vealahuvvojit.

Dađis go eiseválddiid dárbu stivret ja dárkkistit boazoealáhusa lea lassána, leat maid barggut mat lunddolaččat gullet boazodollui gáržžiduvvon ja maiddái ollásit definerejuvvon eret boazodoalus. Doarjjaortnegat leat čađat leamaš heivehuvvon bohccobierggu buvttadeapmái ja eará dinenvejolašvuodát healban ja guđđojuvvon.

Buhtadussan ásahedje eiseválddit Boazodoallo árvoháhkkanprográmma 2001:s, ja boazodoallošiehtadallit leat dan rájes jahkkásadjat luvven ruđaid proševttaide mat galget loktet ruđalaš árvvu boazodoalus ovttaskas boazodoallái ja bearrašii. Dát lei erenoamažit jurddašuvvon boazodoallo nissoniid ektui, - rahpat vejolašvuoda sidjiide háhkat dietnasa bohccos. Čuovvoleapmin dasa unnidedje boazodoallošiehtadus šiehtadallit 2003:s guoibmedoarjaga beliin, 50 000 ruvnnos - 25 000 ruvdnui. Mihtut árvobuvttadan-prográmmas leat hui buorit. Muhto daid ii olát nu álkit, earret eará bohconjuovvama ja biergo- ja biebmoráhkadeami hygienegáibádusaid dihte. Njuovvamii ja biebmoráhkadeapmái, nu go biergo-, vara-, adđama-giehtadallamii, gáibiduvvojit dihto viesut, viessoreaidut, veahkeneavvut ja čáhcekvalitehta mii lea dohkkehuvvon biepmobearraigeahču njuolggadusaid mielde. Dáid háhkamiid kapitáladárbu lea mihá stuorit go biebmobuvttadeami vurdojuvvon dietnas.

Sámediggeráđdi áigu bargat dan nalá ahte ovttaskas boazodoalli, ja áinnas nissonat boazodaoalus, galget boazodoalu árvoháhkkanprográmma mihtuid álkibut joksat. Sámediggeráđdi lea gohččon čoahkkima Guovllu- ja regiuvnnadepartementa stádaráđiin geas lea obbalaš ovddasvástádus sámi áššiin, ja Eanan-doalodepartementa stádaráđiin, geas lea sierra ovddasvástádus boazodoalloáššiin, digášallat earret eará daid gižžuid birra mat leat hehttehussan árbevirolaš njuovvamii. Sámediggeráđdi áigu ain bargat guoskevaš eiseválddiid ektui čalmmustuhttit sin, ja vai sii váldet ovddasvástádusa vejolažžan dahkat, dan ahte boazosápmelaččat ieža árbevirolaš máhtu mielde besset ráhkadit ja vuovdit bohccobierggu, ja eará biepmu mii ráhkaduvvo bohccos.

Sámediggeráđdi áigumuš lea loktet duoji árvvu ja dahkat duoji gánnáhahttin, sihke sierra ealáhussan ja lassiealáhussan vuodđoealáhusaide. Dan áigut ángirusšat vuđolaš guorahallama bokte ja lagáš oktavuoda ja ságastallamiid bokte boazodoaluin ja duojáriiguin.

Evttohus 15: Oljofatnasat olggobealde territoriálaráji – Nuorta-Finmárkkus Lofotoddenii

Sámediggi lea gulaskuddancealkámušas Lufuohta-Barentsábi birrajagi petroleumadoaimma váikkuhus-čielggadussii, čujuhan váraid mat leat oljo- ja gássafievrrideami oktavuodas olggobealde Finmárkku rittu lulásguvlui Lofotodden rádjai, dan geažil go dát šaddá ruošša varasoljju ja gássa deataleamos fievrridan-guovlun Oarje-Eurohpai ja USA:i. Sámediggi lea čujuhan ahte fanasjohtolat várra sáhtta buktit stuorát árvitmeahttun váikkuhusaid go ieš petroleumadoaimma. Sámediggi lea čujuhan ahte ovddabealde namuhuvvon čielggadusas ii leat biddjojuvvon doarvái stuorra fuomášupmi dán birasáitagi.

Vuolláičála: _____ / _____

Go galgá unnudit lihkohisvuodá vára, de fertedán johtolaga bidjat bures olggobeallái dan viiddiduvvon territoriálaráji mii lea 12 nautálaš miilla, ja dat ráđji lea gustogohtán 01.01.2004 rájes. Dasto ferted maid ásaht sihkkaris borjjastanruvttuid main lea alla dustehus bearráigeahččanvuogádagaid beales ja gos leat operatiivvaláš geasehanfatnasat. Dasa lassid lea Sámediggi gáibidan ahte ásahtuvvojit erenoamáš bearráigeahččandoaimbajut Várjjatvuonbaseanngas dan geažil go Petsjenkavuotna lea lunddolaš báiki Ruošša bealde gosa bidjat varasoljoterminála/gáddáfievrridanbáikki olju ja gássa váste. Sierra dustehusplánabargu Várjjatvuonas ferted álggahuvvo farggamusat. Dan diedihuvvon hálddašánplánas ferted fokuseret garrasit dustehusplánaid, fievrrideami ja bearráigeahččama go petroleumadoaimma Barentsábis ain eanet lassána.

Sámediggi áigu ovddidit dán oainnu guoskevaš oasálaččaide go lea sáhka oljo/gássaáššiguin.

Mildosat:

Čoahkkimat ja ovddasteamat

CSO meeting report, Girkonjára 25. – 26.02.2004 (5. evttohussii)

Čilgehus Romssa 2014 OG-ohcama birra

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 29 čoahkis. Dán áššis ii jienastuvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorro- ja replihkkalistu

	Sáhkavuorro	Replihkka
1	Sven-Roald Nystø (áššejođiheaddji)	
2	Sverre Andersen	Janoš Trosten
3	Willy Ørnebakk	
4	Egil Olli	Ragnhild Lydia Nystad Johan Mikkel Sara Janoš Trosten Egil Olli
5	Sten Erling Jønsson	Johan Mikkel Sara Sten Erling Jønsson
6	Jon Harald Skum	
7	Ragnhild Lydia Nystad	Egil Olli Willy Olsen Per Solli Ragnhild Lydia Nystad

Vuolláičála: _____ / _____

		Willy Ørnebakk
		Ragnhild Lydia Nystad
8	Per Solli	
9	Berit Oskal Eira	Johan Mikkel Sara
10	Magnhild Mathisen	Ragnhild Lydia Nystad
11	Willy Olsen	Svein Peter Pedersen
		Ragnhild Lydia Nystad
	Egil Olli (čoahkkinortnegii)	Willy Olsen
12	Svein Peter Pedersen	Egil Olli
13	Ann-Mari Thomassen	Ragnhild Lydia Nystad
		Anders Urheim
		Ann-Mari Thomassen
14	Terje Tretnes	Johan Mikkel Sara
		Sven-Roald Nystø
		Terje Tretnes
15	Åge Nordkild	
16	Johan Mikkel Sara	
17	Per A. Bæhr	
	Isak Mathis O. Hætta (čoahkkinortnegii)	
	Terje Tretnes (čoahkkinortnegii)	
18	Janoš Trosten	
19	Berit Ranveig Nilssen	
20	Anders Urheim	
21	Willy Ørnebakk	
22	Ragnhild Lydia Nystad	
23	Sven-Roald Nystø	
24	Ove Johnsen	
25	Johan Mikkel Sara	
26	Svein Peter Pedersen	
27	Ole Henrik Magga	
28	Willy Olsen	
29	Magnhild Mathisen	
30	Isak Mathis O. Hætta	
	Ole Henrik Magga (čoahkkinortnegii)	
31	Svein Peter Pedersen	
32	Egil Olli	
33	Roger Pedersen	
	Anders Urheim (čoahkkinortnegii)	
34	Ole Henrik Magga	
35	Terje Tretnes	
36	Anders Urheim	

Vuolláičála: _____ / _____

37	Isak Mathis O. Hætta	
38	Ragnhild Lydia Nystad	
39	Sven-Roald Nystø (áššejođiheadđji)	

VI Sámedikki mearrádus

Sámedikkeráđi doaibmadieđáhus válđojuvvui diehtun.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui miessemánu 26. b. 2004 dii. 16.00.

Vuodđogiella: dárogiella

Ášši 20/04**Gažaldagat Sámediggeráđđái Sámedikki čoahkkinnortnega § 11 vuodul**

Arkiva	Arkiiváššennr.
SF-	2004002544

Ášši meannudeapmi álggahuvvui miessemánu 26.b. 2004 dii.
16.00

I Áššebáhpirat

Nr	Beavi	Geas/Geasa	Tihttal
1	13.05.04	Åge Nordkild, NSR:a sámediggejoavku	Sámedikki válganjuolggadusat
2	18.05.04	Josef Vedhugnes, BB:a sámediggejoavku	Rávtošvuomi suodjaleapmi
3	18.05.04	Willy Olsen, BB:a sámediggejoavku	Seidajoga mánáidpsykiatrálaš dikšunruoktu
4	18.05.04	Per Solli, BB:a sámediggejoavku	Boazodoalu márkan- ja njuovvandilli
5	18.05.04	Magnhild Mathisen, BB:a sámediggejoavku	Oahpahusdirektoráhta
6	18.05.04	Berit Oskal Eira, BB:a sámediggejoavku	Meavkki-Vilgesvári báhčinguovllu birra

II Evttohusat ja mearkkašumit**Gažaldat 1, áirras Åge Nordkild, NSR:a sámediggejoavku**

Sámedikke válganjuolggadusat 2005

Áššis 35/02 mearridii Sámedikki dievasčoahkkinn válganjuolggadusaid 2005 sámedikkeválgga váste. Nugo mun lean ádden, de manná dát mearrádus rávan Stuorradikki loahpalaš meannudeapmái.

Gažaldat:

Mii lea dáhpáhuvvan áššiin maŋŋá Sámedikki mearrádusa, ja man muttos lea ášši Stuorradikki loahpalaš mearrádusa ektui?

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

Gieskat lea stáhtačálli Anders J. H. Eira buktán oaiviliid mediaide Sámedikke válganjuolggadusaid birra. Mun oainnán ahte stáhtačálli oaivilat eai soaba oktii Sámedikki nana eanelogu mearrádusain áššis 35/02.

Gažaldat:

Lea go Sámediggeráđđi čuovvolan Sámedikki mearrádusa das mii guoská 2005 válganjuolggadusaide Stuorradikki ja Ráđđehusa ektui.

Vástádus Sámediggeráđis

Sámedikki mearrádusas áššis 35/02 leat árvalusat rievdadit sámedikke válganjuolggadusaid, ja muhtun čuoggát gáibidit láhkarietdadusaid ja earáid fas sáhttá čadahit válgga lánkaásahusaid rievdademiin. Láhkarietdadusa ektui lea Ráđđehus ja Stuorradiggi čuovvolan 3. čuoggá sámi jienastuslogu guovddáštahttima birra.

Ášši 35/02 mearrádusa 3. čuoggá (sámi jienastuslogu guovddáštahttima) mielde lea leamaš deatalaš oazžut rievdaduvvot lága ja gávdnat geavatalaš čovdosiid vai sáhttá guovddáštahttit sámi jienastuslogu fievrredeami. Dát lea hui deatalaš vai sihkkarastá ahte sámediggeválga čadahuvvo buorebut ja johtileappot. 12.03.04 mearridii Stuorradiggi rievdadit sámelága nu ahte Sámedikkis galgá leat oddasvástádus sámi jienastuslogu ollislaš fievrredeamis. Dat mieldeisbuktá earret eará ahte gáibádusat čálihuovvot sámi jienastuslohkui dahje das sihkkuojuvvot, dás rájes galget ovddiduvvot Sámediggái. Sámediggi bearráigeahččá ahte gielddat ožžot ođasmahttojuvvon jienastusloguid, maid geavahit sámedikkeválggas válganjuolggadusaid mielde. Mihttomearrin lea maiddái ođasmahttit sámi jienastuslogu dađistaga.

Válgga lánkaásahusaid rievdadeapmi dán láhkarietdadusa ja ášši 35/02 mearrádusa eará čuoggáid vuodul, lea dál jođus. Gielda- ja guovlludepartemeanttas lea ovddasvástádus, ja mii Sámedikki bealis leat searvan bargui. Dán proseassas departemeanttain lea Sámedikki mearrádus vuodđun.

Iešguđet signálaid geažil, maid mii leat ožžon boahhte sámediggeválgga mandáhtajuogu rievdadeami oktavuodas, lea Sámediggeráđđi 26.04.04 beaiváduvvon reivves bivdán čielggadeami Gielda- ja guovlludepartemeanttas. Reivves mii čujuhit Sámedikki mearrádussii ja čuoggáide, mat máinnašit Sámedikki biirejuogu ja mandáhtajuogu:

- 1 Dálá biirejuohku bisuhuvvo
- 2 4 dássemandáhta áshuvvojit nu ahte gártet buohkanassii 43 áirasa. Dassáži go leat uhcimusat 40 % goappáge sohka bealis, de várrejuvvojit dássemandáhtat dan sohka beallái, mas lea uhcit ovddastus. Dássemandáhtarádjá lea 4 %.

Mii eat leat ožžon vástádusa dasa, muhto áigut čuovvolit ášši. Ráđđi dattetge eaktuda ahte Sámediggi lea mielde láhkarietdadusa ráhkkananbarggus.

Gažaldat 2, áirras Josef Vedhugnes, BB:a sámediggejoavku

Rávttosvuomi suodjaleapmi

Čujuhit dasa ahte Sámediggi mángga oktavuodas lea vuostildan garrasit Rávttosvuomi suodjaleami ja Rávttosvuomi álbmotmeahci viiddideami sullii 1000 km² sturrosažžan.

Vuolláičála: _____ / _____

Muhto suodjaleapmi čuočcá seammás njuolggá mángga mearra- ja johkasámi eanaeaiggádiidda Stáhta suodjalanmearrádusa geažil álbmotmeahcci viiddideami oktavuodas.

Gažaldagaid duogáš

Gažaldagaid duogáš lea ahte Sámediggi mángii lea vuosttildan garrasit Stáhta Rávttosvuomi álbmotmeahci viiddideami. Seammás lea Sámediggi ovddidan vuostecealkámuša mearrasámi dálu ”Tiljavre” huksema Rávttosvuomis. Baicce eai lean Sámedikkis vuostecealkámušat Statskoga bartahuksehahki, mü lea lahka dan guovllu masa Sámedikkis ledje vuostecealkámušat.

Opmodaga ”Tiljavre” eaiggádat mitalit ahte Porsáŋgu gielda lea ovttajienalaččat dohkkehan sin regulerenplána ”Tiljavre” várás, muhto Birasdepartemeanta lea biehttan nannemis plána Sámedikki ja Boazodoallohálldahusa vuostecealkámušaid geažil. Dát biehttan boahá vuostálasvuhtii departemeantta dohkkehemiin Statskoga bartahuksehaga, mü lea seamma guovllus ja mas leat uhcimusat guovtte gearddi dan mađe huksensajit go priváhta huksehagas.

Go buohtastahtá Sámedikki meannudeami dán guovtti ohcamis, de sáhttet várra ollusat atnit dán erohusmeannudeapmin. Sivvan lea go Sámediggi árijalaččat lea váikkuhan biehttalit mearrasámi eanaeaiggádiid geavahit iežaset boares opmodagaid, muhto seammás dohkkehan ahte Statskog sáhtá lihttoláigohit odđa bartahuksensajiid almmolašvuhtii. Dát áddejuvvo dan láhkai ahte ovttaláhkaimeannudeapmi ii leat čuvvojuvvon. Sámedikki meannudeapmi dán guovtti áššis lea dagahan iešguđetlágan bohtosiid, ja sáhtá addit boasttu áddejumi Sámedikki ovttaláhkaimeannudeami birra.

Dán vuodul bivdá vuolláičáli vástádusa dáid gažaldagaide:

- Mo áigu Sámediggeráđdi čoahkkáigeassit dan maid Sámediggi lea dahkan vai johka- ja mearrasámi eanaeaiggádiid vuoigatvuodát sihkkarastojuvvojit sidjiide geaidda Rávttosvuomi sávatkeahces suodjaleapmi lea čuočcan? Áigu go Sámediggeráđdi čuovvolit viidáseappot vuoigatvuodagažaldaga erenoamážit guovllu ássiid ektui boahhteáiggis?
- Stáhta áigu viiddidit vel ovttain bartahuksehagain Lombolaguovllus Rávttosvuomis. Oaidná go Sámediggeráđdi ahte Statskoga bartahuksehat Rávttosvuomis rihkku ovttaláhkaimeannudeami prinsihpa go eará ohcci guovllus lea vealahuvvon?
- Dán vuodul bivdá vuolláičáli vástádusa bajábeale namuhuvvon gažaldagaide, ja bivdá loahpas vel Sámediggerádi čilget maid sii áigot dahkat vai čovdošii ”Tiljavre” eaiggádiid ohcan dohkálaččat.

Vástádus Sámediggerádis

Opmodat ”Tiljavre” ii gula Rávttosvuomi suodjalanguvlui. Sámediggi lea mángii dovddahan ahte Ráđdehusa suodjalanmearrádus ii leat lobálaš sámi álbmoga ektui. Sámediggeráđdi lea 30.01.03 beaiváduvvon reivves Birasgáhttenministarii dovddahan garra vuostehágu suodjalanmearrádussii.

Sámediggi lea maiddá čuovvolan Ráđdehusa suodjalanmearrádusa Rávttosvuomi ektui riikkaidgaskašaččat dainna lágiin ahte ášši lea máinnašuvvon 28.01.03 beaiváduvvon árvalusreivves ONa erenoamášdieđieaddjái Rodolfo Stavenhagenii. Reivve 49. čuoggás daddjo ahte Ráđdehus mearridii suodjalit Rávttosvuomi álbmotmeahci juovlamáus 2002.

Vuolláičála: _____ / _____

Sámedikki mearrádusas Rávttošvuomi álbmotmeahci ásahanárvalussii dovddahuvvui čielgasit ahte suodjalanplánaproseassa ii guorras ILO-soahpamuššii. Sámediggi gáibidií dán áššis ahte plánabargu galggai bissehuvvot ja ahte ráđđadallamiid/šiehtadallamiid bokte Sámedikki ja ráđđáhusa gaskkas čielggaduvvojit eavttut mo álbmotmehciid ja suodjalanguovlluid ásahan- ja viiddidanáššiid proseassat galget čađahuvvot vai sámi vuoigatvuoddat sihkkarastojuvvojit. Ráđđehus ii láhčán dilálašvuoda ovttáarvosas oassálastimii sámi báikkálaš servodahkii ja Sámediggái suodjalanproseassas, vaikke vel daddjoge suodjalanplánas ahte ain galgá beassat doaimmahit boazodoalu ja árbevirolaš meahcásteami. Vaikke vel leage dákkár mihttomearri, de geavatlaš suodjalanmearrádusat gáržžidit báikegotti álbmoga háhkan vuoigatvuodaid. Dás sáhtá čujuhit dasa ahte Finnmárkkus lea leamaš stuorra vuosteháhku dán viiddideapmái.

Sámedigeráđdi lea árjjalaččat oččodan našuvnnaš eiseválddiid ja riikkaidgaskasaš orgánaid áddet ahte ráđđehusa mearrádusa ferte nuppástuhttit. Dađibahábut ii leat Ráđđehus dange áššis válljen deattuhtit Sámedikki oainnuid ja doaibmi álbmotrievtti. Almmatge lea Sámediggi ovtta Birasgáhttentdepartemeantain álgaheamen proseassa oažžut ásuohuvvot njuolggadusaid/merridandagaldumiid suodjalanplánaproseassaid várás, mat vuodđuduvvojit albmotriektái. Jus dakkár proseassa lihkestuvvá, de árvalus ovddiduvvo dievasčoahkkimii meannudeapmái.

Bartahuksehaga viiddideapmi Njáhkájávrris Rávttošvuomis lea gieđahallojuvvon oassin Porsáŋggu gieđdaplána areáloasis, maid Birasgáhttentdepartemeanta nannii 2002:s. Porsáŋggu gieđdaplána areáloasis eai čielggaduvvon astoáiggihuksemiidda várrejuvvon guovlluid kulturmuittuid ektui. Oktavuohta sámi kulturmuittuide lea ain loahpalaččat čielggaduvvon regulerenplánas dahje eaŋkiláššiid meannudeami bokte. Dán áššis lea Birasgáhttentdepartemeanta gáibidan regulerenplána. Dađi mielde go ráđđi diehtá, de ii leat ášši joavdan guhkkalebbui go ahte lea dieđihuvvon ahte galgá regulerejuvvot. Ráđdi ii leat vel árvoštallan guovllu iige addán loahpalaš cealkámuša kulturmuittuid ektui.

Muđui várrejuvvojedje 15 guovllu astoáiggi- ja bartahuksemiidda Porsáŋggu gieđdaplána areáloasis. Buot guovlluid várás eaktuduvvo ahte sámi kulturmitoberoštumit čielggaduvvojit regulerenplánaid ja eaŋkiláššiid meannudeami oktavuođas. Sámediggái eai leat addojuvvon doarvái resurssat ahte árvoštallat dárkilit buot sámi beroštumiid, maidda gusket buot gieđdaplánaid árvaluvvon huksenguovllut.

Opmodaga ”Tiljavri” priváhta regulerenplána oktavuođas lea áššis leamaš dievaslaš regulerenproseassa, ja ášši joavddai gitta Birasgáhttentdepartementii, gos plána ii nannejuvvon. Sámedikkis lei vuostecealkámuš regulerenplánii kulturmitofágalaš vuodul. Sámedikki árvoštallan plánaguovllu kulturmitofágalaš suodjalanárvvus bissu. Sameiet ”Tiljavre” lea Geir Wulfa 23.01 beaiváduvvon reivves bivdán Sámedikki váikkuhit ođđa plánaprosessii, mii čielggada kulturmuittuid seamma guovllus gos Birasgáhttentdepartemeanta ii nannen regulerenplána. Sámediggi lea vástidan ahte kulturmitoeiseváldin mii sáhttit cealkit guovllu kulturmuittuid ektui. Go Porsáŋggu gieđda plánaeiseváldin lea meannudan regulerejuvvon plánaárvalusa ja dan sádden gulaskuddamii, de lea lundolaš addit cealkámuša regulerenplánaárvalussii.

Ii leat miige evealahemiid Sámedikki bealis Njáhkájávrris ja Tiljavre áššiin. Tiljavre áššis lea Sámediggi addán cealkámuša kulturmuittuid oktavuođas. Njáhkájávrris áššis ii leat proseassa joavdan nu guhkás ahte gávdno vel dakkár plánaárvalus masa Sámediggi kulturmitoeiseváldin sáhtá addit cealkámuša.

Gažaldat 3, áirras Willy Olsen, BB:a sámediggejoavku

Seidajoga mánáidpsykiatrálaš dikšunruoktu

Nugo Sámedikki várrepreseanta lea dovddahan mediain, de lea son duhtavaš dasa movt áššiin mii guoská Seidajoga mánáidpsykiatrálaš dikšunruoktu, lea mannan. Finnmárkku

Dearvasvuolta lea mearridan heaittihit dikšunruovttu guovtti jagi siste, mii mearkkaša ahte geahpedit sajjiid, čieža sajis golmma sadjái, ja dasto 0 dikšunsaji. Mun bivddán dasto Sámediggerádis vástádusa čuovvovaš gažaldagaide:

- Lea go Sámediggerádi mielas stivrra mearrádus buorre dán áššis?
- Mii lea dien áššis dat manne várrepreseanta media čuoččuhusaid vuodul lea duhtavaš Dearvasvuodaministtara cealkámušain ahte bisuhit psykiatrálaš fálaldaga dáid geavaheaddjiide?
- Maid lea Sámediggeráddi jurddašan dahkat vai dat golbma maŋimus dikšunsaji Seidajoga mánáid psykiatrálaš ruovttus doalahuvvojit?
- Áigu go Sámediggeráddi dieđihit dievasčoahkkimii mánáid- ja nuoraiddikšunfálaldaga vejolaš boahhteáiggi plánaid birra?

Vástádus Sámediggerádis

Finnmárkku Dearvasvuoda stivra lea mearridan heaittihit dikšunruovttu guovtti jagis, vuos geahpedit čieža sajis golmma sadjái, ja de ollásit. Sámediggeráddi ii leat ovttaoavilis dáinna mearrádusain.

Sámediggerádi mielas galgá sámi mánáin leat seammalágan psykiatrálaš dikšunfálaldat go earáge mánáin Norggas. Ovttadássásaš dikšunfálaldat sámi mánáide lea fálaldat sámi giella- ja kulturgelbbolašvuodain. Sámi mánáin lea vuoigatvuolta oažžut dákkár fálaldaga riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid mielde. Dasto lea Sámelága §3-5 mielde sámegeiela hálddašanguovllu mánáin vuoigatvuolta oažžut bálvalusaid sámegeilliid go leat dearvasvuoda- ja sosiálaásahusain.

Sieiddájoga mánáidpsykiatrálaš dikšunruovttu oamasta Finnmárkku Dearvasvuolta. Finnmárkku Dearvasvuoda stivra dat mearrida Sieiddájoga mánáidpsykiatrálaš dikšunruovttu viidáset doaimma. Danne ii leat Sámediggerádis formálalaš váldi ášahussii guoski mearrádusain. Sámediggeráddi ii dieđe makkár áigumušat Finnmárkku Dearvasvuodas leat viidáset mánáidpsykiatrálaš fálaldaga ektui fylkkas.

Sámediggerádis lea leamaš čoahkkin Finnmárkku Dearvasvuodain 08.09.03. Dán čoahkkimis deattuhuvui makkár mearkkašupmi lea ásahusa doalaheamis. Finnmárkku Dearvasvuoda stivra mearridii 09.09.03, dattetge oalle ollu ođđasis struktureret ásahusa. 07.12.2003 beaiváduvvon reivves Finnmárkku Dearvasvuoda stivrii, bivddii ráđđi čilgehusa mearrádusa sisdoalu birra. Dán reivii ii leat vel boahán vástádus.

Sámediggeráddi lea golmma geardde váldán ovdan Sieiddájoga mánáidpsykiatrálaš dikšunruovttu heaittihanássi Dearvasvuodaministariin, maŋimus čoahkkimis 23.04.04. Dán čoahkkimis celkkii ministtar ahte mánáidpsykiatrálaš dikšunfálaldat sámi mánáide ii galgga fuoniduvvot. Ii makkárge dikšunfálaldat ii galgga heaittihuvvot ovdal go vástesaš molssaeaktosaš dikšunfálaldat lea ásahuvvon. Ministtar dajai maiddá ahte psykiatriijaođastusain jotkojuvvo, ja dat galgá leat ávkin maiddá sámi mánáide. Čoahkkimis čujuhii ráđđi maiddá Norgga ja Suoma gaskasaš ovttasbargošiehtadussii mii lea vuolláičállon 18.05.04. Dát šiehtadus rahpá vejolašvuoda ovttasbargat mánáidpsykiatrálaš divššu ektui.

Vuolláičála: _____ / _____

Ráđđi bivddii ministara čielggadit vejolašvuoda ahte Suoma beale sámi mánát maid sáhtášedje geavahit Siciddájoga mánáidpsykiátralaš ášahusa boahhteáiggis.

Gažaldat 4, áirras Per Solli, BB:a sámediggejoavku

Boazodoalu márkan- ja njuovvandilli

Sámediggi meannudii áššis 37/03 ”Boazodoalu márkan- ja njuovvandili”, dan geažil go bohccobierggus lea váttis márkan- ja njuovvandilli.

Sámedikki dievasčoahkkinn ávžžuhi Sámediggeráđi čuoovvilit ášši vai struktuvrralaš bealit bohccuid njuovvama ja vuovdima oktavuodas válđojuvvojit ovdan.

Mu gažaldat Sámediggeráđái:

Lea go Sámediggeráđi geahččalan gávdnat čovdosa daid váttisvuodaide mat boazodoalus leat, go guoská bohccuid njuovvamii ja bohccobierggu vuovdimii?

Vástádus Sámediggerádis

Dalá maŋŋá go boazodoalu márkan- ja njuovvandilli meannuduvvui áššis 37/03 dievasčoahkkimis, sáddejuvvoi mearrádus boazodoallošiehtadallamiid siehtadusbeliide čuoovvoleapmái. Dasa lassin bivddii Sámediggeráđi čoahkkima Eanadoalloministariin. Mearriduvvui ahte dollojuvvo čoahkkinn 28.10.03. Šállošahtti lea go stáhtaráđđi dattetge ii sáhttán searvat čoahkkimii nugo lei siehtaduvvon, muhto ráđđi beasai deaivvadit stáhtačállin. Dán čoahkkimis bivdii ráđđi ahte Eanadoallodepartemeanta, mas lea ealahusa hálldašanoavddasvástádus, bovde NBR ságaškuššat dili sihke mii guoská ovttaskas boazodoallái ja boazodoalloorohaga ekonomalaš vahágiidda, ja márkanfievrrideapmái.

Boazodoallošiehtadallamiin evttohii ráđđi oanehis- ja guhkesáiggi doaibmabijuid ášši 37/03 mearrádusa ektui. Leat ge álggahuvvon iešguđet oanehisáigge ja eanet guhkesáiggi doaibmabijut márkanfievrrideames ja bohccobierggu vuovdaleamis, earret eará TV-máidnosiguin, sierra ruđat leat biddjojuvvon márkanfievrrideapmái ja leat várrejuvvon ruđat mobiila boazonjuovahagaid oastimii.

Sámediggeráđi árvoštallama mielde eai leat dát doaibmabijut leamaš doarvái 2003/2004 dálvvi ja ovttaskas boazoeaiggáda ekonomalaš vahágiid unnudeami ektui. Sámediggeráđi šállosa dán, muhto sáhtta dušše konstateret ahte Eanadoallodepartemeanta mas lea hálldašanoavddasvástádus ii leat háliidan bidjat doarvái váikkuhangaskaomiid sihkarastit ahte buot boazoeaiggádiin lea vejolašvuolta njuovvat dohkálaš haddái.

Gažaldat 5, áirras Magnhild Mathisen, BB:a sámediggejoavku

Oahpahusdirektoráhta

Ođđa oahpahusdirektoráhta lea ášahuvvomin, geahča mildosa, oahpahusdirektoráhta preassadieđahusa.

Gažaldagat:

- Makkár proseassa Oahpahus- ja dutkandepartemeanttas lea Sámedikki ektui ođđa direktoráhta ásaheami oktavuodas?

Vuolláičála: _____ / _____

- Movt leat oahpahasáššit gozihuvvon dán organiserema oktavuodas, mearkaša go dat omd. ahte sámi oahpahasáššit dál sirdojuvvojit eret departemeanttas, ja Direktoráhtii?

Vástádus sámediggerádis

Čujuhit Bargiidbellodaga reivii beaiváduvvon 18.05.04 gažaldagain Sámediggeráddái Sámedikki čoahkkinnortnega § 11 vuodul; *Oahpahasodirektoráhtta (jnr 04/2877)*.

- Oahpahas- ja dutkandepartemeantta (ODD) ii leat čadahan Sámedikkiin makkárge proseassa odđa oahpahasdirektoráhta ásaheami oktavuodas.
- Sámediggeráddi lea ožžon seamma dieđuid go muđui skuvla-Norga, earenoamážit ODD' ja Læringssentera (LS) ruovttusiidduin, muhto maiddái muhtun čoahkkimiin.

Nu go čuožžu ODD' preassadieđáhusas, de oažžu odđa oahpahasdirektoráhtta váldo ovddasvástádusa Norgga skuvlla kvalitehtaovdáneapmái ja kvalitehtaárvoštallamii, muhto galgá maiddái hálddašit guovddáš doaimmaid ja ovddasvástidit bearráigeahččama. Das lea sámi ohppiid oahpaheapmi maid mielde.

Čoahkkimis Sámediggerádi ja Girko-, oahpahas- ja dutkanlávdegotti gaskkas 29.04.04 Stuoradiggedieđáhusa 30 *Kultur for læring* birra, gáibidii ráddi ahte ásaheami sámi ossodat oahpahasdirektoráhtii dahje sierra sámi oahpahasdirektoráhtta. Lávdegoddi buktá árvalusas geassemánu 14. b, ja Stuoradiggi meannuda dieđáhusa geassemánu 17. b. dán jagi.

Gažaldat 6, áirras Berit Oskal Eira, BB:a sámediggejoavku

Meavkki-Vilgesvári báhčinguovllu birra

Meavkki-Vilgesvári báhčinguovlluid oktiilaktin ášši lea fas šaddan áigeiguovdilin go Suodjalus lea čielggadan movt boazodoallu galgá heivehuvvot Suodjalusa doibmii. Suodjalus lea dieđihan ahte sii ráhkkanit bággolotnut guovllu, jos eai šatta ovttaoaivilii boazodoaluin. Boazodoalloorohat lea dohkkehan boazodoallofágalaš árvoštallamiid maidda čielggadusat vuodđuduvvojit ja lea dieđihan ahte sii eai sáhte ovttasbargat dán vuodul.

Lea maid ráhkaduvvon odđa raporta mas čuožžu ahte lossametallat lea sakka nuoskkidan guovllu.

Gažaldagat Sámediggeráddái:

Maid lea Sámediggeráddi bargan dáinna áššiin?

Maid áigu Sámediggeráddi dahkat?

Vástádus Sámediggerádis

Sámediggerádis lei 01.04.04 čoahkkinn stáhtačállin Bård Glad Pedersen Suodjalusdepartemeanttas Suodjalusa dieđihuvvon Meavkki/Vilgesvári guovllu bággonisteami birra. Ráddi čujuhii dasa ahte ášši álbmotrievttálaš bealit eai leat čielggaduvvon, ja departemeanta ávžžuhuvvui vuordit bággonistemiin dassáži go čielgá lea go dát álbmotrievtti siskkobealde. Danne berre bissehit ášši dassáži go Sámi vuoigatvuodálávdegoddi Romssa fylkka várás ja daid guovlluid várás, mat leat máddeleappos, geargá guovllu sámi vuoigatvuodaid dovđahanbargguin.

Vuolláičála: _____ / _____

Mii oaččuimet dan áddejumi čoahkkimis ahte suodjalus lea mielas ságastallat jos dat mielddisbuktá ahte sii sáhttet čađahit plánaidseaset Meavkkis/Vilgeváris. Stáhtačáli lei čielggas das ahte bággonisteapmi lea bures álbmotrievtti siskkoalbe ja aiddostahtii ahte suodjalus ferte joavdat viidáseappot oktiilaktinplánaiguin.

Sámediggi ii leat ožžon daid čielggademiid ja raporttaid, maida čujuhuvvo Bargiidbellodaga sámediggejoavkku gažaldagas, ráđđi sáhtta nu mo buot earátge háhkat dáid dieđuid almmolaš prentosiid bokte.

Sámediggeráđđi ii leat duhtavaš dáiinna ruovttoluottadieđuin ja áigu čuovvolit ášši. Čujuhit áššái 19/04 Sámediggeráđi doaibmadieđáhusa 2.10.7 čuoggái, gos válddahaljojuvvo mo berre čuovvolit ášši.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 39 čoahkis. Dán áššis ii jienastuvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorro- ja replihkkalistu

	Sáhkavuorro	Replihkka
1	Josef Vedhugnes	
2	Johan Mikkel Sara	
3	Åge Nordkild	
4	Svein Peter Pedersen	
5	Willy Olsen	
6	Ragnhild Lydia Nystad	Willy Olsen Ragnhild Lydia Nystad
7	Per Solli	
8	Randi A. Skum	
9	Magnhild Mathisen	Ragnhild Lydia Nystad Magnhild Mathisen Ragnhild Lydia Nystad
10	Berit Oskal Eira	
11	Ragnhild Lydia Nystad	Berit Oskal Eira Ragnhild Lydia Nystad

VI Sámedikki mearrádus

Ášši loahpahuuvui jienasteami haga.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui miessemánu 26. b. dii. 16.50.

Vuolláičála: _____ / _____

Vuodđogiella: dárogiella

Ášši 21/04

Odđa áššiid diediheapmi

Arkiva

Arkiiváššennr.

SF-

2004002545

Ášši meannudeapmi álggahuvvui miessemánu 26.b. 2004 dii.

17.20

I Áššebáhpirat

Nr	Beavi	Geas/Geasa	Tihttal
1	24.05.04	Janoš Trosten, NSR ovttasbargojoavku ja Guovddášbellodaga sámediggejoavku	Sápmelaččat mearridit ieža EO miellahttuvuoda
2	25.05.04	Berit Ranveig Nilssen, NSR ovttasbargojoavku ja Guovddášbellodaga sámediggejoavku	Sámi ovddidanfoandda doaibmaguovllu viiddideapmi
3	25.05.04	Geir Tommy Pedersen, NSR ovttasbargojoavku	Sámi ovddidanfoandda doaibmaguovllu viiddideapmi
4	25.05.04	Berit Ranveig Nilssen, NSR ovttasbargojoavku ja Guovddášbellodaga sámediggejoavku	Sámedikki cealkámuš stuorradiggediedáhussii nr 30 (2003-2004)
5	25.05.04	Olav Dikkanen, NSR ovttasbargojoavku ja Guovddášbellodaga sámediggejoavku	Sámi dutkanprográmma
6	25.05.04	Janoš Trosten, NSR ovttasbargojoavku ja Guovddášbellodaga sámediggejoavku	Sámi joatkka- ja boazodoalloskuvla massá oahpposurggiid
7	25.05.04	Per A. Bæhr, Olgešbellodat ja Johttisámiid listu	Álbmotmeahcit
8	25.05.04	Per A. Bæhr, Johttisámiid listu ja	Boazolohkku Oarje-Finnmárkkus

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

			Olgešbellodat	
9	25.02.04		Isak M. O. Hætta, Friija joavku	
10	25.02.04		Isak M. O. Hætta, Friija joavku	
11	25.05.04		Terje Tretnes ja Johan Mikkell Sara, SáB/SBS	Oahppováillagiid dilli
12	25.05.04		Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku	Skániid joatkkaskuvlla fáraldagat galget doalahuvvot

II Evttohusat ja vejolaš mearkkašumit

Evttohus 1, áirras Janoš Trosten, NSR ovttasbargojoavku ja Guovddášbellodaga sámediggejoavku

Sápmelaččat mearridit ieža EO miellahttuvuoda

Sápmelaččaid vuoigatvuođat eatnamiidda ja čáziide eai leat velá čielggaduvvon Norggas. Iige leat sihkkar nagodit go bealit (-partene) ovttaoavilvuhtii boahit eananvuoigatvuođa áššis.

Norga lea vuodđuduvvon dáččaid ja sápmelaččaid eatnama ala ja ii goabbáge bealli sáhte nuppi eatnamiid badjel mearridit jus álbmotrievtti ja olmmošvuoigatvuođaid bidjá vuodđun. Dattege gávdno okta vejolašvuohta, namalassii jus bealit (-partene) šiehtademiiguin sohpet dakkár vejolašvuođa sámi báikegottiid dohkkeheamiin. Odne eai leat šiehtadeamit gaskal stáhta (-ráđđehusa) ja Sámedikki politihkalaččat dohkkehuvvon stáhtaeseválddiid bealis. Ii stáhta iige Sámediggi sáhte fievrridit sápmelaččaid historjjálaš eatnamiid ja čáziid goalmát stáhtaváldái, juoga EO šaddá odđa vuodđolágain.

Sámediggi lea iešge geatnegahtton čuovvut álbmotrievttálaš prinsihpaid maid vuodđu lea olmmošvuoigatvuođa julggástus ja stáhtas ja Sámedikkis ii leat vuoigatvuohta fievrridit sámi eatnamiid EO:ii, eatnamiid oamastit sámi báikegottit ja báikegottiid ássit.

Evttohus 2, áirras Berit Ranveig Nilssen, NSR ovttasbargojoavku

Sámi ovddidanfoandda doaibmaguovllu viiddideapmi

NSR ovttasbargojoavku bivdá ahte Sámediggi farggamusat laktá Máttá-Várjjaga Sámi ovddidanfoandda doaibmaguvlui.

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siidu

Evttohus 3, áirras Geir Tommy Pedersen, NSR ovttasbargojoavku

Sámi ovddidanfoandda doaibmaguovllu viiddideapmi

NSR ovttasbargojoavku bivdá ahte Sámediggi farggamusat laktá Ivvggu Sámi ovddidanfoandda doaibmaguvlui.

Evttohus 4, áirras Berit Ranveig Nilssen, NSR ovttasbargojoavku ja Guovddášbellodaga sámediggejoavku

Sámedikki cealkámuš stuorradiggediedáhussii nr 30 (2003-2004)

Sámediggi lea gulaskuddancealkámuša oktavuodas NAČ:ii 2003:16 – vuosttažettiin cealkán earret eará ahte;

”bajimus mihttomearri sámiid vuodđooahpahas galgá ovddiduvvot daid prinsihpaid ja njuolggadusaid mielde mat ILO-konvenšuvnnas 169 leat biddjojuvvon vuodđun, erenoamážit 26-28. artihkkalat, ja Vuodđolágaparagrafa 110a. Sámediggi galgá oažžut duohta váikkuhanfámu lálkaásahusaid/prinsihpaid hábmemei sámi vuodđooahpahas sisdoalu ja árvoštallanhámiid hárrái. Čujuhit ILO-konvenšuvdnii nr 169 Eamiálmogiid ja čearddalaš álbmogiid hárrái iešmearrideaddji riikkain, maid Norga lea dohkkehan, ja man 27. artihkkalis čuožžu ahte:

- 1. Dáid álbmogiid oahpahusprográmmaid ja -bálvalusaid galgá ovddidit ja ollašubttit singuin veabkkálagaid vai dát prográmmat ja bálvalusat gallebit sin sierranasdárbbuid, ja daidda galget gullat sin historjá, diehtu, teknologija, árvoystemat ja maiddá sin sosiála, ekonomalaš-, ja kultuvrralaš viggamušat.*
- 2. Ovddasvástideaddji eiseválddit galget dáhkidit dáid álbmogiid lahtuid skuvlema ja osolašvuoda skuvlenprográmmaid plánemis ja ollašubttimis dainna ulbmiliin ahte dát álbmogat dadistaga sáhttet váldit ain stuorit ovddasvástádusa dáid prográmmaid jođiheamis.*
- 3. Dasa lassin ráddehusat galget dovddastit dáid álbmogiid vuoigatvuoda vuodđudit iežaset skuvlenásabusaid ja -bálvalusaid dainna eavttuin ahte dákkár ásusat devdet unnimus norpmaid maid ovddasvástideaddji eiseválddit leat ráddálagaid dáiguin álbmogiiguin rábkkadan.*

Sámedikkis ledje maid vuordámušat árramuttos beassat searvat oahpahuslága ođasmahttinbargui ja boahtteáiggi skuvlla hábmemei sámi mánáide ja nuoraide. Go nie ii geavvan, de áigu Sámediggi deattuhit man deatalaš lea ahte muhtun ráje guovddáš bealit gozihuvvojit vai sámi mánát ja nuorat sáhttet dovdat ahte movttiidahttojuvvojit ovddidit sin iežaset dáidduid ja attáldagaid.

Oahpahuslága galgašii rievdatit nu ahte sámi mánát ja nuorat beroškeahhtá das gos áset, ožžot ovttaskas vuoigatvuoda oahpahussii sámegillii. Dát sihkkarastášii ahte oahpahus lea čadnojuvvon iežas kultuvrii ja gillii, nugo buot norgalaš mánáide lea lunddolaš norgalaš skuvllas. Deatalaš oahpanstrategiija lea ahte oahpahus lea dan gillii maid oahppi máhtá ja ahte vuolggasadji váldojuvvo das mii lea oahpis. Oahpahus sámegielas ja sámi kultuvrras ii galga leat lassi mii sáhtá šaddat liigenoaddin ja lusttuhhtit ohppiid.

Vuolláičála: _____/_____

Sámediggi áigu maiddá muittuhit ahte ollu rávis sápmelaččat eai goassige leat ožžon oahpu sámi gielas ja kultuvrras. Rávisolbmuid oahpahušfálaldahkan galggašedje sii oažžut ovttaskas vuoigatvuoda oahpahušsii sáme gielas ja sámi kultuvrras ja servodateallimis mii vástida vuodđaskuvladási.

Sámediggi vuordá maiddá ahte boahpteáiggis galget ovddiduvvot sierra sámi oahppoplánat buot fágain olles 13-jagi skuvlla vástes. Stuorradiggediedáhusas lea evttohuvvon ahte ráhkaduvvo ođđa oahppoplánastruktuvra ja ahte oahppoplánat ođasmahttojuvvojit, muhto ii boade čielgasit ovdan ahte dat guoská maiddá ”10-jagi vuodđoskuvlla sámi oahppoplánačoakkáldahkii”. Oahpahuš mii addojuvvo sámi oahppoplánačoakkáldaga mielde, ferte leat ovttárvosaš dainna oahpahušain mii addojuvvo našuvnnaš oahppoplánačoakkáldaga mielde, bargohivvodaga, áiggi geavaheami ja mearkkašumi ektui. Sámediggi deattuha skuvlla rolla sámi kultuvrra ja árbevieruid goziheames, ja movt skuvla galgá veahkehit oahppi birgehallet mánggákkultuvrraš servodagas ja árvvusatnit iežas ja earáid kultuvrra. Dasto galget sámi mánát ja nuorat šaddat dohkálažžan bargat sámi servodagas ja stuorraservodagas. Dat gáibida ahte sámi mánát ja nuorat šaddet doaimbi guovttegielagin dárogielas ja sáme gielas skuvlaváccedettiineaset.

Sámediggi čujuha ahte lea deatlaš ráhkadit sierra plánaid erenoamážit fágain mat hábmejit identitehta. Ii galgga šaddat nu ahte sámi árvvut ja prinsihpat gozihuvvojit báikkálaš heiveheamiin. Dat dagaha dan ahte sámi oahppi vejolašvuohta oahppat iežas kultuvrra birra šaddá menddo soaittagas ja sorjá das gos oahppi ássá.

Sáme giella lea ovttárvvus dárogielain, ja dan ferte maid oainnusin dahkat oahpahušlágas. Sámi nuorat galget maid ráhkkanahattojuvvo alit oahpu váldit ja danne ferte sámi giellafága joatkkaskuvladásis biddjojuvvo seamma árvui go eará giellafáгат leat, nu ahte oahppit geain lea sihke sáme giella, dárogielas ja eangalasiella fágan eai galgga dárbašit váldit nuppi amasiella. Sáme gielas maid galgá oažžut oahppočuoggáid alit ohppui sisaváldimis ja oahppočuoggát galget ceahkálastojuvvo oahpahušdási mielde.

NSR ovttasbargojoavku, Ovttasbargojoavku ja Guovddášbellodaga sámediggejoavku bivdet Sámedikki meannudit dán ášši dán dievasčoahkkimis.

Evttohus 5, áirras Olav Dikkanen, NSR ovttasbargojoavku ja Guovddášbellodaga sámediggejoavku

Sámi dutkanprográmma

NSR ovttasbargojoavku, Ovttasbargojoavku ja Guovddášbellodaga sámediggejoavku čujuhit ahte Norgga Dutkanrádi sámi dutkanprográmma lea plánejuvvon heaittihuvvot ođđajagi 2005.

NSR ovttasbargojoavku, Ovttasbargojoavku ja Guovddášbellodaga sámediggejoavku ballet ahte dán prográmma heaittiheami geažil ruđat unniduvvujit dramáhtalaččat sámi dutkamii. Danne mii bivdit ahte álggahuvvo viiddis sámi dutkanprográmma unnimusat viđa jahkái, mii lea dan barggu joatkin mii lea dahkkojuvvon Norgga Dutkanrádi dutkanprográmma olis. Dákkár prográmmas ferte leat sisdoallun guovddáš oassin dutkan sámi gielas earret eará dáin osiin:

- Giellastruktuvra ja giella rievdan
- Giella geavaheapmi servodagas

Vuolláičála: _____/_____

- Giellaplánen doaibmabijuid golut
- Giellalaš ávdnasiid fuolaheapmi, erenoamážit báikenamaid

Evttohus 6, áirras Janoš Trosten, NSR ovttasbargojoavku ja Guovddášbellodaga sámediggejoavku

Sámi joatka- ja boazodoalloskuvla massá oahpposurggiid

Stáhtas leat erenoamáš geatnegasvuodát sámi joatkkaskuvllaid ektui Kárášjogas ja Guovdageainnus. Joatkkaskuvllaid ulbmil lea fállat sámi nuoraide buriid ja viiddis oahppofálaldagaid, sihke praktihkalaš ja teorehtalaš oahpposurggiin.

Departementa lea dál signaliseren unnidit ruhtajuolludeami joatkkaskuvlii Guovdageainnus ja dat mielddisbukta ahte skuvla ferte unnidit oahpposurggiid, dán oktavuodas bohtá dábálašfágaid suorgi gillát ja jáhkkimis loahpahunvo.

Sámediggi ii sáhte dán dohkkehit.

Sámediggeráđdi ferte dáinna áššiin duodalaččat bargat ja geahččalit čovdosa gávdnat.

Evttohus 7, áirras Per A. Bæhr, Johttisámiid listu ja Olgešbellodat

Álbmotmeahcit

Guovdageainnu Johttisámiid listu ja Olgešbellodat bivdet ahte Sámediggeráđdi bivdá ráddehusa rievdadit dáláš njuolggadusaid Anárjoga ja Ráissá álbmotmehciid hárrái nu ahte dat šaddet nugo Rávttosjoga álbmotmeahci njuolggadusat leat.

Evttohus 8, áirras Per A. Bæhr, Johttisámiid listu ja Olgešbellodat

Boazolohku Oarje-Finnmárkkus

Guovdageainnu Johttisámiidlistu ja Olgešbellodat bivdiba ahte Sámedikkiráđdi bargá dan ala ahte Oarje-Finnmarku boazologu mearrideapmi galgá bargot Stuorradikkedieđahus nr. 28 (1991-92) “Nana bistavaš boazodoallu” eavttuid mielde.

Namalassii:

- Orohatjuohkin galgá čadahuvvot.
- Boazodoallu galgá ieš aktiivvalaččat mielde hábmeme boazologu meari orohagaide.

Sámediggi bidjá ovttasrádiid NBR`ain mátkái lávdegotti mi galgá gulahallat boazodoallostivrrain ja geahččat leago vuodđu bargat viidáseappot boazologu vuodđobargguin ja viiddidit dárbbaslaš áiggi dása.

Vuolláičála: _____/_____

Boazologu bargu bissehuvvo dassázii go dát eavttut leat guorahallojuvvon ja mearriduvvon boazodoallostivrras.

Evttohus 9, áirras Isak Mathis O. Hætta, Friija joavku

Sámediggi bivdá Stuorradikki rievdadit sámeálbmotfoandda njuolggadusaid nu ahte dat sápmelaččat geat leat massán skuvlavázzima, ožžot buhtadusa foanddas.

Ii leat dohkálaš go sii maŋŋá 20 jagi barggu eai leat ožžon dan buhtadusa man sis lea gáibádus oažžut, ja danne oavvilda Sámediggi ahte sidjiide addojuvvo buhtadus foanddas sin barggu mielde.

Evttohus 10, áirras Isak Mathis O. Hætta, Friija joavku

Sámediggi nammada lávdegotti, mii galgá guorahallat sámi dáloniid gierdatmeahttun meahcástandili, ja sin beassama daidda luondduriggodagaide maid sii leat buolvvaid čađa ávkkástallan.

Viidáseappot ferte Sámedikki lávdegoddi gávdat čovdosa vai sámi dálonat besset geavahit mohtorfievrruid guovlluineaset johtolagaid mielde, mat geavahuvvojit, ja ovddidit rievdadusevttousaid vai dáid johtolagaid beassá geavahit birra jagi. Nu go mii diehtit, de eai beasa dálonat geavahit fievrruid meahcis gaskal miessemánu 5. b. ja geassemánu 30. b.

Viidáseappot ferte beassat cegget goađi/bartta guovlluin, mat leat geavahuvvon buolvvaid čađa.

Jodanisdoaimbi lávdegottis berrejit leat 5-7 lahtu, ja dat berre buktit árvalusa áššái jagis 2004.

Evttohus 11, áirasat Terje Tretnes ja Johan Mikkel Sara, Sáb/SBS

Oahppováillagiid dilli

Rádddehus galgá fargga geiget diedáhusa Stuorradiggái ee. oahppováillagiid dili birra dáruiduhttinpolitihka geažil. Sámediggi ávžžuha Rádddehusa árvalit Stuorradiggái čovdosa vai oahppováillagat sáhttet oažžut oktagaslaš buhtadusa. Sin áigi lea nohkamin eatge mii sáhte dohkkehít ahte Rádddehus ain goazaha dán deatalaš ášši.

Evttohus 12, áirras Ann-Mari Thomassen, NSR ovttasbargojoavku

Skániid joatkkaskuvlla fáladagat galget doalahuvvot

Romssa fylkkaráđdi, mas leat Bargiiddbellodat, Sosialisttalaš gurotbellodat ja Guovddášbellodat, leat mearridan ahte boahte skuvlajagi galget guokte luohká Skániid joatkkaskuvllas heaittihuvvot. Dát lea hui šállošahti go Skániid joatkkaskuvla rehkenasto leat Mátta-Romssa sámi giellaoahpahusa gelbbolaš-vuodaguovddázin.

Vuolláičála: _____/_____

Romssa fylka lea guhkes áiggi geavahan ollu resurssaid, maiddá ekonomaš resurssaid, nannet ja hukset buori giellaoahpahusfálaldaga Skániid joatkkaskuvllas. Norlánda fylkkas lea muđui šiehtadus Romssain ahte Evenáši ja Dielddanuori gielddaid oahppit geat válljejit Skániid joatkkaskuvla vuosttaš sadjái, galget beassat sisa seamma dásis Romssa ohppiiguin. Norlánda fylka lea dainna lágiin váldimin deatalaš oasi ekonomaš ovddasvástádusas skuvlla bisuheamis.

Skániid joatkkaskuvla lea guovdu guovddáš sámi ássanguovllu ja hui deatalaš oassi sámi ássama bisuheames. Nuorat eai dárbbáš vuolgat eret ruovttus go váldet vuosttaš dábálašfágaoahpu. Sámegiel oahpahus lea sajáiduvvan lunddolaččat skuvllas. Sámi nuorat dovdet oadjebasvuoda sámevuoda ektui. Skuvla ja fylka leat maiddá addán deatalaš signálaid dalle go sámi galben álggahuvvui dárogielain ovttárvvus olles skuvllas.

Sámediggeráđdi fertet bargat áššiin vai Skániid joatkkaskuvllas sihkkarastojuvvo ain dohkálaš fálaldat.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 37 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Čoahkinjodihangoddi evttohi ahte ášši 30/04 *Sámeálbmotfoandda njuolggadusat* biddjojuvvo odđa áššiin bearjadaga miessemánu 28. b. dii. 10.00. Dasto bivdá čoahkinjodihangoddi Sámediggeráđi ráhkkanahttit ášši beaivvi mielde ja buktit áššeovddidusa mearrádusárvalusain áirasiidda otne. Evttohus mearriduvvui ovttajienalaččat.
- Evttohusat 1-12 sáddejuvvojit Sámediggeráđđái. Ovttajienalaččat mearriduvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorro- ja replihkkaistu

	Sáhavuorro	Replihkka
1	Janoš Trosten	
2	Berit Ranveig Nilssen	Anders Urheim Magnhild Mathisen Berit Ranveig Nilssen
3	Geir Tommy Pedersen	Willy Ørnebakk Anders Urheim Janoš Trosten Geir Tommy Pedersen
4	Berit Oskal Eira	
5	Geir Tommy Pedersen	
6	Olav Dikkanen	Per Solli Olav Dikkanen
7	Ann-Mari Thomassen	Per Solli

Vuolláičála: _____/_____

		Terje Tretnes
		Ann-Mari Thomassen
8	Per A. Bæhr	Geir Tommy Pedersen
		Ole Henrik Magga
		Per A. Bæhr
9	Isak Mathis O. Hætta	Geir Tommy Pedersen
		Janoš Trosten
		Egil Olli
		Terje Tretnes
		Sven-Roald Nystø
		Isak Mathis O. Hætta
10	Terje Tretnes	Åge Nordkild
		Janoš Trosten
		Terje Tretnes
	Egil Olli (čoahkkinortnegii)	
	Egil Olli (čoahkkinortnegii)	

VI Sámedikki mearrádus

Ášši 30/04 *Sámeálbmotfoandda njuolggadusat* biddjojuvvo odđa áššin bearjadaga miessemánu 28. b. dii. 10.00. Dasto bivdá čoahkkinjođihangoddi Sámediggeráđi ráhkkanahhtit ášši beaivvi mielde ja buktit áššeovddidusa mearrádusárvalusain áirasiidna otna. Evttohus mearriduvvui ovttajienalaččat.

Evttohusat 1-12 sáddejuvvojit Sámediggeráđđái.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui duorastaga miessemánu 27. b. dii. 09.15.

Vuolláičála: _____/_____

Vuodđogiella: dárogiella

Ášši 22/04**Sámedikki jahkedieđáhus 2003**

Arkiva	Arkiiváššennr.
SF-046.2	2004000026

Ášši meannudeapmi álggahuvvui miessemánu 27. b. 2004 dii.09.15.

I Áššebáhpirat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Tihttal
1.		Sámediggeráđi ášši R28/04	Sámedikki jahkedieđáhus 2003
2.	26.02.2004	Stuorradikkis: Risttálaš álbmotbellodaga stuoradiggejoavku	Stuoradiggedieđáhus nr.10 (2003-2004) Sámedikki doaimma birra 2002
3.	22.03.2004	Stuoradikki gielalávdegoddi	Stuoradiggedieđáhus nr.10 (2003-2004) Sámedikki jahkedieđáhus 2002 ovddas
4.	02.04.2004	Gielda - ja guovlludepartemeanta	Stuoradiggedieđáhus nr.10 (2003-2004) Sámedikki doaimma birra 2002
5.	20.04.2004	Dásseárvoáittardeaddji sádden	Viežžan jahkedieđáhusa

Áššejohtu:

Lávdegoddi, ráđđi, komitea, foanda	Beaivi	Áššennr
Sámediggeráđđi	14.04.2004	R28/04
Plána- ja finánsalávdegoddi	24.05.2004	002/04
Sámedikki dievasčoahkkinn	27.05.2004	22/04

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus lávdegoddái

1. kap. Jahkedieđáhusa perspektiivvat ja diedáhusa meannudeapmi

Sámelága § 1-3 vuodul galgá Sámedikki jahkedieđáhus sáddejuvvot Gonagassii. Sámedikki ásaheami oktavuodas mearridii Stuorradiggi nugo Stuorradikki justislávdegoddi lei árvalan ahte (gč. Árvalusa O nr 79 (1986-87) 7. čuoggás 16. siiddus): *”Regjeringen fremlegger inntil videre for Stortinget årlig stortingsmelding om Sametingets virksombet. En gang i hver stortingsperiode framlegges melding om de tiltak som foretas for å sikre og utvikle samenes språk, kultur og samfunnsliv” (Ráđđehus ovdida doaisttáži Stuorradiggái jahkásaš stuorradiggedieđáhusa Sámedikki doaimma birra. Juobke stuorradiggeáigodagas ovdiduvvo diedáhus daid doaibmajijuid birra mat čadabuvvojit sihkekarastit ja ovdidit sámi giela, kultuvrra ja servodateallima.)*

Ráđđehus dieđiha diedáhusas Norgga Sámiráđi ja Sámedikki doaimma birra 1989:s (gč. stuorradiggedieđáhusa nr 29 (1990-91) 1. čuoggás, 4. siiddus) ahte áigu čuovvolit dán geatnegasvuoda. Dát vuogádat ii leat rievdaduvvon dan rájes.

Sámedikki mielas ii ovdiduvvo Sámedikki jahkedieđáhus šat Stuorradiggái dan jahkásaš stuorradiggedieđáhusas Sámedikki doaimma birra, muhto baicce ovdiduvvo Ráđđehusa oaidnu Sámedikki jahkedieđáhusii ja Sámedikki mearrádusaide dain áššiin mat leat meannuduvvon jahkedieđáhusa áigodagas, ja dasto ovdiduvvojit Ráđđehusa iežas doaibmajijut Sámedikki ja sámi álbmoga ektui. Sámedikki iežas jahkedieđáhus lea dušše miellidusin Ráđđehusa stuorradiggedieđáhusas, iige šat leat sierra kapihttalin.

Sámediggeráđi lea reivves gieldakomiteai bivdán Stuorradikki váikkuhit ahte Stuorradiggi meannudivččii Sámedikki jahkedieđáhusa nugo dat lea, go Sámediggi ii leat duhtavaš dáláš meannudanvugiin. Sámediggi lea ožžon reivve mii lea beaiváduvvon cuoŋománu 2. b. 2004 Gieldadepartemeantta politihkalaš jodiheaddjiin, mas daddjo ná: *”Vi ønsker derfor nå en avklaring av hvordan Sametinget ønsker meldingen presentert slik at oppmerksomheten kan konsentreres om de substansielle spørsmål i Sametingets årsmelding, og ikke i så stor grad om redigeringsspørsmål. Departementet vil ta kontakt om dette før planleggingen av arbeidet med neste årlige stortingsmelding” (Danne háliidat mii čilgebusa movt Sámediggi háliida diedáhusa meannuduvvot vai fuomášupmi čobkejuvošii Sámedikki jahkedieđáhusa deatalaš beliide iige nu ollu dasa maid fertešii buoredit. Departemeanta áigu váldit oktavnoda dán birra ovdal go plánegoahtá barggu boahhte jahkásaš stuorradiggedieđáhusaiguin.)*

Sámediggi lea guovtti maŋimus jagis meannudan jahkedieđáhusas miessemánus, iige guovvamánus nugo ovdal láve. Meannudeapmi rievdaduvvui danne vai Sámediggi sáhtta rehketdoalu maid meannudit oktan jahkedieđáhusain. Sámediggi áigu fas meannudišgoahtit jahkedieđáhusa guovvamánu dievasčoahkkimis vai dat livččii gárvvis nu árrat go vejolaš.

2. kap. Hástalusat jagis 2004

Sámedikkis leat arvat hástalusat 2004:s, muhto lea välljen vuoruhit muhtun váldohástalusaid dán jahkedieđáhusas.

Vuolláičála: _____ / _____

Ráđđádallamat ja šiehtadallamat

Stáhtas lea ráđđádallan geatnegasvuohta sámiid ektui, ja muhtun oktavuodain das lea maid šiehtadan-geatnegasvuohta. Nugo ILO eamiálbmotekspeartalávdegoddi oaivvilda, ja maid lea deatalaš deattuhit ahte Ráđđehusas lea álbmotrievttálaš geatnegasvuohta ráđđádallat (geahča ILO-raportta, njukčamánu 2004). Ráđđádallan- ja šiehtadallangeatnegasvuohta vuolga ILO-konvenšuvnnas nr. 169 (artihkkaliid 2, 4, 6, 7 ja 15 mielde), ON konvenšuvnnas siviila ja politihkalaš vuoigatvuođaid hárrái (artihkkaliid 1 ja 27 mielde), ja Vuodđolága §:s 110a.

Otnáš beaivvi rádjai eai leat čadahuvvon ráđđádallamat eage šiehtadallamat riikkaidgaskasaš eamiálbmotrievtti ja Vuodđolága § 110a ektui. Ollu gerddiid leat oaidnán ahte dát lea váttásmahtán stuorradiggeproposišuvnnaid ja stuorradiggediedáhuseid politihkalaš meannudeami, ja dan politihka hábmema mas lea mearkkašupmi sámi kultuvrii ja servodahkii. Ráđđádallan- ja šiehtadallanortnegiiguin sáhtášii garvit dán láhkai geavvamis. Dainna lágiin sáhtášii maidái gávnnahit oktasaš áddejumi das makkár ovddidandárbbut sámi servodagas leat ja makkár stáhtus das lea, mii iešalddis nanosmahtášii dili.

Sámediggi ja Gielda- ja guovludepartemeanta leat šaddan ovttaoavilii das ahte álggahit ráđđádallan- ja šiehtadallanprosedyrat ásahanproseassa. Ortnegiid ja prosedyrat hábmema oktavuodas lea čielga dárbu čadahit albma proseassa, nugo maidái ILO-konvenšuvnna nr. 169 2. artihkkalis (1) gáibiduvvo. Mii leat šaddan ovttaoavilii ahte ásahuvvo oktasaš hálddahaslaš bargojoavku man bargun lea ráhkadit raportta mas čilgejuvvo

- 1) ráđđádallamiid ja šiehtadallamiid vuodđu, ja
- 2) mas leat prosedyraárvalusat ja mihttomearit movt čadahit ráđđádallamiid ja šiehtadallamiid.

Sámediggi vuordá ahte Ráđđehus positiivvalaččat váikkuha dan ahte ráđđádallan- ja šiehtadallanprosedyrat ásahuvvojit čielga álbmotrievttálaš rámmaid siskkobealde. Dan seammás go ásahuvvojit čielga prosedyrat, lea Sámedikki mielas dárbu dynámalaččat geahččat movt dákkár ortnegiid sáhtá ovddidit.

Iešmearrideapmi

Sámediggi bargá sámi iešmearrideami sisdoalu viidásetovddidemiin. Dat movt sámit áddejit iešmearrideami vuodđuduvvá riikkaidgaskasaš normáide ja dan ovdáneapmái mii lea leamaš sihke rievttálaččat ja politihkalaččat riikkaidgaskasaš forain. Sámedikki mielas lea deatalaš heivehit sámi iešmearrideami min áigái, ja nu ahte sámi álbmoga iežas árvvut ja eallinvuohki válđojuvvojit vuhtii.

Sámediggi gáibida ahte eamiálbmogiid vuoigatvuođat našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš dásis nanosmahttojuvvojit. Ferte joatkit bargguin konkretiseret ja viidásetovddidit Sámedikki vuoigatvuođapolitihka riikkaidgaskasaš riekteovdáneami vuodul, ja daid riekteprinsihpaid vuodul mat gusket eamiálbmotvuoigatvuođaide sihke našuvnnalaččat ja álbmotrievttálaččat.

Daid hástalusaid maid Sámediggi oaidná dan láhkabarggus mii fargga álgá ja mii guoská sámi beroštumiide, ja maid várra ii sáhte manjit dassášii go ráđđádallan- ja šiehtadallanortnet lea formaliserejuvvon, ferte geahččat daid geatnegasvuođaid ektui mat Sámedikkis leat, sihke našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš dásis. Dát guoská lágaide nugo finnmárkkuláhka, minerálahka, boazodoalloláhka jna.

Vuolláičála: _____ / _____

Okta dain deataleamos hástalusain mat Sámedikkis leat 2004:s lea bargu viidáseappot finnmárkkulágain. Sámediggi deattuha ahte boahhteáiggi finnmárkkuláhka ferte čielgasit vuođđuduvvot álbmotrievttálaš rámmaide. Lágas ferte čielgasit daddjojuvvot ahte álbmotrievtti mearrádusain lea ovdamunni. Lágain ferte čalmmustit ja dohkkehit sámiid vuoigatvuođaid, geavahanvugiid ja riekteárbevieruid. Sámediggi áigu čuovvolit ođđa Sámi vuoigatvuođalávdegotti barggu Romssa, Norlánda ja oarjelsámeguovllu ektui.

Sámiin leat vuoigatvuođat minerálagávdnosiid oktavuodas sámi resurssaguovlluin, mii mearkkaša ahte Sámediggi gáibida vuoigatvuođa leat mielde mearrideamen dáid resurssaid. Danne lea dárbu šiehtadallat movt dáiguin gávdnosiiguin láhttet ja movt daid geavahit dain guovlluin. Sámediggi gáibida ahte Norga váldá válodoovddasvástádusa maiddá eamiálbmotdimenšuvnna suodjaleames ja ovddideames petroleuma-doaimma oktavuodas davvin.

Ii leat doarvái čadahit ráddádallamiid earjiláššiin Sámedikkiin go dainna ii ollašuhtho álbmotrievtti gáibáduš searvvaheami ja iešmearrideami ektui.

Vuoigatvuođat

Dál leat čielggadeamen ja bargamin ollu dakkár resursalágaiguin main njuolga lea mearkkašupmi sámi kultuvrra ávnnaslaš vuđđui. Lea sivva čujuhit ahte dáláš luondduresursalágaid hálddašanortnet ii dávis ILO-konvenšuvnna nr 169 15. artihkkalii, eamiálbmogiid searvama ektui hálddašeapmái. Lágaid sisdoaluin ja láhkaproseassaiguin ferte ollašuhtho álbmotrievttálaš gáibádušaid, ja Sámediggi vuordá ahte dan hálddašanvuogádaga organiseren, maiddá kulturmuitohálddašeapmi, árvoštallojuvvo ođđasis.

Sámi guovlluin rikkis luondduresurssat leat ovdamunnin maid sáhtta eanet geavahit ealáhusovddideapmái ja árvoštadeapmái. Dat go vuoigatvuođa- ja hálddašanáššit eai leat čielggaduvvon, institušuvnnalaš ráddjehumit ja ruossalas geavaheaddjiberoštumit hehtejit dábbalaččat oppalaš posiitivvalaš ealáhusovdáneami. Danne lea Sámediggi politihkalaš doaimmastis nannosit deattuhan sámi perspektiivva omd. boazodoalu, eanadoalu ja guolástusa láchčima ja hálddašeami oktavuodas.

Guolleresurssat galget hálddašuvvot sámiid eavttuid vuođul ja našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš eamiálbmotgeatnegasvuođaid vuođul. Sámediggi áigu vuoruhit bivdovuoigatvuođaid ruovttoluotta očcodeami sámi riddo- ja vuotnaguovlluide. Dasa lassin áigu Sámediggi vuoruhit báikkálaš hálddašanmálliid oazžuma, main lagasvuođa- ja sorjjasvuođaprinsihppa biddjojuvvo vuođđun.

Sámediggi searvá Áhperesursalága ráhkadeapmái mii earret eará galgá boahit geassemánu 3. b. 1983 nr 40 sáltečáhcebidolága jna. (sáltečáhcebidoláhka) sadjái. Láhka galgá earret eará siskildit eamiálbmotdimenšuvnna mearraresurssaid hálddašeami oktavuodas ja Norgga eamiálbmotgeatnegasvuođaid.

Okta dain stuorámuš areálageavahanhástalusain 2004:s leat dat issoras stuorra plánat hukset bieggafámu sámi guovlluin. Sámedikkis ii leat goassige jerrojuvvon bieggafámu birra energiijaáŋgiruššama oktavuodas. Go dál čájeha ahte sámi guovlluide dat eanemusat čuhcet dat doaimmabijut, de lea ágga jearrat ahte leigo Rádddehusas ja Stuorradikkis dohkálaš mearrádusvuođđu dalle go leat mearridan bargagoahtho bieggafámuin. Eat man ge láchkai sáhte dohkkehit bieggafámu viidáset huksema sámi guovlluin ovdal go sámi vuoigatvuođat leat dohkkehuvvon. Eanemus maid ovdal dan sáhtta dahkat, lea ahte ráhkaduvvo ollislaš váikkuhaniskančielggadus bieggafámu huksema birra sámi guovlluin, man oktavuodas juo ásahuvvon ja plánejuvvon rusttegat geahčaduvvojit fárrolaga.

Deatalaš lea bargat dan ala ahte sámi mánáid vuoigatvuodát mánáidgárddiin gozihuvvojit sin eatnigiela, kultuvrralaš duogáža ja identitehta ektui. Sámediggi áigu joatkit bargat dan ala ahte sámi oahppit oččošedje individuálalaš vuoigatvuoda oahpahussii sámegillii ja sámegielas, beroškeahttá das guđe báikkis riikkas orrot. Lea dárbu bargat dan ala ahte oahppit duođai oččošedje daid vuoigatvuodaid maid sis lea vuoigatvuoha oahpahušlága vuodul. Lea deatalaš ahte diehtu vuoigatvuodaid birra manašii maiddá politihkkariidda ja skuvlaeiseválddiide, iige dušše oahppiide ja sin fuolaheaddjiide.

Sámediggi bargá dan ala ahte sámi pasieanttaid fágalaš, kultuvrralaš ja gielalaš vuoigatvuodát nannejuvvojit. Vásihusat dán rádjai čájehit ahte dat odđa dearvvasvuodafitnodagat eai dohkálaččat vuhtii váldde sámi geavaheaddjiid vuoigatvuodaid. Danne evttohage Sámediggi ovttasbargoorgána Sámedikki ja guovlluláš dearvvasvuodafitnodagaid gaska. Sámediggi áigu gozihit sámi pasieanttaid vuoigatvuoda geavahit sámegiela go deaivvadit dearvvasvuoda- ja sosiáladoaimmahagaiguin. Dát vuoigatvuoha hálddašanguovllu ektui lea mearriduvvon sámelága §:s 3-5.

Sámediggái lea deatalaš searvat aktiivvalaččat riikkaidgaskasaš eamiálbmotbargui. Ulbmilin lea váikkuhit riikkaidgaskasaš eamiálbmotpolitihka ja ná leat mielde bidjain rámmaid sámi servodaga ovdáneapmái. Danne áigu ge Sámediggi boahpteáiggis vuoruhit ángiruššamiid daid orgánaid ektui mat mearridit riikkaidgaskasaš riektestandárddaid. Sámediggi áigu bargat dan ala ahte maiddá eamiálbmotparlameanttat ja eará álbmotválljen orgánat galget sáhttit searvat iešheanalís vuoduin ON oktavuodas.

Sámedikki diehtujuohkinbarggu guovdileamos mihttomearrin áiggis ovddosguvlui lea dat, ahte sámiid eana- ja čáhcevuogitvuodaid buorebut dohkkehuvvojit ja ahte sámi jienastuslohku stuorru eanet. Dát lea erenoamáš deatalaš boahpte sámediggeválgga oktavuodas 2005:s ja go Stuorradiggi meannuda Ráđđehusa finnmárkkuláhkaárvalusa.

Sámi jienastuslohku ja válggat

Lea deatalaš oččodit eambosiid sámi jienastuslohkui. Ulbmilin lea buktit faktadieđuid ja fuomášumi ieš jienastusortnega birra, ja ná váikkuhit ahte eambosat čálihit iežaset sámi jienastuslohkui. Váikkuhan-gaskaoapmin lea eanet ja árijaleappot juohkit dieđuid Sámedikki mánggalágan doaimmaid birra mat gusket báikegottiide, ovttaskas olbmuide ja sámi servodahkii ollislaččat.

Sámediggi lea, maŋŋá go Sámeláhka rievdaduvvui váldán badjelas ovddasvástádusa fievrridit dan guovddáš sámi jienastuslogu. Sámi jienastuslogu guovddáštahttima ulbmilin lea beavttálmahttit, oktiortnet ja kvalitehta sihkkarastit jienastuslohkui fievrridanbarggu. Sámediggi háliida dán bokte olahit buorebut geavaheaddjiid ja bálvalit sámi álbmoga, ja dasto sihkkarastit sámiid demokrátalaš vuoigatvuodaid.

2004-2005:s čađahuvvojit ain eanet doaimmabijut erenoamážit nissonolbmuid ja nuoraid ektui maiguin movttiidahttit eambosiid čálihit iežaset sámi jienastuslohkui. Lea dárbu joatkit dutkama sohkaheaddjiid birra sámi searvodagas ja dán oktavuodas árvvoštallat sihke válganjuolggadusaid ja Sámedikki politihkalaš arenan.

Nissonovddastus Sámedikkis lea njedjan 33%:s 18%:ii 1989 rájes 2001 rádjai. Sámediggi čujuha Od.prp. nr. 33 (1986/87) mas lea árvvoštallojuvvon dalle ahte bidjat dássenmandáhtaid Sámediggái (earret eará sohkaheaddjiid geažil),

Vuolláičála: _____ / _____

muhto dat hilgojuvvui fas čuovvovaš ákkain: *"Dásenmandáhta ferte atnit "beahtečovddusin" mainna divvut válgortnegis dan mii muđui lea heittot."* Sámediggi lea bivdán Stuorradikki ásaht dásenmandáhtaid ávkin dan sohkaheallái mas eai leat doarvái ovddasteaddjit Sámedikkis. Ráđdehus välljii mañjdit dásenmandáhtaid ásaheami dassáži go ekspeartalávdegoddi maid Sámediggi lea evttohan, lea geargan bargguinis. Ekspeartalávdegoddi ii leat vuos álgán bargat ekonomalaš sivaidd geažil ja manná guhkes áigi ovdal go lávdegoddi lea geargan bargguinis.

Sámedikki mielas ii leat dárbu vuordit ekspeartalávdegotti árvalusa ja bivdá Stuorradikki fuolahit ahte Ráđdehus čuovvola Sámedikki mearrádusa dán áššis, nu ahte mii sáhttit sihkkarastit, doalahit ja erenoamážit nannet nissonovddastusa Sámedikkis boahhte válggas 2005:s. Sámediggi lea ilus go Gielda- ja guovluddepartemeanta cuoŋománu 2. b. 2004 reivves, dovddahii ahte lea gearggus čuovvolit muhtun ráje dain ágeguovdilis válgortnetáššiin, nu ahte vejolaš rievdadusaid sáhtta čađahit 2005 válgga váste.

Dásseárvopolitihkalaš hástalusat

Sámediggi háliida viidát ságastallat sohkaheallorollaid ja dásseárvvu birra sámi servodagas. Sámediggeráđđi háliida dán vuodul dásseárvopolitihkalaš čilgehusa váldofáddán, mii ovddiduvvo guovvamánu dievasčoahkkimiin, bidjat miellaguottuid rievdadeami.

Lea deatalaš ságastallat dásseárvvu birra Sámis sámi kulturáddejumiin. Sámediggi čujuha ahte sihke Mánáid- ja bearašdepartemeanttas, Dásseárvoáittardeaddjis ja Dásseárvoguovddážiis lea iešheanalisa ovddasvástádus sámi álbmogis. Ásahusat galget hukset sámi kulturgelbbolašvuoda ja ásaht oktavuoda vástesaš orgánaiguin Suomas ja Ruotas buoridan dihte dásseárvvu nissonolbmuid ja almmáiolbmuid gaskka sámi guovlluin. Sámediggi čujuha ahte Eamiálmotvuoigatvuođaid gelbbolašvuodaŋuovddážiis Guovdageainnus galggašii leat deatalaš bargu dán oktavuodas, ja lea bivdán ahte ásaheavvo virgi sohkaheallid gaskasaš dásseárvobarggu vaste eamiálmot gelbbolašvuodaŋuovddážiis, gč. min gulaskuddancealkámuša oktasaš vealahanberráigeahččan apparáhta ektui.

Sámegiella

Lea dárbu nannet ovttasbarggu riikkarájáiid rastá vai tearbmabarggu buot sámi gielain sáhtta oktiortnet. Tearpmabarggu galggašii čađahit vuosttažettiin dain surggiin main leat erenoamaš dárbbut. Dološ tearpmaid galggašii sihkkarastit amaset dat láhppot. Sámediggi háliida oktasaš sámi giellapolitihka Davvin ja áigu searvat oktasaš davviriikkalaš sámi sátnebánkku ásaheavvobargui. Sámediggi áigu ođasmahttit ja viiddidit sámi sátnebánkku dán áigodagas, nu ahte dasa sáhtta bidjat maiddá julev- ja lullisámi sániid. Teakstameannudeami korrektuvraprogramma lea ekonomalaččat stuorra lávki sámi gielaide boahteáiggis. Lea maiddá vejolaš ovddidit hállansyntesa sámegiela váste. Vásihusat čájehit ahte hállansyntesa geavaheavvami lea doarjjan čállin- ja lohkanprosessii ja syntehtalaš hállan dagaha dan ahte sii geat eai leat oahppan čállit sámegilli sáhttet čálligoahit sámegilli.

Kulturmuutosuodjaleapmi

Kulturmuutosuodjaleames lea hirbmat stuorra boahteáigái čujuheaddji hástalusat. Sámi kulturmuutosuodjaleapmi lea áibbas funet vuoruhuvvon muđui kulturmuutosuodjaleami ektui sihke duodástanvuodu, dutkama, gaskkusteami, ođasmahttindoarjaga, bajásdoallama ja láchčima ektui, ja hálddašanresurssaid ektui areálaplánaoktavuodas. Jos Sámediggi galgá joatkit aktiivvalaččat váldit hálddašanovddasvástádusa sámi kulturárbbis, de ferte ráđdehus čájehit čielga dáhtu mealgat nannet sámi kulturmuutosuodjaleami.

Vuolláičála: _____ / _____

2004:s ferte ásahuvvot hálldašanortnet mainna nanosmahttit buori sámi kulturmuitosuojaleami, ja ahte Sámedikkis galgá leat nu stuorra go vejolaš iešmearridanvuoigatvuohta sámi kulturmuitoáššiin.

Mánáidgárddit ja oahpahuš

Ollesárvosas sámi mánáidgárdefálaldaga ollašuhttimis lea stuorámuš hástalusas sihkkarastit sámi giella- gelbbolašvuođa mánáidgárddiin. Erenoamáš váttis dilli lea riddoguvlluin, julev- ja lullisámi guovlluin.

Oahppoplánaid ráhkadeapmi lea stuorra ja deatalaš bargu sámi skuvllaid kvalitehta sihkkarastima oktavuodas. Dan golmma davviriikka sámeministtarat leat ovttaoavilis ahte galggašii ráhkadit oktasaš mihttomeriid daid ovttaskas oahppoplánaide. Ná šattašii lagat ovttasbargu sámi oahpponeavvuid hárrái. Lea deatalaš ahte vuogádat, ortnegat ja organiseren eai hehte sámi mánáid vuoigatvuođaid oažžumis dásseárvosas oahpahušvejolašvuođaid. Sámediggi áigu ain bargat sámi oahpahuš rammaeavttuid buoridemiin. Lea stuorra dárbu maiddá sámi digítála oahpponeavvuide, ja dalle erenoamážit heivehuvvon gáiddusoahpahuš vástes. Seastá resurssaid jos ovttasbargá davviriikkalaččat oahpponeavvobuvttademiin.

Alit oahppu ja dutkan

Sámediggi áigu bargat dan ala ahte ásahuvvojit alit lávdaoahppofálaldagat iešguđet sámi guovlluid vástes. Lea dárbu ovddidit sámi oahpaheaddjioahpu olles Sámi vástes, mii goziha sihke davvi-, julev- ja lullisámi dimenšuvnna.

Ain lea stuorra dárbu dutkamii eanaš sámi servodatsurggiin, ja danne lea deatalaš ahte almmolaš eiseválddit ovddidit 10-jagi prográmma ja lasihit juolludemiid sámi dutkamii.

Kultuvra ja ealáhuseallin

Sámediggái lea deatalaš ahte sámi dáiddárat oččošedje dohkálaš bargo- ja rammaeavttuid. Sámedikki mielas lea deatalaš oažžut ovttasbargošiehtadusa sámi dáiddáriiguin ja dat bargu lea juo álggahuvvon.

Sámediggi lea vásihan ahte maŋimuš jagiid lea bisánan dat mii guoská politihkkahábmemei ja resurssaide sámi kulturulbmiliidda. Sd. dieđáhusas nr. 48 (2002-2003) *Kulturpolitikke frem mot 2014* váilot kulturpolitihkalaš višuvnnat sámi kultuvrra vástes. Dát ii sáhte dávistit stáhta geatnegasvuođaide, ja Sámediggi čujuha fas ahte stáhtas lea ovddasvástáduš sámi kultuvrii, vuosttažettiin Vuodđolága §110a bokte.

Ealáhuseallimis leat ollu smávva fitnodagat main leat unnán bargit. Hástalusat leat stuorrát priváhta ealáhuseallimis mas innovašuvdna, ođđabuvttadeapmi ja buvttaovddideapmi leat guovddážiš sihkkarastimin vuovdima ja márkanossosiid vuodđun positiivvalaš fitnodatekonomalaš ovdáneapmái.

Buot fitnodagain eai leat resurssat háhkat dárbbalaš gelbbolašvuođa iežaset fitnodatovddideapmái. Dán áigge lea gelbbolašvuohta áibbas vealtameahtun ealáhuseallima gilvalanfámu nannemis. Go galgá viežžat máhtolašvuođa, oahpu ja gelbbolašvuođa, de ferte háhkat báikkálaš fitnodatfierpmádaga man bokte movttiidahttit ealáhuseallima ovddideami ja innovašuvnna. Báikkálaš fitnodatfierpmádagain ferte dasto leat oktavuoha allaskuvllaide, máhtolašvuođa- ja dutkanbirrasiidna mat lavgadet ovttasbargu bokte sáhttet duhtadit gelbbolašvuođadárbbu mii dárbbasuvo ođđabuvttadeapmái ja ealáhuseovddideapmái. Dán rádjai leat geavahuvvon unnán ruđat dutkamii ja ovddideapmái (FoU).

Vuolláičála: _____ / _____

Hástalusas fertet leat oažžut FoU-birrasiid fuomášit daid hástalusaid ja dárbbuid mat ealáhuseallimis leat. Danne ávžžuhit lávgadet ovttasbarggu fága- ja fitnodatbirrasiid, ruhtadanásahusaid ja eiseválddiid gaskka.

Dat leat eanaš guovddáš eiseválddit mat mearridit ealáhuseallima ovddidanrámmaid sámi guovlluide. Danne lea áibbas vealtameahttun ahte Sámediggi árrat sáhtta searvat áššiide mat gusket sámi guovlluide politihka hábmemii, lánkaaddimii ja resurssaid hálldašepmái. Dál lea nu ahte Sámediggi searvá áicin boazodoallošiehtadallamiin. Dán rolla fertet rievdatit nu ahte Sámediggi oažžu duohta váikkuhanvejolašvuoda, sihke eanadoallo- ja boazodoallošiehtadallamiin.

Diedáhusat mat ovddiduvvojit 2004:s

Jagis 2004 áigu Sámediggeráđdi ovddidit dahje álggahit barggu čuovvovaš diedáhusaiguin:

- Diedáhus Sámedikki giellapolitihka birra
- Diedáhus Sámedikki kulturpolitihka birra
- Diedáhus Sámedikki guolástuspolitihka birra
- Diedáhus sámi museaid birra
- Diedáhus Sámedikki dearvvasvuoda- ja sosiálapolitihka birra

Diedáhusain ovddiduvvojit hástalusat ja movt vuoruhit boahhteáiggi doaimbajuid.

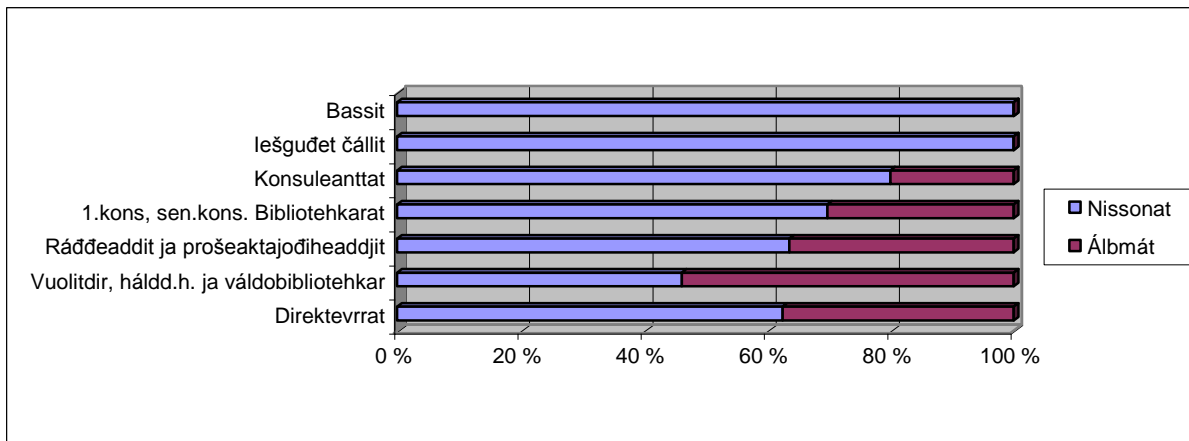
3. kap. Bargu Sámedikkis jagis 2003

Ođđa politihkalaš organiseren

Sámedikki dievasčoahkkin háliida geahččalit ođđa politihkalaš organiserema válgaáigodaga lohppii. Leat ásahuvvon njeallje lánvege: Plána- ja finánsalánvege, Bajásšaddan- ja oahppolánvege, Ealáhus- ja kulturlánvege ja Bearráigeahččan- ja vuodđudanlánvege.

Bargit ja bálká

2003:s ledje Sámedikkis 112 bargi, 78 nissonolbmo ja 34 almmáiolbmo. Jodiheaddjioavkkus leat vihtta nissonolbmo ja golbma almmáiolbmo. Ossodagaid gaskka leat stuorra erohusat das man ollu nissonat ja álbmát guđege ossodagas leat. Giellaossodagas, Oahpahusossodagas, Girjeráđjo- ja diehtajuohkinossodagas ja Servodatossodagas leat ollu nissonolbmot gaskal 79-100%. Kultur- ja ealáhusossodagas ja Birasgáhtten- ja kultursuodjalanossodagas juohkásit sohkabealit dásedit, muhto Plána- ja hálldahusossodagas leat 36% nissonolbmot. Bálkáoažžuid gaskkas ollásit ledje 68% nissonolbmot ja 32% almmáiolbmot. Dál leat vihtta oasseáigebargi, mii lea 4,4% bargoveagas. Bálkádási nissonolbmuid ja almmáiolbmuid gaskka lea dásáiduvvan áigodagas 2000 rájes 2003 rádjai. Tabeallas vuolábealde oidno man ollu nissonolbmot ja almmáiolbmot leat iešguđet virggiin.

Sámi statistihkka

Sámi instituhtta ja Sámediggi leat oččodan sámi statistihkaid doaibmat ášahusain main leat našuvnnalaš doaimmat. Mihttomearrin lea ahte 2005:s galgá leat ášahuvvon bissovaš ortnet movt ráhkadit ja gaskkustit sámi guovdásaš statistihka. Doaibmadási 2003:s lei veaháš unnit go leimmet jurddašan. Lea čájehan ahte teorehtalaš bargu ja bargu muđui prošeavtta vuoddoevttuiguin lea gáibidan eanet go leimmet jáhkkan. Departemeanta ii ruhtadan prošeavtta nugo leimmet doivon, ja dát dagahii dan ahte Sámediggi ieš fertii ruhtadit eanet go álgoálggus lei eaktuduvvon ruhtadanplánas.

Davvi-Romssa ja Finnmárkku doaibmabidjoávdát

Sámediggi lea buktán árvalusaid dieđáhussii Davvi-Romssa ja Finnmárkku doaibmabidjoávdaga ektui. Go doaibmabidjoávdaga galgá nannet deatalaš ja árjjalaš guovllupolitihkalaš váikkuhangaskaopmin, de lea Sámediggi dovddahan ahte doaibmabidjoávdaga ferte meroštallat eamiálbmotguovlun, ja ahte eamiálbmotperspektiiva sáhtá geavahuvvot oččodit dakkár ortnegiid mat muđui sáhtášedje lohkkot riikkaidgaskasaš njuolggadusaid rihkkumin almmolaš doarjaga ja sierraortnegiid ektui. Dáid ákkaid sáhtá ovddidit lassin biedgguid ássami, garra dálkkádatdiliide ja go leat guhkes gaskkat márkaniidda. Sámediggi doalai seminára ortnegiid birra doaibmabidjoávdagas, gos ledje hui ollu ealáhusovddasteaddjit.

Nuoraidpolitihkalaš bargu

Sámediggi mearridii Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti (SUPU) mandáhta ja organiserema guovvamánu dievasčoahkkimis 2003. SUPU:i nammaduvvojede odđa lahtut giđdat 2003. Jagis 2003 leat dollojuvvon vihtta čoahkkima, ja okta čoahkkinn Sámediggeráđiin ja čoahkkimat BB, NSR ja Sámi válgalihtu sámediggejoavkkuiguin. Lávdegoddi lea ožžon čilgehusa Sámedikki doaimma birra, válđoášsis hálddahušlaš/hálddašanoasi birra. SUPU lea searvan sierra konfereanssaide ja ON eamiálbmotáššiid bissovaš foruma nuppi sešuvdnii. Dasto lea SUPU deaivvadan Eurohparáđi lávdegottiin mii árvoštallá Norgga nuoraidpolitihka. Sii leat čuvvon veaháš Sámedikki dievasčoahkkimiid, bargan iešguđet refereansajoavkkuin, bargan finnmárkkulágain, buktán árvalusaid iešguđet áššide, jna.

Sámedikki nuoraidkonfereansa ”Arven etter far din, målet etter mor di” lágiduvvui Rivttáin skábmamánu 16. – 17. b. 2003. Konferensii ledje bohtán sullii 50 nuora, 14-28 ahkásaččat, iešguđet sámi guovlluin.

Nuoraidkonfereanssas mearriduvvojedje golbma cealkámuša; sohka buolvaid gaskasaš oktavuoha ja finnmárkkuláhka, ”Sámedikki gažadandiibmu” ja nuoraidáŋgirušan. Konfereansa lágiduvvui gárihuhttin ávdnasiid haga.

Dásseárvu

Nissonolbmot leat unnánot sihke Sámedikkis ja jienastuslogus. Guovtti jagáš jienastuslohkoprošeavttas leat nissonolbmot vuoruhuvvon olahusjoavkun ja maiddá gulahallanstrategiijas válgabarggu oktavuoda deattuhuvvo erenoamážit nissonolbmuid olaheapmi. Sierra diehtjuohkinbláđđi nissonolbmuid vástet lea ráhkaduvvon ja guovtti prošeaktii lea addojuvvon doarjja.

Sámediggi lea vuoruhan buoridit dásseárvvu gelbbolašvuoda Sámis. Iskkadeapmi *Eai go hálit – vai eai go beasa?*, maid Sámi instituhta/Sámi allaskuvla čađahedje 2002:s, lea vuodđun viidáset bargui nissonovddastusa buorideames Sámedikkis. Sámediggi lea maid nammadan refereansajoavkku prošeaktii *Sametinget som likestillingspolitisk arena*, man eaiggáduššá Norut NIBR Finnmark. Sámediggi searvá Arktálaš ráđi prošeaktii *Sømen's participation in decision making processes in Arctic fisheries management*. Sámediggi čađaha ovttas oasseprográmma dás: *Sámi sømen's an indigenous people's participation in the (national) fishery management*. Dán prošeavtta mihttomearrin lea iskat eamiálbmogiid ja nissoniid vejolašvuodaid váikkuhit našuvnnaš guolleresursaid juogadanpolitihka.

2003:s lea deattuhuvvon oktavuoha ja ovttasbargu sámi nissonorganisašuvnnaiguin. Oktavuoha lea maid áshuvvon Dásseárvuovddážiin ja Senter mot etnisk diskriminering (SMED) nammasaš áshusain. Sámi parlamentáralaš ráđđi doalai dásseárvokonfereansa Gironis giđđat 2003 ja lea dál bargamin dásseárvustrategiijaplánain.

Dásseárvobargu vuodđuduvvo ain guovtteosat strategiijai sierra doaibmabijuiguin nissonolbmuid vástet ja searvvahemiin buot politihkkasurggiin. Dásseárvobargu Sámedikkis lea dán ráđjai ruhtaduvvon prošeaktan maidda lea ohcojuvvon ruhta olggobealde. Stuorradiiggi ferte juolludit ruđaid stáhtabušehtas Sámedikki dásseárvobargui einnostahttivuoda barggu dáfus.

Láगत ja vuoigatvuodát

Finnmárkkuláhka

Sámedikki bargu Od.proposišuvna nr. 53 (2002-2003) Lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark (finnmárkkuláhka) ektui lea leamaš viiddis 2003:s, ja dat lea maiddá leamaš Sámedikki deataleamos ášši 2003:s. Dán jahkediđáhusas ii leat vejolaš nu viidát čállit dán ášši buot čuoggáid birra.

Sámedikki presideanta lea 05.03.03 beaiváduvvon reivves ovddidan Sámedikki gáibádusaid finnmárkkuláhkaárvalusa ektui justisministtarii. Stáhtaráđđi vástidi reivii ja čujuhii ahte su mielas lea deatalaš oazžut čielga vástádusa Sámedikkis láhkaárvalusa vástis beliid birra. Son deattuhii ahte eamiálbmotvuoigatvuodaid lea biddjojuvvon stuorra deaddu láchkabarggus. Reivves dovddahii stáhtaráđđi ahte háliida doallat sierra čoahkkima Sámedikki presideanttain ja fylkkasátnejodiheaddjiin ovdal go ášši ovddiduvvo stáhtaráđđái. Stáhtaráđđi lohpidii váldit oktavuoda Sámedikkiin dán čoahkkima ektui. Sámedikki presideanta ja fylkka-

sátnejođiheaddji eaba liikká bovdejuvvon čoahkkimii nugo lei lohpiduvvon, ja Ráđđehus almmuhii finnmárkkuláhkaárvalusa cuoŋománu 4. b. 2003.

Sámediggi meannudii finnmárkkuláhkaárvalusa miessemánu dievasčoahkkimis 19.- 23. b. 2003, geahča áššis 21/03. Sámediggi celkkii ahte Ráđđehusa láhkaárvalus ii sáhte dohkkehuvvot nugo dat lea ovddiduvvon, ja ahte láhkaárvalusa ferte ollu rievdadit ovdal go dat sáhtta dohkkehuvvot.

Sámedikki mearrádusas deattuhuvvo ahte boahhteáiggi finnmárkkuláhka ferte leat čielga álbmotrievttálaš rámmaid siskkobealde. Lágas ferte čielgasit daddjojuvvo ahte álbmotrievtti mearrádusain lea ovdamunni lága bustávva ektui vuostálašvuodaid oktavuodas. Láhka ferte dovdat ja dohkkehit sámi vuoigatvuodaid, geavahusvugiid ja riekteárbevieruid. Ferte áshuvvot vuogádat dahje komišuvdna mii galgá iskat, árvoštallat ja mearridit daid riektégáibádusaid mat leat vuodđiduvvon boares vieruide, dološ áiggiid rájes geavaheapmái, eamiálbmotriektái jna.

Ráđđehusa árvalus lea unnán vuodđiduvvon dan viiddis ja vuđolaš politihkalaš ja fágalaš prosessii maid Sámediggi lea atnán vuodđun Sámi vuoigatvuodálávdegottis. Láhkaproposišuvnnas lea hui unnán oktavuoda birra eará lágaide main lea stuorra mearkašupmi sámi vuoigatvuodaide (čázádagat, guolástus, minerálahka jna.). Dát lea vuđolaččat čielggaduvvon ja čuvgejuvvon Sámi vuoigatvuodálávdegotti árvalusain.

Sámediggi searvvai Stuorradikki justiskomitea gulaskuddamiidda 16.06.03 ja ovddidii iežas gáibádusaid dán áššis.

Stuorradikki Justiskomitea bivddii Justisdepartemeantta guorahallat álbmotrievttálaš beliid finnmárkkulágas. Justisdepartemeantta bivddii láhkačehpiid Geir Ulfstein ja Hans Petter Graven čielggadit álbmotrievttálaš beliid Ráđđehusa finnmárkkuláhkaárvalusa oktavuodas. Jurddaboadusin lei ahte ođđa láhkaárvalus riektidiliid ja eana- ja luondduresurssaid hálddašemi birra Finnmárkkus ii ollašuite Norgga álbmotrievttálaš geatnegasvuodaid. Álbmotriekteáššedovdiid jurddaboadus dávista Sámedikki mearrádussii dán áššis.

Jagi 2003 loahpageahčen meannudii Stuorradikki justiskomitea ođđa finnmárkkuláhkaárvalusa. Justiskomitea lea 24.10.03 beaiváduvvon reivves dovddahan ahte háliida ovtas bargat Sámedikkiin finnmárkkulága oktavuodas. Justiskomitea lea maiddái 18.12.03 beaiváduvvon reivves justisministarii bidjan ollu gažaldagaid stáhtaráđđái, mat gusket Ráđđehusa oidnui viidáset bargui finnmárkkulágain.

Bargu finnmárkkulágain šaddá maiddái 2004:s leat Sámedikki deataleamos bargu.

Minerálahka

Sámediggi lea áššis 32/03 buktán gulaskuddancealkámuša ođđa láhkaárvalussii minerálaresurssaid háhkama ja doaimma birra (minerálahka). Sámediggi deattuha ahte makkárge duohtadeamit dahje doaimbajibut eai galgga dohkkehuvvot, mat gusket minerálagávdnosiidda ovdal go sámiid vuoigatvuodát Finnmárkkus leat čielggaduvvon ja dohkkehuvvon. Danne lea Sámediggi bivdán Stuorradikki meannudit finnmárkkulága ovdal go Ráđđehus ovddida minerálahkaárvalusa Stuorradiggái. Sámediggi dárkilastá ahte diggi iešalddis ii vuostálastte báktaruvkedoaimma, muhto deattuha garrasit ahte dán doaimma ii sáhte čađahit dušše majoritehta servodaga eavttuiguin,

Vuolláičála: _____ / _____

muhto ferte vuhtii váldit maiddá sámiid vuodđoláhka suodjaleami go lea eamiálbmot ja minoritehta Vuodđolága § 110a mielde ja álbmotrievttálaš ja sisrievttálaš njuolggadusaid mielde eamiálbmot- ja minoritehtasuodjaleami hárrái.

Sámediggi ovddidii ášši Ealáhus- ja Gávpedepartemeantta stáhtaráđđái 03.11.03. Lohpiduvvui ahte minerálahkaárvalus mañiduvvo dassáži go sámiid eana- ja čáhcevuogitvuodát Finnmárkkus leat čilgejuvvon. 08.12.03 beaiváduvvon reivves Sámediggái čujuha stáhtaráđđi čoahkkimii mii dollojuvvui 03.11.03 Sámedikkiin, ja čállá ahte departemeanta áigu bivdit čoahkkima gos guorahallat daid čuolbma-čilgehuseid mat Sámedikki mielas leat deatalaččat ođđa minerálahkaárvalusas.

Diehtujuohkin

Sámediggi ja Gielda- ja guovludpartemeanta barge ovttas 2003:s kampánjjain ahte oččodit sámiin eret negatiivvalaš miellaguottuid ja váikkuhit sámi jienastuslohkui čáliheami lassáneami. Prošeavttas lei 1,2 miljon ruvdnosá ruhtarámma, mas 1 miljon ruvdnu bodii Gielda- ja guovludpartemeanttas.

Olles jagis 2003 ledje 273 olbmo čálihan iežaset sámi jienastuslohkui. 171 čáliheamiin bohte čakčat 2003 dalle go kampánja lei jođus. Ain lea nu ahte ođđa čáliheamiid gaskkas leat eanaš almmáiolbmot, muhto nissonolbmuid oassi lea stuorát ođđačáliheamiid gaskkas, go daid gaskkas mat juo leat jienastuslogus. Nissonolbmuid oassi ii leat nu stuoris go leimmet doivon ođđa čáliheaddjiid gaskkas, muhto mii oaidnit čielgasit ahte sámit olggobealde Sis-Finmárkkku háliidit čálihit iežaset sámi jienastuslohkui. Dát iešalddis čájeha ahte miellaguottut leat rievdan. Danne sáhtta dadjat ahte lihkostuvaimet kampánjjain.

Sámi bibliotekabálvalusat ja sámi arkiiva

Sámediggi lea mearridan njeallje válđoáŋgiruššansuorggi sámi bibliotekabálvalusaid ovddideapmái. Dat leat bálvalusdoaimmaid nannen bibliotekain, sámi girjebussefálaldaga viidásetovddideapmi, konfereans-said lágideapmi sámi bibliotekabálvalusfáttáin ja doarjjaortnega ásaheapmi hukset bibliotekaid sámi čoahkádusaid. Báikkálaš bibliotekat galggašedje eanet váldit ovddasvástádusa bálvalusaid ovddideames sin iežaset sámi geavaheaddjiid ektui. Danne lea Sámediggi juolludan 200 000 ruvnno sámi bibliotekaaávnas-čoahkádusa huksemii álbmot- ja skuvlabibliotekaid oktavuodas. Ruđat leat oaivilduvvon movttiidahttit báikkálaš bibliotekaid ieža hukset gálđočoahkádusaid ja eará bálvalusaid sámi álbmoga ektui. Dasto galgá doaimbidju váikkuhit ahte girjjálašvuohta sámi diliid birra bohtá buorebut olamuddui muđui álbmogii.

Sámediggi lea mearridan oččodit Sámi arkiivva ásaheavvot Guovdageidnui sierra sámi stáhtaarkiivan Riikaarkivára vuollásažžan. Dát mearkaša dan ahte bohteáiggi sámi arkiiva ii leat njuolggá Sámedikki stivrra vuolde, muhto eaktuduvvo ahte Sámediggái addojuvvo vejolašvuohta bidjat eavttuid arkiivva ovddasvástádussuorgái sihke ásaheami ja huksema oktavuodas. Doaivut ahte sámi fágabirrasat válđojuvvojit mielde plánen- ja huksenbargui. Sámediggi áigu váldit oktavuodá Ráđdehusain dainna áigumušain ahte álggahit sámi arkiivva huksen- ja ruhtadanplánaid Guovdageidnui sámi stáhtaarkiivan Riikaarkivára vuollásažžan. Ferte maiddá čadáhuvvot proseassa mii addá stáhtaarkiivvi lantjaareálaid nugo lea dárbu dan plánejuvvon dieđavisttis Guovdageainnus.

Sámediggi, Riikaarkivára ja Kulturdepartemeanta fertejit dasto geatnegahttit iežaset čadahit proseassa mainna sihkkarastit sámi álbmogii váikkuhanfámu dan ođđa ásaheami bargosuorggi ja doaimma ektui.

Sámeigiella

Sámediggi lea fápmudan fágalaš giellabarggu sierra giellastivrii. 2003:s lea vuoruhuvvon bargu sámi báikenamaiguin, galben sámegillii ja julev- ja lullisámi gielladilli. Njeallje ođđa tearpmasátnelisttu leat dohkkehuvvon. Čakčat 2003 lei giellastivrra Šalesis geahččamin movt doppe barget giellaaláskuhttimiin ja giellaovddidemiin. Bargu Sámedikki giellapolitihkkadieđáhusain lea álggahuvvon. Sámedikki mielas lea deatalaš ja dárbbášlaš ahte ovddiduvvojit elektrovnnalaš veahkkeneavvut nugo korrektuvraprogramma, sátnevuorkkát jna., ja áigu bargat dan ala ahte álggahuvvon prošeavttat ruhtaduvvojit nu ahte dat čađahuvvojit jodáneamos lági mielde. Lea lunddolaš ahte dáláš sátnevuorká viiddiduvvo ja ovddiduvvo dán oktavuodas.

Dan ođđa sátnevuorkái mii vurdojuvvo leat gárvis giđđat 2004, galgá maid leat vejolaš bidjat julev- ja oarjelsámi sániid. Davviriikkalaš ovttasbarggu sámeigielain ferte vuoruhit. Lea dárbu sáhttit oktiortnet barggu sámi terminologijain ja eará giellaovttasbargguin, ja ahte ekonomalaš ja gielalaš resurssat sáhttet geavahuvvot buoremus vuogi mielde.

Sámi giellaovddideapmái juolluduvvui 34 500 000 ruvno. Dán supmis leat mielde doarjja gielddaide, giellaguovddážiidda ja prošeavttaide.

Sámediggi bargá dan ala ahte oarjel- ja julevsámit ožžot vejolašvuoda geavahit ja ovddidit sin giela. Lea deatalaš ahte almmolaš ášahusat ovttas barget julev- ja lullisámeigiela ovddidemiin. Dien oktavuodas árvvoštallá Sámediggi ovttas bargagoahtit almmolaš ášahusaiguin julev- ja lullisámi guovlluin ráhkadan dihte oktasaš giellamihttomearreprogramma ja giellaohpahušplána julev- ja lullisámeigiela várás. Čájeha ahte Sámedikki giellamovttiidahttinprošeavttas Elgås leat dál posiitivvalaš bohtosat, ja gos dál leat oahppit geain sámeigiella lea vuosttas giellan. Dat lea hui movttiidahti. Prošeavtta oktavuodas lea čađahuvvon iskkadeapmi, man oktavuodas mánáid sámeigielmáhtolašvuolta lea kártejuvvon. Sámediggi ávžžuha eiseválddiid láhčit dilálašvuodaid nu ahte sii guđet háliidit váldit alit oahpu julev- ja oarjelsámeigielas sáhttet dan dahkat dábálaš oahpponorpmaid siskkobealde. Sámediggi bargagoahtá ášahit stipeandaortnega sin várás geat háliidit lohkat julev- dahje lullisámeigiela.

Sámediggi meannuda oktalaččat nammaáššiid báikenammalága mielde. Bargui gullá addit rávvagiid eiseválddiide ja earáide geain leat gažaldagat sámi báikenamaid birra, guorahallat sámi báikenamaid girje-manusiin, juohkit dieđuid sámi báikenamaid ja báikenammalága birra, ja fuolahit ahte báikenammalága sámi báikenammaoassi ollašuttu.

Sámelága giellanjuolggadusat doimegohte 1992:s ja Sámedikki dievasčoahkkin mearridii áššis 02/03 evalueret giellanjuolggadusaid galget evaluerejuvvot. Sámediggi lea bivdán Kultur- ja girkodepartemeantta čađahit evaluerema ja vuordá ahte evalueren álggahuvvo nu johtilit go lea vejolaš.

Ollut gielddat leat čájehan beroštumi šaddat sámeigiela hálddašanguovllu oassin, ja Divttasvuona suohkan lea dahkan konkrehta mearrádusa ahte háliidit hálddašanguovllu oassin. Sámediggi bivddii Kultur- ja girkodepartemeantta ovddidit láhkarijevdadusa Sturradiggái vai ođđa gielddaid sáhttá laktit sámeigiela hálddašanguovlui, ja Sámediggi eaktuda ahte stáhta lasiha juolludusaid guovttegielalášvuhtii dađistaga go sámeigiela hálddašanguovlu viiddiduvvo.

Vuolláičála: _____ / _____

Areála-, biras- ja kultursuodjaleapmi

Sámediggi buvttii vuđolaš gulaskuddancealkámuša 2003:s Ráđđehusa našuvnnaš doaibmaplána árvalussii nana ceavzilis ovdáneami birra. Sámediggi háliida searvat nu ovttasdássásaš eavttuiguin go lea vejolaš guovddáš eiseválddiiguin eanet birasáddjái ja nana ceavzilis ovdáneami olaheapmái. Danne lea Sámediggi positiivvalaš Ráđđehusa našuvnnaš doaibmaplána nana ceavzilis ovdáneami ektui.

Ráđđehus lea doaibmaplánaš dovddahan nannosit ahte áigu siskkildit sámi perspektiivvaid politihkas nana ceavzilis ovdáneami ektui, ja ahte áigu ovddidit ávkálaš ovttasbargovugiid Sámedikkiin riikkaidgaskasaš eamiálbmotrievtti vuodul. Ráđđehus ii leat dattetge ovddidan makkárga konkrehta iniciatiivva ahte nu galgá geavahas dahkkojuvvot, ii dallege go Sámediggi njuolga lea ávžžuhan. Danne lea hui stuorra hástalus ahte sámi álbmot lea mielde duohta barggus birrasa ja nana ceavzilis ovdáneamiin.

Areálasuodjaleapmi

1845 ovttaskas ášši leat meannuduvvon kulturmuitalága ja plána- ja huksenlága mielde 2003:s. Dat leat veaháš unnit go 2002:s ja 2001:s. Áššiid geahppáneapmi boahťa das go Finnmárkkus ledje unnánot smávva juohkin- ja dispensuvdnaášši plána- ja huksenlága mielde. Dasto leat lassánan stuorát ja eanet áiggi gáibi-deaddji areálaáššit nugo boadusiskančielggadusat, giellaplánat ja regulerenplánat. 12,5% buot gulaskuddamii boahťan areálaáššiin 2003:s geahčaduvvojedje kulturmuittut ovdal go addojuvvui loahpalaš cealkámuš. 6,5% buot áššiin ja 52% áššiin mat geahčaduvvojedje dagahit goluid doaibmabijuid vuolggaheddjiide (gildii dahje priváhta doaibmabidjovuolggaheddjái), go galget máksit geahčadangoluid kulturmuitalága §10 mielde. Čujuhit muđui 2. kapihttalii kulturmuittosuodjaleami birra.

Stáhtalaš bargu luonddumehčiid ásaheamiin ja viiddidemiin joatkašuvai 2003:s. 50 plánejuvvon, jođus ja čađahuvvon suodjalanplánaproseassain leat 18 sámi geavahus- ja ássanguovlluin. Sámediggi lea dovddahan vuostehágu jos suodjalanplánabargu dahkkojuvvo almmá ahte riikkaidgaskasaš birasriekti ja riikkaidgaskasaš eamiálbmotriekti geahčaduvvojit dárbbaslaš ja ollislaš oktavuodas. Suodjaleapmi sámi guovlluin ferte mearkašit ahte dásseárvosaččat searvat suodjalanproseassaide, suodjaleami sisdoalu mearrideapmái ja hálddašmáliide mat eai amasmahte muhto nannejit sámi kultuvrra ealáhusaiguin ja servodateallimiin. Sámediggi lea maid bivdán ahte ráhkaduvvojit čielga njuolggadusat movt suodjalanproseassat galget čađahuvvot sihkkarastin dihte dásseárvosaš sámi searvama.

2003:s leat ollu stuorra bieggafápmoplánat sáddejuvvon Sámediggái čielggadanprográmma gulaskuddamii. Maŋimus guovtti jagis lea lassánan beroštupmi hukset bieggafámu sámi guovlluide ja dalle erenoamážit Finnmárku. Stáhtus Finnmárkkus lea ahte bieggapárkkat leat huksejuvvon, ja lea addojuvvon vel okta konsešuvdna hukset bieggamiellopárkka. Boazodoallu lea guoddalan dán konsešuvdna. NVE bieggamillokárta mielde Finnmárkkus, lea ain 12 párkkii ohcojuvvon konsešuvdna. Ohcan mii guoská stuoramus guvlui lea Báhcavuona duoddara bieggamiellopárka mas leat guokte oasseguovllu ja mii lea oktiibuot 150km². Eará bieggamiellopárkkaide eai leat geavahuvvon nie stuorra areálat, muhto liikká lea sáhka hui stuorra guovlluid birra. Dasto leat bargamin oazžut huksejuvvot hui stuorra fápmojodđasa Mátatvuomis Várjjatvutnii vai sáhttet fievrridit fámu buot dain plánejuvvon bieggamiellopárkkain. Duohtademiid submi lea ollu stuorát go Áltájoga huksen lei, muhto dat čađahuvvo veahážiid ja bihtáid mielde. Go geassá čoahkkái dáid plánaid, jos dat čađahuvvojit, de sáhtta buohtastemiin dadjat ahte doaibmabijut leat seamma stuorrá go Finnmárku fylkka olles dáláš geaidnofierpmádaga huksen. Váikkuhusat leat stuorrát sámi ealáhusaide nugo boazodollui, meahccealáhusii, guolástussii jna. ja kulturbargui.

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

Dáid huksemiid plánabargu čadahuvo almmá ahte sámi eanavuoigatvuođat leat čielggaduvvon, ja almmá ahte doaibmabijuid ektui čadahuvo čohkkes ja ollislaš váikkuhaniskančielggadus. Sámediggi áigu čuovvolut dán Ráđdehusa ja Stuorradikki ektui 2004:s.

Kulturmuittut, kulturmitosuođjalanguovllut ja kulturmitosuođjalandoaibmabijut

Koltálaš gili kulturbirrasa hálldašanplána mearriduvvui 2003:s. Gieskat ásahuvvon Nuortasámi musea galgá čuovvolut plána. Ceavccageađggi kulturmitoguovllu hálldašanplánaárvalus sáddejuvui gulas-kuddamii 2003:s ja meannuduvvo loahpalaččat 2004:s. Várjjaga sámi museas lea guovddáš rolla plána geavtlaš čuovvoleames. Sámi huksehuseid suodjalan- ja hálldašanraporta maid meannuduvvui loahpalaččat 2003:s. Raporttas čujuhuvvo ollu stuorra hástalusaid mat leat go aktiivvalaččat galgá suodjalit sámi visttiid. Čadahuvui ovdaprošeakta Ruksesbávtti báktesárgumiid sealluhanplána ektui 2003:s. Dán barggus deattuhuvvui buorre dialoga ja báikegotteolbmuid searvan sihke jearahallamiid, ságastallamiid ja oktasaš čoahkkimiid bokte. Dán barggu čuovvoleapmi plánejuvo 2004:s.

2003:s gávdnui Geisvik:as Narviikka gielddas kulturbirasguovlu, mas leat 26 eamihávddi, 4 oaffarsaji/báikki, 3 amas struktuvrra ja 1 báktesárggus. Eamihávddiid lohku mat leat registrerejuvvon Geisvik:as lea stuorámus lohku olggobealde Finnmárkku. Dasto leat Vassdalenis Narviikka gielddas registrerejuvvon 4 eamihávddi. Dáid registreremiidda ráhkaduvvui dievaslaš raporta 2003:s.

2003:s meannuduvvojedje 45 doarjjaohcama sámi kulturmitodoaibmabijuide, seamma lohku 2002:s lei 50. Doarjja lea juolluduvvon sámi kulturmuittuid registreren-, sealluhan- ja duodaštandoaibmabijuide, ja sámi huksehuseid ođasmahttimiidda ja bajásdoallamii.

Sámediggi searvá Interreg báktedáiddaprošektii, mii gohčoduvvo Rock Art in Northern Europe (RANE). Báktedáidda lea kulturmitohápmi maidda ollugat čájehit stuorra beroštumi. Báktedáidagii lea álki addit symbolalaš oaivila ja sisdoalu otnáš servodagas. Báktedáidda lea dakkár kulturmitosuorgi mas lea hui nana oktavuohhta máilmmis eamiálbmogiidda. Riikkain nugo Austráalia ja Lulli-Afriikká lea iešalddis čielga ášši ahte eamiálbmogat servet báktedáidaga duodašteapmái, hálldašeapmái ja gaskkusteapmái. Davviriikkain lea dattetge ain stuorra hástalus oážžut áddejumi ahte sámiin galgá leat lunddolaš sadii báktedáidda hálldašeames. Danne lea Sámediggái stuorra hástalus searvat davviriikkalaš báktedáiddaovttasbargui. Dat lea dakkár bargu masa manná hui ollu áigi ja resurssat. Danne galggašedje Sámedikkis leat resurssaid dáfus vejolašvuođat bargat dainna surggiin sámi servodagas guhkes áiggi perspektiivvas ja systemáhtalaš vugiin.

Museabargu

Sámediggi lea 2003:s álggahan sámi museaid oktiičatnan barggu unnit ja stuorát ovttađahkan oktasaš doaibmastivrrain, oktasaš ekonomijahálldašemiin ja oktasaš bargoaddiovdasvástádusain. Báikkálaš museat galget leat doppe gos dál leat muhto doaimmat galget nannejuvvot. Muhtun stuorát oktasaš ovttagaid ásaheames lea proseassa vuodđuduvvon eaktodáhtolašvuhtii ja ovttasbargui museaid eaiggádiiguin (gielddaiiguin/vuodđudusaiguin). Museat ja museaid eaiggádat leat leamaš positiivvalaččat dán bargui. Vuosttaš vuorus lea ulbmilin gávnnahtit áigumušsiehtadusaide mihttomeriid ja makkár ovddasvástádus galgá leat daid nannemis, soames surggiin juo 2004:s. Proseassat leat Finnmárkkus joavdan guhkkelepmosii, gos ságastallojuvo čovdosiid birra oarjabeale ovttagaiguin (Sámiid Vuorká-Dávvirat, Guovdageainnu gilišillju, Kokelv sjøsamiske museum ja Porsárggu musea),

Vuolláičála: _____ / _____

ja nuorttabeale ovttagaiguin (Várjjat Sámi Musea, Deanu Musea, Nuortasámi musea ja Saviomusea). Oarjelsámi guovllus lea álggahuvvon ságastallan Saemien Sijtein movt rievdadit organisašuvnna vuodđudussan mii dál lea museasearvi.

Duogáš sámi museaid nannenbargui lea Sd. diedđáhus nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving mas bohtá ovdan ahte čielga mihttomearrin lea ásahit muhtun nana museaovttadagaid. Ulbmilin lea nannet guovlluid fágalaččat. Nannen lea váikkuhangaskaopmi man bokte ovddidit buoret ja gievrrat museaid, mat maiddái galget sáhttit searvat iešguđet museafierpmádagaide miehtá riikka.

Sámi museaid organisašuvdnarievdadeami eaktun lea ahte dat nannejuvvojit ekonomalaččat. Stuorradiggi ja Ráđđehus eai leat dán rádjai ruhtadan sámi museaid ekonomalaš dárbbuid. Golmma mañimus jagis lea museasuorgi nannejuvvon birrasii 100 miljon ruvnnuin, mas miljon ruvno lea addojuvvon sámi museaide. Šállosit go diehtit makkár eahpedábalaš váttis vuolggasadji lea sámi museain.

Go Sámediggi válldii badjelasas sámi museaid stáhtalaš stivrema 2002:s, de lea Porsáŋggu gielda mearridan ahte Porsáŋggu musea galggašii leat oassi sámi museain, nugo šattai ge 2004:s. Máttá-Várjjaga gielda lea mearridan ahte háliidit musea sámi musean. Sámediggi lea miehtan heivehit Máttá-Várjjaga Musea sámi museabargui. Dát čájeha ahte Sámedikkis lea dáidu heivehit gielddaid ektui, ja ahte gielddat ieža oidnet dárbbu doallat aktiivvalaš oktavuoda Sámedikkiin go galgá bargat kulturhistorjja sihkkarastimiin, duodaštemiin, dutkamiin ja gaskkustemiin.

Sámediggi nammadii 2003:s, ovttrasáđiid Máttá-Várjjaga gielddain, stivrra Nuortasámi museai. Dát stivra lea gaskaboddosaš dassázi go sámi museaid odđa organisašuvdnastruktuva Nuorta Finnmarkkus lea sajis. Nuortasámi museai lea mearriduvvon dutkasadji. Nuortasámi museahuksema oktavuodas lea čadahuvvon arkiteaktagiilvu ja huksenprošeakta lea välljejuvvon. Sámediggi ja Máttá-Várjjaga gielda leat mielde nuortasámi museahuksema oktavuohtalávdegottis, ja dasto Kultur- ja girkodepartemeanta ja Statsbygg. 2004 stáhtabušeahas mañidii Ráđđehus Nuortasámi musea huksema. Sámediggi lea beahttašuvvan go sámi duhátjahkebáiki ii šattá gárvvisin Norgga iehčanisvuoda 100 jagi čalmmusteapmái 2005:s.

Kultuvra ja ealáhusat

Kulturdoaimbajut ja doaimbajut mánáid ja nuoraid vástte

Okta Sámedikki mihttomeriin lea háhkat buriid bajásšaddaneavttuid sámi mánáide ja nuoraide ja ovddidit sin sámi identitehta. Váikkuhangaskaomiid geavaheames lea dát mihttomearri vuoruhuvvon doarjaga juogadeami bokte iešguđet mánáid ja nuoraid doaimbajuide. Dasto lea Sámediggi kulturdoarjjadoaimmas bokte deattuhan ahte dásseárvoperspektiiva sohkeliliid gaskka gozihuvvo. Sámediggi oazžu dađistaga eanet ohcamiid skuvllain ja earáin doaimbajuide O97 “sámi stoalppuid” oktavuodas, kultuvrralaš skuvlaseahka, skuvla- ja oahppomátkiid ja sullasaččaid oktavuodas, muhto ii leat vuoruhan doarjaga dákkár ulbmiliidda. 2005 stáhtabušeahha oktavuodas lea Sámediggi evttohan alccesis sierra ruđa dan poasttas mii lea várrejuvvon Kultuvrralaš skuvlaseahka vástte.

Teáhteroktavuodas lea deattuhuvvon doarjja lávdedáidagii masa mánát ja nuorat leat searvan ja mas sii leat leamaš olahusjoavkun. Dasa lassin lea amatevrateáhterdoaimma ja oarjelsámi teáhter vuoruhuvvon. Prošeakta ”Gállanuoraid teáhterviessu” sámi mánáid ja nuoraid teáhterguovddáš Guovdageainnus oáččui doarjaga viidáset fievrirdit proševtta ja LOLA:i – sámi Idola.

Vuolláičála: _____ / _____

Go lea vuordán oažžut bissovaš doaimmaruhtadančovdosa Áarjelhsaemien Teatereri/Sydsamisk Teater interreg:as, lea Sámediggi addán doaimmadoarjaga ja doarjaga muđui doibmii 2003:s. Vuordit ahte interreg-ruhtadeapmi lea čielgan jagi 2004 álgojahkebealis. Doaimmadoarjja Beaivváš Sámi Teáhterii lea jotkojuvvon 2003:s.

Sámedikki mihttomearri festiválaoktavuođas lea gozihit ja buoridit beroštumi sámi artisttaid ektui, movttii-dahttit ja ovddidit sámi dáiddalaš ja kultuvrralaš čájehanvugiid ja sihkkarastit arenaid dan gaskkusteapmái. Festiváldoarjja lea juolluduvvon njeallji fásta sámi festiválii 2003:s, Riddu Riđđu Gáivuonas, Sámi musihkkafestivála Guovdageainnus, Beassášfestivála Kárášjogas ja Márkomeannu Skániin/Evenáššis. Dasto lea addojuvvon prošeaktadoarjja eará sámi ja eamiálbmotfestiválaide ja festiválaide sámi doaluiguin.

Musihka ruhtadeapmi lea bisson seamma dásis juo máŋga jagi, ja ohcciid lohku gal lea lassánan jagis jahkái. Dán geažil lea leamaš heajos oktavuohta ollislaš ohcanmeari ja várrejuvvon ruđaid gaska musihkka-ulbmiliidda. Viđa CD:ii lea addojuvvon doarjja. Muđui lea addojuvvon prošeaktadoarjja konserttaide, iešguđet musihkkafestiválaide, koarradoaimmaide ja eará musihkkadoaimbajuide.

Dáiddaoastinortnet lea bisuhuvvon. 250 000 ruvnno lea várrejuvvon dáidaga ja duoji oastimii. Sámediggi juolludii 200 000 ruvnno doarjjan Máttá-Várjjaga gildii Saviodáidaga oastimii. Dasto lea addojuvvon doarjja čájehusaide, semináraide ja dáiddalogahallamiidda. Sámediggi válddi badjelasaš dáiddárstipeanda-ortnega 2002 rájes. Bargostipeanddat leat addojuvvon guhitta, maid gaskkas guokte leat addojuvvon nuorra easkaalgán sámi dáiddáriidda. Dasto leat addojuvvon guokte ásanstipeandda, golbma ávnnasstipeandda, golbma mátk- ja oahppostipeandda ja guokte sadjásašstipeandda. Sámediggi lea váldán oktavuođa stáhtalaš eiseválddiiguin ja lea bivdán stuorát stipeandaeriid sámi dáiddáriidda.

2002:s juolludii Sámediggi girjjálašvuodastipeandda gávccii nuorra olbmui geat čállet sámegillii. Stipeanda-oažžuid gaskkas leat leamaš sihke lulli-, julev- ja davvisámegiela. Sámi Girječálliid Searvi/Samisk forfatterlag lea 2003:s lágidan čállinkurssa stipeandaoažžuide. Čállinkursa loahpahuvvui skábmamánus 2003 go dat čalmustuvvui Sámedikki dievasčoahkkimii, nu ahte dan muitá bures.

Jagi 2003 guovvamánus mearriduvvojedje ođđa mearit sámi girjjálašvuoda almmuheapmái maŋŋá go lei šiehtaduvvon guoskevaš organisašuvnnaiguin. Oktiibuot juolluduvvui doarjja 20 girjjálašvuoda prošeaktii. Girjjálašvuoda doarjjaohcamat ledje 8,7 miljon ruvnno ovddas, ja Sámi kulturfoanddas lei ruhta dušše 1,738 miljon ruvnno. Dás oaidná man váttis lea oažžut ruhtaduvvot girjjálašvuoda prošeavttaid, ja ollu buorit girjjálašvuoda prošeavttat fertejit vuordit jahkeviissaid ovdal go daid sáhtá ollašuttit.

Sámediggi viiddidii vuodđodoarjaga sámi publikašuvnnaide 2003:s guoskat nissonbláđđái Gába, mánáid-bláđđái Leavedolgi ja risttalaš bláđđái Nuorttanaste. Leavedolgi dattetge ii almmustuvvan 2003:s. Prošeaktadoarjja addojuvvoi dasto nuoraidbláđđái Š 2003:s. Sámi publikašuvnnaid ekonomalaš dilli lea leamaš dohkketmeahtun ollu jagiid. Ain lea dárbu nannet dáid almmuhemiid sávvojuvvon kvalitehtain ja eanet gerddiid jahkái.

Šaddet eanet lágádusat mat almmuhit sámi girjjálašvuoda, oahpponeavvuid ja musihka. Vihtta lágádusa ožžo lágádusdoarjaga 2003:s. Ovcci kulturásahussii lea addojuvvon doaimmadoarjja. Gamtofta Ráisavuona gielddas ja Bihtánsámi viessu Báidára gielddas oažžugohte vuosttas gearddi doarjaga dán ortnegis 2003:s.

Dasto lea addojuvvon Sámi kulturfoanddas doaimbadoarjja Saviomuseai Máttá-Várjjaga gielddas. Logi kulturorganisašuvdnii addojuvvui doarjja 2003:s.

Filmasuorggis lea dáhpáhuvvan ollu eanet dáin mañimuš jagiin. Sámi filbmafestivála lágíduvvui Guovdageainnus 2003:s. Sámi video- ja filmadahkkiid lohku lea lassánan, ja ná maiddái ohcamiid lohku oažžut doarjaga filbmaulbmilii.

Hui ollu lea leamaš bargu duohtan dahkat Ája sámi guovddáža huksema Gáivuona suohkanis. Sámediggi juolludii 2 miljon ruvno investerendoarjjan prošeaktii. Sámi dáiddaguovddáš/ Samisk kunstnersenter lea ovddidan plánaid ahte fárrehit guovddáža eanet guovddáš sádjai Kárášjogas. Sámediggi lea ovddidan dáid plánaid Kultur- ja girkodepartementii. Sámediggi lea ovttrasáđiid Romssa fylkkagielddain, Romssa universitehtain ja Storfjord gielddain vuodđudan vuodđudusa Lásságámmi, dainna áigumušain ahte áimmahuššat dan dáidaga mii Nils Aslak Valkeapääs bázi.

Sámi valáštallama oktavuodas leat ollu doaimmat ja ruhtadárbu valáštallandoaimmaide ja dan doaimma organiseremii lea lassánan. Doaisttáži ii leat bargu sirdit speallanruđaid sámi valáštallamii buktán konkrehta bohtosiid, muhto Sámedikkis lea vuordámuš ahte dasa sáhtta gávdnot čoavddus. Sámiid Valáštallan Lihttu (SVL) lea bovdejuvvon Arctic Šinter Games gilvvuide Canádas 2004:s. Sámediggi attii doarjaga dáid doaluide ovdabargui, ja áigu 2004:s čuoovvolit dan ja addit doarjaga doaluide searvamii.

Ealáhusovddideapmi

Deatlaš váikkuhangaskaomiid gaskkas juksat politihkalaš mihttomeari juohkelágan ja dávgasis ealáhus-eallima ektui, leat Sámi ovddidanfoandda ekonomalaš váikkuhangaskaoamit. Sámi ovddidanfoandda njuolggadusat rievdaduvvojedje 2003:s earret eará dan geažil ahte nannet nissonolbmuid searvama ja dásseárvvu ealáhuseallimis. Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit leat 2003:s eanet go ovdal mannan nissonolbmuid ja nissonguovdásaš bargosajiide. Nissonolbmuid oassi lea lassánan 30%:s 2002:s 46%:ii 2003:s. Erenoamážit mátkkoštusealáhusa oktavuodas lea nissonolbmuid oassi leamaš stuorámuš. Nissonoasi ovdáneapmi lea dohkálaš.

Foanda lea ruhtadan ollu prošeavttaid maiguin láchit odđa ealáhusdoaimma vuotnaguovlluin, nugo Storfjord:s, Porsáŋggus ja Deanus. Sámediggi searvá maiddái nuppástuhttinbarggu refereansajovkui Guovdageainnu suohkanis.

Duojáriin lea ain váttis dilli. Lea dahkkojuvvon čielggadus mas lea geahčaduvvon leago vejolašvuhta ásaht duodjeealáhussiehtadusa ja lea čadahuvvon ovdaprošeakta čilget lea go dárbu oaivadeaddjivirggiide ja -bájiide, ja daid organiseremii ja ruhtadeapmái. Doarjja duodjeealáhussii lea lassánan oalle ollu, váldo-áššis duodjeprógramma čađaheami geažil. Foanda lea addán doarjaga gelbbolašvuodabajidan kurssaide, riektesuodjaleapmái, fágaoahpahussii Romssas, vuovdleapmái ja buvttadanrusttegiid oastimii bájiide Snoasás ja Romssas.

Doaimbadoarjja lotnolasealáhusaide lea lassánan mealgat 2003:s jagi 2002 ektui. Eanaš doarjja manai Sis-Finnmárkui. Veaháš badjelas 2/3 oassi doarjagiin lea addojuvvon almmáiolbmuid. Duodje- ja boazo-doallolotnolasat fidnejedje eanemusat doarjaga. Sámediggi lea mearridan heaittihit lotnolasealáhusaid doaimbadoarjjaortnega 2005 rájes.

Vuolláičála: _____ / _____

Boazodoalu deataleamos ášši lea areálasuodjaleapmi mii vuoruhuvvon ovddasguvlu. Almmá buoret areálasuodjaleami mii sihkkarastá boazoguohtonareámaid duohtademiid vuostá, lea boazodoalu boahtteáigi áitojuvvon. Sámediggi lea bieggamillohuksenplánaid oktavuodas gáibidan ollislaš váikkuhaniskančielggadusa, nu ahte ollislaš váikkuhusat boazodollui čilgejuvvojit ovdal go konsešuvdna addojuvvo. Sámediggi lea čoahkkimiin Eanadoalodepartemeanttain ovddidan áššiid nugo boazodoalloberoštumiid sihkkarastin davábealde Aursundda, doaibmabijuid movt čovdit dan dili go lea váttis vuovdit bohccuid Oarje-Finnmárkkus, struktuvradoaibmabijuid sihkkarastit plánalaš rekrutterema boazodollui ja dásseárvohástalusaid ealáhusas.

Sámit geat leat Norgga eamiálbmot, eai ollašuhtho dat vuodđovuogiatvuodát mii guoská guollebivddu hálddašeapmái ja vejolašvuhtii. Dát guoská vuosttažettiin hálddašanortnegiidda mat dagahit dan ahte guolásteaddjit masset sin historjjálaš guolástusvuogiatvuodáid. Sámediggi lea maid čujuhan váilevaš hálddašanortnegiidda maid bokte báikegottiid olbmot sáhtášedje ávkástallat ovdamuniiguin go áset lahka resurssaid, dat mearkkaša dan ahte lagašvuoda- ja sorjjasvuoda-prinsihppa biddjojuvvo vuodđun hálddašeapmái.

Regulerenráđis lea Sámediggi ovddidan máŋga árvalusa movt sihkkarastit riddo- ja vuotnafatnasiid bivdo- vuogiatvuodáid, masa lea váttis oážžut doarjaga. Evttohusaid áigumuššan lea leamaš suodjalit unnimus fatnasiid norgalaš riddodorski regulerema oktavuodas, juohkit stuorát oasi dorske-, dikso- ja gidđagođđi sallitbivdoeriin riddofatnasiidda, joatkit nuoraid bivdoortnegiin ja bidjat rekrutterenbivdoeriid riddo- ja vuotnabivdiide.

Norga ja Ruošša leat ovttaoavilis ahte bidjat oarjerádjijn 26 gráda Nuortan gonagasreappá oktasaš ja ceavzilis hálddašeapmái. Norga lea mearridan ahte dán ráji oarjjabealde hálddašuvvojit reappát ja bivdojuvvojit dainna ulbmilin ahte dat jávkaduvvojit oalát. Mii guoská gonagasreabbábivdúi nuortabealde, de lea Sámediggi dorjon ahte buot fatnasat mat leat vuollel 15 mehtera maidda gonagasreabbá lea leamaš giksin – oalgešálašin runddierpmá, flinddara, dorskki ja báldá fierbmebivddus – galget oážžut vejolašvuoda bivdit gonagasreappáid. Gonagasreappáid jávkadeapmi oarjjabealde ferte dahkkojuvvot nu ahte buohkat ožžot vejolašvuoda searvat vai sálaš šaddá nu stuorisin go vejolaš ja gonagasreappá leavvan ráddjejuvvo ON 1992 biologalaš šláddjivuoda konvenšuvnna 8. artihkkala ektui.

Maŋŋá go Sámediggi lea fokuseren dan váttis dili mii norgalaš riddodorskkis lea, de lea Guolástusdepartemeanta mearridan nammadit sierra bargolávdegotti mii galgá ovddidit konkrehta evttohusaid norgalaš riddodorskki hálddašeapmái ja bivdúi. Vuodđun biddjojuvvo norgalaš riddodorski guhkes áiggi ja nana ceavzilis hálddašeapmi. Dán oktavuodas lea Sámediggi evttohan ahte 12 nautálaš miilla siskkoabealde gildojuvvo trolabivdu, ahte buot fatnasat mat leat badjel 21 mehtera galget bivdit olggobealde 4 nautálaš miilla, ja ahte buot fatnasat mat leat badjel 15 mehtera galget bivdit olggobealde vuodđolinjá. Evttohus mielddisbuktá dan ahte unnimus bivdofatnasiid bivdu ii galgga regulerejuvvot dien áigodagas.

Sámediggi ii dorjon guollebiebmanrusttegiid ođđa sirdinnjuolggadusaid, go juo ovddeš njuolggadusaid ložžemiin lassánivččii nuoskkideapmi guollebiebmanrusttegiin, ja go guollebiebmanrusttegiid ovttahttin dagahivččii dan ahte guollebiebmankonsešuvnnat fárrehuvvojit eret ollu báikegottiin ja ná manahivčče dat deatalaš bargosajiid.

Sámediggi viiddidii eanadoalu doarjaga olahusjoavkku 2003:s guoskat maiddá stuorát doaluide mat leat badjel 1,5 jahkedoaimma. Dán duogážin lea birgenvejolaš doaluid sihkkarastin sámi guovlluin. Doarjja eanadoallooaibmabijuide lea geahppánan mealgat jagiid 2002 ja 2001 ektui. Doalut maid ain geahppánit sámi guovlluin vaikko dain doaluin mat leat báhcán lea ekonomijadilli buorránan mañimuš jagiin. Nubbi eará positiivvalaš dovdomearka eanadoalus sámi guovlluin lea dat, go dat doalut mat leat báhcán cevzet hui bures, ja go eanadoalliid gaskamearálaš ahki lea njedjan. Dovdomearkan daid doaluide mat heaittihuvvojit, lea dat go dáid doaluid divodeapmi livččii hui divrras ja doaibmaekonomiija liikká ii buorránivččii dan geažil. Eanadoalopolitiikka ovdáneapmi sihke našuvnnalaččat ja riikkaidgaskasaččat dagaha dan ahte eanadoalu ánggirusšamiid lasiheapmi mañiduvvo.

Sámediggi rávvii ahte Norga bidjá daid lassánan petroleumadoaimmaid Davveoarje Ruoššas, maid Norga ii sáhte váikkuhit vuodđun politihkalaš válljeumiide norgalaš searvamis birrajagi petroleumadoibmii davvi-guovlluin. Norggas leat liikká leat hui stuorra hástalusat teknologiija, birra, dustehusa, sihkarvuoda ja emiálbmotberoštumiid oktavuodas. Go geahččá dán perspektiivvas, de oaivvilda Sámediggi ahte lea buoret go Norga aktiivvalaččat searvá boahhteáiggi petroleumadoaimma plánemii davviguovlluin, go ahte Ruošša dan okto plánešii. Go searvá, de sáhtá nannoseappot váikkuhit ja gávnnahtit standárddaid maiguin sáhtá bidjat čanastagaid petroleumadoaimma riikkaidgaskasaš ovdáneapmái davviguovlluin. Sámediggái lea dán oktavuodas hui deatalaš váldit vuhtii emiálbmogiid, guolástusberoštumiid ja birassuodjaleami. Danne lea maiddá deatalaš ahte norgalaš oljosearvvit bidjet vuodđun dáid beroštumiid petroleumadoaimmaid oktavuodas davviguovlluin.

ILO-konvenšuvdna nr. 169 ráddje stáhta eiseválddiid go guoská luondduresurssaid geavaheapmái ja bidjá čielga čanastagaid dasa ahte Sámediggi galgá beassat searvat dakkár huksemiid čađaheapmái main leat váikkuhusat sámi álbmogi. Danne bivdá ge Sámediggi ahte čilgejuvvo movt Ráđdehus áigu siskkildit Sámedikki dán bargui, vai birrajagi petroleumadoaimma ollašuhthoši našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš emiálbmotgeatnegasvuodaide dávistettiin.

Mánáidgárddit, oahpahus ja dutkan

Mánáidgárddit

Sámediggi lea juolludan doarjaga 45 sámi mánáidgárdái, 15 mánáidgárdái ruđaid eatnigielaohpahussii ja 6 geahččaladdan- ja ovdánahttinprosekti sámi mánáidgárdiin. Leat almmuhan 2 fágaáigečállaga Stullán sámi mánáidgárddiid váste. Sámediggi lágidii 2003:s ovttas Romssa ja Finnmárkku fylkkamánniiguin jahkásaš mánáidgárdekonfereansa Romssas. Leat maid doallan fierpmádatčoahkkimiid sámi mánáidgárddiid jođiheddjiide ja giellamielbargiide olggobealde ja siskkobealde hálddašanguovllu.

Vuodđoskuvla / joatkkaoahpahus

Sámediggi buvttii gulaskuddancealkámuša NAČ:ii 2003:16 *I første rekke (Vuosttaš vuorus)* ja čujuhii ee. ahte kvalitehtaodastus maiddá ferte fátmastit ohppiid geat ožžot oahpahusa sámegielas ja sámegilli, ja ahte oahppohivodat sámiid diliid birra šaddá bákolaš riikka buot ohppiide vejolaš oahppoplánarievdama oktavuodas. Sámedikki earenoamášpedagogalaš gelbbolašvuodaloktenplána áigodahkii 2004 – 2006, deattuha lohkan- ja čállinváttuid ja guovttegielalašvuoda julevsámi ja lullisámi guovlluin, ja Lulli-Romssas ja Davvi-Norlánddas.

Vuolláičála: _____ / _____

Sámediggi oassálastii ovttas Oahpahus- ja dutkandepartemeanttain (ODD), Finnmárkku ja Romssa Fylkkamánniiguin ja sámegielá hálddašanguovllu suohkaniid ovddasteddjiguin bargojoavkkus mii ráhkadii odđa meroštallanmodealla diibmoresurssaid juogadeapmái sámegieloahpahussii vuoddoskuvllas. Sámediggi ovddidii muđui ODD:i dan váttisvuoda go diibmomáksomearri lea beare vuollin iige govčča suohkaniid goluid sámegieloahpahusa oktavuodas.

Sámediggi lea mearridan sámi joatkkaoahpahusa prinsihpaid ja njuolggadusaid. Sámediggi cealká mearrádusas ee. ahte oahpahusláhka berre rievdaduvvot nu ahte sápmelaččat joatkkaoahpus ožžot oahpahusvuogitvuodaid sámegielas ja sámegillii, sámi kultuvrras ja servodateallimis ja earenoamáš sámi fágain ja kurssain. Sámediggi oaihvilda ahte ferte ásahtit našuvnnalaš- ja báikkálaš resurssa- ja gelbbolaš-vuodaguovddážiid mat fáallet oahpahusa sámegielas, kultuvrras ja servodateallimis. Stáhta sámi joatkkaskuvllaid galggašii ovddidit našuvnnalaš resurssa- ja gelbbolašvuodaguovddážin. Sámediggi oaihvilda ahte sámi joatkkaskuvllat dál eai leat čadnon Sámediggái.

Jahkásaš skuvlakonfereanssa fáddá lei *Sámi árvvut skuvlla árgabeaivvis ja lagasbirrasis*. Ulbmil lei dahkat oainnusin sámi árvvuid skuvlla árgabeaivvis ja lagasbirrasis, suokkardit sámi ja dárui árvvuid oahppoperspektiivvas sámi mánáide ja nuoraide, ja dahkat oainnusin sámi šládjjivuoda. Konfereanssa ulbmiljoavkun ledje oahpaheaddjit, skuvlaeaggádat, oahppofáluheaddjit, ovddasvástideaddji eiseválddit ja eará berošteaddjit. Konfereansa lágiduvvui ovttasráđiid Romssa ja Finnmárkku fylkkamánniiguin.

Sámediggi áigu joatkit rámmaeavttuid buoridanbargguin sámi oahpahusa ektui. Stáhta berre máksit skuvllaid goluid ruovttoluotta ollislaččat vai sámi ohppiide sihkkarastojuvvojit vuogitvuodát oážžut oahpahusa sámegillii ja sámegielas.

Oahpponeavvut ja neahttaresurssat

Sámediggi lea juolludan ruđaid 46 dábálaš, 9 digitála ja 12 earenoamáš heivehuvvon sámi oahpponeavvuid ođđasisovddideapmái. Leat maid juolludan ruđaid muhtun oahpponeavvuid ođđasisdeaddileapmái mat eai buvttaduvvon šat. Lágádusat ja eará oahpponeavvobuvttadeaddjit gárvejedje sullii 35 odđa sámi oahpponeavvu. Sámi oahpponeavvuid čállibálkka heivehuvvo indeksaid mielde juohke jagi. Dán jagi leat juohkán stipeanddaid 440 sámi joatkkaskuvllaid ohppiide geain lea sámegiella fágan, 7 studentii geat váldet earenoamášpedagogalaš vuoddo- ja joatkkaoahpu ja 8 studentii geat váldet oahpponeavvopedagogihka joatkkaoahpu Sámi allaskuvllas.

Njukčamánuš lágidedje Norgga ja Suoma sámedikkitt ja Ruota sámeskuvlastivra oahpponeavvokonfereanssa *Sámi oahpponeavvu davviriikkalaš resursan*, Gironis. Konfereanssa ulbmil lei dovddusin dahkat ja čájehit oahpponeavvuid mat leat ráhkaduvvon dair 3 riikkain, ovddidit sámi oahpponeavvogeavaheami beroškeahttá riikkarážiin ja movttiidahttit ráhkadit oktasaš davviriikkalaš oahppoplánaid ja oahpponeavvuid. Sámediggi almmuhii ovttas Suoma Sámedikkiin ja Ruota sámeskuvlastivrrain oktasaš davviriikkalaš oahpponeavvokataloga.

Sámediggi ásahtii neahttabáikki *Sámi oahpponeavvut* gaskkustan dihte dieđuid ja bagadallama sámi oahpaheddjiide, ovdaskuvlaoahpaheddjiide, váhnemiidda ja ohppiide. Læringssenter lea ásahan diehtovuodu gos leat dieđut oahpponeavvuid birra mat leat jurddašuvvon mánáide, nuoraide ja rávisolbmuide geain leat earenoamáš dárbbut. Dasa sáhtta Sámediggi maid deavdit dieđuid sámi earenoamáš heivehuvvon oahpponeavvuid birra. Sámediggi ráhkadii ovttas Romssa ja Finnmárkku fylkkamánniiguin diehtujuohkin-

gihppaga "Opplæring i samisk i grunnskolen utenom forvaltningsområdet for samisk språk" (sámegiella oahpahuš vuodđoskuvllas olggobealde sámegiella hálddašanguovllu).

Læringscenter juolludii 250 000 ruvno oasseprošeavttaide mat gullet prošeaktii *Sámi árvvut skuvlaárga-beaivvis*. Finnmarkku ja Romssa fylkkamánnit, ovtta Sámedikkiin ja Sámi allaskuvllain galge juohkit daid ruđaid sámi guovlluid skuvllaide. Ruđat galge adnot movttiidahttandoarjjan oainnusindahkat sámi árvvuid skuvlaárgabeaivvis ja oazžut sámi ja dáčča árvvuid oahppoperspektivii sámi mánáide ja nuoraide.

Daiguin juolludemiiguin maid dássáži leat ožžon, ii leat leamaš vejolaš bargat nu olu IKT-vuoruhemiin skuvllas. Sámi digitála oahpponeavvuide lea stuora dárbu, ja erenoamážit oahpponeavvut mat leat heivehuvvon gáiddusoahpahussii. Mii seasttášeimmet resurssaid jos ovtta barggašeimmet davviriikkalaččat oahpponeavvoráhkadeimiin. Leat plánemin ásahtit oktasaš sámi davviriikkalaš elektrovnnalaš oahpponeavvovguovddáža. Sámediggi oaidná maid deatalažžan ráhkadit divvunprográmma dihtorii. Sámi oahpponeahta ferte maid viidáseppot ovddidit.

Lohkan- ja čállindáidu ja matematihkkaohpahuš

Sámegiella álgoohpahušprošeakta lea dál goalmát oasis. Dán oasi oppalaš ulbmil lea gávdnat metodaidda ja metodihka movt ovddidit sámegiella lohkanipmárdusa.

Gi rom for lesing! (Ráddje áiggi lohkamii!) lea riikaviidosas doaimmaplána mii galgá stimuleret ohppiid lohkanmovtta ja lohkančehppodaga ja buoridit skuvlagirjerádjosa geavaheami gelbbolašvuoda. Sámediggi, Finnmarkku ja Romssa fylkkamánnit ja Sámi allaskuvla leat ovtta čuoččaldahtán prošeavtta *Ráddje áiggi lohkamii – Sámegiella*, ovddidan dihte ja ovdánahttin dihte sámi mánáid ja nuoraid lohkanberoštumi ja buoridan dihte sin lohkanmovtta.

Sámi ohppiid matematihkkafága kvalitehtasihkkarastin lea stuora hástalus. Dás sáhtta atnit ávkin *Kvalitehta matematihkas – KIM-prošeavtta* bohtosiid, ee. ovdánahttit matematihkkafága nu ahte heivehuvvo sámi mánáide. Lea dárbu joatkit tearbmabargguiguin. Oahpponeavvuid ráhkadeapmi, maiddá digitála oahpponeavvuid, ferte jotkojuvvot. Mihttomearrin ferte maiddá leat loktet oahpaheddjiid gelbbolašvuoda. Sámediggi ferte oazžut resurssaid boahhtevaš vuoruhansurggiid vuoruheapmái nugo ovdamearkka dihte stipeanda reálfága ohppiide ja studeanttaide.

Alit sámi oahppu ja dutkan

Sámediggi lea čuoččaldahtán ovtta bargofierpmádaga gaskal Sámi allaskuvlla, Bodeajju allaskuvlla ja Davvi-Trøndelága allaskuvlla mat fáallet oahpaheaddjeohpu sámegiella ja/dahje sámi sisdoaluin. Dábalaš-oahpaheaddje- ja ovdaskuvlaoahpaheaddjeohppui leat ráhkaduvvon rámmafálagat sámegiella fágii ja duodjefágii.

Lea stuora dárbu eanet dutkamii ja eanet sámi dutkiide. Sámi dutkanráđi ásaheapmi livččii dehálaš instrumentta maiddá dán suorggi doaimmaheapmái. Dasto lea dehálaš ahte Oahpahuš- ja dutkan-departemeanta ja Norgga dutkanráđdi vuoruhit sámi dutkama.

Dearvasvuoda- ja sosiálaáŋgiruššamat

Doaibmabijut Ráđđehusa doaibmaplána *Mangfold og likeverd*, eaktudit lagaš ovttasbarggu Sámedikki ja guovddáš ášahusaid gaskka. Sámedikki mielas lea deatlaš bidjat eavttuid guovlluláš ja guovddáš ášahusaide áššiin mat gusket sámi dearvasvuoda- ja sosiálaáŋgiruššamiidda.

Sámediggái lea deatlaš ahte sámi mánáin leat fálladagat dán oktavuodas. Danne leat mii geahččalan doalahit ja nannet Sieiddájoga mánáidpsykiatráláš dikšunruovttu Deanus. Dát ášši gáibida čuovvoleami viidáseappot 2004:s. Dasto lea Sámediggi álggahan barggu ahte oainnusin dahkat sámi mánáid dárbbuid dan ođđa hálddašanođastusas mii guoská mánáid- ja bearašsuodjaleapmái.

Sámediggi lea Dearvasvuodadepartemeanttain ovdan váldán sámi pasieanttaid dili sihke vuoddo- ja spesialistabálvalusas. Lea deatlaš muittuihit guovddáš dearvasvuoda eiseválddiide daid vuoigatvuodaid birra mat sámi pasieanttain leat giella- ja kulturgelbbolašvuoda oktavuodas. Sámediggi juohká juohke jagi prošeaktaruđaid NAČ 1995:6 *Dearvasvuoda- ja sosiálabálvalusaid plána sámi álbmoga váste Norggas*, čuovvoleapmái. Mii leat 2003:s geahččalan juogadit ruđaid mearriduvvon áŋgiruššansurggiid ja eanandiedálaš juogu mielde. Mii leat dattetge oaidnán ahte lea hástalus láchit dearvasvuoda- ja sosiálaprošeavttaid julev- ja lullisámi guovlluin. Dainna mii fertet ain joatkit bargat.

Áŋgiruššansuorggit evaluerejuvvojit 2004:s. Evaluerema ulbmilin lea geahččat movt ruđat leat váikkuhan sámi dearvasvuoda- ja sosiálabálvalusaid oktavuodas.

Ovttasbargu

Guovlluláš ovddidanprográmmat

Sámediggi lea leamaš juo máŋga jagi mielde ovttasbargojoavkkus, man ulbmilin lea leamaš oktiiortnet váikkuhangaskaomiid Finnmárkkus. Guovlluláš searvevuoda barggu oktavuodas lea dát joavku viiddiduvvon, ja dat gohčoduvvo dál Guovlluláš ovddidanprográmma-searvevuohan. Mihttomerrin lea ahte oasálaččat galget leat geatnegasat čuovvolit daid vuoruhemiid mat leat dain mihttomeriin, strategijain ja doaibmabijuin ja masa searvevuoha ovttamielalaččat mearrida galget leat mielde Guovlluláš ovddidanprográmmas. Fylkkagielddas dat lea dat bajimus ovddasvástádus prográmmas ja mii mearrida prográmma.

2003:s lea searvevuoha ráhkadan njeallje jagi Guovlluláš ovddidanprográmma, ja 2004 jahkeplána. Ovttasbargošiehtadusa čuovvoleami oktavuodas Finnmárkku fylkkagielddain artihkkala 5 ektui ”guovlluláš plánen ja areálahálddašeapmi”, dollojuvvui čoahkkinn 06.11.03 Finnmárkku fylkkagieldda fylkkasátnejođiheaddji ja Sámediggeráđi gaskka, gos ságastallojuvvui dan 4-jagáš guovlluláš ovddidanprográmma birra Finnmárkkus 2004:s.

Nugo Finnmárkkus lea dahkkojuvvon, de lea maid Romsa ráhkadan 4-jagáš guovlluláš ovddidanprográmma. Ovttasbargošiehtadusas Romssain leat bealit šaddan ovttaoavilii ahte oasálaččat jahkásaččat galget várret ruđaid jahkásaš guovlluláš ovddidanprográmmaid čadaheapmái.

Ovttasbargošiehtadusat fylkkagielddaiguin

2002:s vuolláičállojuvvui ja fápmuduvvui dan rájes ovttasbargošiehtadus Romssa fylkkagielddain. 2003:s lea bargu čuovvoluvvon čoahkkimiiguin hálddahuslaš dásis ja politihkalaš dásis ja ollu artihkkalat ovttasbargošiehtadusas leat čuovvoluvvon. Konkrehta áššiin namuhit Ája huksema ja sámi viesu Sáččas.

Mii guoská ovttasbargošiehtadussii Finnmárkku fylkkagielddain, de háliidedje bealit formaliseret dan ovttasbarggu mii juo lea leamaš oasálaččaid gaskka ollu jagiid. Šiehtadus galgá leat ođđa doaibmabijuid ja vuoruhemiid gaskaoapmin, ja dilálašvuodaid láchčimis Davvi-Romssa ja Finnmárkku doaibmabiddjo-ávádaga ovddideames maiddái emiálbmotguovlun. Finnmárkku fylkkadiggi mearridii ovttasbargošiehtadusa geassemánus ja Sámediggi fas čakčamánus 2003:s.

Mii guoská Mátta-Trøndelága, Davvi-Trøndelága, Norlándda ja Hedemárkku fylkkagielddaide, de leat bealit ovttaoaivilis ahte ráhkadit oktasaš ovttasbargošiehtadusevttohusa oarjelsámi diliid birra. Fáttáid gaskkas mat ožžo erenoamáš fuomášumi leat earret eará, sámi ášahusaid ovddideapmi, joatkkaoahpahuš, Sámedikki searvan fylkkagieldda guovllulaš plánabargui ja sámi giellaovddideapmi. Ulbmilin lea ahte ovttasbargošiehtadusevttohus lea gárvvis 2004 álgojahkebealis.

Mihttomearrin ferte leat ahte fylkkat maiguin Sámediggi dáhká šiehtadusa, dađistaga sáhttet fállat sámegeiela fágan joatkkaskuvllain buot oahppiide geat háliidit, ja ahte fylkkagielddat maiddái sáhttet fállat fágan ”sámi kulturmáhtolašvuoda” oahpposuorgefágan dahje válljenfágan buot joatkkaskuvllain nu ahte ii oktage oahppi dáid fylkkaid joatkkaskuvllain galgga vázzit skuvlla nu ahte ii oažžo vuđolaš máhtolašvuoda sámi diliid birra.

Sámi ovttasbargu

Dán áigodagas lea Sámi parlamentáralaš ráđi (SPR) válđoángiruššansuorgin sámegeiela doalaheapmi ja ovddideapmi, oahpahuš, oahppaneavvuid buvttadeapmi, dásseárvu ja nuoraid searvan sámi servodagas. SPR galgá maddái oktiortnet sámi jiena eará emiálbmogiid ektui ja riikkaidgaskasaččat, earret eará barggu bokte emiálbmotáššiguin forain nugo Barentsovttasbargu, Arktalaš ráđđi, ON ja EU. 2003:s leat guovddázis leamaš dásseárvu, sámi mánáid oahpahušdili kárten davvirikkain ja sámi giellabarggu formaliseren SPR:s.

Sámediggi háliida dakkár ovdáneami mas visotsámi perspektiiva nannejuvvo. Danne leage Sámediggi vuoruhan parlamentáralaš sámi ovttasbarggu ásaheami manjimus jagiin. SPR lea álggahandásis bargan válđoáššis áššiguin mat gusket sámiide emiálbmogin, earret eará sámi giellaovttasbargguin, oahpahušain ja oahpponeavvuid oččodemiin sámi mánáide jna. Mii oaidnit ovdáneami davvin ahte davvirikkalaš orgánat fievrridit iežaset ášahusaid isitriikkaide, omd. oahpahuš ja dutkama oktavuodas. Dás leat váikkuhusat maiddái sámi ášahusaide. Sámediggi háliida eanet visotsámi sámi ášahusaid, go davvirikkaid stáhtat ja davvirikkalaš ovttasbargoorgánat háliidit oppalaččat juste nuppeláhkai. Sámi parlamentáralaš ráđi válđohástalussan lea oažžut ruhtadeami doaibmasis.

Ovttasbargu ráđdehusaid ja Sámedikkiid gaskka, sihke politihkalaččat ja hálddahusa dásis, lea bures jođus, earret eará davvirikkaid sámeministariid ja Sámedikkiid presideanttaid gaskasaš jahkásaš čoahkkimiid bokte.

Vuolláičála: _____ / _____

Riikkaidgaskasaš ángiruššamat

Sámedikki riikkaidgaskasaš barggus lea 2003:s vuosttažettiin deattuhuvvon bargu välljejuvvon ON orgánaid ektui ja ovttasbargu davviguovlluin. Ángiruššamat leat lassánan, mii maid leamaš Sámedikki mihttomearrin, vaikko eai leat ge leamaš dárbbaslaš resurssat dan bargui. Dát buktá váttisvuodaid daid mihttomeriid ektui mat Sámedikkis leat dán bargui ja daid vuordámušaid ektui maiguin Sámediggi deaivida sámi servodagas ja mieldesearviid beales sihke našuvnnalaččat ja riikkaidgaskasaččat.

Eamiálbmotáššiid bissovaš forum doalai iežas nuppi sešuvnna Neš York:s miessemánus, ja Sámediggi lei norgalaš sáttagotti mielde. Dán jagi sešuvdna lei nuoraid váste, danne searvvai maiddá okta Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti (SUPU) lahtuin. Ole Henrik Magga välljejuvvui Foruma jodiheaddjin fas. Sámediggi juolludii maiddá 2003:s ruđa 300 000 ruvnno bargui Bissovaš Forumis.

Barggus ON eamiálbmotjulggaštusain lea Sámediggi searvan norgalaš sáttagotti mielde bargujoavkku 9. sešuvdnii Genévas. Bargujoavkku mandáhtan lea hábmet ON máilmmeviidosas eamiálbmotjulggaštusárvalusa. Julggaštus galgá bidjat unnimus stándarddaid dasa ahte makkár vuoigatvuodat eamiálbmogiin galggašedje leat beroškeahttá makkár riikkas ášset. Bargujoavkkus leat stáhta- ja eamiálbmotovddasteaddjit miehtá máilmmi. Áigumuššan lea ahte julggaštus mearriduvvo ovdal go ON eamiálbmot logijahki lea nohkan 2004:s.

Sámedikkis lea ovddastus Barentsovttasbarggu eamiálbmogiid ektui Barentsguovllurádis ja Guovllulávdegottis 2003 čavčča rádjai. Guovllurádi čoahkkimis golggothánu 2. b. sirdojuvvui jodiheaddjidoaimma Norlánda fylkkagielddas Västerbottena lánii Ruoŧas. Dan seammás válde Ruoŧa beale sápmelaččat badjelasaset Guovllurádi eamiálbmotovddastusa maŋŋá Norgga beale sámiid. 2003 rájes galgá SPR nammadit sámiid (Suoma, Norgga ja Ruoŧa) ovddasteaddjiid Barentsovttasbarggu orgánaide. Sámedikki ja Barentsovttasbarggu Eamiálbmotbargujoavkku iniciatiivva mielde rahppojuvvui eamiálbmotkantuvra Murmánskkas 2003:s. Barentsčállingoddi lea fuolahan dan geavtlaš beali láchčimimis, muhto Sámediggi máksá kanturgoluid. Eamiálbmot barggu ruđalaš beallái Barentsovttasbarggus ferte bidjat stuorát fuomášumi, ja maid proševttaid ruhtadeapmái guovllu eamiálbmogiid ektui. Eamiálbmogiin alddineaset eai leat ekonomalaš várit geavahusas, muhto leat sorjavaččat guoskevaš našuvnnalaš riikkaid ekonomalaš doarjagis.

Sámediggi searvá Ráđdehusa Eurohpapolitihkalaš Forumii ja searvvai Foruma vuosttas čoahkkimii mii dollojuvvui juovlamánu 9. b. 2003. Sámediggi searvá maiddá dan Báikkálaš ja guovllulaš eiseválddiid oktavohtajovkui, ja Eurohpapolitihkalaš áššiid hárrái. Boahhteáiggis lea Sámedikkis ain stuorát dárbu fokuseret EU politihkalaš orgánaid politihkalaš proseassaid, ja dan mii dáhphuvvá EU byrokráhtalaš vuogádagas. Erenoamáš gelbbolašvuoda dárbu EU/EEO ektui lassána dađistaga, ja Sámediggi ferte oažžut vejolašvuoda deaivvadit maiddá dáiguin boahhteáiggi hástalusaiiguin dán suorggis.

Biologalaš šláddjivuoda konvenšuvdna

Nugo ovddit jagiin ge de lea Sámediggi čuovvolan riikkaidgaskasaš barggu Biologalaš šláddjivuoda konvenšuvnnain (CBD), ja erenoamážit dalle CBD artikkala 8 (j), mas lea sáhka eamiálbmogiid árbevirolaš máhtolašvuoda birra. Sámediggi searvvai 8 (j) bargujoavkku čoahkkimii Montreálas juovlamánu 2003. Guovddáš fáddán dás lei eaktodáhtolaš njuolggadusaid ráhkadeapmi doaimbajuid váikkuhaniskančielggadusaide, mat váikkuhit eamiálbmogiid eatnamiid ja bassi báikkuiid, ja dasto biraslaš, sosiálalaš ja kultuvrralaš beliid.

Vuolláičála: _____ / _____

Eará guovddáš fáttát ledje vuogádagat árbevirolaš máhtolašvuoda suodjaleapmái ja nannoset ovttasbargu Eamiálbmogiid Bissovaš Forumis. Bargojoavkku čoahkkima árvalus ovddiduvvo konvenšuvnna oktasaščoahkkimis guovvamánus 2004. Sámediggi áigu maiddái 2004:s čuovvolit riikkaidgaskasaš barggu Biologalaš šláddjivuoda konvenšuvnnain (CBD). Sámedikkis lea buorre oktavuoha Birasgáhtten-departemeanttain dán barggu hárrái. Muhto lea ágga vuordit čielgaset miellaguottu Norggas dan ektui ahte eamiálbmogiid máhtolašvuodát, geavahusat ja ođastusat movt suodjalit biologalaš šláddjivuoda eaktudit ahte eamiálbmogiin lea duohta várdi ja vuogiatvuoha ráđđet sin iežaset eatnamiid ja resurssaid.

Interreg proševttat

2003:s leat bargan oazžut ovdan mánga proševtta. Dás leat lihkestuvvan Áarjelsaemien Dajve oasseprográmma oktavuodas, mas lea leamaš váttis álgu, muhto mii 2003 loahpas lea buktán 9 odđa proševttaohcama, ja mat leat meannuduvvomin.

Tabella vuolábealde čájeha man galle ohcama juohke sámi oasseprográmmas leat leamaš ja maidda lea juolluduvvon ruhta. Dasto čájeha tabella ahte man ollu Sámediggi lea juolludan iežas bušeahhtaruđain ja man ollu stáhtalaš Interreg-ruđat (IR-ruđat) leat addojuvvon sámi proševttaide. Kolonna ravddamusas olgešbealde čájeha proševttaid ollislaš ruhtadeami (mas leat mielde EU-ruđat ja EU-riikkaid nášuvnnalaš ruhtadeapmi).

Oasseprográmma	Ohcamiid lohku ollásit	Juolludemiid lohku	Submi Sámedikkis	IR-ruđaid submi	Submi man ollu juolluduvvon ollásit
Sápmi	28	16	400 800	1 254 750	6 756 880
Áarjelsaemien Dajve	13	4	827 850	1 015 214	8 341 610

4. kap. Sámedikki rehketoallu 2003

Sámedikki rehketoallu 2003 lea olles doaimma reaidarehketoallu ja čájeha doaimma duohta girjejuvvon boaduid ja goluid.

Rehketoallu biddjo ovdan golbman váldoassin; rehketoallu buohkanassii, doaimmarehketoallu juogaduvvon váldopoasttaide ja váikkuhangaskaoapmereketoallu juogaduvvon váikkuhangaskaoapmeortnegiidda. Juohke váldoasis lea čilgehus dakko gokko lea erohus.

4.1 Rehketoallu 2003 – buohkanassii

Sámediggi - Sametinget

Rehketoallu 2003

Konto Teaksta	Boa ddj	Rev.buš 2003	Erohus	%
Juolludeamit				
50 Departemeantaid juolludeamit	214.846.000	212.546.000	2.300.000	1,1 %
- Čadnojuvvon ruđat, gč. rev.bušeahta-03		20.103.228		
- 2002 badjebáhca ođđasisjuogadeapmi, gč. rev.buš-03		5.855.321		
1. Rámmajuolludemiid submi	214.846.000	238.504.549	-23.658.549	-9,9 %
Politiikkalaš ja hálddahuslaš dási doaimma ja erenoamáš doaimmagolud				
01 Politiikkalaš dási doaimma	12.969.370	12.386.000	-583.370	-4,7 %
01 Hálddahusa doaimma	52.669.355	52.345.900	-323.455	-0,6 %
22 Erenoamáš doaimmagolud	9.484.362	8.560.371	-923.991	-10,8 %
2. Doaimmagoluid submi	75.123.087	73.292.271	-1.830.816	-2,5 %
Váikkuhangaskaoamit				
51 Ealáhusovddideapmi	25.887.300	24.167.000	-1.720.300	-7,1 %
52 Kultuvra	31.037.767	31.081.000	43.233	0,1 %
53 Sámegealla	33.762.947	34.500.000	737.053	2,1 %
54 Birasgáhtten ja kultursuodjaleapmi	10.409.900	12.671.950	2.262.050	17,9 %
55 Eará doarjagat (politiikkalaš doaimma)	5.476.000	5.275.000	-201.000	-3,8 %
56 Oahpaheapmi	23.831.445	34.611.078	10.779.633	31,1 %
57 Riikkaidgaskasaš ovttasbargu	1.239.000	7.891.100	6.652.100	84,3 %
58 Sámeálbmotfoanda - SÁF	-4.650.861	7.419.150	12.070.011	162,7 %
59 Dearvvašvuoda- ja sosiálaá? giruššan	4.302.000	4.200.000	-102.000	-2,4 %
60 Arkiiva-, biblioteka- ja diehtujuohkinbálvalus	5.596.000	5.396.000	-200.000	-3,7 %
61 Dásseárvodoaimmat	496.000	500.000	4.000	0,8 %
3. Váikkuhangaskaomiid submi	137.387.498	167.712.278	30.324.780	18,1 %
4. Reidorehketoallu boadus (1-2-3)	2.335.415	-2.500.000	-4.835.415	193,4 %
58 SÁF kapitálavuoiu Norges Bank:s lea boastut fievrividuvvon boastun	-4.650.861	0		
5. Reidorehketoallu boadus	-2.315.446	-2.500.000	-184.554	7,4 %

Vuolláičála: _____ / _____

Reidorehket doalu boađus ii lean dárkkistuvvon jođuide. Geahča 4.4.12 kap. vai oainnát bohtosa.

4.2 Departemeanttaid juolludeamit

Departemeanttaid juolludeamit juohkásit ná:

Sámediggi - Sametinget

Noter til regnskapet 2003

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
50 Gielda- ja guovludepartementa	133.900.000	136.100.000	-2.200.000	-1,6 %
50 Oahpahus- ja dutkandepartementa	29.189.000	26.689.000	2.500.000	9,4 %
50 Mánáid- ja bearašdepartementa	8.413.000	8.413.000	0	0,0 %
50 Birasdepartemeanta	2.000.000	2.000.000	0	0,0 %
50 Kultur- ja girkodepartementa	30.244.000	30.244.000	0	0,0 %
50 Dearvvašvuodadepartementa	5.100.000	5.100.000	0	0,0 %
50 Eanadoalodepartemeanta	6.000.000	4.000.000	2.000.000	50,0 %
Juolludeamit departemeanttain	214.846.000	212.546.000	2.300.000	1,1 %
- Čadnojuvvon ruđat, gč. rev.bušehta 2003		20.103.228		
- 2002 badjebáza odđasisjuogadeapmi, jfr. rev.buš 2003		5.855.321		
Submi	214.846.000	238.504.549		

2003 juolludeamit Sámediggái ledje buohkanassii 206 246 000 ruvnno, muhto miessemánu 2003 bušehttamuddema oktavuodas dohkkehuvvui loahtalaš bušehtta 238 504 549 ruvdnosaš rámmain.

Iešgudet departemeanttat leat máksán Sámediggái buohkanassii 214 846 000 ru 2003:s.

Buohkanassii 5 000 000 ru sturrosaš liigejuolludus Oahpahus- ja dutkandepartemeanttas (ODD) ii leat mielde Sámedikki 2003 bušehtas. Dáin ruđain lea máksjuvvon 2 500 000 ru Sámediggái ODD kapihttalas 226, poasta 21 Sámi vuoddooahpahusa pedagogalaš kvalitehtaovddideapmi. 2 500 000 ruvdnosaš reastaruhta ODD kapihttalas 248, poasta 21 sámi oahpaheami IKT:ii, ii leat bohtán Sámediggái 2003:s. Dát lea válđojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddá bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalas 4.4.12.

Iige Gielda- ja guovludepartemeantta 2 200 000 ru sturrosaš juolludeapmi Interreg:ii kapihttalas 552, poasta 72, leat sirdojuvvon Sámediggái 2003:s. Dát lea válđojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddá bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalas 4.4.12. Dasa lassin lea Eanadoalodepartemeanta bidjan 2 000 000 ru liigeruhtan 2003:s. Dát ruđat leat oassin 2002 juolludeamis, ja dat lea válđon vuhtii Sámi ovddidanfoandda bohtosis, geahča kap. 4.4.1.

Vuolláičála: _____ / _____

4.3 Doaibmarehketdoallu 2003

4.3.1 Poasta 01 politihkalaš dási doaibmagolut

Politihkalaš dási doaibma

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
01 Sámediggeráddi - oktan dainna mii lea rájus politihkalaš ođđasisorganiserema oktavuodas	4.272.511	3.890.000	-382.511	-9,8 %
01 Sámedikki dievasčoahkkin	3.992.362	4.300.000	307.638	7,2 %
01 Sámedikki čoahkkinjodihangoddi	360.003	470.000	109.997	23,4 %
01 Sámediggejoavkkut	1.987.952	1.600.000	-387.952	-24,2 %
01 Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	123.380	106.000	-17.380	-16,4 %
01 Sámedikki doarjjastivra	620.935	650.000	29.065	4,5 %
01 Sámi parlamentáralaš ráddi	507.615	400.000	-107.615	-26,9 %
01 Sámedikki giellastivra	346.244	350.000	3.756	1,1 %
01 Sámi giellalávdegoddi	547.403	350.000	-197.403	-56,4 %
01 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SNPL)	196.696	120.000	-76.696	-63,9 %
01 Interreg gozihankom./doarjjastivra	14.268	150.000	135.732	90,5 %
Politihkalaš dási doaimma submi	12.969.370	12.386.000	-583.370	-4,7 %

Bušeakta ektui lea geavahuvvon 583 370 ru menddo ollu politihkalaš dásis. Sivas manin menddo ollu geavahuvvui leat ee. dát:

Sámediggerádis leat leamaš eambo doaimmat go dat, mii lei bušeterejuvvon, erenoamážit riikkaidgaskasaš doaimmaid oktavuodas. Dasa lassin leat ollu golut politihkalaš álgagiid oktavuodas, mat ledje galgat biddjot postii 22 Sierra doaibmagolut, biddjon dán postii, geahča tabealla sierra doaibmagolut. 2003 :s leat maid girjejuvvon 66 000 ru sturrosaš golut Áltá-miellačájeheaddjijid gudnejahttimii skábmamánu 2002.

Sivvan erohusaide dievasčoahkkima ja jovkkuid oktavuodas leat dat rievaduvvovon buhtadusnuolggadusat, mat bohte fápmui cuoŋománu 2003, ja mat leat dagahan ahte golut máksojuvvojit earaláhkai go eaktuduvvon. Divasčoahkkima, joavkkuid ja čoahkkinjodihangotti oktavuodas lea dušše smávva erohus.

Sámi parlamentáralaš rádi (SPR) menddo olu geavaheami sivva lea vuosttažettiin dat, ahte lea leamaš stuorát doaibma go eaktuduvvon. 2003 lei dábálaš SPR jahki guvttiin SPR-čoahkkimiin ja guđain stivračoahkkimiin. 2002:s dollui dušše okta SPR-čoahkkin ja golbma stivračoahkkima. Dasa lassin leat vásihan ahte lea oalle divrras jodihit dakkár orgána, mas leat njeallje bargogiela ja man buot áššebáhpirat galget leat buot njealji gillii čoahkkimiin.

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti menddo ollu geavaheami sivvan lea stuorát doaibma 2003:s go eaktuduvvon. Dán ferte geahčeat postta 22.7 ektui Konferánsat (nuoraidkonferánsa), mas lea 36 833 ruvdnosaš vuollegeavaheapmi.

Vuolláičála: _____ / _____

Sámi giellalávdegottis lea 1 150 000 ru sturrosaš buohkanasbušeahtta (oktan hálddahasgoluiguin ja goluiguin juhkojuvvon 2003 reviderejuvvon bušeahta oktavuodas, mii lei biddjon giellaossodaga háldui), mii mearkkaša su. 600 000 ruvdnosaš badjebáza.

Sivvan dasa ahte Interreg gozihanlávdegoddi lea geavahan uhcit go bušeterejuvvon, lea ahte lávdegotti golut leat máksujuvvon hálddahasaid doaibmabušeahtas.

4.3.2 Poasta 01 hálddahaslaš dási doaibmagolut

Hálddahusa goaibmagolut

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
01 Hálddahusa doaibma	52.669.355	52.345.900	-323.455	-0,6 %
Hálddahusa goaibmagoluid submi	52.669.355	52.345.900	-323.455	-0,6 %

2003 reviderejuvvon bušeahta oktavuodas lei juolludeappmi Sámedikki hálddahussii 51 545 900 ru. Maŋŋá muddema lassánii bušeahtta 800 000 ruvnnuin 52 345 900 ruvdnui. Sivvan lassáneapmái ledje ruđat váikkuhangaskaoapmereketdoalus hálddahussii.

- 500 000 ru poasttas 51.1 Sámi ovddidanfoanda sirdojuvvui postii 01 Hálddahusa doaibmagolut duodjeprámma bargui.
- Dasa lassin sirdojuvvui 300 000 ru poasttas 59 Dearvvašvuoda- ja sosiálaáŋgiruššan postii 01 Hálddahusa, dearvvašvuoda ja sosiála doaibmagolut.

Sivvan badjelgeavaheapmái lea ahte Gielda- ja guovludepartemeanta (GGD) juolludii Sámediggái loahpa-geahčen jagi 500 000 ru Sámi statistihka várás. Sámediggi lea dan juolludeami bidjan gollun/geavahan 2003:s, muhto GGD ii máksán ruđaid ovdal ođđajagimánus 2004. Dát lea válđojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddái bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalas 4.4.12.

Juovlamánus 2003 juolludii Sosiála- ja dearvvašvuodadirektoráhta 300 000 ru plánet ja ásaht diehto-juohkinbálvalusa sámi dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusaid geavaheadjjiid várás. Ruđaid leat ožžon ja fievrridan bohtun 2003:s muhto eai leat geavahuvvon. Čielggadeapmi dahkko 2004:s. Sosiála- ja dearvvašvuodadirektoráhta lea ožžon dieđu dan birra ja lea dohkkehan sirdit ruđaid 2004:ii. Fievrrideapmi lea válđojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddái bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalas 4.4.12.

4.3.3 Poasta 22 erenoamáš doaibmagolut

Sierra doaibmagolut

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
22.1 Oahpponeavvoráhkadeapmi/FOU	2.432.848	2.540.000	107.152	4,2 %
22.1 Oahpponeavvoráhkadeapmi/FOU	2.521.288	2.500.000	-21.288	-0,9 %
22.2 Interreg doaibmagolut (Sámediggi Ruoþas)	250.000	250.000	0	0,0 %
22.3 Interneahhta/elektr. diehtujuohkin/arkiivavuogádat	1.434.556	1.443.000	8.444	0,6 %
22.4 Giellagealbudeapmi	0	0	0	-
22.5 Politihkalaš álgagat	30.000	100.000	70.000	70,0 %
22.6 Movttiidahttinbálkkašupmi	0	0	0	-
22.7 Konfereansat	688.167	725.000	36.833	5,1 %
22.8 Báikkálaš kantuvra Oslos	172.154	100.000	-72.154	-72,2 %
22.9 Finnmárkkuláhka	1.955.349	902.371	-1.052.978	-116,7 %
Sierra doaibmagoluid submi	9.484.362	8.560.371	-923.991	-10,8 %

Reviderejuvvon bušehtas 2003 lei juolludeapmi Erenoamáš doaibmagoluide 6 060 371 ru. Bajábeale tabealla čájeha 8 560 371 ru reviderejuvvon bušehtas 2003, mii mearkkaša 2 500 000 ru lassáneami. Sivvan dán lassáneapmái lea ODD liigejuolludeapmi pedagogalaš kvalitehtaovddideapmái sámi vuodđoahpahusas, gč. mearkkašumiid kapihttalit departemeanttaid juolludemiid birra.

Badjelgeavaheami sivvan poasttas 22, lea vuosttažettiin lassigolot barggu oktavuodas Finnmárkkulágain. Dasa gullet golut álbmotčoahkkimiid oktavuoda (badjeláigi, mátkkošteamat, orrun jna.), olggobeale konsuleanttaid geavaheapmi, ja vel golut gulaskuddama oktavuodas Stuorradikkis ja justislávdegotti galledeami oktavuodas Kárašjogas. Sihke hálddahusa ja politihkkariid golut leat mielde das.

Nu mo namuhuvvon kapihttalit politihkalaš dási doaibmagoluid birra, de leat 70 000 ruvdnosaš golut politihkalaš álgagiidda váldon poasttas 01 Sámediggeráđđi, mii mearkkaša ahte geavadis ii leat erohus.

4.4 Váikkuhangaskaoapmereketdoallu 2003

Sámedikki váikkuhangaskaoamit leat dat foandarudat, mat addojit mángga jagi lohpadussan dahje jahkásaš lohpadussan. Foandapoasttain leat álo erohusat ja mutumin maid viehka stuorra erohusat reaidarehketdoalus, muhto galget juohke jagi muddejuvvot daid lohpadusaid ektui, mat leat čadnojuvvon boahhteáigái. Sámediggi lea 2003:s bidjan buot čadnojuvvon ruđaid sierra šiehtadusrehketdollui, nugo 2002:s. Oahpponeavvolohpadusaid bidjan šiehtadusrehketdollui lea maŋiduvvon hálddahusa váilevaš bargonávccaid geažil. Ruđat Sámi ovddidanfoanddas, Sámi kulturfoanddas ja Sámeálbmotfoanddas fievrividuvvojit gollun njuolggá dáid foanddaid kontuid ektui Norges Bank:s, ja nullejuvvot jagi loahpas.

4.4.1 Poasta 51 Ealáhusovddideapmi

Ealáhusovddideapmi

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
51.1 Sámi ovddidanfoanda	13.260.600	21.017.000	7.756.400	36,9 %
51.1 Lotnolasealáhhusat	9.476.700	0	-9.476.700	-
Submi Sámi ovddidanfoandaklingsfond	22.737.300	21.017.000	-1.720.300	-8,2 %
51.2 Duodjeásahusat ja organsisašuvnnat	3.150.000	3.150.000	0	0,0 %
Submi ealáhusovddideapmi	25.887.300	24.167.000	-1.720.300	-7,1 %

Ekonomiijanjuolggadusaid mielde galgá dat sálđo, mii lea Sámi ovddidanfoandda kontos Norges Bank:s, dávistit daid čatnasemiid mat bohtet ovdan daid lohpadusain, mat leat fámus juovlamánus 31. b. 2003. Odda jahkái jorggihettiin ferte nappo muddet konto vai dávista daid geatnegasvuodaid, mat leat Sámedikkis lohpadusaid bokte.

Reviderejuvvon bušeahtas 2003 juolluduvvui Sámi ovddidanfondii 21 517 000 ru. Bajábeale tabealla čájeha ahte reviderejuvvon bušeahtas 2003 lei 21 017 000 ru, mii mearkkaša 500 000 ru geahpádus. Sivvan dán geahpádussii lea fievrredeapmi poasttas 51.1 Sámi ovddidanfoanda postii 01 Hálldahusa doaibmagolut, máksit hálldahusa goluid barggu oktavuodas duodjeprogrammain.

Sámi ovddidanfoanda čájeha 1 720 300 ruvdnosaš badjelgeavaheami. Dát logut čájehit dušše reaidosirdimiid, ja dat válđo vuhtii foandarehketdoalus (geahča vuolábeale tabealla).

Dasa lassin lea Eanadoalodepartemeanta máksán 2 000 000 ru Sámediggái 2003:s. Ruđat máksojuvvojedje 2003:s, muhto ledje galgat máksojuvvot 2002:s. Dát lea válđojuvvon vuhtii Sáme ovddidanfoandda bohtosis, geahča vuolábeale tabealla.

Sámi ovddidanfoanda

Teaksta	Submi
Foandda kapitála 1/1-2003 muttus	18 938 878
2003 juolludeamit	21 017 000
Foandda hálddus buohkanassii	39 955 878
Juogaduvvon doarjagat 2003 *	-25 289 300
Doarjagat gesson ruovttoluotta 2003	3 278 600
Divvojuvvon Eanadoalodepartemeanta	-2 000 000
Foandda kapitála 31/12-2003 muttus	15 945 178
Lohpádusat mat 31/12-2003 muttus ledje fámus	-16 285 500
Sámi ovddidanfoandda 2003 boadus	-340 322

* Geahča tabealla doarjagiid birra juogaduvvon ealáhusaide

Dát mearkkaša ahte lea juolluduvvon/máksojuvvon 340 322 ru eanet go dan mii lei hálddus.

Sámi ovddidanfoanda - Doarjja 2002-2003 juogaduvvon ealáhusaide, oktan lotnolasealáhusaiguin

Poasta Teaksta	2002	%	2003	%
51.1 Guolástus	3.304.000	14,2 %	3.018.000	11,9 %
Eanadoallu	1.948.700	8,4 %	1.825.000	7,2 %
Duodjeovddideapmi, investeremat	1.698.500	7,3 %	849.000	3,4 %
Duodjeprogramma		0,0 %	1.880.400	7,4 %
Industriija/visttit ja rusttegat	1.731.000	7,4 %	1.332.000	5,3 %
Gálvogávppašcapmi	822.000	3,5 %	264.000	1,0 %
Turisma	1.433.000	6,2 %	2.153.000	8,5 %
Opmodat/gávpedoaibma	1.231.000	5,3 %	940.000	3,7 %
Almm., priv, sos. bálvalusat (oktan kultuvrrain)	4.181.000	18,0 %	4.276.000	16,9 %
Submi ealáhusat	16.349.200		16.537.400	
Lotnolasealáhusat	6.903.500	29,7 %	8.751.900	34,6 %
Juolluduvvon doarjagiid supmi 2003	23.252.700	100,0 %	25.289.300	100,0 %

4.4.2 Poasta 52 Kultuvra

Kultuvra

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
52.1 Sámi kulturfoanda	8.722.295	8.837.000	114.705	1,3 %
52.2 Sámi lágádusat	1.479.819	1.573.000	93.181	5,9 %
52.3 Sámi kulturviesut	4.967.000	4.933.000	-34.000	-0,7 %
52.4 Sámi kulturorganisašuvnnat	1.219.600	1.253.000	33.400	2,7 %
52.5 Sámi festiválat	1.720.430	1.360.000	-360.430	-26,5 %
52.6 Sámi valášállan	550.000	550.000	0	0,0 %
52.7 Sámi teáhter (<i>Beainváš Sámi Teáhter</i>)	11.075.000	11.075.000	0	0,0 %
52.8 Dáiddárstipeanddat	1.103.623	1.300.000	196.377	15,1 %
52.9 Sámi prentosat (Nuorttanásti)	200.000	200.000	0	0,0 %
Submi kultuvra	31.037.767	31.081.000	43.233	0,1 %

Poasttas Sámi festiválat lea boastut váldojuvvon 360 430 ru, mii livččii galgat váldojuvvot poasttas Sámi lágádusat.

Ekonomiijjanjuolggadusaid mielde galgá Sámi kulturfoandakonttu sáldu Norges Bank:s dávistit daid čatnasemiid, mat bohtet ovdan lohpadusain mat leat fámus juovlamánu 31. b. 2003. Danne ferte ođđa jahkái manadettiin muddet kontu vai dávista daid geatnegasvuodaid, mat Sámedikkis leat lohpadusaid bokte.

Sámi kulturfoanda

Teaksta	Submi
Foandda kapitála 1/1-2003 muttus	9 421 524
2003 juolludeamit	8 837 000
Foandda hálddus buohkanassii	18 258 524
Juogaduvvon doarjagat 2003	-9 123 100
Doarjagat gesson ruovttoluotta 2003	301 324
Foandda kapitála 31/12-2003 muttus	9 436 748
Lohpadusat mat 31/12-2003 muttus ledje fámus	-9 508 257
Sámi kulturfoandda boađus 2003	-71 509

Dát mearkkaša ahte lea juolluduvvo/máksojuvvon 71 509 eanet go dat mii lei hálddus.

Rehketdoallu čájeha ahte poasttas Sámi festiválat les 360 430 ruvdnosaš badjelgeavaheapmi man sivva lea boastut posteren. Jus dan váldá vuhtii, de ii leat Sámi festiválain badjelgeavaheapmi. Dán supmi lei galgat girjet postii 52.2 Sámi lágádusat, mii mielddisbuktá 267 249 ruvdnosaš badjelgeavaheami dán poasttas. Sivvan lea lohpadusa máksin 2002:s.

Vuolláičála: _____ / _____

4.4.3 Poasta 53 Sámegeilla

Giella

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
53.1 Guovttegielalašvuodadoarjagat	28.240.000	28.050.000	-190.000	-0,7 %
53.2 Giellaprošeavttat hálddašanguovllu siskabealde	3.122.947	1.600.000	-1.522.947	-95,2 %
53.3 Giellaprošeavttat hálddašanguovllu olggobealde	0	2.450.000	2.450.000	100,0 %
53.4 Giellaguovddázat	2.400.000	2.400.000	0	0,0 %
Submi giella	33.762.947	34.500.000	737.053	2,1 %

Sámegeilla čájeha 737 053 ruvdnosaš vuollegeavaheami. Sivvan dán vuollegeavaheapmái lea ahte 300 000 ruvdnosaš prošeaktaruđat leat geavahuvvon 2003:s, muhto eai leat máksojuvvon 2003:s. Prošeaktaruđat leat geavahuvvon 2003:s, muhto váilevaš duodašteami geažil máksináigemearis juovlamánus 2003, ii leat Sámediggi máksán ruđaid. Ruđat leat sajuštuvvon máksit goluid 2004:s.

Golahusat giellaprošeavttaide sikkabeale ja olggobealde hálddašanguovllu leat ovttahttojuvvon rehketdoalus. 190 000 ruvdnosaš badjelgeavaheapmi poasttas 53.1 Guovttegielalašvuodadoarjagat lea doarjagiid boastut rehkenastima mudden. Dát muddejuvvo poastta 53.4 Giellaguovddáziid ektui, mii fas muddejuvvo poastta 53.2 Giellaprošeavttaid ektui.

4.4.4 Poasta 54 Biras ja kultursuodjaleapmi

Birasgáhtten ja kultursuodjalus

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
54.1 Sámi kulturmuutosuodjalus	874.900	3.136.950	2.262.050	72,1 %
54.2 Museat	9.535.000	9.535.000	0	0,0 %
Submi birasgáhtten ja kultursuodjalus	10.409.900	12.671.950	2.262.050	17,9 %

Sámediggi hálddaša Birasgáhttendepartemeantta ruhtadan doarjjaortnega sámi kulturmuutosuodjaleami várás. Dáid ruđaid leat ovddit jagiid atnán čadnojuvvon ruhtan.

Poasta sámi kulturmuutosuodjaleapmi čájeha 2 262 050 ruvdnosaš vuollegeavaheami, dát logut čájehit dušše reaidosirdimiid. 2 184 350 ru sajuštuvvo 2004:s máksit daid lohpadusaid, mat leat fámus juovlamánu 31. b. 2003.

Teaksta	Submi
Bušehtta 2003	1 500 000
Ođđasisjuogaduvvon reviderejuvvon bušehtas	1 636 950
Hálddus buohkanassii 2003	3 136 950
Máksojuvvon doarjagat 2003	-990 900
Doarjagat gesson ruovttoluotta 2003	77 700
Hálddus vel 31/12-2003 muttus	2 223 750
Lohpadusat mat 31/12-2003 muttus ledje fámus	-2 184 350
Boađus sámi kulturmuutosuodjalus 2003	39 400

Vuolláičála: _____ / _____

4.4.5 Poasta 55 Eará doarjagat

Eará doarjagat - dorjagat politihkalaš dobmii

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
55.1 Sámi váldoorganisašuvnnat	2.976.000	2.775.000	-201.000	-7,2 %
55.2 Sámedikki politihkalaš joavkkut	1.800.000	1.800.000	0	0,0 %
55.3 Opposišuvnna bargoeattut	700.000	700.000	0	0,0 %
Submi eará doarjagat - dorjagat politihkalaš dobmii	5.476.000	5.275.000	-201.000	-3,8 %

Sámi váldoorganisašuvnnaid poasta čájeha 201 000 ruvdnosaš badjelgeavaheami. Sivvan dasa lea ahte Sámediggeráđi ášši R 127/02 liigejuolludeapmi 2002:s lea máksojuvvon 2003:s.

4.4.6 Poasta 56 Oahpaheapmi ja oahpponeavvut

Oahpahas

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
56.1 Oahpponeavvoráhk. - vuodđosk. ja joatkkaoahp.	13.558.117	23.548.078	9.989.961	42,4 %
56.2 Gelbbolašvuodalohten	3.123.222	3.250.000	126.778	3,9 %
56.3 Mánáidgárddit	7.150.106	7.813.000	662.894	8,5 %
Submi oahpahas	23.831.445	34.611.078	10.779.633	31,1 %

Sámediggi hálddaša Oahpahas- ja dutkandepartemeantta ruhtadan doarjjaortnega sámi oahpponeavvoráhkadeami várás. Dát ruđat leat ovddit jagiid adnojuvvon čadnon ruhtan. Sámediggi ferte bidjat 12 545 690 ru bušeahhtajagis 2004 máksit geatnegasvuodaid oahpponeavvoráhkadeami oktavuodas, oktan mánáidgárdesuorggi oahpponeavvoproševttaiguin (gč. vuolábeale tabealla).

Oahpponeavvoráhkadeapmi čájeha 9 989 959 ruvdnosaš vuollelgeavaheami. Dát logut čájehit dušše reaidosirdimiid 2003:s. Sivvan gerbbolas vuodalohtema vuollelgeavaheapmái, 126 778 ru, lea ahte oahpponeavvostipenddas ruhtaduvvui unnit go lei jurddašuvvon. Poasta mánáidgárddit čájeha maiddái vuollelgeavaheami, mii lea 662 894 ru. Sivvan dasa lea earret eará ahte 200 000 ruvdnosaš juolludeapmi sámi mánáidbláđđái ii leat ávžžuhuvvon máksojuvvot. Sivvan dan vuollelgeavaheapmái mii vel báhcá, lea ahte lohpiduvvon ruđat oahpponeavvoráhkadeapmái mánáidgárddiid várás eai leat máksojuvvon. Dát ruđat leat mielde lohpidusain, mat leat fámus juovlamánu 31. b. 2003 (gč. vuolábeale tabealla).

Oahpponeavvoráhkadeapmi

Teaksta	Submi
Bušeahhta 2003 poasttas 56.1 - Oahpponeavvoráhkadeapmi	11 139 000
Bušeahhta 2003 poasttas 56.3 - Mánáidgárddit	600 000
Ođđasisjuogaduvvon reviderejuvvon bušeahhta	12 409 078
Hálddus buohkanassii 2003	24 148 078
Máksojuvvon doarjagat 2003: poasta 56.1 Oahpponeavvoráhkadeapmi	-13 654 385
Máksojuvvon doarjagat 2003: poasta 56.3 Mánáidgárddit	-93 268
Doarjagat gesson ruovttoluotta 2003	0
ODD juolludeapmi (bušeterkeahhtá), IKT-oahpponeav.	2 500 000
Hálddus vel 31/12-2003 muttus	12 900 425
Lohpádusat mat 31/12-2003 muttus ledje fámus	-12 646 693
Oahpponeavvoráhkadeami boađus 2003	253 732

Oahpahus- ja dutkandepartemeantta (ODD) julludusreivve mielde galggai Sámediggi oažžut 2 500 000 ru 2003:s ráhkadit IKT-oahpponeavvuid. Dál čájehuvvo ahte ODD ii leat sirdán dáid ruđaid Sámediggái, muhto Sámediggi lea liikká addán lohpadussan sullasaš supmi IKT-oahpponeavvoproševttaide. Sámediggi lea jearahan ODD dáid ruđaid, muhto ii leat vel ožžon vástádusa. Dát lea váldojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddá bohtosis, mii biddjo ovdan kapihtalis 4.4.12.

4.4.7 Poasta 57 Riikkaidgaskasaš ovttasbargu

Riikkaidgaskasaš doaimmat

Poasta Teaksta	Boa dđj	RevBuš 2003	Erohus	%
57.1 Interreg - guovlluguovdasaš oassi	669.000	1.589.000	920.000	57,9 %
57.1 Interreg - Áarjelsaemien Davje jodíheapmi	0	200.000	200.000	100,0 %
57.1 Interreg - stáhtalaš oassi	0	5.602.100	5.602.100	100,0 %
57.2 Barentsovttasbargu	290.000	200.000	-90.000	-45,0 %
57.3 Eará riikkaidgaskasaš doaimmat	280.000	300.000	20.000	6,7 %
Submi riikkaidgaskasaš doaimmat	1.239.000	7.891.100	6.652.100	84,3 %

Jagi 2003 reviderejuvvon bušeahhta poasta 57.1 lei ná:

- Interreg guovlluguovdasaš oassi 1 589 000 ru.
- Áarjelsaemien Davje doibmii lei juolluduvvon 200 000 ru.
- 5 602 100 ru mii vel bázi, galggai geavahuvvot ruhtadit Interreg III-programmaid stáhtalaš oasi. Dat mearkkaša poastta 57.4 Stáhtalaš ruđat Lulli ja poastta 57.5 Stáhtalaš ruđat Davvi.

Dađibahábut leat 2003 rehketdoalu girjedettiin seaguhuvvon dát ruđat. Dan geažil leat čilgen vuolábeale tabeallas mo dát ruđat leat geavahuvvon.

Vuolláičála: _____ / _____

Buohkanassii lea 709 000 ru. Interreg ruđain máksojuvvon 2003:s (poasttas 57.1), main 40 000 ru. leat boastut posterejuvvon postii 57.2 Barentsovttasbargu. Duohta badjelgeavaheapmi poasttas 57.2 Barentsovttasbargu lea dalle 50 000 ru.

Interreg

Teaksta	Submi
57.1 Bušeahhta 2003 - guovlluguovdasaš ruđat	1 200 000
57.1 Oddajuogad. rev.buš 2003 - Sámediggi Ruoþas	389 000
57.1 Oddajuogad. rev.buš 2003 - Interreg Lulli doaibma	200 000
57.4 Oddajuogad. rev.buš 2003 - Stáhtalaš ruđat lulli	2 778 000
57.5 Oddajuogad. rev.buš 2003 - Stáhtalaš ruđat davvi	2 824 100
Hálddus buohkanassii 2003	7 391 100
57.1 Máksojuvvon doarjagat 2003 - guovlluguovdasaš ruđa	-200 000
57.1 Máksojuvvon doarjagat 2003 - Sámediggi Ruoþas	-389 000
57.4 Máksojuvvon doarjagat 2003 - Stáhtalaš ruđat davvi	-120 000
Doarjagat gesson ruovttoluotta 2003	0
Hálddus vel 31/12-2003 muttus	6 682 100
57.1 Sajuštupmi 31/12-2003 muttus - guovlluguovdasaš ru	-1 028 650
57.1 Sajuštupmi 31/12-2003 muttus - Interreg Lulli doaibr	-250 000
57.4 Sajuštupmi 31/12-2003 muttus - Stáhtalaš ruđat lulli	-2 778 000
57.5 Sajuštupmi 31/12-2003 muttus - Stáhtalaš ruđat davvi	-2 704 100
Čadnojuvvon ruđat/sajušteapmi 31/12-2003 muttus	-6 760 750
Interreg 2003 boadus	-78 650

Sámediggi ferte reviderejuvvon bušeahhta 2004 várret 6 760 750 ru. máksit daid geatnegasvuodaid, mat ledje fámus juovlamánu 31. b. 2003 Interreg stáhtalaš oasi juolludemiid ja várrejuvvon ruđaid oktavuodas. Dát lea válđojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddái bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalas 4.4.12.

4.4.8 Poasta 58 Sámeálbmotfoanda

Sámeálbmotfoanda

Teaksta	Submi
Sámeálbmotfoanda/ruhta 31/12-03 muttus	79.650.861
Eretgesson Sámeálbmotfoandda kapitála	-75.000.000
2003 reantoboadut	4.650.861

Vuolláičála: _____ / _____

Válddahus	2000	2001	2002	2003	Erohus
GGD juolludeapmi		7.119.150,00	4.650.000,00	4.650.000,00	16.419.150,00
Vuoitu Norges Bank:s	159.780,82	6.959.369,18	5.071.588,85	4.650.861,48	16.841.600,33
Bá? kui boah tán		7.119.150,00	4.650.000,00	4.650.000,00	16.419.150,00
Erohus		0,00	-421.588,85	-861,48	-422.450,33

Sámeálbmotfoanda - Čadnojuvvonruđat

Teaksta	Submi
Girjejuvvon vuoitu 1/1-2003 muttus	12 190 739
2003 vuoitu	4 650 861
Muddejuvvon vuoitu 31/12-03 muttus	-422 450
Vuoitu buohkanassii 31/12-2003 muttus	16 419 150

Dát lea váldojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddáí bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalís 4.4.12.

4.4.9 Post 59 Dearvvasvuoda- ja sosiálaáŋgiruššan

Dearvvasvuoda- sosiálaáŋgiruššan

Poasta	Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
59	Dearvvasvuoda- sosiálaáŋgiruššan	4.302.000	4.200.000	-102.000	-2,4 %
Submi dearvvasvuoda- ja sosiálaáŋgiruššan		4.302.000	4.200.000	-102.000	-2,4 %

Jagi 2003 reviderejuvvon bušeahtas lei juolluduvvon 4 500 000 ru Dearvvasvuoda- ja sosiálaáŋgiruššamii. Jagi 2003 reviderejuvvo bušeahta bajábeale tabealla čájeha 4 200 000 ru., mii mearkkaša 300 000 ru. geahpádusa. Sivvan dasa lea ahte ruđat leat sirdojuvvon poasttas 59 Dearvvasvuoda- ja sosiálaáŋgiruššan postii 01 Hálldahusa doaibmagolut, gč. čilgehusa postii 01 Hálldahusa doaibmagolut.

Sivvan 102 000 ru badjelgeavaheapmái lea ahte lea geavahuvvon eanet go dan, mii lei bušeterejuvvon 2003:s. Dáid ruđaid váldit sisa 2004:s go geavahit vástideaddji uhcit. Ruđat galget sajuštuvvot. Dát lea váldojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddáí bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalís 4.4.12.

Vuolláičála: _____ / _____

4.4.10 Poasta 60 Arkiiva-, girjerádjo- ja diehtjuohkinbálvalusat

Arkiiva-, girjerádjo- ja diehtjuohkinbálvalus

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
60.1 Mobiila girjerádjobálvalusat	5.596.000	4.708.000	-888.000	-18,9 %
60.2 Sámi arkiiva	0	688.000	688.000	100,0 %
Submi arkiiva-, girjerádjo- ja diehtjuohkinbálvalus	5.596.000	5.396.000	-200.000	-3,7 %

Buohkanassii čájeha arkiiva-, girjerádjo- ja diehtjuohkinbálvalusaid poasta 200 000 ru badjelgeavaheami. Sivvan dasa lea ovdamáksu 2004 juolludeamis sámi arkiivii. Dáid ruđaid váldit sisa 2004:s go geavahit vástideaddji uhcit. Ruđat galget sajuštuvvot. Dát lea váldojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddái bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalas 4.4.12.

4.4.11 Poasta 61 Dásseárvu

Dásseárvodoaubmabijut oppalaččat

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
61.1 Dásseárvodutkan	96.000	100.000	4.000	4,0 %
61.1 Eará dásseárvodoaubmabijut	100.000	100.000	0	0,0 %
61.1 Nissonbláđdi Gába	300.000	300.000	0	0,0 %
Submi dásseárvodoaubmabijut oppalaččat	496.000	500.000	4.000	0,8 %

4.4.12 Dásodat juovlamánu 31. b. 2003 muttus (muddejuvvon) ja 2003 bohtosa mudden

Sámediggi - Sametinget**Dásádat**

Válddahus	2002	2003
Opmodagat		
<i>Johtooamit</i>		
Áššehasgáibádusat	166.678	10.064.113
Eará gáibádusat	91.690	1.019.057
<i>Gáibádusaid supmi</i>	258.368	11.083.169
Sisabijut		
- Doaibmakonto	55.958.247	33.383.355
- Sámi ovddidanfoanda	-716.712	17.337.596
- Sámi kulturfoanda	1.077.416	9.133.955
- Sámeálbmotfoanda	80.071.589	79.650.861
<i>Submi bá? ku</i>	136.390.540	139.505.768
Submi opmodagat	136.648.907	150.588.937
Iežaskapitála ja vealgi		
<i>Iežaskapitála</i>		
Iežaskapitála	5.096.749	49.575
Jagi badje-/vuollebáza	-5.855.321	0
<i>Submi iežaskapitála</i>	-758.572	49.575
<i>Vealgi</i>		
<i>Sajušteamit geatnegasvuodaide várás</i>		
Sámi ovddidanfoanda	-18.938.878	-16.285.500
Sámi kulturfoanda	-9.421.524	-9.508.257
Sámeálbmotfoanda - vuoitu	-12.190.739	-16.419.150
Sámeálbmotfoanda - kapitála	-75.000.000	-75.000.000
Sajušteamit, mat leat fámus oahpponeavvovráhkadeapmái	-12.409.078	-12.646.693
Sajušteamit, mat leat fámus kulturmuutosuodjaleapmái	-1.636.950	-2.184.350
Sajušteamit, mat leat fámus interregi, guovlluguovdasaš ja stáhtalaš oassi	0	-6.760.750
<i>Submi foandasajušteamit ja sajušteamit eará geatnegasvuodaide</i>	-129.597.169	-138.804.700
<i>Oanehisáiggi vealgi</i>		
Vealgi gálvoláigideaddjiide	-16.500	-59.342
Penšuvdnabijut	-445.043	-385.766
Almmolaš divadat, vealgi	-1.956.620	-2.169.110
Eará oanehisáiggi vealgi-luopmoruđaid ja joavkodáhkádusaid sajušteami	-3.370.003	-3.968.733
Eará oanehisáiggi vealgi - kapitálavuoiu. Norges bank	0	-4.650.861
Eará vuottut	-505.000	-600.000
<i>Submi oanehisáiggi vealggit</i>	-6.293.167	-11.833.812
Submi iežaskapitála ja vealgi	-136.648.907	-150.588.937

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

Áššehasgáibádusaid spesifiseren

Dábálaš áššehasgáibadusat	214 113
Juolluduvvon 2003, muhto eai leat válđojuvvon vuostái 2003:	
- GGD: Sámi statistihkka, fievrriiduvvon gollun juo 2003 poasttas 01 Háld.golut	500 000
- GGD: Interreg, poasta 57.1	2 200 000
- GGD: Vuoiitu Sámeálbmotfoanddas 2003	4 650 000
- ODD: Oahpponeavvovráhkadeapmi, fievrriid. gollun juo 2003 poasttas 56 oahpponeavvor.	2 500 000
Submi Áššehasgáibádusaid	10 064 113

Eará gáibádusaid spesifiseren

Bálkkáid ja mátkkiid ovdaruhta	59 226
Viessoláigguid ovdamávssu áigodahttin 1. kvartála 2004 - Guovdageaidnu	246 000
Menddo ollu geavah. poast.59 dearv.- ja sosiálaá? giruššan 2003, gohčcon seastit 2004:s	102 000
Ovdajuolludeapmi 2004 poasta 60 sámi arkiiva, mákson 2003 (gohč. Uhcit geavah. 2004:s)	200 000
Juollud/menddo ollu mákson Sámi ovddidanfoandda bušeahta ektui - Gohč. seastit 2004:s	340 322
Juollud/menddo ollu mákson Sámi kulturfoandda bušeahta ektui - Gohč. seastit 2004:s	71 509
Eará gáibádusaid submi	1 019 057

Sámediggi ii leat ovdal ovdanbuktán jahkereketdoalu oktan dásodagain. Eaige leat rehketdoalolaš sajušteami/áigodahttimat girjejuvvon dásodagas ovdal. Dat lea dahkkon

- Sámeálbmotfoandda vuoiitu
- Oahpponeavvovráhkadeami gustojeaddji lohpadusaid sajuštemiid
- Kulturmuitosuodjaleami gustojeaddji lohpadusaid sajuštemiid
- Interreg, guolluguovdasaš ja stáhtalaš oasi gustojeaddji lohpadusaid sajuštemiid
- Eará oanehisáiggi velggiid (kapitálavuoiitu Norges Bank:s)
- Eará sajuštemiid (čadnojuvvon ruđat)
- Gáibádusaid oktavuodas.

Bajábealde leat bidjan 2002 ja 2003 dásodagaid nu mo dat berrejit leat rehketdoalloprinsihpaid mielde. Dan leat ságaškuššan ja čielggadan Riksrevisjonen:in. Ii leat šat vejolaš muddet juovlamánu 31. b. 2003 dásodaga rehketdoallovuogádagas. Dat lea dagahan ahte mii leat mudden odđajagimánu 1. b. sisboahhti dásodaga, nu ahte dat oktiivástida bajábeale namuhuvvon juovlamánu 31. b. 2003 dásodagain.

Bajábeale namuhuvvon sivaid geažil ii šatta reaidorehketdoallu riekta, gč. kapihttala 4.1.

Jahkereketdoalu je. lága § 4-3 Kongruensprinsippet dadjá ee.:

”Buoat boadut ja golut galget boadusfievrividuvot.

Rehketdoalloprinsihpa rievdadusa váikkuhus ja ovddeš jahkereketdoaluid meattáhusaid njulgen galget fievrividuvot njuolgga iežaskapitála ektui. Eará spiehkastagat kongrueansaprinshpas galget dahkkojuvvot buriid rehketdoallođábiid mielde.”

Bajábeale mearrádus lea geatnegahtti spiehkastat kongrueansaprinshpas prinsihpparievdadusaid ja ovddeš jahkereketdoaluid meattáhusaid njulgema oktavuodas. Dákkár poasttat galget fievrividuvot njuolgga

Vuolláičála: _____ / _____

iežaskapitála ektui. Prinsihpparievdadus ii čatnas áigodatbohtosii, ja boadusfievrrideapmi attášii boasttu gova doaimma dietnasis prinsihpparievdadusáigodagas.

Juovlamánu 31. b. 2003 rievttimus lági mielde dásádaga listen lea dagahan ahte mii leat sajuštan/áigodahtán ja njulgen ovddeš jahkerekketdoaluid meattáhusaid njuolggá iežaskapitála ektui. Dat mielddisbuktá čorgadet dásádaga.

Iežaskapitála rievdadeapmi 2002:s 2003:ii addá nappo rievttimus dásádaga jagi 2003 várás. Dan sáhtta čájehit dáinna lágiin:

Válddahus	
Iežaskapitála 31/12-2002 muttus	-758 572
Iežaskapitála 31/12-2003 muttus	49 575
Boadus 2003 - vuollebáza	-808 146

Dan sivas go Sámedikkis lei jagi 2002 758 572 ruvdnosaš posiitiiva iežaskapitála, de gokčojuvvo jagi 808 146 ruvdnosaš vuollebáza masá ollásit. Juovlamánu 31. b. negatiiva iežaskapitála šaddá de 49 575 ru. Go submi adno leat hui uhccin, de dat ii gokčojuvvo bušehttajagi 2004 ektui.

Plána- ja finánsalávdegoddi 002/04 Sámedikki jahkediđáhus 2003

Mearkkašumit

Olles Plána- ja finánsalávdegoddi: NSRa ovttasbargojoavkkus Birger Nymo, Per Bjørn Lakselvenes, Olav Dikkanen, Randi A. Skum, Ragnhild L. Nystad, Geir Tommy Pedersen, BB sámediggejoavkkus Egil Olli, Magnhild Mathisen, Willy Ørnebakk, Willy Olsen, Sáb/SLN Terje Tretnes, SVL Roger Pedersen, DL/SNS Isak Mathis O. Hætta:

1. kap. Álgu

Lávdegoddi ipmirda Sámediggeráđi dáinna lágiin ahte sii leat duhtameahtumat Ráđđehusa ja Stuorradikki Sámedikki jahkediđáhusa meannudemiiin. Lávdegoddi buktá mearkkašumi dan ektui ahte Ráđđehus iežas dieđáhusas Stuorradiggái, galgá digaštallat ja kommenteret Sámedikki mannan jagi doaimmaid, ja Sámedikki boahhteáigge hástalusaid. Olles Sámedikki jahkediđáhus galgá sierra kapihttalinn Ráđđehusa dieđáhusas Stuorradiggái.

Muđui lea lávdegoddi ovttaoavilis Sámediggeráđiin go oavvilda ahte Sámediggi manná ruovttoluotta ovddeš praksisii gos meannudedje Sámedikki jahkediđáhusa guovvamánu dievasčoahkkimis.

2. kap. 2004 Hástalusat

Lávdegoddi lea ovttaoavilis Sámediggeráđiin ahte ferte vuoruhit njuolggadusaid ásaheami ráđđádallamiidda ja šiehtadallamiidda gaskal Sámedikki ja Ráđđehusa. Lávdegoddi doarju barggu maid Stuorradiggi ja Gieldda- ja guovlludepartemeanta ovttas leat álggahan.

Vuolláičála: _____ / _____

Iešmearrideapmi

Lávdegoddi oaivvilda ahte Sámedikki bargu viidáseappot ovdanahttit sisdoalu sámi iešmearrideamis ferte jotkojuvvot. Lávdegoddi deattuha baicca dehálašvuoda das ahte iešmearrideamis berre leat vuodđun sámi álbmoga iežas árvu ja eallinvuohki.

Vuoigatvuodát

Vídat oasis vuoigatvuodaid birra lohká Sámediggeráddi:

”Eat man ge láhkai sáhte dohkkehít bieggafámu viidáset huksema sámi guovlluin ovdal go sámi vuoigatvuodát leat dohkkehuvvon. Sámediggi oaivvilda ahte ferte vuos ráhkaduvvot ollislaš váikkuhaniskančielggadus bieggafámu huksema birra sámi guovlluin, man oktavuodas juo áсахuvvon ja plánejuvvon rustteget geahčaduvvojít fárrolaga.”

Lávdegoddi buktá mearkkašumi dasa ahte Sámediggi prinsihppalaččat ii leat vuostá bieggafápmo huksemiid, muhto Sámediggi gáibida ollislaš plánaid ja ahte guoskevaš bealit leat mielde plánemiid álgu rájes.

Go guoská evttohussii ásahtit ovttasbargoorgána gaskal Sámedikki ja guovllu dearvašvuodadoaimmaid, áigu lávdegoddi buktit mearkkašumi ahte ovttasbargoorgána ferte láchit dili vai dearvvašvuoda- ja sosiáladoaimmat ožžot bargiid geain lea sámi kultuvra- ja giellagelbbolašvuoha. Dearvvašvuoda- ja soasiálaásahusat fertejit dakkaviđe bidjat johtui doaimmaid mat nannejit bargiid sámi kultur- ja giellagelbbolašvuoda.

Vuoigatvuodát guolasteapmái ja mearraareálaide

Go guoská mearrasámi guovlluid guolástanvuoigatvuodaide, áigu lávdegoddi buktit mearkkašumi ahte dás ii leat doarvái čálmustuvvon ahte olbmot dain guovlluin eanet ja eanet leat massán vuoigatvuodaideaset birgejumi viežžat báikkálaš ja guovllu mearrariggodagas. Lávdegoddi oaivvilda ahte dát ášši, ja Finnmárkkulága ášši, galget ovddemus vuoruhuvvot. Dat guoská sihke čálmustahttimii ja resurssaid ektui, go áigot hehttet ahte eahpevuoiggalaš ja álbmotrievttálaš rihkkumat guolásteami ektui galget billistit mearrasámi kultuvrra vuodu. Lávdegoddi hálida mearkkašit ahte dát čuolbma farggamusat ovddiduvvo ILO ektui, go dat mü dáhpáhuvvá, áibbas čielgasit rihkku ILO-soahpamuša nr. 169 njuolggadusaid.

Norggas lea guhka leamaš árbevierrun ovddidit olmmošvuoigatvuodaid ja álbmotrievttálaš čovdosiid, maiddáí emiálbmoga ektui. Maiddáí dan ektui vuordit ahte eanas váttisvuodát mat čuožžilit gaskal sámiideamiálbmogin ja Norgga eiseválddiid, ferte čovdit siskkobealde Norgga demokrátalaš stáda rámmaid. Erenoamážit dan sivás go Norga lea čadnon sihkkarastit sámi boahteáiggi siskkobealde riikka rájiid siskkáldas láhkamearrádusaid ja gaskariikalaš soahpamušaid bokte.

Njuolggadusat maid guolástushálddahus dál atná go juohká maritimalaš resurssaid, rihkkot Norgga almmolaš politihka sihkkarastit sámi kultuvrra ealáhusvuodu. Dát vuolga das go sápmelaččat leat árbevirolaččat bivdán guliid unnit fatnasiiguin ovttas eará ealáhusaiguin. Go olbmot masset vejolašvuoda guolástit nu go ovdal leat dahkan, de čuohcá dát hui garrasit mearrasámi kultuvrii.

Lávdegoddi ii áiggo daid oallut lágaid, soahpamušaid ja politihkalaš cealkámušaid birra čállit, mat dadjet ahte ii galgga sáhttit rivvet olbmuin eallináibbi. Liikká lea veara namuhit ahte gávdno cealkámuš

Vuolláičála: _____ / _____

09.07.1990 maid dalá professor (dál Alimusrievttejustitiarius) Carsten Smith lea čállán sámi guolástusvuoigatvuođaid birra.

Dát lea hui guovddáš dokumeanta go guoská stáda rievttálaš geatnegasvuhtii sihkkarastit olbmuid sámi guovlluin vuoigatvuođa bivdit guliid, ja Sámedikki vuoigatvuhtii váikkuhit guolástuspolitihka. Dat hukse sihke olbmuid- ja sisrievttálaš gaskavuodaide mat addet njuolggadusaid stáda politihkkii sápmelaččaid ektui, ja lea čoahkkáigeassu daid geatnegasvuođaid birra mat leat vuodđolágaragráfas sámiid státusa birra 1988 rájes, Sámeláhka 1987:s, ja ON soahpamuša artihkkal 27 sivila ja politihkkalaš vuoigatvuođat 1966:s, ja ILO-soahpamuš nr. 169, mii áito dalle lei dohkkehuvvon Stuoradikkis. Doalahit matriálalaš vuođu sámi kultuvrii lea hui guovddáš Smith cealkámušas.

Guolástusdepartementa lei dáhton cealkámuša mii áibbas čielgasit cealká ahte stádas lea geatnegasvuohta fuolahit sámi beroštumiid go muddejit guollebivdima sámi guovlluin. Smith juridihkkalaččat árvalii ahte dán sáhtta čuovvolit nappo individuálalaš dehe kollektiivalaš dásis. Praktikalaš siváid dihte geažuha lihkká kollektiivalaš dehe guovllu vuoigatvuođaordnegii. Dán čuovvolii Sámediggi, mii hui čielgasit neavvui ahte earromudden galga dahkot guovlluprinsihpa mielde. Lávdegoddi bukta mearkkašumi ahte dán lea Sámediggi doalahan.

Lávdegoddi deattuha Sámediggái ahte obbalaš vuoigatvuođat mearrariggodagaide ja riddoguvlluide lea hui stuora hástalus sámi riddo- ja vuotnaguovlluin. Lávdegoddi oaihvilda ahte riddo- ja vuotnaálbmoga vuoigatvuođat geavahit mearraguovlluid ferte veardiduvvot dan oktavuodas ahte guolástusvuoigatvuođat fievrividuvvojit ruovttoluotta sámi riddo- ja vuotnaguovlluide.

Sámedikki rolla mearraguovlluid geavaheapmái sámi riddo- ja vuotnaguovlluin ferte čielgat, erenoamažit go lea sáhka gáržžidit mearraguovlluid guollebiebmandoaimmaid.

Dásseárvopolitihkkalaš hástalusat

Lávdegoddi lea ovttaoavilis Sámediggeráđiin daidda hástalusaid mat Sámis leat sohkabealerollaide ja dásseárvui.

Lávdegoddi áigu čujuhit Sámedikki 2004 dásseárvopolitihkkalaš čielggadeapmái dievasčoahkkimis 24.02.04. Čielggadeamis oidno ahte lea stuora dárbu ásahit dásseárvoguoovddáža vai dásseárvopolitihkkalaš hástalusat Sámis čalmmustuvvojit. Lávdegoddi áigu maid deattuhit Sámediggeráđi evttohusa jahkedieđahussii gos bohta ovdan ahte lea dehálaš digaštallat dásseárvvu Sámis ja sámi kulturipmárdusa.

Lávdegoddi čujuha Stuorradiggái ahte ekonomalaš dárrbut dásseárvoguoovddáži ferte čovdot.

Álit oahppu ja dutkan

Lávdegoddi čujuha Stuorradiggedieđahus nr.34 (2001-2002) Kvalitehttaođastus Alit sámi oahpu ja dutkama birra.

Sámediggi čujuha mearrádusastis áššis 19/97 Sámi dutkama – čielggadeami birra, gos earret eará daddjo;
 ” Sámediggi čujuha *Sámi allaskuola, Sámi Instituhhta ja Tromssa Universitehta* erenoamaš nášuvnnalaš ja davvi-sámi ovddasvástádussii sámi dutkama ja sámi alit oahpu ektui. Dát dattege ii mearkkaš ahte

eará guovllu ja sámi ášahusain ii leat ovddasvástádus. Juohke ášahus galgá suddjet sámi dutkama ja alit oahpu siskobealde iežas ovddasvástádussuorggi ja doaimmaguovllu.”

Lávdegoddi maid čujuha Sámi parlameantáralaš ráđđi mearrádussii áššis 23/03:

Sámi Instituhhta lea áidna davviriikkalaš dutkanásahus mii lea ásabuvvon ollislaš sámi perspektiivvain. Sámi parlamentáralaš ráđđi oaiuvvilda ahte sámi dutkan berre leat davviriikkalaš ovddasvástádus dan sivas go sámi álbmot gullá Norgii, Ruttii, Supmii ja Ruššii. Danin lea dehálaš ahte Sámi Instituhhta maiddái boahtteáiggis bisubuvvo davviriikkalaš ásabussan. Davviriikkat fertejit ovttasbargat sibeke fágalaččat ja ekonomalaččat eamiálbmotdutkanis ja sibekearastimis dutkamii alla kvalitehta.

Sámi parlamentáralaš ráđđi bivdá ahte Sámi Instituhhta organiseren ii meannuduvvo eará davviriikkalaš ásabussaid oddasisorganiseremiid oktavuodas, vardit Bränström:a rapportta. Sámi parlamentáralaš ráđđi bivdá Davviriikkalaš Ministtarráđi álggahit sierra čielggadeami Sámi Instituhhta boahttevaš organiserema, gullevašvuoda ja ruhtadanmodealla birra jođanepmosit.

Sámi parlamentáralaš ráđđi čujuha Davviriikkalaš Ráđi Kultur- ja oahpahuslávdegotti čakčamánu 23. b. 2003 cealkámušši ja doarju cealkámuša.

Lávdegoddi áigu dárkkuhit ahte Sámi Instituhhta lea áidna davviriikkalaš dutkanásahus mas ollásit lea sámi perspektiiva.

Lávdegoddi áigu bivdit ahte Sámi Instituhhta meannuduvvo ollislaš sámi ásabussan nu ahte nášuvnnálaš gohččumat ja mearrádusat eai váikkut dasa. Lávdegoddi hálida dárkkuhit ahte Sámi Instituhhta ferte meannuduvvot sierra iige ovttas eará nášuvnnálaš dutkanásahusaiguin. Lávdegoddi čujuha muđui SPR mearrádussii áššis 23/03 ja doarju dan ollásit.

Lávdegoddi oaidná stuora vejolašvuodaid dan ođđa dieđavisttis mii lea plánejuvvon Guovdageidnui. Dat, ahte Sámi allaskuvla ja Sámi Instituhhta bohtet ovttá vistái, addá buriid ovdánahttinvejolašvuodaid alit sámi oahpahussii ja muđui sámi dutkamii guoskevaš ášahusain.

Lávdegoddi bivdá ahte Sámi Instituhhta ja Sámi allaskuvla oidnojuvvojit visotsámi perspektiivvas gos oaidná ahte sámi álbmot gullá Norgga, Ruođa, Suoma ja Ruošša beallái.

Lávdegoddi lea ovttaoavivis Ráđdehusain ahte Sámi allaskuvla ferte ovdanahttojuvvo ja das galgá leat nášuvnnálaš ovddasvástádus doalahit ja ovdanahttit sámi giela ja duoji dieđafágain. Dát eaktuda ahte allaskuvlla fágabirrasat nannejit jahkásaš ruhtajuolludemiid bokte dieđaláš virggiin. Dát ferte dahkot vai allaskuvla sáhtta fállat oahpu sámi gielas ja duojis mastergráda dássái ja dutkanoahpaha/ doavttirgráda namahuvvon fágain. Sámi allaskuvla áigu ovttas Sámi Instituhhtain leat resuršaguovddážin sámi alit oahppui, dutkamii ja eamiálbmotguoskevaš doaimmaide, čuovvovaš resuršasuorggiguin:

- obbalaš sámi kulturovdáneapmi
- sámi giellaoahppu ja gielladutkan
- sámi servodatdutkan

Sámi Allaskuvllas galgá ain leat fágalaš ovddasvástádus buot sámi oahpaheaddje- ja ovdaskuvlaoahpaheaddjeoahpahasas.

Kultuvra ja ealáhusat

Vuolláičála: _____ / _____

Lávdegoddi lea ovttaoaivilis Sámediggeráđi evttohusain mii guoská kultuvrii ja ealáhusaide, muhto lávdegoddi deattuha ahte St. dieđáhus Nr. 48 (2002-2003) Kulturpolitikk mot 2014 (kulturpolitihka birra) váilot kulturpolitihkalaš višuvnnat sámi kultuvrra vástte.

Museumbárgu

Lávdegoddi muittuha dehálažžan joksat fágalaš dási, ja dasa lea eaktun ahte sámi museat ekonomalaččat nannejuvvojit. Otne ii leat omd. ovttage sámi museas ekonomija virgái bidjat objektkonservatora. Dát lea šallošahti. Lávdegoddi bivdá eiseválddiid mat juolludit ruđaid, lasihit doarjagiid sámi museaide vai dat nákkejit dustet ođđa hástalusaid boahtteáiggis.

Unnitlogus BB sámediggejoavku ja SVL:

Dásseárvopolitihkkalaš hástalusaid vuollái:

Lávdegoddi ii leat ovttaoaivilis Sámediggeráđiin dasa ahte dásseárvoguoovddáš galgá Eamiálbmotvuoigatvuođa gelbbolašvuođaguovddáži Guovdageidnui.

Unnitlogus DL/SNS, Isak Mathis O. Hætta ja SVL, Roger Pedersen:

Vuoigatvuođaide:

Lávdegoddi oaivvilda ahte Sámediggi galgá vuoruhit dan barggu ahte dálonat galget beassat geavahit motorfievruid olles jagi árbevirolaš bargguid oktavuodas. Dál lea nu ahte dálonat eai beasa geavahit motorfievruid árbevirolaš guolásteami oktavuodas ja eará doaimmaid ektui miessemánu 5.b. – geassemánu 30.b áigodagas.

Lávdegotti ipmárdusá mielde ferte Sámediggi oččodit njuolggadusaid heivehuvvojit ovttaskas dárbbuide mat olbmui leat go galget geasehit reaidduid maid dárbbasit árbevirolaš doaimmain. Muđui oaidná lávdegoddi ahte Norgga lágat eai leat heivehuvvon ja eai leat váldán vuhtii sámi árbevirolaš doaimmaid ja dárbbuid.

Dan dihte oaidnáge lávdegoddi ahte lágat fertejit rievdaduvvot nu ahte stuora oassi sámi álbmogis eai caggo eret luonddus ja sin árbevirolaš eallinvuogis.

Lávdegoddi oaidná ahte dát dilli ii čuovo riikkaidgaskasaš soahpamušaid ja ILO-soahpamuša, ja danne lea Sámediggi geatnegahtton ovddidit dán ášši Norgga eiseválddiide.

Vuoigatvuođaide:

Lávdegoddi oaivvilda ahte Sámediggi vuoruha oahpováilagiid ášši, ja ulbmil lea ahte sii ožžot máksojuvvtot sin rievttalaš buhtadusa ovdal 2006:a.

Olles lávdegoddi: NSRa ovttasbargojoavkkus Birger Nymo, Per Bjørn Lakselvnes, Olav Dikkanen, Randi A. Skum, Ragnhild L. Nystad, Geir Tommy Pedersen, BB sámediggejoavkkus Egil Olli, Magnhild Mathisen, Willy Ørnebakk, Willy Olsen, SáB/SLN Terje Tretnes, SVL Roger Pedersen, DL/SNS Isak Mathis O. Hætta:

1. evttohus

Sámediggeráđi evttohussii mearriduvvon čuoggái: Iešmearrideapmi 3. siidu: Vuosttaš oassi, maŋimus cealkka rievdaduvvo:

Sámedikki mielas lea dehálaš ahte sámi iešmearrideamis vuhtto sámi álbmoga iežas árvvut ja eallinvuohki.

Vuolláičála: _____ / _____

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 38 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 1 mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Ovddiduvvon beavdegirjelasáhus Janoš Trosten NSR, Terje Tretnes SaB ja earát geat dorjot dáloniid vuogatvuodaid:

Áššis 22/04 Sámedikki jahkediedáhusas dorjot áirasat geat dás vuolláičállet Isak M. O. Hætta mearkkašumi čuoggás ”vuogatvuodát”.

V Sáhavuorro- ja replihkkalistu

	Sáhavuorro	Replihkka
1	Magnhild Mathisen (áššejođiheaddji)	
	Terje Tretnes (čoahkkinortnegii)	
		Roger Pedersen
	Magnhild Mathisen	Terje Tretnes
2	Geir Tommy Pedersen	
3	Egil Olli	
4	Svein Peter Pedersen	Egil Olli
		Geir Tommy Pedersen
5	Roger Pedersen	Geir Tommy Pedersen
6	Per A. Bæhr	Janoš Trosten
		Per A. Bæhr
7	Terje Tretnes	
8	Isak Mathis O. Hætta	Egil Olli
		Janoš Trosten
		Willy Olsen
		Geir Tommy Pedersen
		Isak Mathis O. Hætta
9	Olav Dikkanen	
10	Janoš Trosten	
11	Isak Mathis O. Hætta	
12	Geir Tommy Pedersen	
13	Per Arnesen	
14	Svein Peter Pedersen	
15	Roger Pedersen	
16	Magnhild Mathisen (áššejođiheaddji)	
	Terje Tretnes (čoahkkinortnegii)	
	Per Solli (čoahkkinortnegii)	

Vuolláičála: _____ / _____

Ragnhild Lydia Nystad (čoahkkinortnegii)	
Isak Mathis O. Hætta (čoahkkinortnegii)	
Janoš Trosten (čoahkkinortnegii)	
Per Arnesen (čoahkkinortnegii)	
Terje Tretnes (čoahkkinortnegii)	
Isak Mathis O. Hætta (čoahkkinortnegii)	

VI Sámedikki mearrádus

1. kap. Jahkedieđáhusa perspektiivvat ja diedáhusa meannudeapmi

Sámelága § 1-3 vuodul galgá Sámedikki jahkedieđáhus sáddejuvvot Gonagassii. Sámedikki ásaheami oktavuodas mearridii Stuorradiggi nugo Stuorradikki justislávdegoddi lei árvalan ahte (gč. Árvalusa O nr 79 (1986-87) 7. čuoggás 16. siiddus): *”Regjeringen fremlegger inntil videre for Stortinget årlig stortingsmelding om Sametingets virksomhet. En gang i hver stortingsperiode framlegges melding om de tiltak som foretas for å sikre og utvikle samenes språk, kultur og samfunnsliv” (Ráđdehus ovdida doaisttáži Stuorradiggái jahkásaš stuorradiggedieđáhusa Sámedikki doaimma birra. Juobke stuorradiggeáigodagas ovdiduvvo diedáhus daid doaibmabijuid birra mat čadabuvvojit sibkearastit ja ovdidit sámi giela, kultuvrra ja servodateallima.)*

Ráđdehus dieđiha diedáhusas Norgga Sámiráđi ja Sámedikki doaimma birra 1989:s (gč. stuorradiggedieđáhusa nr 29 (1990-91) 1. čuoggás, 4. siiddus) ahte áigu čuovvolit dán geatnegasvuoda. Dát vuogádat ii leat rievdaduvvon dan rájes.

Sámedikki mielas ii ovdiduvvo Sámedikki jahkedieđáhus šat Stuorradiggái dan jahkásaš stuorradiggedieđáhusas Sámedikki doaimma birra, muhto baicce ovdiduvvo Ráđdehusa oaidnu Sámedikki jahkedieđáhusii ja Sámedikki mearrádusaide dain áššiin mat leat meannuduvvon jahkedieđáhusa áigodagas, ja dasto ovdiduvvojit Ráđdehusa iežas doaibmabijut Sámedikki ja sámi álbmoga ektui. Sámedikki iežas jahkedieđáhus lea dušše mielddusin Ráđdehusa stuorradiggedieđáhusas, iige šat leat sierra kapihttalin.

Sámediggeráđđi lea reivves geldakomiteai bivdán Stuorradikki váikkuhit ahte Stuorradiggi meannudivččii Sámedikki jahkedieđáhusa nugo dat lea, go Sámediggi ii leat duhtavaš dáláš meannudanvugiin. Sámediggi lea ožžon reivve mii lea beaiváduvvon cuoŋománu 2. b. 2004 Geldadepartemeantta politihkalaš jođiheaddjiin, mas daddjo ná: *”Vi ønsker derfor nå en avklaring av hvordan Sametinget ønsker meldingen presentert slik at oppmerksomheten kan konsentreres om de substansielle spørsmål i Sametingets årsmelding, og ikke i så stor grad om redigerings spørsmål. Departementet vil ta kontakt om dette for planleggingen av arbeidet med neste årlige stortingsmelding” (Danne háliidat mii čilgebusa movt Sámediggi háliida diedáhusa meannuduvvot vai fuomášupmi čobkkejuvvošii Sámedikki jahkedieđáhusa deatalaš beliide iige nu ollu dasa maid fertešii buoredit. Departemeanta áigu váldit oktavuoda dán birra ovdal go plánegoabhtá barggu boahhte jahkásaš stuorradiggedieđáhusaiguin.)*

Vuolláičála: _____ / _____

Sámediggi lea guovtti maŋimuš jagis meannudan jahkediedáhusas miessemánus, iige guovvamánus nugo ovdal láve. Meannudeapmi rievdaduvvui danne vai Sámediggi sáhtá rehketdoalu maid meannudit oktan jahkediedáhusain. Sámediggi áigu fas meannudišgoahhtit jahkediedáhusa guovvamánu dievasčoahkkimis vai dat livččii gárvvis nu árrat go vejolaš.

2. kap. Hástalusat jagis 2004

Sámedikkis leat arvat hástalusat 2004:s, muhto lea välljen vuoruhit muhtun váldohástalusaid dán jahkediedáhusas.

Ráđđádallamat ja šiehtadallamat

Stáhtas lea ráđđádallan geatnegasvuohta sámiid ektui, ja muhtun oktavuodain das lea maid šiehtadan-geatnegasvuohta. Nugo ILO eamiálbmotekspeartalávdegoddi oaivvilda, ja maid lea deatalaš deattuhit ahte Ráđđehus lea álbmotrievttálaš geatnegasvuohta ráđđádallat (geahča ILO-raportta, njukčamánu 2004). Ráđđádallan- ja šiehtadallangeatnegasvuohta vuolga ILO-konvenšuvnnas nr. 169 (artihkkaliid 2, 4, 6, 7 ja 15 mielde), ON konvenšuvnnas siviila ja politihkalaš vuogiatvuodaid hárrái (artihkkaliid 1 ja 27 mielde), ja Vuodđolága §:s 110a.

Otnáš beavvi rádjai eai leat čadahuvvon ráđđádallamat eaige šiehtadallamat riikkaidgaskasaš eamiálbmotrievtti ja Vuodđolága § 110a ektui. Ollu gerddiid leat oaidnán ahte dát lea váttásmahtán stuorradiggeproposišuvnnaid ja stuorradiggediedáhusaid politihkalaš meannudeami, ja dan politihka hábmema mas lea mearkkašupmi sámi kultuvrii ja servodahkii. Ráđđádallan- ja šiehtadallanortnegiiguin sáhtášii garvit dán láhkai geavvamis. Dainna lágiin sáhtášii maidái gávnnahtit oktasaš áddejumi das makkár ovddidandárbbut sámi servodagas leat ja makkár stáhtus das lea, mii iešalddis nanosmahtášii dili.

Sámediggi ja Gielda- ja guovludepartemeanta leat šaddan ovttaoavilii das ahte álggahit ráđđádallan- ja šiehtadallanprosedyrat ásahanproseassa. Ortnegiid ja prosedyrat hábmema oktavuodas lea čielga dárbu čadahit albma proseassa, nugo maidái ILO-konvenšuvnna nr. 169 2. artihkkalis (1) gáibiduvvo. Mii leat šaddan ovttaoavilii ahte ásahuvvo oktasaš hálddahušlaš bargujoavku man bargun lea ráhkadit raportta mas čilgejuvvo

- 1) ráđđádallamiid ja šiehtadallamiid vuodđu, ja
- 2) mas leat prosedyaárvalusat ja mihttomearit movt čadahit ráđđádallamiid ja šiehtadallamiid.

Sámediggi vuordá ahte Ráđđehus positiivvalaččat váikkuha dan ahte ráđđádallan- ja šiehtadallanprosedyrat ásahuvvojit čielga álbmotrievttálaš rámmaid siskkobealde. Dan seammás go ásahuvvojit čielga prosedyrat, lea Sámedikki mielas dárbu dynámalaččat geahčat movt dákkár ortnegiid sáhtá ovddidit.

Iešmearrideapmi

Sámediggi bargá sámi iešmearrideami sisdoalu viidásetovddidemiin. Dat movt sámit áddejit iešmearrideami vuodđuduvvá riikkaidgaskasaš normáide ja dan ovdáneapmái mii lea leamaš sihke rievttálaččat ja politihkalaččat riikkaidgaskasaš forain. Sámedikki mielas lea dehálaš ahte sámi iešmearrideamis vuhtto sámi álbmoga iežas árvvut ja eallinvuohki.

Sámediggi gáibida ahte eamiálbmogiid vuoigatvuodát našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš dásis nanosmahttojuvvojit. Ferte joatkit bargguin konkretiseret ja viidásetovddidit Sámedikki vuoigatvuodápolitihka riikkaidgaskasaš riekteovdáneami vuodul, ja daid riekteprinsihpaid vuodul mat gusket eamiálbmotvuoigatvuodaide sihke našuvnnalaččat ja álbmotrievttálaččat.

Daid hástalusaid maid Sámediggi oaidná dan láhkabarggus mii fargga álgá ja mii guoská sámi beroštumiide, ja maid várra ii sáhte mañidit dassáži go ráđđádallan- ja šiehtadallanortnet lea formaliserejuvvon, ferte geahččat daid geatnegasvuodaide ektui mat Sámedikkis leat, sihke našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš dásis. Dát guoská lágaide nugo finnmárkkuláhka, minerálahka, boazodoalloláhka jna.

Okta dain deataleamos hástalusain mat Sámedikkis leat 2004:s lea bargu viidáseappot finnmárkkulágain. Sámediggi deattuha ahte boahhteáiggi finnmárkkuláhka ferte čielgasit vuodđuduvvot álbmotrievttálaš rámmaide. Lágas ferte čielgasit daddjojuvvo ahte álbmotrievtti mearrádusain lea ovdamunni. Lágain ferte čalmmustit ja dohkkehit sámiid vuoigatvuodaide, geavahanvugiid ja riekteárbevieruid. Sámediggi áigu čuovvolit odđa Sámi vuoigatvuodáldavdegotti barggu Romssa, Norlánda ja oarjelsámeguovllu ektui.

Sámiin leat vuoigatvuodát minerálagávdnosiid oktavuodas sámi resurssaguovlluin, mii mearkkaša ahte Sámediggi gáibida vuoigatvuoda leat mielde mearrideamen daid resurssaid. Danne lea dárbu šiehtadallat movt dáiguin gávdnosiiguin láhttet ja movt daid geavahit dán guovlluin. Sámediggi gáibida ahte Norga váldá válodoovdasvástádusa maiddá eamiálbmotdimenšuvnna suodjaleames ja ovddideames petroleuma-doaimma oktavuodas davvin.

Ii leat doarvái čadahit ráđđádallamiid earjiláššiin Sámedikkiin go dainna ii ollašuhtho álbmotrievtti gáibádus searvvaheami ja iešmearrideami ektui.

Vuoigatvuodát

Dál leat čielggadeamen ja bargamin ollu dakkár resursalágaiguin main njuolga lea mearkkašupmi sámi kultuvrra ávnnaslaš vuđđui. Lea sivva čujuhit ahte dáláš luondduresursalágaid hálddašanortnet ii dávis ILO-konvenšuvnna nr 169 15. artihkkalii, eamiálbmogiid searvama ektui hálddašeapmái. Lágaid sisdoaluin ja láhkaproseassaiguin ferte ollašuhtho álbmotrievttálaš gáibádusaid, ja Sámediggi vuordá ahte dan hálddašanvuogádaga organiseren, maiddá kulturmuithálddašeapmi, árvoštallojuvvo odđasis.

Sámi guovlluin rikkis luondduresurssat leat ovdamunnin maid sáhtta eanet geavahit ealáhusovddideapmái ja árvobuvttadeapmái. Dat go vuoigatvuoda- ja hálddašanáššit eai leat čielggaduvvon, institušuvnnalaš ráddjehumit ja ruossalas geavaheaddjiberoštumit hehtejit dábalaččat oppalaš positiivvalaš ealáhusovdáneami. Danne lea Sámediggi politihkalaš doaimmastis nannosit deattuhan sámi perspektiivva omd. boazodoalu, eanadoalu ja guolástusa láhčima ja hálddašeami oktavuodas.

Guolleresurssat galget hálddašuvvot sámiid eavttuid vuodul ja našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš eamiálbmotgeatnegasvuodaide vuodul. Sámediggi áigu vuoruhit bivdovuoigatvuodaide ruovttoluotta očcodeami sámi riddo- ja vuotnaguovlluide. Dasa lassin áigu Sámediggi vuoruhit báikkálaš hálddašanmáliid oazžuma, main lagasvuoda- ja sorjjasvuodaaprinsihppa biddjojuvvo vuodđun.

Sámediggi searvá Áhperesursalága ráhkadeapmái mii earret eará galgá boahit geassemánu 3. b. 1983 nr 40 sáltečáhcebidolága jna. (sáltečáhcebidoláhka) sadjái. Láhka galgá eará siskkildit eamiálbmotdimenšuvnna mearraresursaid hálldašemi oktavuodas ja Norgga eamiálbmotgeatnegasuodaid.

Okta dain stuorámuš areálageavahanhástalusain 2004:s leat dat issoras stuorra plánat hukset bieggafámu sámi guovlluin. Sámedikkis ii leat goassige jerrojuvvon bieggafámu birra energiijaáŋgiruššama oktavuodas. Go dál čájeha ahte sámi guovlluide dat eanemusat čuhcet dat doaibmabijut, de lea ágga jearrat ahte leigo Ráđđehusas ja Stuorradikkis dohkálaš mearrádušvuoddu dalle go leat mearridan bargagoahit bieggafámuin. Eat man ge láhkai sáhte dohkkehít bieggafámu viidáset huksema sámi guovlluin ovdal go sámi vuoigatvuodát leat dohkkehuvvon. Eanemus maid ovdal dan sáhtá dahkat, lea ahte ráhkaduvvo ollislaš váikkuhaniskančielggadus bieggafámu huksema birra sámi guovlluin, man oktavuodas juo ásašuvvon ja plánejuvvon rusttegat geahčaduvvojit fárrrolaga.

Deatalaš lea bargat dan ala ahte sámi mánáid vuoigatvuodát mánáidgárddiin gozihuvvojit sin eatnigiela, kultuvrralaš duogáza ja identitehta ektui. Sámediggi áigu joatkit bargat dan ala ahte sámi oahppit oččošedje individuálalaš vuoigatvuoda oahpahussii sámegeillii ja sámegeilas, beroškeahhtá das guđe báikkis riikkas orrot. Lea dárbu bargat dan ala ahte oahppit duodai oččošedje daid vuoigatvuodaid maidda sis lea vuoigatvuoda oahpahuslága vuodul. Lea deatalaš ahte diehtu vuoigatvuodaid birra manašii maiddái politihkkariidda ja skuvlaeiseválddiide, iige dušše oahppiide ja sin fuolaheaddjiiide.

Sámediggi bargá dan ala ahte sámi pasieanttaid fágalaš, kultuvrralaš ja gielalaš vuoigatvuodát nannejuvvojit. Vásihusat dán rádjai čájehit ahte dat odđa dearvvasvuoda fitnodagat eai dohkálaččat vuhtii váldde sámi geavaheaddjiiid vuoigatvuodaid. Danne evttohage Sámediggi ovttasbargoorgána Sámedikki ja guovllulalaš dearvvasvuoda fitnodagaid gaskka. Sámediggi áigu gozihit sámi pasieanttaid vuoigatvuoda geavahit sámegeila go deaivvadit dearvvasvuoda- ja sosiáladoaimmahagaiguin. Dát vuoigatvuoda hálldašanguovllu ektui lea mearriduvvon sámelága §:s 3-5.

Sámediggái lea deatalaš searvat aktiivvalaččat riikkaidgaskasaš eamiálbmotbargui. Ulbmilin lea váikkuhit riikkaidgaskasaš eamiálbmotpolitihka ja ná leat mielde bidjain rámmaid sámi servodaga ovdáneapmái. Danne áigu ge Sámediggi boahteáiggis vuoruhit áŋgiruššamiid daid orgánaid ektui mat mearridit riikkaidgaskasaš riektestandárddaid. Sámediggi áigu bargat dan ala ahte maiddái eamiálbmotparlameanttat ja eará álbmotválljen orgánat galget sáhttit searvat iešheanalisa vuoduin ON oktavuodas.

Sámedikki diehtujuohkinbarggu guovdileamos mihttomearrin áiggis ovddosguvlui lea dat, ahte sámiid eana- ja čáhcevuogitvuodaid buorebut dohkkehuvvojit ja ahte sámi jienastuslohku stuorra eanet. Dát lea erenoamáš deatalaš boahte sámeggevalgga oktavuodas 2005:s ja go Stuorradiggi meannuda Ráđđehusa finnmárkkuláhkaárvalusa.

Sámi jienastuslohku ja válggat

Lea deatalaš oččodit eambosiid sámi jienastuslohkui. Ulbmilin lea buktit faktadieđuid ja fuomášumi ieš jienastusortnega birra, ja ná váikkuhit ahte eambosat čálihit iežaset sámi jienastuslohkui. Váikkuhan-gaskaoapmin lea eanet ja árjjaleappot juohkit dieđuid Sámedikki mánggalágan doaimmaid birra mat gusket báikegottiide, ovttaskas olbmuide ja sámi servodahkii ollislaččat.

Sámediggi lea, maŋŋá go Sámeláhka rievdaduvvui váldán badjelasas ovddasvástádusa fievriddit dan guovddáš sámi jienastuslogu. Sámi jienastuslogu guovddáštahttima ulbmilin lea beavttálmahttit, oktiortnet ja kvalitehta sihkkarastit jienastuslohkui fievriddanbarggu. Sámediggi háliida dán bokte olahit buorebut geavaheaddjiid ja bálvalit sámi álbmoga, ja dasto sihkkarastit sámiid demokrátalaš vuoigatvuođaid.

2004-2005:s čadauvvojit ain eanet doaibmabijut erenoamážit nissonolbmuid ja nuoraid ektui maiguin movttiidahttit eambosiid čálihit iežaset sámi jienastuslohkui. Lea dárbu joatkit dutkama sohkaelliid birra sámi searvodagas ja dán oktavuodas árvvoštallat sihke válganjuolggadusaid ja Sámedikki politihkalaš arenan.

Nissonovddastus Sámedikkis lea njedjan 33%:s 18%:ii 1989 rájes 2001 rádjai. Sámediggi čujuha Od.prp. nr. 33 (1986/87) mas lea árvvoštallojuvvon dalle ahte bidjat dássenmandáhtaid Sámediggái (earret eará sohkaelliid geažil), muhto dat hilgojuvvui fas čuovvovaš ákkain: "*Dássenmandáhta fertet atnit "beahttečoavddusin" mainna divvut váлгаortnegis dan mii muđui lea beittot.*" Sámediggi lea bivdán Stuorradikki ásahtit dássenmandáhtaid ávkin dan sohkaelliid mas eai leat doarvái ovddasteaddjit Sámedikkis. Ráđdehus vállji maŋdit dássenmandáhtaid ásaheami dassáži go ekspeartalávdegoddi maid Sámediggi lea evttohan, lea geargan bargguinis. Ekspeartalávdegoddi ii leat vuos álgán bargat ekonomalaš sivaidda geažil ja manná guhkes áigi ovdal go lávdegoddi lea geargan bargguinis.

Sámedikki mielas ii leat dárbu vuordit ekspeartalávdegotti árvalusa ja bivdá Stuorradikki fuolahit ahte Ráđdehus čuovvola Sámedikki mearrádusa dán áššis, nu ahte mii sáhttit sihkkarastit, doalahit ja erenoamážit nannet nissonovddastusa Sámedikkis boahpte válggas 2005:s. Sámediggi lea ilus go Gieldda- ja guovludepartemeanta cuoŋománu 2. b. 2004 reivves, dovdahii ahte lea gearggus čuovvolit muhtun ráje dain áigeguovdilis váлгаortnetážiin, nu ahte vejolaš rievdadusaid sáhtta čadahit 2005 válgga váste.

Dásseárvopolitihkalaš hástalusat

Sámediggi háliida viidát ságastallat sohkaelliid ja dásseárvvu birra sámi servodagas. Sámediggeráđđi háliida dán vuodul dásseárvopolitihkalaš čilgehusa váldofáddán, mii ovddiduvvo guovvamánu dievasčoahkkimiin, bidjat miellaguottuid rievdadeami.

Lea deatalaš ságastallat dásseárvvu birra Sámis sámi kulturáddejumiin. Sámediggi čujuha ahte sihke Mánáid- ja bearašdepartemeanttas, Dásseárvoáittardeaddjis ja Dásseárvoguoovddážiis lea iešheanalisa ovddasvástádus sámi álbmogis. Ásahasat galget hukset sámi kulturgelbbolašvuođa ja ásahtit oktavuodá vástesaš orgánaiguin Suomas ja Ruotas buoridan dihte dásseárvvu nissonolbmuid ja almmáiolbmuid gaskka sámi guovlluin. Sámediggi čujuha ahte Eamiálbmotvuoigatvuođaid gelbbolašvuođuoguoovddážiis Guovdageainnus galggašii leat deatalaš bargu dán oktavuodas, ja lea bivdán ahte ásaheami virgi sohkaelliid gaskasaš dásseárvobarggu vaste eamiálbmot gelbbolašvuođuoguoovddážiis, gč. min gulaskuddancealkámuša oktasaš vealahanberráigeahččan apparáhta ektui.

Sámegeiella

Lea dárbu nannet ovttasbarggu riikkarájiid rastá vai tearbmabarggu buot sámi gielain sáhtta oktiortnet. Tearpmabarggu galggašii čadahit vuosttažettiin dain surggiin main leat erenoamaš dárbbut. Dološ tearpmaid galggašii sihkkarastit amaset dat láhppot. Sámediggi háliida oktasaš sámi giellapolitihka Davvin ja áigu searvat oktasaš davviriikkalaš sámi sátnebánkku ásaheami bargui. Sámediggi áigu ođasmahttit ja viiddidit sámi sátnebánkku dán áigodagas, nu ahte dasa sáhtta bidjat maiddái julev- ja lullisámi sániid.

Vuolláičála: _____ / _____

Teakstameannudeami korrektuvraprogramma lea ekonomalaččat stuorra lávki sámi gielaide boahpteáiggis. Lea maiddá vejolaš ovddidit hállansyntesa sámegeala vástes. Vásihusat čájehit ahte hállansyntesa geavaheapmi lea doarjjan čállin- ja lohkanprosessii ja syntehtalaš hállan dagaha dan ahte sii geat eai leat oahppan čállit sámegeallii sáhttet čálligoahtit sámegeallii.

Kulturmuutosuodjaleapmi

Kulturmuutosuodjaleames lea hirbmat stuorra boahpteáigái čujuheaddji hástálusat. Sámi kulturmuutosuodjaleapmi lea áibbas funet vuoruhuvvon muđui kulturmuutosuodjaleami ektui sihke duodáštanvuodu, dutkama, gaskkusteami, ođasmahttindoarjaga, bajásdoallama ja láchčima ektui, ja hálddašansressasaid ektui areálaplánaoktavuodas. Jos Sámediggi galgá joatkit aktiivvalaččat váldit hálddašanovdasvástádusa sámi kulturárbbis, de fertes ráđđehus čájehit čielga dáhtu mealgat nannet sámi kulturmuutosuodjaleami. 2004:s fertes áshuvvot hálddašanoortnet mainna nanosmahttit buori sámi kulturmuutosuodjaleami, ja ahte Sámedikkis galgá leat nu stuorra go vejolaš iešmearridanvuoigatvuohta sámi kulturmuotoáššiin.

Mánáidgárddit ja oahpahus

Ollesárvosaš sámi mánáidgárdefálaldaga ollašuhttimis lea stuoramus hástalusas sihkkarastit sámi giellagelbbolašvuoda mánáidgárddiin. Erenoamáš váttis dilli lea riddoguvlluin, julev- ja lullisámi guovlluin.

Oahppoplánaid ráhkadeapmi lea stuorra ja deatalaš bargu sámi skuvllaid kvalitehta sihkkarastima oktavuodas. Dan golmma davviriikka sámeministtarat leat ovttaoavilis ahte galggašii ráhkadit oktasá mihttomeriid daid ovttaskas oahppoplánaide. Ná šattašii lagat ovttaskas bargu sámi oahpponeavvuid hárrái. Lea deatalaš ahte vuogádat, ortnegat ja organiseren eai hehte sámi mánáid vuoigatvuođaid oazžumis dásseárvosaš oahpahusvejolašvuođaid. Sámediggi áigu ain bargat sámi oahpahusa rámmaeavttuid buoridemiin. Lea stuorra dárbu maiddá sámi digítála oahpponeavvuide, ja dalle erenoamážit heivehuvvon gáiddusoahpahusa vástes. Seastá ressurssaid jos ovttaskas bargá davviriikkalaččat oahpponeavvobuvttademiin.

Alit oahppu ja dutkan

Sámediggi áigu bargat dan ala ahte áshuvvovjit alit lávdaoahppofálaldagat iešguđet sámi guovlluid vástes. Lea dárbu ovddidit sámi oahpaheaddjioahpu olles Sámi vástes, mii goziha sihke davvi-, julev- ja lullisámi dimenšuvnna.

Ain lea stuorra dárbu dutkamii eanaš sámi servodatsurggiin, ja danne lea deatalaš ahte almmolaš eiseválddit ovddidit 10-jagi programma ja lasihit juolludemiid sámi dutkamii.

Kultuvra ja ealáhuseallin

Sámediggi lea deatalaš ahte sámi dáiddárat oččošedje dohkálaš bargo- ja rámmaeavttuid. Sámedikki mielas lea deatalaš oazžut ovttaskasbargošiehtadusa sámi dáiddáriiguin ja dat bargu lea juo álggahuvvon.

Sámediggi lea vásihan ahte maŋimus jagiid lea bisánan dat mii guoská politihkkahábmemei ja resurssaide sámi kulturulbmiliidda. Sd. dieđáhusas nr. 48 (2002-2003) *Kulturpolitikke frem mot 2014* váilot kulturpolitihkalaš višuvnnat sámi kultuvrra vástes. Dát ii sáhte dávistit stáhta geatnegasvuođaide, ja Sámediggi čujuha fas ahte stáhtas lea ovddasvástádus sámi kultuvrii, vuosttažettiin Vuodđolága §110a bokte.

Ealáhuseallimis leat ollu smávva fitnodagat main leat unnán bargit. Hástalusat leat stuorrát priváhta ealáhuseallimis mas innovašuvdna, ođđabuvttadeapmi ja buvttaovdideapmi leat guovddázis sihkkarastimin vuovdima ja márkanossosiid vuodđun positiivvalaš fitnodatekonomalaš ovdáneapmái.

Buot fitnodagain eai leat resurssat háhkat dárbbalaš gelbbolašvuoda iežaset fitnodatovddideapmái. Dán áigge lea gelbbolašvuoda áibbas vealtameahtun ealáhuseallima gilvalanfámu nannemis. Go galgá viežžat máhtolašvuoda, oahpu ja gelbbolašvuoda, de ferte háhkat báikkálaš fitnodatfierpmádaga man bokte movttiidahtit ealáhuseallima ovddideami ja innovašuvnna. Báikkálaš fitnodatfierpmádagain ferte dasto leat oktavuoda allaskuvllaide, máhtolašvuoda- ja dutkanbirrasiid mat lávgadet ovttasbarggu bokte sáhttet duhtadit gelbbolašvuodadárbbu mii dárbbušvuo ođđabuvttadeapmái ja ealáhuseovddideapmái. Dán rádjai leat geavahuvvon unnán ruđat dutkamii ja ovddideapmái (FoU). Hástalusat ferte leat oazžut FoU-birrasiid fuomášit daid hástalusaid ja dárbbuid mat ealáhuseallimis leat. Danne ávžžuhit lávgadet ovttasbarggu fága- ja fitnodatbirrasiid, ruhtadanásahusaid ja eiseválddiid gaskka.

Dat leat eanaš guovddáš eiseválddit mat mearridit ealáhuseallima ovddidanrámmaid sámi guovlluide. Danne lea áibbas vealtameahtun ahte Sámediggi árrat sáhtta searvat áššide mat gusket sámi guovlluid politihka hábmemii, lálkaaddimii ja resurssaid hálldašeapmái. Dál lea nu ahte Sámediggi searvá áicin boazodoallošiehtadallamiin. Dán rolla ferte rievdadit nu ahte Sámediggi oazžu duohta váikkuhanvejolašvuoda, sihke eanadoallo- ja boazodoallošiehtadallamiin.

Diedáhusat mat ovddiduvvojit 2004:s

Jagis 2004 áigu Sámediggeráđđi ovddidit dahje álggahit barggu čuovvovaš diedáhusaiguin:

- Diedáhus Sámedikki giellapolitihka birra
- Diedáhus Sámedikki kulturpolitihka birra
- Diedáhus Sámedikki guolástuspolitihka birra
- Diedáhus sámi museaid birra
- Diedáhus Sámedikki dearvvasvuoda- ja sosiálapolitihka birra

Diedáhusain ovddiduvvojit hástalusat ja movt vuoruhit boahtteáiggi doaibmajiid.

3. kap. Bargu Sámedikkis jagis 2003

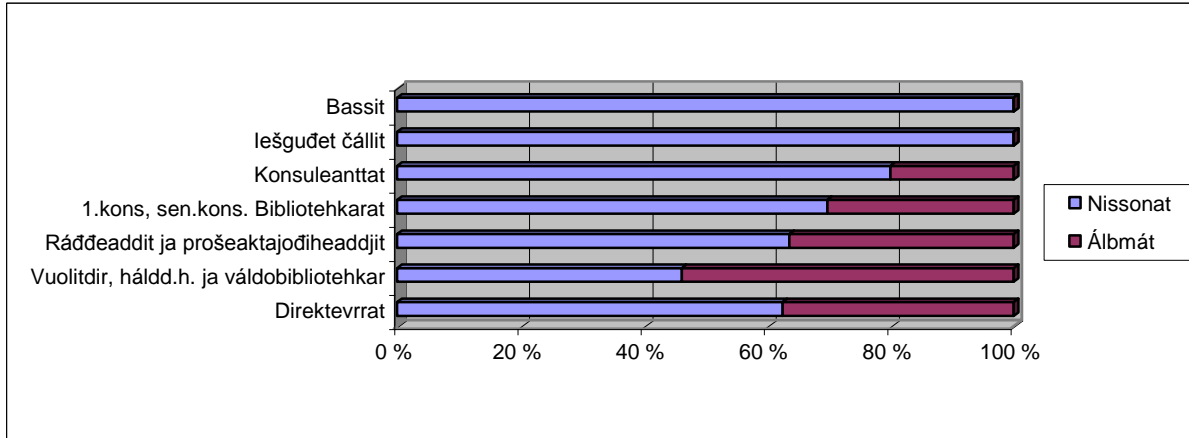
Ođđa politihkalaš organiseren

Sámedikki dievasčoahkkinn hálida geahččalit ođđa politihkalaš organiserema válgááigodaga lohppii. Leat ásahuvvon njeallje lágdegotti: Plána- ja finánsalágdegoddi, Bajásšaddan- ja oahppolágdegoddi, Ealáhus- ja kulturlágdegoddi ja Bearráigeahččan- ja vuodđudanlágdegoddi.

Bargit ja bálká

2003:s ledje Sámedikkis 112 bargi, 78 nissonolbmo ja 34 almmáiolbmo. Jodiheaddjioavkkus leat vihtta nissonolbmo ja golbma almmáiolbmo. Ossodagaid gaskka leat stuorra erohusat das man ollu nissonat ja álbmát guđege ossodagas leat. Giellaossodagas, Oahpahusossodagas, Girjerádjo- ja diehtujoahkin-

ossodagas ja Servodatossodagas leat olu nisssonolbmot gaskal 79-100%. Kultur- ja ealáhusossodagas ja Birasgáhtten- ja kultursuodjalanossodagas juohkásit sohkabealit dássedit, muhto Plána- ja hálddahusossodagas leat 36% nisssonolbmot. Bálkáoazžuid gaskkas ollásit ledje 68% nisssonolbmot ja 32% almmáiolbmot. Dál leat vihtta oasseáigebargi, mii lea 4,4% bargoveagas. Bálkádássi nisssonolbmuid ja almmáiolbmuid gaskka lea dássáiduvvan áigodagas 2000 rájes 2003 rádjai. Tabeallas vuolábealde oidno man olu nisssonolbmot ja almmáiolbmot leat iešguđet virggiin.

Sámi statistihkka

Sámi instituhtta ja Sámediggi leat oččodan sámi statistihkaid doaibmat ásašusain main leat našuvnnalaš doaimmat. Mihttomearrin lea ahte 2005:s galgá leat ásašuvvon bissovaš ortnet movt ráhkadit ja gaskkustit sámiguovdásaš statistihka. Doaibmadássi 2003:s lei veaháš unnit go leimmet jurddašan. Lea čájehan ahte teorehtalaš bargu ja bargu muđui prošeavtta vuoddoeavttuiguin lea gáibidan eanet go leimmet jáhkkan. Departemeanta ii ruhtadan prošeavtta nugo leimmet doivon, ja dát dagahii dan ahte Sámediggi ieš fertii ruhtadit eanet go álgoálggus lei eaktuduvvon ruhtadanplánas.

Davvi-Romssa ja Finnmárkku doaibmabidjoávádat

Sámediggi lea buktán árvalusaid dieđáhussii Davvi-Romssa ja Finnmárkku doaibmabidjoávádaga ektui. Go doaibmabidjoávádaga galgá nannet deatalaš ja árjjalaš guovllupolitihkalaš váikkuhangaskaopmin, de lea Sámediggi dovddahan ahte doaibmabidjoávádaga ferte meroštallat eamiálbmotguovlun, ja ahte eamiálbmotperspektiiva sáhtá geavahuvvot oččodit dakkár ortnegiid mat muđui sáhtášedje lohkkot riikkaidgaskasaš njuolggadusaid rihkkumin almmolaš doarjaga ja sierraortnegiid ektui. Dáid ákkaid sáhtá ovddidit lassin biedgguid ássami, garra dálkkádatdiliide ja go leat guhkes gaskkat márkaniidda. Sámediggi doalai seminára ortnegiid birra doaibmabidjoávádagas, gos ledje hui olu ealáhusovddasteaddjit.

Nuoraidpolitihkalaš bargu

Sámediggi mearridii Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti (SUPU) mandáhta ja organiserema guovvamánu dievasčoahkkimis 2003. SUPU:i nammaduvvojede odđa lahtut gidđat 2003. Jagis 2003 leat dollojuvvon vihtta čoahkkima, ja okta čoahkkinn Sámediggeráđiin ja čoahkkimat BB, NSR ja Sámi vágalihtu sámediggejoavkkuiguin. Lávdegoddi lea ožžon čilgehusa Sámedikki doaimma birra, váldoáššis hálddahuslaš/hálddašanoasi birra.

Vuolláičála: _____ / _____

SUPU lea searvan sierra konfereanssaide ja ON eamiálbmotássiid bissovaš foruma nuppi sešuvdnii. Dasto lea SUPU deaivvadan Eurohparádi lávdegottiin mii árvvoštallá Norgga nuoraidpolitihka. Sii leat čuvvon veaháš Sámedikki dievasčoahkkimiid, bargan iešguđet refereansajoavkkuin, bargan finnmárkkulágain, buktán árvalusaid iešguđet áššiide, jna.

Sámedikki nuoraidkonfereansa ”Arven etter far din, målet etter mor di” lágiduvvui Rivttáin skábmamánu 16. – 17. b. 2003. Konferensii ledje bohtán sullii 50 nuora, 14-28 ahkásaččat, iešguđet sámi guovlluin. Nuoraidkonfereanssas mearriduvvojede golbma cealkámuša; sohka buolvvaid gaskasaš oktavuoha ja finnmárkkuláhka, ”Sámedikki gažadandiibmu” ja nuoraidánđiruššan. Konfereansa lágiduvvui gárihuhttin ávdnasiid haga.

Dásseárvu

Nissonolbmot leat unnánot sihke Sámedikkis ja jienastuslogus. Guovtti jagáš jienastuslohkoprošeavttas leat nissonolbmot vuoruhuvvon olahusjoavkun ja maiddá gulahallanstrategiijas válgabarggu oktavuoda deattuhuvvo erenoamážit nissonolbmuid olaheapmi. Sierra diehtjuohkinbláđđi nissonolbmuid váste lea ráhkaduvvon ja guovtti prošeaktii lea addojuvvon doarja.

Sámediggi lea vuoruhan buoridit dásseárvvu gelbbolašvuoda Sámis. Iskkadeapmi *Eai go hálit – vai eai go beasa?*, maid Sámi instituhtta/Sámi allaskuvla čadadedje 2002:s, lea vuodđun viidáset bargui nissonovddastusa buorideames Sámedikkis. Sámediggi lea maid nammadan refereansajoavkku prošeaktii *Sametinget som likestillingspolitisk arena*, man eaiggáduššá Norut NIBR Finnmark. Sámediggi searvá Arktálaš rádi prošeaktii *Šomen’s participation in decision making processes in Arctic fisheries management*. Sámediggi čadaha ovttas oasseprográmma dás: *Sámi šomen’s an indigenous people’s participation in the (national) fishery management*. Dán prošeavtta mihttomearrin lea iskat eamiálbmogiid ja nissoniid vejolašvuodaid váikkuhit našuvnnalaš guollesurssaid juogadanpolitihka.

2003:s lea deattuhuvvon oktavuoha ja ovttasbargu sámi nissonorganisašuvnnaiguin. Oktavuoha lea maid ásašuvvon Dásseárvoguovdážiin ja Senter mot etnisk diskriminering (SMED) nammasaš ásašuvvon. Sámi parlamentáralaš ráđđi doalai dásseárvokonfereansa Gironis giđđat 2003 ja lea dál bargamin dásseárvostrategiijaplánain.

Dásseárvobargu vuodđuduvvo ain guovtteoasat strategiijai sierra doaimbabiiguin nissonolbmuid váste ja searvavahemiin buot politihkkasurggiin. Dásseárvobargu Sámedikkis lea dán rádjai ruhtaduvvon prošeaktan maidda lea ohccojuvvon ruhta olggobealde. Stuorradiggi ferte juolludit ruđaid stáhtabušehtas Sámedikki dásseárvobargui einnostahttivuoda barggu dáfus.

Láगत ja vuoigatvuodát

Finnmárkkuláhka

Sámedikki bargu Od.proposišuvnna nr. 53 (2002-2003) Lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark (finnmárkkuláhka) ektui lea leamaš viiddis 2003:s, ja dat lea maiddá leamaš Sámedikki deataleamos ášši 2003:s. Dán jahkediedáhusas ii leat vejolaš nu viidát čállit dán ášši buot čuoggáid birra.

Sámedikki presideanta lea 05.03.03 beaiváduvvon reivves ovddidan Sámedikki gáibádusaid finnmárkkuláhkaárvalusa ektui justisministtari. Stáhtaráđđi vástidi reivii ja čujuhii ahte su mielas lea deatalaš oažžut čielga vástádusa Sámedikkis láhkaárvalusa váttis beliid birra. Son deattuhii ahte eamiálbmotvuoigatvuođaide lea biddjojuvvon stuorra deaddu láhkabarggus. Reivves dovddahii stáhtaráđđi ahte háliida doallat sierra čoahkkima Sámedikki presideanttain ja fylkkasátnejođiheaddjiin ovdal go ášši ovddiduvvo stáhtaráđđái. Stáhtaráđđi lohpidii váldit oktavuoda Sámedikkiin dán čoahkkima ektui. Sámedikki presideanta ja fylkkasátnejođiheaddji eaba liikká bovdejuvvon čoahkkimii nugo lei lohpiduvvon, ja Ráđđehus almmuhii finnmárkkuláhkaárvalusa cuoŋománu 4. b. 2003.

Sámediggi meannudii finnmárkkuláhkaárvalusa miessemánu dievasčoahkkimis 19.- 23. b. 2003, geahča áššis 21/03. Sámediggi celkkii ahte Ráđđehusa láhkaárvalus ii sáhte dohkkehuvvot nugo dat lea ovddiduvvon, ja ahte láhkaárvalusa ferte ollu rievdatit ovdal go dat sáhtá dohkkehuvvot.

Sámedikki mearrádus deattuhuvvo ahte boahhteáiggi finnmárkkuláhka ferte leat čielga álbmotrievttálaš rámmaid siskobealde. Lágas ferte čielgasit daddjojuvvo ahte álbmotrievtti mearrádusain lea ovdamunni lága bustávva ektui vuostálašvuođaid oktavuodas. Láhka ferte dovdat ja dohkkehit sámi vuoigatvuođaid, geavahusvugiid ja riekteárbevieruid. Ferte ásahuvvot vuogádat dahje komišuvdna mii galgá iskat, árvoštallat ja mearridit daid riektégáibádusaid mat leat vuodđuduvvon boares vieruide, dološ áiggiid rájes geavaheapmái, eamiálbmotriektái jna.

Ráđđehusa árvalus lea unnán vuodđuduvvon dan viiddis ja vuđolaš politihkalaš ja fágalaš prosessii maid Sámediggi lea atnán vuodđun Sámi vuoigatvuođalávdegottis. Láhkaproposišuvnnas lea hui unnán oktavuoda birra eará lágaide main lea stuorra mearkašupmi sámi vuoigatvuođaide (čázádagat, guolástus, minerálláhka jna.). Dát leat vuđolaččat čielggaduvvon ja čuvgejuvvon Sámi vuoigatvuođalávdegotti árvalusain.

Sámediggi searvvai Stuorradikki justiskomitea gulaskuddamiidda 16.06.03 ja ovddidii iežas gáibádusaid dán áššis.

Stuorradikki Justiskomitea bivddii Justisdepartemeanta guorahallat álbmotrievttálaš beliid finnmárkkulágas. Justisdepartemeanta bivddii láhkačehpiid Geir Ulfstein ja Hans Petter Graven čielggadit álbmotrievttálaš beliid Ráđđehusa finnmárkkuláhkaárvalusa oktavuodas. Jurddaboadusin lei ahte ođđa láhkaárvalus riektidiliid ja eana- ja luondduresurssaid hálldašemi birra Fimmárkkus ii ollašuite Norgga álbmotrievttálaš geatnegasvuođaid. Álbmotriekteáššedovdiid jurddaboadus dávista Sámedikki mearrádussii dán áššis.

Jagi 2003 loahpageahčen meannudii Stuorradikki justiskomitea ođđa finnmárkkuláhkaárvalusa. Justiskomitea lea 24.10.03 beaiváduvvon reivves dovddahan ahte háliida ovtta bargat Sámedikkiin finnmárkkulága oktavuodas. Justiskomitea lea maiddái 18.12.03 beaiváduvvon reivves justisministtari bidjan ollu gažaldagaid stáhtaráđđái, mat gusket Ráđđehusa oidnui viidáset bargui finnmárkkulágain.

Bargu finnmárkkulágain šaddá maiddái 2004:s leat Sámedikki deataleamos bargu.

Minerálaláhka

Sámediggi lea áššis 32/03 buktán gulaskuddancealkámuša ođđa láhkaárvalussii minerálaressursaid háhkama ja doaimma birra (minerálaláhka). Sámediggi deattuha ahte makkárge duohtadeamit dahje doaimbajut eai galgga dohkkehuvvot, mat gusket minerálagávdnosiidda ovdal go sámiid vuoigatvuodát Finnmárkkus leat čielggaduvvon ja dohkkehuvvon. Danne lea Sámediggi bivdán Stuorradikki meannudit finnmárkkulága ovdal go Ráđđehus ovddida minerálaláhkaárvalusa Stuorradiggái. Sámediggi dárkilastá ahte diggi iešalddis ii vuostálastte báktervkedoaimma, muhto deattuha garrasit ahte dán doaimma ii sáhte čadhatit dušše majoritehta servodaga eavttuiguin, muhto ferte vuhtii váldit maiddá sámiid vuodđoláhka suodjaleami go lea eamiálmot ja minoritehta Vuodđolága § 110a mielde ja álbmotrievttálaš ja sisrievttálaš njuolggadusaid mielde eamiálmot- ja minoritehtasuodjaleami hárrái.

Sámediggi ovddidii ášši Ealáhus- ja Gávpedepartemeantta stáhtaráđđái 03.11.03. Lohpiduvvui ahte minerálaláhkaárvalus mañiduvvo dassázii go sámiid eana- ja čáhcevuogitvuodát Finnmárkkus leat čilgejuvvon. 08.12.03 beaiváduvvon reivves Sámediggái čujuha stáhtaráđđi čoahkkimii mii dollojuvvoi 03.11.03 Sámedikkiin, ja čállá ahte departemeanta áigu bivdit čoahkkima gos guorahallat daid čuolbma-čilgehusaid mat Sámedikki mielas leat deatalaččat ođđa minerálaláhkaárvalusas.

Diehtujuohkin

Sámediggi ja Gielda- ja guovludpartemeanta barge ovttas 2003:s kampánjjain ahte oččodit sámiin eret negatiivvalaš miellaguottuid ja váikkuhit sámi jienastuslohkui čáliheami lassáneami. Prošeavttas lei 1,2 miljon ruvdnosá ruhtarámma, mas 1 miljon ruvdnu bođii Gielda- ja guovludpartemeanttas.

Olles jagis 2003 ledje 273 olbmo čálihan iežaset sámi jienastuslohkui. 171 čáliheamiin bohte čakčat 2003 dalle go kampánja lei jođus. Ain lea nu ahte ođđa čáliheamiid gaskkas leat eanaš almmáiolbmot, muhto nissonolbmuid oassi lea stuorát ođđačáliheamiid gaskkas, go daid gaskkas mat juo leat jienastuslogus. Nissonolbmuid oassi ii leat nu stuoris go leimmet doivon ođđa čáliheaddjiid gaskkas, muhto mii oaidnit čielgasit ahte sámit olggobealde Sis-Finmárkkku háliidit čálihit iežaset sámi jienastuslohkui. Dát iešalddis čájeha ahte miellaguottut leat rievdan. Danne sáhtá dadjat ahte lihkostuvaimet kampánjjain.

Sámi bibliotekabálvalusat ja sámi arkiiva

Sámediggi lea mearridan njeallje váldoáŋgiruššansuorggi sámi bibliotekabálvalusaid ovddideapmái. Dat leat bálvalusdoaimmaid nannen bibliotekain, sámi girjebussefálaldaga viidásetovddideapmi, konfereanssain lágideapmi sámi bibliotekabálvalusfáttáin ja doarjjaortnega ásaheapmi hukset bibliotekaid sámi čoahkádusaid. Báikkálaš bibliotekat galggašedje eanet váldit ovddasvástádusa bálvalusaid ovddideames sin iežaset sámi geavaheaddjiid ektui. Danne lea Sámediggi juolludan 200 000 ruvnno sámi bibliotekáávnnaš-čoahkádusa huksemii álbmot- ja skuvlabibliotekaid oktavuodas. Ruđat leat oaivvilduvvon movttiidahttit báikkálaš bibliotekaid ieža hukset gálđočoahkádusaid ja eará bálvalusaid sámi álbmoga ektui. Dasto galgá doaimbajut váikkuhit ahte girjjálašvuohta sámi diliid birra bohtá buorebut olamuddui muđui álbmogii.

Sámediggi lea mearridan oččodit Sámi arkiivva ásaheavvot Guovdageidnui sierra sámi stáhtaarkiivan Riikaarkivára vuollásažžan. Dát mearkaša dan ahte boahhteáiggi sámi arkiiva ii leat njuolggá Sámedikki stivrra vuolde, muhto eaktuduvvo ahte Sámediggái addojuvvo vejolašvuohta bidjat eavttuid arkiivva ovddasvástádussuorgái sihke ásaheami ja huksema oktavuodas. Doaivut ahte sámi fágabirrasat váldojuvvojit mielde plánen- ja huksenbargui.

Vuolláičála: _____ / _____

Sámediggi áigu váldit oktavuoda Ráđđehusain dainna áigumušain ahte álggahit sámi arkiivva huksen- ja ruhtadanplánaid Guovdageidnui sámi stáhtaarkiivan Riikaarkivára vuollásažžan. Ferte maiddá čadahuvvot proseassa mii addá stáhtaarkiivvi lantjaareálaid nugo lea dárbu dan plánejuvvon dieđavisttis Guovdageainnus.

Sámediggi, Riikaarkivára ja Kulturdepartemeanta fertejit dasto geatnegahttit iežaset čadahit proseassa mainna sihkkarastit sámi álbmogii váikkuhanfámu dan odđa ásahusa bargosuorggi ja doaimma ektui.

Sámegiella

Sámediggi lea fápmudan fágalaš giellabarggu sierra giellastivrii. 2003:s lea vuoruhuvvon bargu sámi báikenamaiguin, galben sámegillii ja julev- ja lullisámi gielladilli. Njeallje odđa tearpmasátnelisttu leat dohkkehuvvon. Čakčat 2003 lei giellastivrra Šalesis geahččamin movt doppe barget giellaealáskuhttimiin ja giellaovddidemiin. Bargu Sámedikki giellapolitihkkadieđahusain lea álggahuvvon. Sámedikki mielas lea deatalaš ja dárbbalaš ahte ovddiduvvojit elektrovnnalaš veahkkeneavvut nugo korrektuvraprogramma, sátnevuorkkát jna., ja áigu bargat dan ala ahte álggahuvvon proševttat ruhtaduvvojit nu ahte dat čadahuvvojit jodáneamos lági mielde. Lea lunddolaš ahte dáláš sátnevuorká viiddiduvvo ja ovddiduvvo dán oktavuodas.

Dan odđa sátnevuorkái mii vurdojuvvo leat gárvvis giđdat 2004, galgá maid leat vejolaš bidjat julev- ja oarjelsámi sániid. Davviriikkalaš ovttasbarggu sámegielain ferte vuoruhit. Lea dárbu sáhttit oktiortnet barggu sámi terminologijain ja eará giellaovttasbargguin, ja ahte ekonomalaš ja gielalaš resurssat sáhttet geavahuvvot buoremus vuogi mielde.

Sámi giellaovddideapmái juolluduvvui 34 500 000 ruvno. Dán supmis leat mielde doarjja gielddaide, giellaguovddážiidda ja proševttaide.

Sámediggi bargá dan ala ahte oarjel- ja julevsámit ožžot vejolašvuoda geavahit ja ovddidit sin giela. Lea deatalaš ahte almmolaš ásahusat ovttas barget julev- ja lullisámegiela ovddidemiin. Dien oktavuodas árvvoštallá Sámediggi ovttas bargagoahtit almmolaš ásahusaiguin julev- ja lullisámi guovlluin ráhkadan dihte oktasaš giellamihttomearreprogramma ja giellaoahpahušplána julev- ja lullisámegiela várás. Čájeha ahte Sámedikki giellamovttiidahtinproševttas Elgås leat dál positiivvalaš bohtosat, ja gos dál leat oahppit geain sámegiella lea vuosttas giellan. Dat lea hui movttiidahti. Proševtta oktavuodas lea čadahuvvon iskkadeapmi, man oktavuodas mánáid sámegielmáhtolašvuolta lea kártejuvvon. Sámediggi ávžžuha eiseválddiid láhčit dilálašvuodaid nu ahte sii guđet háliidit váldit alit oahpu julev- ja oarjelsámegielas sáhttet dan dahkat dábálaš oahpponorpmaid siskkobealde. Sámediggi bargagoahtá ásahit stipeandaortnega sin várás geat háliidit lohkat julev- dahje lullisámegiela.

Sámediggi meannuda oktalaččat nammaáššiid báikenammalága mielde. Bargui gullá addit rávvagiid eiseválddiide ja earáide geain leat gažaldagat sámi báikenamaid birra, guorahallat sámi báikenamaid girje- manusiin, juohkit dieđuid sámi báikenamaid ja báikenammalága birra, ja fuolahit ahte báikenammalága sámi báikenammaoassi ollašuhthto.

Sámelága giellanjuolggadusat doimegohte 1992:s ja Sámedikki dievasčoahkkin mearridii áššis 02/03 evalueret giellanjuolggadusaid galget evaluerejuvvo. Sámediggi lea bivdán Kultur- ja girkodepartemeantta čadahit evaluerema ja vuordá ahte evalueren álggahuvvo nu johtilit go lea vejolaš.

Vuolláičála: _____ / _____

Ollut gielddat leat čájehan beroštumi šaddat sámegiela hálddašanguovllu oassin, ja Divttasvuona suohkan lea dahkan konkrehta mearrádusa ahte háliidit hálddašanguovllu oassin. Sámediggi bivddii Kultur- ja girkodepartemeantta ovddidit láhkarievdadusa Stuorradiggái vai ođđa gielddaid sáhtta laktit sámegiela hálddašanguovlui, ja Sámediggi eaktuda ahte stáhta lasiha juolludusaid guovttegielalášvuhtii dađistaga go sámegiela hálddašanguovlu viiddiduvvo.

Areála-, biras- ja kultursuodjaleapmi

Sámediggi buvttii vuđolaš gulaskuddancealkámuša 2003:s Ráđdehusa našuvnnalaš doaibmaplána árvalussii nana ceavzilis ovdáneami birra. Sámediggi háliida searvat nu ovttasdássásaš evttuiguin go lea vejolaš guovddáš eiseválddiiguin eanet birasáddjái ja nana ceavzilis ovdáneami olaheapmái. Danne lea Sámediggi posiitiivvaláš Ráđdehusa našuvnnalaš doaibmapláni nana ceavzilis ovdáneami ektui.

Ráđdehus lea doaibmaplánaš dovddahan nannosit ahte áigu siskkildit sámi perspektiivvaid politihkas nana ceavzilis ovdáneami ektui, ja ahte áigu ovddidit ávkálaš ovttasbargovugiid Sámedikkiin riikkaidgaskasaš eamiálbmotrievtti vuodul. Ráđdehus ii leat dattetge ovddidan makkárge konkrehta iniciatiivva ahte nu galgá geavahusas dahkkojuvvot, ii dallege go Sámediggi njuolga lea ávžžuhan. Danne lea hui stuorra hástalus ahte sámi álbmot lea mielde duohta barggus birrasa ja nana ceavzilis ovdáneamiin.

Areálasuodjaleapmi

1845 ovttaskas ášši leat meannuduvvon kulturmuitalága ja plána- ja huksenlága mielde 2003:s. Dat leat veaháš unnit go 2002:s ja 2001:s. Áššiid geahppáneapmi boahdá das go Finnmárkkus ledje unnánot smávva juohkin- ja dispenšuvdnaášši plána- ja huksenlága mielde. Dasto leat lassánan stuorát ja eanet áiggi gáibi-deaddji areálaáššit nugo boadusiskančielggadusat, giellaplánat ja regulerenplánat. 12,5% buot gulaskuddamii boah tán areálaáššiin 2003:s geahčaduvvojedje kulturmuittut ovdal go addojuvvui loahpalaš cealkámuš. 6,5% buot áššiin ja 52% áššiin mat geahčaduvvojedje dagahit goluid doaibmabijuid vuolggaheddjiide (gildii dahje priváhta doaibmabidjovuolggaheddjái), go galget máksit geahčadangoluid kulturmuitalága §10 mielde. Čujuhit muđui 2. kapihttalii kulturmuittosuođjaleami birra.

Stáhtalaš bargu luonddumehčiid ásehemiin ja viiddidemiin joatkašuvai 2003:s. 50 plánejuvvon, jođus ja čadahuvvon suodjalanplánaproseassain leat 18 sámi geavahus- ja ássanguovlluin. Sámediggi lea dovddahan vuostehágu jos suodjalanplánabargu dahkkojuvvo almmá ahte riikkaidgaskasaš birasriekti ja riikkaidgaskasaš eamiálbmotriekti geahčaduvvojit dárbašlaš ja ollislaš oktavuodas. Suodjaleapmi sámi guovlluin ferte mearkašit ahte dásseárvosaččat searvat suodjalanproseassaide, suodjaleami sisdoalu mearrideapmái ja hálddašannmálliide mat eai amasmahte muhto nannejit sámi kultuvrra ealáhusaiguin ja servodateallimiin. Sámediggi lea maid bivdán ahte ráhkaduvvojit čielga njuolggadusat movt suodjalanproseassat galget čadahuvvot sihkkarastin dihte dásseárvosaš sámi searvama.

2003:s leat ollu stuorra bieggafápmoplánat sáddejuvvon Sámediggái čielggadanprográmma gulaskuddamii. Mañimuš guovtti jagis lea lassánan beroštupmi hukset bieggafámu sámi guovlluide ja dalle erenoamážit Finnmárkui. Stáhtus Finnmárkkus lea ahte bieggapárkkat leat huksejuvvon, ja lea addojuvvon vel okta konsešuvdna hukset bieggamiellopárkka. Boazodoallu lea guoddalan dán konsešuvdna. NVE bieggamillokártta mielde Finnmárkkus, lea ain 12 párki ohccojuvvon konsešuvdna. Ohcan mii guoská stuorámuš guvlui lea Báhcavuona duoddara bieggamillopárkka mas leat guokte oasseguovllu ja mii lea oktiibuot 150km². Eará bieggamillopárkkaide eai leat geavahuvvon nie stuorra areálat,

Vuolláičála: _____ / _____

muhto liikká lea sáhka hui stuorra guovvluid birra. Dasto leat bargamin oazžut huksejuvvot hui stuorra fápmojodđasa Málavuomis Várjjatvutnii vai sáhttet fievrridit fámu buot plánejuvvon bieggamillorávkain. Duohtademiid submi lea ollu stuorrát go Álttájoga huksen lei, muhto dat čađahuvvo veahážiid ja bihtáid mielde. Go geassá čoahkkái dáid plánaid, jos dat čađahuvvojit, de sáhtta buohtastemiin dadjat ahte doaibmabijut leat seamma stuorrá go Finnmárkku fylkka olles dáláš geaidnofierpmádaga huksen. Váikkuhusat leat stuorrát sámi ealáhusaide nugo boazodollui, meahccealáhussii, guolástussii jna. ja kulturbargui. Dáid huksemiid plánabargu čađahuvvo almmá ahte sámi eanavuogiatvuodát leat čielggaduvvon, ja almmá ahte doaibmabijuid ektui čađahuvvo čohkkes ja ollislaš váikkuhaniskančielggadus. Sámediggi áigu čuovvolit dán Ráđđehusa ja Stuorradikki ektui 2004:s.

Kulturmuittut, kulturmitosudjalanguovllut ja kulturmitosudjalandoaibmabijut

Koltálaš gili kulturbirrasa hálddašánplána mearriduvvui 2003:s. Gieskat ásahuvvon Nuortasámi musea galgá čuovvolit plána. Ceavccageađggi kulturmitoguovllu hálddašánplánaárvalus sáddejuvvui gulas-kuddamii 2003:s ja meannuduvvo loahpalaččat 2004:s. Várjjaga sámi museas lea guovddáš rolla plána geavatláš čuovvoleames. Sámi huksehusaid suodjalan- ja hálddašánraporta maid meannuduvvui loahpalaččat 2003:s. Raporttas čujuhuvvo ollu stuorra hástalusaid mat leat go aktiivvalaččat galgá suodjalit sámi visttiid. Čađahuvvui ovdaprošeakta Ruksebávtti báktesárgumiid seailuhanplána ektui 2003:s. Dán barggus deattuhuvvui buorre dialoga ja báikegotteolbmuid searvan sihke jearahallamiid, ságastallamiid ja oktasaš čoahkkimiid bokte. Dán barggu čuovvoleapmi plánejuvvu 2004:s.

2003:s gávdnui Geisvik:as Narviikka gielddas kulturbirasguovlu, mas leat 26 eamihávddi, 4 oaffarsaji/báikki, 3 amas struktuvrra ja 1 báktesárggus. Eamihávddiid lohku mat leat registrerejuvvon Geisvik:as lea stuorámuš lohku olggobealde Finnmárkku. Dasto leat Vassdalenis Narviikka gielddas registrerejuvvon 4 eamihávddi. Dáid registreremiidda ráhkaduvvui dievaslaš raporta 2003:s.

2003:s meannuduvvojedje 45 doarjjaohcama sámi kulturmitodoaibmabijuide, seamma lohku 2002:s lei 50. Doarjja lea juolluduvvon sámi kulturmuittuid registreren-, seailuhan- ja duođaštandoaibmabijuide, ja sámi huksehusaid ođasmahttimiidda ja bajásdoallamii.

Sámediggi searvá Interreg báktedáiddaprošektii, mii gohčoduvvo Rock Art in Northern Europe (RANE). Báktedáidda lea kulturmitohápmi maid ollugat čájehit stuorra beroštumi. Báktedáidagii lea álki addit symbolaláš oaivila ja sisdoalu otnáš servodagas. Báktedáidda lea dakkár kulturmitosuorgi mas lea hui nana oktavuohhta máilmmis eamiálbmogiidda. Riikkain nugo Austráalia ja Lulli-Afriikká lea iešalddis čielga ášši ahte eamiálbmogat servet báktedáidaga duođašteapmái, hálddašeapmái ja gaskkusteapmái. Davviriikkain lea dattetge ain stuorra hástalus oazžut ádejemii ahte sámiin galgá leat lunddolaš sadii báktedáidda-hálddašeames. Danne lea Sámediggái stuorra hástalus searvat davviriikkalaš báktedáiddaovttasbargui. Dat lea dakkár bargu masa manná hui ollu áigi ja resurssat. Danne galggašedje Sámedikkis leat resurssaid dáfus vejolašvuodát bargat dainna surggiin sámi servodagas guhkes áiggi perspektiivvas ja systemáhtaláš vugiin.

Museabargu

Sámediggi lea 2003:s álggahan sámi museaid oktiičatnan barggu unnit ja stuorrát ovtadahkan oktasaš doaibmastivrrain, oktasaš ekonomijahálddašemiin ja oktasaš bargoaddiovdasvástádusain. Báikkálaš museat galget leat doppe gos dál leat muhto doaimmat galget nannejuvvot. Muhtun stuorrát oktasaš ovttagaid ásaheames lea proseassa vuodđuduvvon eaktodáhtolašvuhtii ja ovttasbargui museaid

Vuolláičála: _____ / _____

eaiggádiiguin (gielddaiguin/vuodđudusaiguin). Museat ja museaid eaiggádat leat leamaš positiivvalaččat dán bargui. Vuosttaš vuorus lea ulbmilin gávnnahtit áigumuššiehtadusaide mihttomeriid ja makkár ovddasvástádus galgá leat daid nannemis, soames surggiin juo 2004:s. Proseassat leat Finnmárkkus joavdan guhkkelepmosii, gos ságastallojuvvo čovdosiid birra oarjjabeale ovttadagaiguin (Sámiid Vuorká-Dávvirat, Guovdageainnu gilišillju, Kokelv sjøsamiske museum ja Porsáŋggu musea), ja nuorttabeale ovttadagaiguin (Várjjat Sámi Musea, Deanu Musea, Nuortasámi musea ja Saviomusea). Oarjelsámi guovllus lea álgga-huvvon ságastallan Saemien Sijtein movt rievdadit organisašuvnna vuodđudussan mii dál lea museasearvi.

Duogáš sámi museaid nannenbargui lea Sd. dieđáhus nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving mas bohtá ovdan ahte čielga mihttomearrin lea ásahtit muhtun nana museaovttadagaid. Ulbmilin lea nannet guovlluidd fágalaččat. Nannen lea váikkuhangaskaoapmi man bokte ovddidit buoret ja gievrrat museaid, mat maiddái galget sáhttit searvat iešguđet museafierpmádagaide miehtá riikka.

Sámi museaid organisašuvdnarievdadeami eaktun lea ahte dat nannejuvvojit ekonomalaččat. Stuorradiggi ja Ráđđehus eai leat dán rádjai ruhtadan sámi museaid ekonomalaš dárbbuid. Golmma maŋimus jagis lea museasuorgi nannejuvvon birrasii 100 miljon ruvnnuin, mas miljon ruvno lea addojuvvon sámi museaide. Šállosit go diehtit makkár eahpedábalaš váttis vuolggasadjii lea sámi museain.

Go Sámediggi válddi badjelasas sámi museaid stáhtalaš stivrema 2002:s, de lea Porsáŋggu gieldda mearridan ahte Porsáŋggu musea galggašii leat oassi sámi museain, nugo šattai ge 2004:s. Máttá-Várjjaga gieldda lea mearridan ahte háliidit musea sámi musean. Sámediggi lea miehtan heivehit Máttá-Várjjaga Musea sámi museabargui. Dát čájeha ahte Sámedikkis lea dáidu heivehit gielddaid ektui, ja ahte gielddat ieža oidnet dárbbu doallat aktiivvalaš oktavuoda Sámedikkiin go galgá bargat kulturhistorjjá sihkkarastimiin, duodaštemiin, dutkamiin ja gaskkustemiin.

Sámediggi nammadii 2003:s, ovttasráđiid Máttá-Várjjaga gielddain, stivrra Nuortasámi museai. Dát stivra lea gaskaboddosaš dassáži go sámi museaid ođđa organisašuvdnastruktuvra Nuorta Finnmárkkus lea sajis. Nuortasámi museai lea mearriduvvon dutkasadjii. Nuortasámi museahuksema oktavuodas lea čađahuvvon arkitektagiilvu ja huksenprošeakta lea válljejuvvon. Sámediggi ja Máttá-Várjjaga gieldda leat mielde nuortasámi museahuksema oktavuohtalávdegottis, ja dasto Kultur- ja girkodepartemeanta ja Statsbygg. 2004 stáhtabušehtas maŋidi Ráđđehus Nuortasámi musea huksema. Sámediggi lea beahttašuvvan go sámi duhátjahkebáiki ii šattá gárvvisin Norgga iehčanisvuoda 100 jagi čalmmusteapmái 2005:s.

Kultuvra ja ealáhusat

Kulturdoaimabijut ja doaimabijut mánáid ja nuoraid váste

Okta Sámedikki mihttomeriin lea háhkat buriid bajásšaddaneavttuid sámi mánáide ja nuoraide ja ovddidit sin sámi identitehta. Váikkuhangaskaomiid geavaheames lea dát mihttomearri vuoruhuvvon doarjaga juogadeami bokte iešguđet mánáid ja nuoraid doaimabijuide. Dasto lea Sámediggi kulturdoarjjadoaimmas bokte deattuhan ahte dásseárvoperspektiiva sohkelbéliid gaska gozihuvvo. Sámediggi oázžu dađistaga eanet ohcamiid skuvllain ja earáin doaimabijuide O97 “sámi stoalppuid” oktavuodas, kultuvrralaš skuvlaseahka, skuvla- ja oahppomátkiid ja sullasaččaid oktavuodas, muhto ii leat vuoruhan doarjaga dákkár ulbmiliidda. 2005 stáhtabušehta oktavuodas lea Sámediggi evttohan alccesis sierra ruđa dan poasttas mii lea várrejuvvon Kultuvrralaš skuvlaseahka váste.

Teáhteroktavuodas lea deattuhuvvon doarjja lávdedáidagii masa mánát ja nuorat leat searvan ja mas sii leat leamaš olahusjoavkun. Dasa lassin lea amatevrateáhterdoaimma ja oarjelsámi teáhter vuoruhuvvon.

Prošeakta ”Gállanuoraid teáhterviessu” sámi mánáid ja nuoraid teáhterguovddáš Guovdageainnus oáččui doarjaga viidáset fievrridit proševtta ja LOLA:i – sámi Idola.

Go lea vuordán oážžut bissovaš doaimmaruhtadančovdosa Áarjelhsaemien Teatere:i/Sydsamisk Teater interreg:as, lea Sámediggi addán doaimmadoarjaga ja doarjaga muđui doibmii 2003:s. Vuordit ahte interreg-ruhtadeapmi lea čielgan jagi 2004 álgojahkebealis. Doaimmadoarjaga Beaivváš Sámi Teáhterii lea jotkojuvvon 2003:s.

Sámedikki mihttomearri festiválaoktavuođas lea gozihit ja buoridit beroštumi sámi artisttaid ektui, movttii-dahttit ja ovddidit sámi dáiddalaš ja kultuvrralaš čájehanguođid ja sihkkarastit arenaid dan gaskkusteapmái. Festiváldoarjaga lea juolluduvvon njeallji fásta sámi festiválii 2003:s, Riddu Ridđu Gáivuonas, Sámi musihkkafestivála Guovdageainnus, Beassášfestivála Kárášjogas ja Márkomeannu Skániin/Evenáššis. Dasto lea addojuvvon prošektadoarjaga eará sámi ja eamiálbmotfestiválaide ja festiválaide sámi doaluiguin.

Musihka ruhtadeapmi lea bisson seamma dásis juo máŋga jagi, ja ohcciid lohku gal lea lassánan jagis jahká. Dán geažil lea leamaš heajos oktavuohta ollislaš ohcanmeari ja várrejuvvon ruđaid gaska musihkka-ullbmiliidda. Viđa CD:i lea addojuvvon doarjaga. Muđui lea addojuvvon prošektadoarjaga konsearttaide, iešguđet musihkkafestiválaide, koarradoaimmaide ja eará musihkkadoaimmabijuide.

Dáiddaoastinortnet lea bisuhuvvon. 250 000 ruvno lea várrejuvvon dáidaga ja duoji oastimii. Sámediggi juolludii 200 000 ruvno doarjjan Mátta-Várjaga gildii Saviodáidaga oastimii. Dasto lea addojuvvon doarjaga čájehusaide, semináraide ja dáiddalogahallamiidda. Sámediggi válddi badjelas dáiddárstipeanda-ortnega 2002 rájes. Bargostipeanddat leat addojuvvon guhtta, maid gaskkas guokte leat addojuvvon nuorra easkaálgán sámi dáiddáriidda. Dasto leat addojuvvon guokte ásanstipeandda, golbma ávnnasstipeandda, golbma mátk- ja oahppostipeandda ja guokte sadjásaštipeandda. Sámediggi lea váldán oktavuođa stáhtalaš eiseválddiiguin ja lea bivdán stuorát stipeandaeriid sámi dáiddáriidda.

2002:s juolludii Sámediggi girjjálašvuodastipeandda gávcci nuorra olbmui geat čállet sámedigilli. Stipeanda-oážžuid gaskkas leat leamaš sihke lulli-, julev- ja davvisámedielagat. Sámi Girječálliid Searvi/Samisk forfatterlag lea 2003:s lágidan čállinkurssa stipeandaoážžuide. Čállinkurssa loahpahuvvui skábmamánu 2003 go dat čálmustuvvui Sámedikki dievasčoahkkimii, nu ahte dan muitá bures.

Jagi 2003 guovvamánu mearriduvvojedje odđa mearit sámi girjjálašvuoda almmuheapmái maŋŋa go lei šiehtaduvvon guoskevaš organisašuvnnaiguin. Oktiibuot juolluduvvui doarjaga 20 girjjálašvuoda prošektii. Girjjálašvuoda doarjjaohcamat ledje 8,7 miljon ruvno ovddas, ja Sámi kulturfoanddas lei ruhta dušše 1,738 miljon ruvno. Dás oaidná man váttis lea oážžut ruhtaduvvot girjjálašvuoda proševttaid, ja ollu buorit girjjálašvuoda proševttat fertetit vuordit jahkeviissaid ovdal go daid sáhtta ollašuttit.

Sámediggi viiddidii vuodđodoarjaga sámi publikašuvnnaide 2003:s guoskat nissonbláddái Gába, mánáid-bláddái Leavedolgi ja risttalaš bláddái Nuorttanaste. Leavedolgi dattetge ii almmustuvvan 2003:s. Prošeaktadoarjaga addojuvvoi dasto nuoraidbláddái Š 2003:s. Sámi publikašuvnnaid ekonomalaš dilli lea leamaš dohkketmeahtun ollu jagiid. Ain lea dárbu nannet dáid almmuhemiid sávvojuvvon kvalitehtain ja eanet gerddiid jahká.

Vuolláičála: _____ / _____

Šaddet eanet lágádusat mat almmuhit sámi girjjálašvuoda, oahpponeavvuid ja musihka. Vihtta lágádusa ožžo lágádusdoarjaga 2003:s. Ovcci kulturásahussii lea addojuvvon doaibmadoarjja. Gamtofta Ráisavuona gielddas ja Bihtánsámi viessu Báidára gielddas oazžugohte vuosttas gearddi doarjaga dán ortnegis 2003:s. Dasto lea addojuvvon Sámi kulturfoanddas doaibmadoarjja Saviomuseai Máttá-Várjaga gielddas. Logi kulturorganisašuvdnii addojuvvui doarjja 2003:s.

Filmasuorggis lea dáhpáhuvvan ollu eanet dáin maŋimuš jagiin. Sámi filmafestivála lágiduvvui Guovdageainnus 2003:s. Sámi video- ja filmadahkkiid lohku lea lassánan, ja ná maiddáihcamiid lohku oazžut doarjaga filmaulbmilii.

Hui ollu lea leamaš bargu duohtan dahkat Ája sámi guovddáža huksema Gáivuona suohkanis. Sámediggi juolludii 2 miljon ruvno investerendoarjjan prošeaktii. Sámi dáiddaguovddáš/ Samisk kunstnersenter lea ovddidan plánaid ahte fárrehit guovddáža eanet guovddáš sádjai Kárášjogas. Sámediggi lea ovddidan dáid plánaid Kultur- ja girkodepartementii. Sámediggi lea ovttasráđiid Romssa fylkkagielddain, Romssa universitehtain ja Storfjord gielddain vuodđudan vuodđudusa Lásságámmi, dainna áigumušain ahte áimmahuššat dan dáidaga mii Nils Aslak Valkeapääs bázi.

Sámi valástallama oktavuodas leat ollu doaimmat ja ruhtadárbu valástallandoaimmaide ja dan doaimma organiseremii lea lassánan. Doaisttáži ii leat bargu sirdit speallanruđaid sámi valástallamii buktán konkrehta bohtosiid, muhto Sámedikkis lea vuordámuš ahte dasa sáhtta gávdnot čoavddus. Sámiid Valástallan Lihttu (SVL) lea bovdejuvvon Arctic Šinter Games gilvvuide Canádas 2004:s. Sámediggi attii doarjaga dáid doaluide ovdabargui, ja áigu 2004:s čuovvolit dan ja addit doarjaga doaluide searvamii.

Ealáhusovddideapmi

Deatalaš váikkuhangaskaomiid gaskkas juksat politihkalaš mihttomeari juohkelágan ja dávgasis ealáhus-eallima ektui, leat Sámi ovddidanfoandda ekonomalaš váikkuhangaskaoamit. Sámi ovddidanfoandda njuolggadusat rievdaduvvojedje 2003:s earret eará dan geažil ahte nannet nissonolbmuid searvama ja dásseárvvu ealáhuseallimis. Ekonomalaš váikkuhangaskaoamit leat 2003:s eanet go ovdal mannan nissonolbmuid ja nissonguovdásaš bargosajiide. Nissonolbmuid oassi lea lassánan 30%:s 2002:s 46%:ii 2003:s. Erenoamážit mátkkoštusealáhusa oktavuodas lea nissonolbmuid oassi leamaš stuorámuš. Nissonoasi ovdáneapmi lea dohkálaš.

Foanda lea ruhtadan ollu prošeavttaid maiguin láchit odđa ealáhusdoaimma vuotnaguovlluin, nugo Storfjord:s, Porsáŋggus ja Deanus. Sámediggi searvá maiddáihcamiid nuppástuhttinbarggu refereansajovkui Guovdageainnu suohkanis.

Duojáriin lea ain váttis dilli. Lea dahkkojuvvon čielggadus mas lea geahčaduvvon leago vejolašvuhta ásahit duodjeealáhusšiehtadusa ja lea čadahuvvon ovdaprošeakta čilget lea go dárbu oaivadeaddjivirggiide ja -bájiide, ja daid organiseremii ja ruhtadeapmái. Doarjja duodjeealáhusii lea lassánan oalle ollu, váldo-áššis duodjeprográmma čađaheami geažil. Foanda lea addán doarjaga gelbbolašvuodabajidan kurssaide, riektesuodjaleapmái, fágaoahpahussii Romssas, vuovdleapmái ja buvttadanrusttegiid oastimii bájiide Snoasás ja Romssas.

Doaibmadoarjja lotnolasealáhusaide lea lassánan mealgat 2003:s jagi 2002 ektui. Eanaš doarjja manai Sis-Finnmárkui. Veháš badjelas 2/3 oassi doarjagiin lea addojuvvon almmáiolbmuid.

Vuolláičála: _____ / _____

Duodje- ja boazodoallolotnolasat fidnejedje eanemusat doarjaga. Sámediggi lea mearridan heaittihit lotnolasealáhusaid doaibmadoarjjaortnega 2005 rájes.

Boazodoalu deataleamos ášši lea areálasuodjaleapmi mii vuoruhuvvon ovddasguvlu. Almmá buoret areálasuodjaleami mii sihkkarastá boazoguohtonareálaid duohtademiid vuostá, lea boazodoalu boahtteáigi áitojuvvon. Sámediggi lea bieggamillohuksenplánaid oktavuodas gáibidan ollislaš váikkuhaniskančielggadusa, nu ahte ollislaš váikkuhusat boazodollui čilgejuvvojit ovdal go konsešuvdna addojuvvo. Sámediggi lea čoahkimiin Eanadoallodepartemeanttain ovddidan áššiid nugo boazodoalloberoštumiid sihkkarastin davábealde Aursundda, doaibmabijuid movt čoavdit dan dili go lea váttis vuovdit bohccuid Oarje-Finnmárkkus, struktuvradoaibmabijuid sihkkarastit plánalaš rekrutterema boazodollui ja dáseárvohástalusaid ealáhusas.

Sámit geat leat Norgga emiálbmot, eai ollašuttu dat vuodđovuoigatvuodát mii guoská guollebivddu hálddašeapmái ja vejolašvuhtii. Dát guoská vuosttažettiin hálddašanortnegiidda mat dagahit dan ahte guolásteaddjit masset sin historjjálaš guolástusvuogitvuodáid. Sámediggi lea maid čujuhan váilelaš hálddašanortnegiidda maid bokte báikegottiid olbmot sáhtášedje ávkástallat ovdamuniiguin go ássat lahka resurssaid, dat mearkkaša dan ahte lagašvuoda- ja sorjjasvuodaþrinsihppa biddjojuvvo vuodđun hálddašeapmái.

Regulerenrádis lea Sámediggi ovddidan máŋga árvalusa movt sihkkarastit riddo- ja vuotnafatnasiid bivdo- vuogitvuodáid, masa lea váttis oažžut doarjaga. Evttohusaid áigumuššan lea leamaš suodjalit unnimus fatnasiid norgalaš riddodorski regulerema oktavuodas, juohkit stuorát oasi dorske-, dikso- ja gidđagođđi sallitbivdoeriin riddofatnasiidda, joatkit nuoraid bivdoortnegiin ja bidjat rekrutterenbivdoeriid riddo- ja vuotnabivdiide.

Norga ja Ruošša leat ovttaoavilis ahte bidjat oarjerádjín 26 gráda Nuortan gonagasreappá oktasaš ja ceavzilis hálddašeapmái. Norga lea mearridan ahte dán ráji oarjjabealde hálddašuvvojit reappát ja bivdojuvvojit dainna ulbmilin ahte dat jávkaduvvojit oalát. Mii guoská gonagasreabbábivdui nuortabealde, de lea Sámediggi dorjon ahte buot fatnasat mat leat vuollel 15 mehtera maidda gonagasreabbá lea leamaš giksin – oalgešálašin runddierpmá, flinddara, dorskki ja báldá fierbmebivddus – galget oažžut vejolašvuoda bivdit gonagasreappáid. Gonagasreappáid jávkadeapmi oarjjabealde ferte dahkkojuvvot nu ahte buohkat ožžot vejolašvuoda searvat vai sálaš šaddá nu stuorisin go vejolaš ja gonagasreappá leavvan ráddjejuvvo ON 1992 biologalaš šláddjivuoda konvenšuvnna 8. artihkkala ektui.

Maŋŋá go Sámediggi lea fokuseren dan váttis dili mii norgalaš riddodorskkis lea, de lea Guolástusdepartemeanta mearridan nammadit sierra bargolávdegotti mii galgá ovddidit konkreta evttohusaid norgalaš riddodorskki hálddašeapmái ja bivdui. Vuodđun biddjojuvvo norgalaš riddodorski guhkes áiggi ja nana ceavzilis hálddašeapmi. Dán oktavuodas lea Sámediggi evttohan ahte 12 nautálaš miilla siskkobealde gildojuvvo trolabivdu, ahte buot fatnasat mat leat badjel 21 mehtera galget bivdit olggobealde 4 nautálaš miilla, ja ahte buot fatnasat mat leat badjel 15 mehtera galget bivdit olggobealde vuodđolinjá. Evttohus mielddisbuktá dan ahte unnimus bivdofatnasiid bivdu ii galgga regulerejuvvot dien áigodagas.

Sámediggi ii dorjon guollebiebmanrusttegiid ođđa sirdinnjuolggadusaid, go juo ovddeš njuolggadusaid ložžemiin lassánivččii nuoskkideapmi guollebiebmanrusttegiin,

Vuolláičála: _____ / _____

ja go guollebiebmanrusttegiid ovttahttin dagahivččii dan ahte guollebiebmankonsešuvnnat fárrehuvvojit eret ollu báikegottiin ja ná manahivčče dat deatalaš bargosajiid.

Sámediggi viiddidii eanadoalu doarjaga olahusjoavkku 2003:s guoskat maiddá stuoará doaluide mat leat badjel 1,5 jahkedoaimma. Dán duogážin lea birgenvejolaš doaluid sihkkarastin sámi guovlluin. Doarjaga eanadoalloaibmabijuide lea geahppánan mealgat jagiid 2002 ja 2001 ektui. Doalut maid ain geahppánit sámi guovlluin vaikko dain doaluin mat leat báhcán lea ekonomiiadilli buorránan mañimuš jagiin. Nubbi eará positiivlaš dovdomearka eanadoalus sámi guovlluin lea dat, go dat doalut mat leat báhcán cevzet hui bures, ja go eanadoalliid gaskamearálaš ahki lea njedjan. Dovdomearkan daid doaluide mat heaittihuvvojit, lea dat go dáid doaluid divodeapmi livččii hui divrras ja doaimmaekonomiija liikká ii buorránivččii dan geažil. Eanadoalopolitihka ovdáneapmi sihke našuvnnalaččat ja riikkaidgaskasaččat dagaha dan ahte eanadoalu ángiruššamiid lasiheapmi mañiduvvo.

Sámediggi rávvii ahte Norga bidjá daid lassánan petroleumadoaimmaid Davveoarje Ruoššas, maid Norga ii sáhte váikkuhit vuodđun politihkalaš välljejuimide norgalaš searvamis birrajagi petroleumadoaimmii davviguovlluin. Norggas leat liikká leat hui stuoarra hástalusat teknologiija, birrasa, dustehusa, sihkarvuoda ja eamiálbmotberoštumiid oktavuodas. Go geahččá dán perspektiivvas, de oavvilda Sámediggi ahte lea buoret go Norga aktiivvalaččat searvá boahpteáiggi petroleumadoaimma plánemii davviguovlluin, go ahte Ruošša dan okto plánešii. Go searvá, de sáhtá nannoseappot váikkuhit ja gávnnaht standárddaid maiguin sáhtá bidjat čanastagaid petroleumadoaimma riikkaidgaskasaš ovdáneapmái davviguovlluin. Sámediggái lea dán oktavuodas hui deatalaš váldit vuhtii eamiálbmogiid, guolástusberoštumiid ja birassuodjaleami. Danne lea maiddá deatalaš ahte norgalaš oljosearvvit bidjet vuodđun dáid beroštumiid petroleumadoaimmaid oktavuodas davviguovlluin.

ILO-konvenšuvdna nr. 169 ráddje stáhta eiseválddiid go guoská luondduressursaid geavaheapmái ja bidjá čielga čanastagaid dasa ahte Sámediggi galgá beassat searvat dakkár huksemiid čađaheapmái main leat váikkuhusat sámi álbmogii. Danne bivdá ge Sámediggi ahte čilgejuvvo movt Ráđđehus áigu siskkildit Sámedikki dán bargui, vai birrajagi petroleumadoaimma ollašuhthoši našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš eamiálbmotgeatnegasvuodaide dávistettiin.

Mánáidgárddit, oahpahus ja dutkan

Mánáidgárddit

Sámediggi lea juolludan doarjaga 45 sámi mánáidgárdái, 15 mánáidgárdái ruđaid eatnigielaoahpahussii ja 6 geahččaladdan- ja ovdánahttinprošektii sámi mánáidgárddiin. Leat almmuhan 2 fágaáigečállaga Stullán sámi mánáidgárddiid váste. Sámediggi lágidii 2003:s ovttas Romssa ja Finnmárkku fylkkamánniiguin jahkásaš mánáidgárdekonferenssa Romssas. Leat maid doallan fierpmádatčoahkkimiid sámi mánáidgárddiid jođiheddjiide ja giellamielbargiide olggobealde ja siskkobealde hálldašanguovllu.

Vuodđoskuvla / joatkkaohpahus

Sámediggi buvttii gulaskuddancealkámuša NAČ:ii 2003:16 *I første rekke (Vuosttaš vuorus)* ja čujuhii ee. ahte kvalitehtaodastus maiddá ferte fátmastit ohppiid geat ožžot oahpahusa sámeielas ja sámegilli, ja ahte oahppohivvodat sámiid diliid birra šaddá bákkolaš riikka buot ohppiide vejolaš oahppoplánarievdama oktavuodas. Sámedikki earenoamášpedagogalaš gelbbolašvuodaloktenplána áigodahkii 2004 – 2006,

Vuolláičála: _____ / _____

deattuha lohkan- ja čállinváttuid ja guovttegielalašvuoda julevsámi ja lullisámi guovlluin, ja Lulli-Romssas ja Davvi-Norlánddas.

Sámediggi oassálastii ovttas Oahpahus- ja dutkandepartemeanttain (ODD), Finnmárkku ja Romssa Fylkkamánniiguin ja sámegiela hálddašanguovllu suohkaniid ovddasteddjiiguin bargojoavkkus mii ráhkadii odđa meroštallanmodealla diibmoresurssaid juogadeapmái sámegieloahpahussii vuodđoskuvllas. Sámediggi ovddidii muđui ODD:i dan váttisvuoda go diibmomáksomearri lea beare vuollin iige govčča suohkaniid goluid sámegieloahpahusa oktavuodas.

Sámediggi lea mearridan sámi joatkkaoahpahusa prinsihpaid ja njuolggadusaid. Sámediggi cealká mearrádusas ee. ahte oahpahušláhka berre rievdaduvvot nu ahte sápmelaččat joatkkaoahpus ožžot oahpahušvuogavuodaid sámegielas ja sámegillii, sámi kultuvrras ja servodateallimis ja earenoamáš sámi fágain ja kurssain. Sámediggi oavvilda ahte ferte ásahtit našuvnnalaš- ja báikkálaš resurssa- ja gelbbolašvuodaguovddážiid mat fáallet oahpahusa sámegielas, kultuvrras ja servodateallimis. Stáhta sámi joatkkaskuvllaid galggašii ovddidit našuvnnalaš resurssa- ja gelbbolašvuodaguovddážin. Sámediggi oavvilda ahte sámi joatkkaskuvllat dál eai leat čadnon Sámediggái.

Jahkásaš skuvlakonfereansa fáddá lei *Sámi árvvut skuvlla árgabeaivvis ja lagasbirrasis*. Ulbmil lei dahkat oainnusin sámi árvvuid skuvlla árgabeaivvis ja lagasbirrasis, suokkardit sámi ja dárnu árvvuid oahppoperspektiivvas sámi mánáide ja nuoraide, ja dahkat oainnusin sámi šláddjivuoda. Konfereansa ulbmiljoavkun ledje oahpaheaddjit, skuvlaeaggádat, oahppofáluheaddjit, ovddasvástideaddji eiseválddit ja eará berošteaddjit. Konfereansa lágiduvvui ovttasráđiid Romssa ja Finnmárkku fylkkamánniiguin.

Sámediggi áigu joatkit rámmaeavttuid buoridanbargguin sámi oahpahusa ektui. Stáhta berre máksit skuvllaid goluid ruovttoluotta ollislaččat vai sámi ohppiide sihkkarastojuvvojit vuogavuodát oazžut oahpahusa sámegillii ja sámegielas.

Oahpponeavvut ja neahttaresurssat

Sámediggi lea juolludan ruđaid 46 dábálaš, 9 digitála ja 12 earenoamáš heivehuvvon sámi oahpponeavvuid odđasisovddideapmái. Leat maid juolludan ruđaid muhtun oahpponeavvuid odđasisdeaddileapmái mat eai buvttaduvvon šat. Lágádusat ja eará oahpponeavvobuvttadeaddjit gárvejedje sullii 35 odđa sámi oahpponeavvu. Sámi oahpponeavvuid čállibálká heivehuvvo indeksaid mielde juohke jagi. Dán jagi leat juohkán stipeanddaid 440 sámi joatkkaskuvllaid ohppiide geain lea sámegiella fágan, 7 studentii geat váldet earenoamášpedagogalaš vuodđo- ja joatkkaoahpu ja 8 studentii geat váldet oahpponeavvopedagogihka joatkkaoahpu Sámi allaskuvllas.

Njukčamánuš lágidedje Norgga ja Suoma sámedikkitt ja Ruota sámeskuvlastivra oahpponeavvokonfereansa *Sámi oahpponeavvu davviriekkalaš resursan*, Gironis. Konfereansa ulbmil lei dovddusin dahkat ja čájehit oahpponeavvuid mat leat ráhkaduvvon dair 3 riikkain, ovddidit sámi oahpponeavvogeavaheami beroškeahttá riikkarážiin ja movttiidahttit ráhkadit oktasaš davviriekkalaš oahppoplánaid ja oahpponeavvuid. Sámediggi almmuhii ovttas Suoma Sámedikkiin ja Ruota sámeskuvlastivrrain oktasaš davviriekkalaš oahpponeavvokataloga.

Sámediggi ásahtii neahttabáikki *Sámi oahpponeavvut* gaskustan dihte dieđuid ja bagadallama sámi oahpaheddjiide, ovdaskuvlaoahpaheddjiide, váhnemiidda ja ohppiide. Læringscenter lea ásahan diehto-

vuodu gos leat dieđut oahpponeavvuid birra mat leat jurddašuvvon mánáide, nuoraide ja rávisolbmuide geain leat earenoamáš dárbbut. Dasa sáhtttá Sámediggi maid deavdit dieđuid sámi earenoamáš heivehuvvon oahpponeavvuid birra. Sámediggi ráhkadii ovttas Romssa ja Finnmárkku fylkkamánniiguin diehtujuohkin-gihppaga "Opplæring i samisk i grunnskolen utenom forvaltningsområdet for samisk språk" (sámegiell-oahpahus vuodđoskuvllas olggobealde sámegiela hálddašanguovllu).

Læringscenter juolludii 250 000 ruvnno oasseprošeavttaide mat gullet prošeaktii *Sámi árvvut skuvlaárga-beaivvis*. Finnmárkku ja Romssa fylkkamánnit, ovttas Sámedikkiin ja Sámi allaskuvllain galge juohkit daid ruđaid sámi guovlluid skuvllaide. Ruđat galge adnot movttiidahttandoarjjan oainnusindahkat sámi árvvuid skuvlaárgabeaivvis ja oažžut sámi ja dáčča árvvuid oahppoperspektivii sámi mánáide ja nuoraide.

Daiguin juolludemiiguin maid dássázi leat ožžon, ii leat leamaš vejolaš bargat nu olu IKT-vuoruhemiin skuvllas. Sámi digitála oahpponeavvuide lea stuora dárbu, ja erenoamážit oahpponeavvut mat leat heivehuvvon gáiddusoahpahussii. Mii seasttášeimmet resurssaid jos ovttasbarggašeimmet davviriikkalaččat oahpponeavvoráhkademiin. Leat plánemin ásahtit oktasaš sámi davviriikkalaš elektrovnnalaš oahpponeavvuoovddáža. Sámediggi oaidná maid deatalažžan ráhkadit divvunprográmma dihtorii. Sámi oahpponeahta ferte maid viidáseppot ovddidit.

Lohkan- ja čállindáidu ja matematihkkaoahpahus

Sámegiela álgoohpahusprošeakta lea dál goalmát oasis. Dán oasi oppalaš ulbmil lea gávdatn metodaid ja metodihka movt ovddidit sámegiela lohkanipmárdusa.

Gi rom for lesing! (Ráddje áiggi lohkamii!) lea riikaviidosaš doaimmaplána mii galgá stimuleret ohppiid lohkanmovtta ja lohkančehppodaga ja buoridit skuvlagirjerádjosa geavaheami gelbbolašvuoda. Sámediggi, Finnmárkku ja Romssa fylkkamánnit ja Sámi allaskuvla leat ovttas čuoččaldahttan prošeavtta *Ráddje áiggi lohkamii – Sámegiella*, ovddidan dihte ja ovdánahttin dihte sámi mánáid ja nuoraid lohkanberoštumi ja buoridan dihte sin lohkanmovtta.

Sámi ohppiid matematihkkafága kvalitehtasihkkarastin lea stuora hástalus. Dás sáhtttá atnit ávkin *Kvalitehta matematihkas – KIM-prošeavtta* bohtosiid, ee. ovdánahttit matematihkkafága nu ahte heivehuvvo sámi mánáide. Lea dárbu joatkit tearbmabargguiguin. Oahpponeavvuid ráhkadeapmi, maiddá digitála oahpponeavvuid, ferte jotkojuvvot. Mihttomearrin ferte maiddá leat loktet oahpaheddjiid gelbbolašvuoda. Sámediggi ferte oažžut resurssaid boahhtevaš vuoruhansurggiid vuoruheapmái nugo ovdamearkka dihte stipeanda reálfága ohppiide ja studeanttaide.

Alit sámi oahppu ja dutkan

Sámediggi lea čuoččaldahttan ovttasbargofierpmádaga gaskal Sámi allaskuvlla, Bodeajju allaskuvlla ja Davvi-Trøndelága allaskuvlla mat fáallet oahpaheaddjeoahpu sámegiell ja/dahje sámi sisdoaluin. Dábálaš-oahpaheaddje- ja ovdaskuvlaoahpaheaddjeohppui leat ráhkaduvvon rámmaplánat sámegielfágii ja duodjefágii.

Lea stuora dárbu eanet dutkamii ja eanet sámi dutkiide. Sámi dutkanráđi ásaheapmi livččii dehálaš instrumentta maiddá dán suorggi doaimmaheapmái. Dasto lea dehálaš ahte Oahpahus- ja dutkan-departemeanta ja Norgga dutkanráđđi vuoruhit sámi dutkama.

Vuolláičála: _____ / _____

Dearvasvuoda- ja sosiálaáŋgiruššamat

Doaibmabijut Ráđđehusa doaibmaplána *Mangfold og likeverd*, eaktudit lagaš ovttasbarggu Sámedikki ja guovddáš ášahusaid gaskka. Sámedikki mielas lea deatlaš bidjat eavttuid guovlluláš ja guovddáš ášahusaide áššiin mat gusket sámi dearvasvuoda- ja sosiálaáŋgiruššamiidda.

Sámediggái lea deatlaš ahte sámi mánáin leat fálladagat dán oktavuodas. Danne leat mii geahččalan doalahit ja nannet Sieiddájoga mánáidpsykiatráláš dikšunruovttu Deanus. Dát ášši gáibida čuovvoleami viidáseappot 2004:s. Dasto lea Sámediggi álggahan barggu ahte oainnusin dahkat sámi mánáid dárbbuid dan ođđa hálddašanođastusas mii guoská mánáid- ja bearašsuodjaleapmái.

Sámediggi lea Dearvasvuodadepartemeanttain ovdan váldán sámi pasieanttaid dili sihke vuoddo- ja spesialistabálvalusas. Lea deatlaš muittuihit guovddáš dearvasvuoda eiseválddiide daid vuoigatvuodaid birra mat sámi pasieanttain leat giella- ja kulturgelbbolašvuoda oktavuodas. Sámediggi juohká juohke jagi prošeaktaruđaid NAČ 1995:6 *Dearvasvuoda- ja sosiálabálvalusaid plána sámi álbmoga váste Norggas*, čuovvoleapmái. Mii leat 2003:s geahččalan juogadit ruđaid mearriduvvon áŋgiruššansurggiid ja eanandiedálaš juogu mielde. Mii leat dattetge oaidnán ahte lea hástalussan láchit dearvasvuoda- ja sosiálaprošeavttaid julev- ja lullisámi guovlluin. Dainna mii fertet ain joatkit bargat.

Áŋgiruššansuorggit evaluerejuvvojit 2004:s. Evaluerema ulbmilin lea geahččat movt ruđat leat váikkuhan sámi dearvasvuoda- ja sosiálabálvalusaid oktavuodas.

Ovttasbargu

Guovlluláš ovddidanprográmmat

Sámediggi lea leamaš juo máŋga jagi mielde ovttasbargojoavkkus, man ulbmilin lea leamaš oktiiortnet váikkuhangaskaomiid Finnmárkkus. Guovlluláš searvevuoda barggu oktavuodas lea dát joavku viiddiduvvon, ja dat gohčoduvvo dál Guovlluláš ovddidanprográmma-searvevuohan. Mihttomearrin lea ahte oasálaččat galget leat geatnegasat čuovvolit daid vuoruhemiid mat leat dain mihttomeriin, strategijain ja doaibmabijuin ja masa searvevuoha ovttamielalaččat mearrida galget leat mielde Guovlluláš ovddidanprográmmas. Fylkkagielddas dat lea dat bajimus ovddasvástádus prográmmas ja mii mearrida prográmma.

2003:s lea searvevuoha ráhkadan njeallje jagi Guovlluláš ovddidanprográmma, ja 2004 jahkeplána. Ovttasbargošiehtadusa čuovvoleami oktavuodas Finnmárkku fylkkagielddain artihkkala 5 ektui ”guovlluláš plánen ja areálahálddašeapmi”, dollojuvvui čoahkkin 06.11.03 Finnmárkku fylkkagieldda fylkkasátnejođiheaddji ja Sámediggeráđi gaskka, gos ságastallojuvvui dan 4-jagáš guovlluláš ovddidanprográmma birra Finnmárkkus 2004:s.

Nugo Finnmárkkus lea dahkkojuvvon, de lea maid Romsa ráhkadan 4-jagáš guovlluláš ovddidanprográmma. Ovttasbargošiehtadusas Romssain leat bealit šaddan ovttaoavilii ahte oasálaččat jahkásaččat galget várret ruđaid jahkásaš guovlluláš ovddidanprográmmaid čadaheapmái.

Vuolláičála: _____ / _____

Ovttasbargošiehtadusat fylkkagielddaiguin

2002:s vuolláičállojuvvui ja fápmuduvvui dan rájes ovttasbargošiehtadus Romssa fylkkagielddain. 2003:s lea bargu čuovvoluvvon čoahkkimiiguin hálddahuslaš dásis ja politihkalaš dásis ja ollu artihkkalat ovttasbargošiehtadusas leat čuovvoluvvon. Konkrehta áššiin namuhit Ája huksema ja sámi viesu Sáččas.

Mii guoská ovttasbargošiehtadussii Finnmárkku fylkkagielddain, de háliidedje bealit formaliseret dan ovttasbarggu mii juo lea leamaš oasálaččaid gaskka ollu jagiid. Šiehtadus galgá leat ođđa doaibmabijuid ja vuoruhemiid gaskaoapmin, ja dilálašvuodaid láchčimis Davvi-Romssa ja Finnmárkku doaibmabiddjo-ávádaga ovddideames maiddái emiálbmotguovlun. Finnmárkku fylkkadiggi mearridii ovttasbargošiehtadusa geassemánus ja Sámediggi fas čakčamánus 2003:s.

Mii guoská Mátta-Trøndelága, Davvi-Trøndelága, Norlándda ja Hedemárkku fylkkagielddaide, de leat bealit ovttaoaivilis ahte ráhkadit oktasaš ovttasbargošiehtadusevttohusa oarjelsámi diliid birra. Fáttáid gaskkas mat ožžo erenoamáš fuomášumi leat earret eará, sámi ášahusaid ovddideapmi, joatkkaoahpahuš, Sámedikki searvan fylkkagieldda guovllulaš plánabargui ja sámi giellaovddideapmi. Ulbmilin lea ahte ovttasbargošiehtadusevttohus lea gárvvis 2004 álgojahkebealis.

Mihttomearrin ferte leat ahte fylkkat maiguin Sámediggi dáhká šiehtadusa, dađistaga sáhttet fállat sámegeiela fágan joatkkaskuvllain buot oahppiide geat háliidit, ja ahte fylkkagielddat maiddá sáhttet fállat fágan ”sámi kulturmáhtolašvuoda” oahpposuorgefágan dahje válljenfágan buot joatkkaskuvllain nu ahte ii oktage oahppi dáid fylkkaid joatkkaskuvllain galgga vázzit skuvlla nu ahte ii oažžo vuđolaš máhtolašvuoda sámi diliid birra.

Sámi ovttasbargu

Dán áigodagas lea Sámi parlamentáralaš ráđi (SPR) válđoángiruššansuorgin sámegeiela doalaheapmi ja ovddideapmi, oahpahuš, oahppaneavvuid buvttadeapmi, dásseárvu ja nuoraid searvan sámi servodagas. SPR galgá maddái oktiortnet sámi jiena eará emiálbmogiid ektui ja riikkaidgaskasaččat, earret eará barggu bokte emiálbmotáššiguin forain nugo Barentsovttasbargu, Arktalaš ráđđi, ON ja EU. 2003:s leat guovddázis leamaš dásseárvu, sámi mánáid oahpahušdili kárten davviriikkain ja sámi giellabarggu formaliseren SPR:s.

Sámediggi háliida dakkár ovdáneami mas visotsámi perspektiiva nannejuvvo. Danne leage Sámediggi vuoruhan parlamentáralaš sámi ovttasbarggu ásaheami manjimus jagiin. SPR lea álggahandásis bargan válđoáššis áššiguin mat gusket sámiide emiálbmogin, earret eará sámi giellaovttasbargguin, oahpahušain ja oahpponeavvuid oččodemiin sámi mánáide jna. Mii oaidnit ovdáneami davvin ahte davviriikkalaš orgánat fievrridit iežaset ášahusaid isitriikkaide, omd. oahpahuš ja dutkama oktavuodas. Dás leat váikkuhusat maiddá sámi ášahusaide. Sámediggi háliida eanet visotsámi sámi ášahusaid, go davviriikkaid stáhtat ja davviriikkalaš ovttasbargoorgánat háliidit oppalaččat juste nuppeláhkai. Sámi parlamentáralaš ráđi válđohástalussan lea oažžut ruhtadeami doaibmasis.

Ovttasbargu ráđdehusaid ja Sámedikkiid gaskka, sihke politihkalaččat ja hálddahusa dásis, lea bures jođus, earret eará davviriikkaid sámeministariid ja Sámedikkiid presideanttaid gaskasaš jahkásaš čoahkkimiid bokte.

Vuolláičála: _____ / _____

Riikkaidgaskasaš ángiruššamat

Sámedikki riikkaidgaskasaš barggus lea 2003:s vuosttažettiin deattuhuvvon bargu välljejuvvon ON orgánaid ektui ja ovttasbargu davviguovlluin. Ángiruššamat leat lassánan, mii maid leamaš Sámedikki mihttomearrin, vaikko eai leat ge leamaš dárbbaslaš resurssat dan bargui. Dát buktá váttisvuodaid daid mihttomeriid ektui mat Sámedikkis leat dán bargui ja daid vuordámušaid ektui maiguin Sámediggi deaivida sámi servodagas ja mieldesearviid beales sihke našuvnnalaččat ja riikkaidgaskasaččat.

Eamiálbmotáššiid bissovaš forum doalai iežas nuppi sešuvnna Neš York:s miessemánus, ja Sámediggi lei norgalaš sáttagotti mielde. Dán jagi sešuvdna lei nuoraid váste, danne searvvai maiddá okta Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti (SUPU) lahtuin. Ole Henrik Magga välljejuvvui Foruma jodiheaddjin fas. Sámediggi juolludii maiddá 2003:s ruđa 300 000 ruvnno bargui Bissovaš Forumis.

Barggus ON eamiálbmotjulggaštusain lea Sámediggi searvan norgalaš sáttagotti mielde bargujoavkku 9. sešuvdnii Genévas. Bargujoavkku mandáhtan lea hábmet ON máilmmeviidosas eamiálbmotjulggaštusárvalusa. Julggaštus galgá bidjat unnimus stándarddaid dasa ahte makkár vuoigatvuodát eamiálbmogiin galggašedje leat beroškeahhtá makkár riikkas ášset. Bargujoavkkus leat stáhta- ja eamiálbmotovddasteaddjit miehtá máilmmi. Áigumuššan lea ahte julggaštus mearriduvvo ovdal go ON eamiálbmot logijahki lea nohkan 2004:s.

Sámedikkis lea ovddastus Barentsovttasbarggu eamiálbmogiid ektui Barentsguovllurádis ja Guovllulávdegottis 2003 čavčča rádjai. Guovllurádi čoahkkimis golggothánu 2. b. sirdojuvvui jodiheaddjidoaimma Norlánda fylkkagielddas Västerbottena lánii Ruoŧas. Dan seammás válde Ruoŧa beale sápmelaččat badjelasaset Guovllurádi eamiálbmotovddastusa maŋŋá Norgga beale sámiid. 2003 rájes galgá SPR nammadit sámiid (Suoma, Norgga ja Ruoŧa) ovddasteaddjiid Barentsovttasbarggu orgánaide. Sámedikki ja Barentsovttasbarggu Eamiálbmotbargujoavkku iniciatiivva mielde rahppojuvvui eamiálbmotkantuvra Murmánskkas 2003:s. Barentsčállingoddi lea fuolahan dan geavtlaš beali láchčimimis, muhto Sámediggi máksá kanturgoluid. Eamiálbmot barggu ruđalaš beallái Barentsovttasbarggus ferte bidjat stuorát fuomášumi, ja maid proševtaid ruhtadeapmái guovllu eamiálbmogiid ektui. Eamiálbmogiin alddineaset eai leat ekonomalaš várit geavahas, muhto leat sorjavaččat guoskevaš našuvnnalaš riikkaid ekonomalaš doarjagis.

Sámediggi searvá Ráđdehusa Eurohpapolitihkalaš Forumii ja searvvai Foruma vuosttas čoahkkimii mii dollojuvvui juovlamánu 9. b. 2003. Sámediggi searvá maiddá dan Báikkálaš ja guovllulaš eiseválddiid oktavohtajovkui, ja Eurohpapolitihkalaš áššiid hárrái. Boahhteáiggis lea Sámedikkis ain stuorát dárbu fokuseret EU politihkalaš orgánaid politihkalaš proseassaid, ja dan mii dáhphuvvá EU byrokráhtalaš vuogádagas. Erenoamáš gelbbolašvuoda dárbu EU/EEO ektui lassána dađistaga, ja Sámediggi ferte oažžut vejolašvuoda deaivvadit maiddá dáiguin boahhteáiggi hástalusaiiguin dán suorggis.

Biologalaš šláddivuoda konvenšuvdna

Nugo ovddit jagiin ge de lea Sámediggi čuovvolan riikkaidgaskasaš barggu Biologalaš šláddivuoda konvenšuvnnain (CBD), ja erenoamážit dalle CBD artikkala 8 (j), mas lea sáhka eamiálbmogiid árbevirolaš máhtolašvuoda birra. Sámediggi searvvai 8 (j) bargujoavkku čoahkkimii Montreálas juovlamánu 2003. Guovddáš fáddán dás lei eaktodáhtolaš njuolggadusaid ráhkadeapmi doaimbajuid váikkuhaniskančielggadusaide, mat váikkuhit eamiálbmogiid eatnamiid ja bassi báikkuiid, ja dasto biraslaš, sosiálalaš ja kultuvrralaš beliid.

Vuolláičála: _____ / _____

Eará guovddáš fáttát ledje vuogádagat árbevirolaš máhtolašvuoda suodjaleapmái ja nannoset ovttasbargu Eamiálbmogiid Bissovaš Forumis. Bargojoavkku čoahkkima árvalus ovddiduvvo konvenšuvnna oktasaščoahkkimis guovvamánus 2004. Sámediggi áigu maiddái 2004:s čuovvolit riikkaidgaskasaš barggu Biologalaš šláddjivuoda konvenšuvnnain (CBD). Sámedikkis lea buorre oktavuoha Birasgáhtten-departemeanttain dán barggu hárrái. Muhto lea ágga vuordit čielgaset miellaguottu Norggas dan ektui ahte eamiálbmogiid máhtolašvuodát, geavahusat ja ođastusat movt suodjalit biologalaš šláddjivuoda eaktudit ahte eamiálbmogiin lea duohta váldi ja vuogiatvuoha ráđđet sin iežaset eatnamiid ja resurssaid.

Interreg proševttat

2003:s leat bargan oazžut ovdan mánnga proševtta. Dás leat lihkestuvvan Áarjelsaemien Dajve oasseprográmma oktavuodas, mas lea leamaš váttis álgu, muhto mii 2003 loahpas lea buktán 9 odđa proševttaoahcama, ja mat leat meannuduvvomin.

Tabella vuolábealde čájeha man galle ohcama juohke sámi oasseprográmmas leat leamaš ja maidda lea juolluduvvon ruhta. Dasto čájeha tabella ahte man ollu Sámediggi lea juolludan iežas bušeahhtaruđain ja man ollu stáhtalaš Interreg-ruđat (IR-ruđat) leat addojuvvon sámi proševttaide. Kolonna ravddamusas olgešbealde čájeha proševttaid ollislaš ruhtadeami (mas leat mielde EU-ruđat ja EU-riikkaid nášuvnnalaš ruhtadeapmi).

Oasseprográmma	Ohcamiid lohku ollásit	Juolludemiid lohku	Submi Sámedikkis	IR-ruđaid submi	Submi man ollu juolluduvvon ollásit
Sápmi	28	16	400 800	1 254 750	6 756 880
Áarjelsaemien Dajve	13	4	827 850	1 015 214	8 341 610

4. kap. Sámedikki rehketdoallu 2003

Sámedikki rehketdoallu 2003 lea olles doaimma reaidarehketdoallu ja čájeha doaimma duohta girjejuvvon boaduid ja goluid.

Rehketdoallu biddjo ovdan golbman váldooassin; rehketdoallu buohkanassii, doaimmarehketdoallu juogaduvvon váldopoasttaide ja váikkuhangaskaoapmerehketdoallu juogaduvvon váikkuhangaskaoapmeortnegiidda. Juohke váldooasis lea čilgehus dakko gokko lea erohus.

4.1 Rehketdoallu 2003 – buohkanassii

Sámediggi - Sametinget

Rehketdoallu 2003

Konto Teaksta	Boa ddj	Rev.buš 2003	Erohus	%
Juolludeamit				
50 Departemeantaid juolludeamit	214.846.000	212.546.000	2.300.000	1,1 %
- Čadnojuvvon ruđat, gč. rev.bušehta-03		20.103.228		
- 2002 badjebáhca ođđasisjuogadeapmi, gč. rev.buš-03		5.855.321		
1. Rámmajuolludemiid submi	214.846.000	238.504.549	-23.658.549	-9,9 %
Politiikalaš ja hálddahuslaš dási doaimma ja erenoamáš doaimmagolud				
01 Politiikalaš dási doaimma	12.969.370	12.386.000	-583.370	-4,7 %
01 Hálddahusa doaimma	52.669.355	52.345.900	-323.455	-0,6 %
22 Erenoamáš doaimmagolud	9.484.362	8.560.371	-923.991	-10,8 %
2. Doaimmagoluid submi	75.123.087	73.292.271	-1.830.816	-2,5 %
Váikkuhangaskaoamit				
51 Ealáhusovddideapmi	25.887.300	24.167.000	-1.720.300	-7,1 %
52 Kultuvra	31.037.767	31.081.000	43.233	0,1 %
53 Sámegeiella	33.762.947	34.500.000	737.053	2,1 %
54 Birasgáhtten ja kultursuodjaleapmi	10.409.900	12.671.950	2.262.050	17,9 %
55 Eará doarjagat (politiikalaš doaimma)	5.476.000	5.275.000	-201.000	-3,8 %
56 Oahpaheapmi	23.831.445	34.611.078	10.779.633	31,1 %
57 Riikkaidgaskasaš ovttasbargu	1.239.000	7.891.100	6.652.100	84,3 %
58 Sámeálbmotfoanda - SÁF	-4.650.861	7.419.150	12.070.011	162,7 %
59 Dearvvašvuoda- ja sosiálaá? giruššan	4.302.000	4.200.000	-102.000	-2,4 %
60 Arkiiva-, biblioteka- ja diehtujuohkinbálvalus	5.596.000	5.396.000	-200.000	-3,7 %
61 Dásseárvodoaimmat	496.000	500.000	4.000	0,8 %
3. Váikkuhangaskaomiid submi	137.387.498	167.712.278	30.324.780	18,1 %
4. Reidorehketdoalu boadus (1-2-3)				
58 SÁF kapitálavuoiu Norges Bank:s lea boastut fievrividuvvon boastun	-4.650.861	0		
5. Reidorehketdoalu boadus	-2.315.446	-2.500.000	-184.554	7,4 %

Vuolláičála: _____ / _____

Reidorehketdoalu boaus ii leat dárkkistuvvon jođuide. Geahča 4.4.12 kap. Vai oainnát rivttes bohtosa.

4.2 Departemeanttaid juolludeamit

Departemeanttaid juolludeamit juohkásit ná:

Sámediggi - Sametinget

Noter til regnskapet 2003

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
50 Gielda- ja guovludepartementa	133.900.000	136.100.000	-2.200.000	-1,6 %
50 Oahpahus- ja dutkandepartementa	29.189.000	26.689.000	2.500.000	9,4 %
50 Mánáid- ja bearašdepartementa	8.413.000	8.413.000	0	0,0 %
50 Birasdepartemeanta	2.000.000	2.000.000	0	0,0 %
50 Kultur- ja gircodepartementa	30.244.000	30.244.000	0	0,0 %
50 Dearvvašvuodadepartementa	5.100.000	5.100.000	0	0,0 %
50 Eanadoalodepartemeanta	6.000.000	4.000.000	2.000.000	50,0 %
Juolludeamit departemeanttain	214.846.000	212.546.000	2.300.000	1,1 %
- Čadnojuvvon ruđat, gč. rev.bušehta 2003		20.103.228		
- 2002 badjebáza odđasisjuogadeapmi, jfr. rev.buš 2003		5.855.321		
Submi	214.846.000	238.504.549		

2003 juolludeamit Sámediggái ledje buohkanassii 206 246 000 ruvnno, muhto miessemánu 2003 bušehttamuddema oktavuodas dohkkehuvvui loahpaláš bušehtta 238 504 549 ruvdnosaš rámmain.

Iešguđet departemeanttat leat máksán Sámediggái buohkanassii 214 846 000 ru 2003:s.

Buohkanassii 5 000 000 ru sturrosaš liigejuolludus Oahpahus- ja dutkandepartemeanttas (ODD) ii leat mielde Sámedikki 2003 bušehtas. Dáin ruđain lea máksojuvvon 2 500 000 ru Sámediggái ODD kapihttalís 226, poasta 21 Sámi vuodđooahpahusa pedagogalaš kvalitehtaovddideapmi. 2 500 000 ruvdnosaš reastaruhta ODD kapihttalís 248, poasta 21 sámi oahpaheami IKT:ii, ii leat boahtán Sámediggái 2003:s. Dát lea váldojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddá bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalís 4.4.12.

Iige Gielda- ja guovludepartemeantta 2 200 000 ru sturrosaš juolludeapmi Interreg:ii kapihttalís 552, poasta 72, leat sirdojuvvon Sámediggái 2003:s. Dát lea váldojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddá bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalís 4.4.12. Dasa lassin lea Eanadoalodepartemeanta bidjan 2 000 000 ru liigeruhtan 2003:s. Dát ruđat leat oassin 2002 juolludeamis, ja dat lea váldon vuhtii Sámi ovddidanfoandda bohtosis, geahča kap. 4.4.1.

Vuolláičála: _____ / _____

4.3 Doaibmarehketdoallu 2003

4.3.1 Poasta 01 politihkalaš dási doaibmagolus

Politihkalaš dási doaibma

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
01 Sámediggeráddi - oktan dainna mii lea rájus politihkalaš ođđasisorganiserema oktavuodas	4.272.511	3.890.000	-382.511	-9,8 %
01 Sámedikki dievasčoahkkkin	3.992.362	4.300.000	307.638	7,2 %
01 Sámedikki čoahkkinjodihangoddi	360.003	470.000	109.997	23,4 %
01 Sámediggejoavkkut	1.987.952	1.600.000	-387.952	-24,2 %
01 Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	123.380	106.000	-17.380	-16,4 %
01 Sámedikki doarjjastivra	620.935	650.000	29.065	4,5 %
01 Sámi parlamentáralaš ráddi	507.615	400.000	-107.615	-26,9 %
01 Sámedikki giellastivra	346.244	350.000	3.756	1,1 %
01 Sámi giellalávdegoddi	547.403	350.000	-197.403	-56,4 %
01 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SNPL)	196.696	120.000	-76.696	-63,9 %
01 Interreg gozihankom./doarjjastivra	14.268	150.000	135.732	90,5 %
Politihkalaš dási doaimma submi	12.969.370	12.386.000	-583.370	-4,7 %

Bušeakta ektui lea geavahuvvon 583 370 ru menddo ollu politihkalaš dásis. Sivas manin menddo ollu geavahuvvui leat ee. dát:

Sámediggerádis leat leamaš eambo doaimmat go dat, mii lei bušeterejuvvon, erenoamážit riikkaidgaskasaš doaimmaid oktavuodas. Dasa lassin leat ollu golus politihkalaš álgagiid oktavuodas, mat ledje galgat biddjot postii 22 Sierra doaibmagolus, biddjon dán postii, geahča tabealla sierra doaibmagolus. 2003 :s leat maid girjejuvvon 66 000 ru sturrosaš golus Áltá-miellačájeheddjijid gudnejahttimii skábmamánu 2002.

Sivvan erohusaide dievasčoahkkima ja jovkkuid oktavuodas leat dat rievaduvvon buhtadusnuolggadusat, mat bohte fápmui cuoŋománu 2003, ja mat leat dagahan ahte golus máksojuvvojit earaláhkai go eaktuduvvon. Divasčoahkkima, joavkkuid ja čoahkkinjodihangotti oktavuodas lea dušše smávva erohus.

Sámi parlamentáralaš rádi (SPR) menddo olu geavaheami sivva lea vuosttažettiin dat, ahte lea leamaš stuorát doaibma go eaktuduvvon. 2003 lei dábálaš SPR jahki guvttiin SPR-čoahkkimiin ja guđain stivračoahkkimiin. 2002:s dollui dušše okta SPR-čoahkkin ja golbma stivračoahkkima. Dasa lassin leat vásihan ahte lea oalle divrras jodihit dakkár orgána, mas leat njeallje bargogiela ja man buot áššebáhpirat galget leat buot njealji gillii čoahkkimiin.

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti menddo ollu geavaheami sivvan lea stuorát doaibma 2003:s go eaktuduvvon. Dán ferte geahčeat postta 22.7 ektui Konferánsat (nuoraidkonferánsa), mas lea 36 833 ruvdnosaš vuollegeavaheapmi.

Vuolláičála: _____ / _____

Sámi giellalávdegottis lea 1 150 000 ru sturrosaš buohkanasbušeahtta (oktan hálddahasgoluiguin ja goluiguin juhkojuvvon 2003 reviderejuvvon bušeahta oktavuodas, mii lei biddjon giellaossodaga háldui), mii mearkkaša su. 600 000 ruvdnosaš badjebáza.

Sivvan dasa ahte Interreg gozihanlávdegoddi lea geavahan uhcit go bušeterejuvvon, lea ahte lávdegotti golut leat máksujuvvon hálddahasaid doaibmabušeahtas.

4.3.2 Poasta 01 hálddahaslaš dási doaibmagolut

Hálddahusa goaibmagolut

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
01 Hálddahusa doaibma	52.669.355	52.345.900	-323.455	-0,6 %
Hálddahusa goaibmagoluid submi	52.669.355	52.345.900	-323.455	-0,6 %

2003 reviderejuvvon bušeahta oktavuodas lei juolludeapmi Sámedikki hálddahussii 51 545 900 ru. Maŋŋá muddema lassánii bušeahtta 800 000 ruvnnuin 52 345 900 ruvdnui. Sivvan lassáneapmái ledje ruđat váikkuhangaskaoapmereketdoalus hálddahussii.

- 500 000 ru poasttas 51.1 Sámi ovddidanfoanda sirdojuvvui postii 01 Hálddahusa doaibmagolut duodjeprámma bargui.
- Dasa lassin sirdojuvvui 300 000 ru poasttas 59 Dearvvašvuoda- ja sosiálaáŋgiruššan postii 01 Hálddahusa, dearvvašvuoda ja sosiála doaibmagolut.

Sivvan badjelgeavaheapmái lea ahte Giella- ja guovludpartemeanta (GGD) juolludii Sámediggái loahpa-geahčen jagi 500 000 ru Sámi statistihka várás. Sámediggi lea dan juolludeami bidjan gollun/geavahan 2003:s, muhto GGD ii máksán ruđaid ovdal ođđajagimánus 2004. Dát lea válđojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddá bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalas 4.4.12.

Juovlamánus 2003 juolludii Sosiála- ja dearvvašvuodadirektoráhta 300 000 ru plánet ja ásaht diehto-juohkinbálvalusa sámi dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusaid geavaheadjiid várás. Ruđaid leat ožžon ja fievrridan bohtun 2003:s muhto eai leat geavahuvvon. Čielggadeapmi dahkko 2004:s. Sosiála- ja dearvvašvuodadirektoráhta lea ožžon dieđu dan birra ja lea dohkkehan sirdit ruđaid 2004:ii. Fievrrideapmi lea válđojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddá bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalas 4.4.12.

4.3.3 Poasta 22 erenoamáš doaibmagolut

Sierra doaibmagolut

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
22.1 Oahpponeavvoráhkadeapmi/FOU	2.432.848	2.540.000	107.152	4,2 %
22.1 Oahpponeavvoráhkadeapmi/FOU	2.521.288	2.500.000	-21.288	-0,9 %
22.2 Interreg doaibmagolut (Sámediggi Ruoþas)	250.000	250.000	0	0,0 %
22.3 Interneahhta/elektr. diehtujuohkin/arkiivavuogádat	1.434.556	1.443.000	8.444	0,6 %
22.4 Giellagealbudeapmi	0	0	0	-
22.5 Politihkalaš álgagat	30.000	100.000	70.000	70,0 %
22.6 Movttiidahttinbálkkašupmi	0	0	0	-
22.7 Konfereansat	688.167	725.000	36.833	5,1 %
22.8 Báikkálaš kantuvra Oslos	172.154	100.000	-72.154	-72,2 %
22.9 Finnmárkkuláhka	1.955.349	902.371	-1.052.978	-116,7 %
Sierra doaibmagoluid submi	9.484.362	8.560.371	-923.991	-10,8 %

Reviderejuvvon bušehtas 2003 lei juolludeapmi Erenoamáš doaibmagoluide 6 060 371 ru. Bajábeale tabealla čájeha 8 560 371 ru reviderejuvvon bušehtas 2003, mii mearkkaša 2 500 000 ru lassáneami. Sivvan dán lassáneapmái lea ODD liigejuolludeapmi pedagogalaš kvalitehtaovddideapmái sámi vuodđoahpahusas, gč. mearkkašumiid kapihttalas departemeanttaid juolludemiid birra.

Badjelgeavaheami sivvan poasttas 22, lea vuosttažettiin lassigolot barggu oktavuodas Finnmárkkulágain. Dasa gullet golut álbmotčoahkkimiid oktavuoda (badjeláigi, mátkkošteamat, orrun jna.), olggobeale konsuleanttaid geavaheapmi, ja vel golut gulaskuddama oktavuodas Stuorradikkis ja justislávdegotti galledeami oktavuodas Kárašjogas. Sihke hálldahusa ja politihkkariid golut leat mielde das.

Nu mo namuhuvvon kapihttalas politihkalaš dási doaibmagoluid birra, de leat 70 000 ruvdnosaš golut politihkalaš álgagiidda váldon poasttas 01 Sámediggeráđđi, mii mearkkaša ahte geavadis ii leat erohus.

4.4 Váikkuhangaskaoapmereketdoallu 2003

Sámedikki váikkuhangaskaoamit leat dat foandarudat, mat addojit mángga jagi lohpadussan dahje jahkásaš lohpadussan. Foandapoasttain leat álo erohusat ja mutumin maid viehka stuorra erohusat reaidarehketdoalus, muhto galget juohke jagi muddejuvvot daid lohpadusaid ektui, mat leat čadnojuvvon boahhteáigái. Sámediggi lea 2003:s bidjan buot čadnojuvvon ruđaid sierra šiehtadusrehketdollui, nugo 2002:s. Oahpponeavvolohpadusaid bidjan šiehtadusrehketdollui lea maŋiduvvon hálldahusa váilevaš bargonávccaid geažil. Ruđat Sámi ovddidanfoanddas, Sámi kulturfoanddas ja Sámeálbmotfoanddas fievrriiduvvojit gollun njuolggá dáid foanddaid kontuid ektui Norges Bank:s, ja nullejuvvot jagi loahpas.

4.4.1 Poasta 51 Ealáhusovddideapmi

Ealáhusovddideapmi

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
51.1 Sámi ovddidanfoanda	13.260.600	21.017.000	7.756.400	36,9 %
51.1 Lotnolasealáhhusat	9.476.700	0	-9.476.700	-
Submi Sámi ovddidanfoandaklingsfond	22.737.300	21.017.000	-1.720.300	-8,2 %
51.2 Duodjeásahusat ja organsisašuvnnat	3.150.000	3.150.000	0	0,0 %
Submi ealáhusovddideapmi	25.887.300	24.167.000	-1.720.300	-7,1 %

Ekonomiijanjuolggadusaid mielde galgá dat sálđo, mii lea Sámi ovddidanfoandda kontos Norges Bank:s, dávistit daid čatnasemiid mat bohtet ovdan daid lohpadusain, mat leat fámus juovlamánus 31. b. 2003. Odda jahkái jorggihettiin ferte nappo muddet konto vai dávista daid geatnegasvuodaid, mat leat Sámedikkis lohpadusaid bokte.

Reviderejuvvon bušeahtas 2003 juolluduvvui Sámi ovddidanfondii 21 517 000 ru. Bajábeale tabealla čájeha ahte reviderejuvvon bušeahtas 2003 lei 21 017 000 ru, mii mearkkaša 500 000 ru geahpádus. Sivvan dán geahpádusii lea fievrredeapmi poasttas 51.1 Sámi ovddidanfoanda postii 01 Hálldahusa doaibmagolut, máksit hálldahusa goluid barggu oktavuodas duodjeogrammmain.

Sámi ovddidanfoanda čájeha 1 720 300 ruvdnosaš badjelgeavaheami. Dát logut čájehit dušše reaidosirdimiid, ja dat válđo vuhtii foandarehketdoalus (geahča vuolábeale tabealla).

Dasa lassin lea Eanadoalodepartemeanta máksán 2 000 000 ru Sámediggái 2003:s. Ruđat máksojuvvojedje 2003:s, muhto ledje galgat máksojuvvot 2002:s. Dát lea válđojuvvon vuhtii Sámi ovddidanfoandda bohtosis, geahča vuolábeale tabealla.

Sámi ovddidanfoanda

Teaksta	Submi
Foandda kapitála 1/1-2003 muttus	18 938 878
2003 juolludeamit	21 017 000
Foandda hálldus buohkanassii	39 955 878
Juogaduvvon doarjagat 2003 *	-25 289 300
Doarjagat gesson ruovttoluotta 2003	3 278 600
Divvojuvvon Eanadoalodepartemeanta	-2 000 000
Foandda kapitála 31/12-2003 muttus	15 945 178
Lohpadusat mat 31/12-2003 muttus ledje fámus	-16 285 500
Sámi ovddidanfoandda 2003 boadus	-340 322

* Geahča tabealla doarjagiid birra juogaduvvon ealáhusaide

Sámi ovddidanfoanda

Teaksta	Submi
Foandda kapitála 1/1-2003 muttus	18 938 878
2003 juolludeamit	21 017 000
Foandda hálddus buohkanassii	39 955 878
Juogaduvvon doarjagat 2003 *	-25 289 300
Doarjagat gesson ruovttoluotta 2003	3 278 600
Divvojuvvon Eanadoalodepartemeanta	-2 000 000
Foandda kapitála 31/12-2003 muttus	15 945 178
Lohpádusat mat 31/12-2003 muttus ledje fámus	-16 285 500
Sámi ovddidanfoandda 2003 boadus	-340 322

* Geahča tabealla doarjagiid birra juogaduvvon ealáhusaide

Dát mearkkaša ahte lea juolluduvvon/máksojuvvon 340 322 ru eanet go dan mii lei hálddus.

Sámi ovddidanfoanda - Doarjja 2002-2003 juogaduvvon ealáhusaide, oktan lotnolasealáhusaiguin

Poasta Teaksta	2002	%	2003	%
51.1 Guolástus	3.304.000	14,2 %	3.018.000	11,9 %
Eanadoallu	1.948.700	8,4 %	1.825.000	7,2 %
Duodjeovddideapmi, investeremat	1.698.500	7,3 %	849.000	3,4 %
Duodjeoprográmma		0,0 %	1.880.400	7,4 %
Industriija/visttit ja rusttegat	1.731.000	7,4 %	1.332.000	5,3 %
Gálvogávppašearpmi	822.000	3,5 %	264.000	1,0 %
Turisma	1.433.000	6,2 %	2.153.000	8,5 %
Opmodat/gávpedoaibma	1.231.000	5,3 %	940.000	3,7 %
Almm., priv, sos. bálvalusat (oktan kultuvrrain)	4.181.000	18,0 %	4.276.000	16,9 %
Submi ealáhusat	16.349.200		16.537.400	
Lotnolasealáhusat	6.903.500	29,7 %	8.751.900	34,6 %
Juolluduvvon doarjagiid supmi 2003	23.252.700	100,0 %	25.289.300	100,0 %

4.4.2 Poasta 52 Kultuvra

Kultuvra

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
52.1 Sámi kulturfoanda	8.722.295	8.837.000	114.705	1,3 %
52.2 Sámi lágádusat	1.479.819	1.573.000	93.181	5,9 %
52.3 Sámi kulturviesut	4.967.000	4.933.000	-34.000	-0,7 %
52.4 Sámi kulturorganisašuvnnat	1.219.600	1.253.000	33.400	2,7 %
52.5 Sámi festiválat	1.720.430	1.360.000	-360.430	-26,5 %
52.6 Sámi valástallan	550.000	550.000	0	0,0 %
52.7 Sámi teáhter (<i>Beaivváš Sámi Teáhter</i>)	11.075.000	11.075.000	0	0,0 %
52.8 Dáiddárstipeanddat	1.103.623	1.300.000	196.377	15,1 %
52.9 Sámi prentosat (Nuorttanásti)	200.000	200.000	0	0,0 %
Submi kultuvra	31.037.767	31.081.000	43.233	0,1 %

Vuolláičála: _____ / _____

Poasttas Sámi festiválat lea boastut váldojuvvon 360 430 ru, mii livččii galgat váldojuvvot poasttas Sámi lágádusat.

Ekonomiijjanjuolggadusaid mielde galgá Sámi kulturfoandakonttu sáldu Norges Bank:s dávistit daid čatnasemiid, mat bohtet ovdan lohpadusain mat leat fámus juovlamánu 31. b. 2003. Danne ferte ođđa jahkái manadettiin muddet kontu vai dávista daid geatnegasvuodaid, mat Sámedikkis leat lohpadusaid bokte.

Sámi kulturfoanda

Teaksta	Submi
Foandda kapitála 1/1-2003 muttus	9 421 524
2003 juolludeamit	8 837 000
Foandda hálddus buohkanassii	18 258 524
Juogaduvvon doarjagat 2003	-9 123 100
Doarjagat gesson ruovttoluotta 2003	301 324
Foandda kapitála 31/12-2003 muttus	9 436 748
Lohpadusat mat 31/12-2003 muttus ledje fámus	-9 508 257
Sámi kulturfoandda boađus 2003	-71 509

Dát mearkkaša ahte lea juolluduvvo/máksojuvvon 71 509 eanet go dat mii lei hálddus.

Rehketdoallu čájeha ahte poasttas Sámi festiválat les 360 430 ruvdnosaš badjelgeavaheapmi man sivva lea boastut posteren. Jus dan váldá vuhtii, de ii leat Sámi festiválain badjelgeavaheapmi. Dán supmi lei galgat girjet postii 52.2 Sámi lágádusat, mii mielddisbuktá 267 249 ruvdnosaš badjelgeavaheami dán poasttas. Sivvan lea lohpadusa máksin 2002:s.

4.4.3 Poasta 53 Sámegeiella

Giella

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
53.1 Guovttegielalašvuodadoarjagat	28.240.000	28.050.000	-190.000	-0,7 %
53.2 Giellaproševttat hálddašanguovllu siskabealde	3.122.947	1.600.000	-1.522.947	-95,2 %
53.3 Giellaproševttat hálddašanguovllu olggobealde	0	2.450.000	2.450.000	100,0 %
53.4 Giellaguovddážat	2.400.000	2.400.000	0	0,0 %
Submi giella	33.762.947	34.500.000	737.053	2,1 %

Sámegeiella čájeha 737 053 ruvdnosaš vuollelgeavaheami. Sivvan dán vuollelgeavaheapmái lea ahte 300 000 ruvdnosaš prošektaruđat leat geavahuvvon 2003:s, muhto eai leat máksojuvvon 2003:s. Prošektaruđat leat geavahuvvon 2003:s, muhto váilevaš duodásteami geažil máksináigemearis juovlamánu 2003, ii leat Sámediggi máksán ruđaid. Ruđat leat sajuštuvvon máksit goluid 2004:s.

Vuolláičála: _____ / _____

Golahusat giellaproševttaide sikkabeale ja olggobealde hálddašanguovllu leat ovttahttojuvnon rehketdoalus. 190 000 ruvdnosaš badjelgeavaheapmi poasttas 53.1 Guovttegielalašvuodadorjagat lea doarjagiid boastut rehkenastima mudden. Dát muddejuvvo poastta 53.4 Giellaguovddážiid ektui, mii fas muddejuvvo poastta 53.2 Giellaproševttaid ektui.

4.4.4 Poasta 54 Biras ja kultursuodjaleapmi

Birasgáhtten ja kultursuodjalus

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
54.1 Sámi kulturmuutosuodjalus	874.900	3.136.950	2.262.050	72,1 %
54.2 Museat	9.535.000	9.535.000	0	0,0 %
Submi birasgáhtten ja kultursuodjalus	10.409.900	12.671.950	2.262.050	17,9 %

Sámediggi hálddaša Birasdepartemeantta ruhtadan doarjjaortnega sámi kulturmuutosuodjaleami várás. Dáid ruđaid leat ovddit jagiid atnán čadnojuvnon ruhtan.

Poasta sámi kulturmuutosuodjaleapmi čájeha 2 262 050 ruvdnosaš vuollelgeavaheami, dát logut čájehit dušše reaidosirdimiid. 2 184 350 ru sajuštuvvo 2004:s máksit daid lohpadusaid, mat leat fámus juovlamánu 31. b. 2003.

Teaksta	Submi
Bušeahhta 2003	1 500 000
Ođđasisjuogaduvvon reviderejuvnon bušeahhta	1 636 950
Hálddus buohkanassii 2003	3 136 950
Máksojuvnon doarjagat 2003	-990 900
Doarjagat gesson ruovttoluotta 2003	77 700
Hálddus vel 31/12-2003 muttus	2 223 750
Lohpadusat mat 31/12-2003 muttus ledje fámus	-2 184 350
Boađus sámi kulturmuutosuodjalus 2003	39 400

4.4.5 Poasta 55 Eará doarjagat

Eará doarjagat - dorjagat politihkalaš dobmii

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
55.1 Sámi váldoorganisašuvnnat	2.976.000	2.775.000	-201.000	-7,2 %
55.2 Sámedikki politihkalaš joavkkut	1.800.000	1.800.000	0	0,0 %
55.3 Opposišuvnna bargoeattut	700.000	700.000	0	0,0 %
Submi eará doarjagat - dorjagat politihkalaš dobmii	5.476.000	5.275.000	-201.000	-3,8 %

Sámi váldoorganisašuvnnaid poasta čájeha 201 000 ruvdnosaš badjelgeavaheami. Sivvan dasa lea ahte Sámediggeráđi ášši R 127/02 liigejuolludeapmi 2002:s lea máksojuvnon 2003:s.

Vuolláičála: _____ / _____

4.4.6 Poasta 56 Oahpaheapmi ja oahpponeavvut

Oahpahus

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
56.1 Oahpponeavvoráhk. - vuodđosk. ja joatkkaoahp.	13.558.117	23.548.078	9.989.961	42,4 %
56.2 Gelbbolašvuodálokten	3.123.222	3.250.000	126.778	3,9 %
56.3 Mánáidgárddit	7.150.106	7.813.000	662.894	8,5 %
Submi oahpahus	23.831.445	34.611.078	10.779.633	31,1 %

Sámediggi hálddaša Oahpahus- ja dutkandepartemeantta ruhtadan doarjjaortnega sámi oahpponeavvoráhkadeami várás. Dát ruđat leat ovddit jagiid adnojuvvon čadnon ruhtan. Sámediggi ferte bidjat 12 545 690 ru bušeahhtajagis 2004 máksit geatnegasvuodáid oahpponeavvoráhkadeami oktavuodas, oktan mánáidgárdesuorggi oahpponeavvoproševttaiguin (gč. vuolábeale tabealla).

Oahpponeavvoráhkadeapmi čájeha 9 989 959 ruvdnosaš vuollelgeavaheami. Dát logut čájehit dušše reaidosirdimiid 2003:s. Sivvan gelbbolasvuodáloktema vuellelgeavaheapmái, 126 778 ru lea ahte oahpponeavvostipeanddas ruhtaduvvui unnit go lei jurddašuvvon. Poasta mánáidgárddit čájeha maiddái vuollelgeavaheami, mii lea 662 894 ru. Sivvan dasa lea earret eará ahte 200 000 ruvdnosaš juolludeapmi sámi mánáidbláđđái ii leat ávžžuhuvvon máksojuvvot. Sivvan dan vuollelgeavaheapmái mii vel báhcá, lea ahte lohpiduvvon ruđat oahpponeavvoráhkadeapmái mánáidgárddiid várás eai leat máksojuvvon. Dát ruđat leat mielde lohpadusain, mat leat fámus juovlamánu 31. b. 2003 (gč. vuolábeale tabealla).

Oahpponeavvoráhkadeapmi

Teaksta	Submi
Bušeahhta 2003 poasttas 56.1 - Oahpponeavvoráhkadeapmi	11 139 000
Bušeahhta 2003 poasttas 56.3 - Mánáidgárddit	600 000
Ođđasisjuogaduvvon reviderejuvvon bušeahtas	12 409 078
Hálddus buohkanassii 2003	24 148 078
Máksojuvvon doarjagat 2003: poasta 56.1 Oahpponeavvoráhkadeapmi	-13 654 385
Máksojuvvon doarjagat 2003: poasta 56.3 Mánáidgárddit	-93 268
Doarjagat gesson ruovttoluotta 2003	0
ODD juolludeapmi (bušeterekeahhtá), IKT-oahpponeav.	2 500 000
Hálddus vel 31/12-2003 muttus	12 900 425
Lohpadusat mat 31/12-2003 muttus ledje fámus	-12 646 693
Oahpponeavvoráhkadeami boadus 2003	253 732

Oahpahus- ja dutkandepartemeantta (ODD) julludusreivve mielde galggai Sámediggi oažžut 2 500 000 ru 2003:s ráhkadit IKT-oahpponeavvuid. Dál čájehuvvo ahte ODD ii leat sirdán dáid ruđaid Sámediggái, muhto Sámediggi lea liikká addán lohpadussan sullasaš supmi IKT-oahpponeavvoproševttaide.

Vuolláičála: _____ / _____

Sámediggi lea jearahan ODD dáid ruđaid, muhto ii leat vel ožžon vástádusa. Dát lea válđojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddái bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalis 4.4.12.

4.4.7 Poasta 57 Riikkaidgaskasaš ovttasbargu

Riikkaidgaskasaš doaimmat

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
57.1 Interreg - guovlluguovdasaš oassi	669.000	1.589.000	920.000	57,9 %
57.1 Interreg - Áarjelsaemien Davje jodiheapmi	0	200.000	200.000	100,0 %
57.1 Interreg - stáhtalaš oassi	0	5.602.100	5.602.100	100,0 %
57.2 Barentsovttasbargu	290.000	200.000	-90.000	-45,0 %
57.3 Eará riikkaidgaskasaš doaimmat	280.000	300.000	20.000	6,7 %
Submi riikkaidgaskasaš doaimmat	1.239.000	7.891.100	6.652.100	84,3 %

Jagi 2003 reviderejuvvon bušeahtha poasta 57.1 lei ná:

- Interreg guovlluguovdasaš oassi 1 589 000 ru.
- Áarjelsaemien Davje doibmii lei juolluduvvon 200 000 ru.
- 5 602 100 ru mii vel bázii, galggai geavahuvvot ruhtadit Interreg III-programmaid stáhtalaš oasi. Dat mearkkaša poastta 57.4 Stáhtalaš ruđat Lulli ja poastta 57.5 Stáhtalaš ruđat Davvi.

Dađibahábut leat 2003 rehketoalu girjedettiin seaguhuvvon dát ruđat. Dan geažil leat čilgen vuolábeale tabeallas mo dát ruđat leat geavahuvvon.

Buohkanassii lea 709 000 ru. Interreg ruđain máksojuvvon 2003:s (poasttas 57.1), main 40 000 ru. leat boastut posterejuvvon postii 57.2 Barentsovttasbargu. Duohta badjelgeavaheapmi poasttas 57.2 Barentsovttasbargu lea dalle 50 000 ru.

Interreg

Teaksta	Submi
57.1 Bušeahhta 2003 - guovlluguovdasaš ruđat	1 200 000
57.1 Ođđajuogad. rev.buš 2003 - Sámediggi Ruoþas	389 000
57.1 Ođđajuogad. rev.buš 2003 - Interreg Lulli doaibma	200 000
57.4 Ođđajuogad. rev.buš 2003 - Stáhtalaš ruđat lulli	2 778 000
57.5 Ođđajuogad. rev.buš 2003 - Stáhtalaš ruđat davvi	2 824 100
Hálddus buohkanassii 2003	7 391 100
57.1 Máksojvvon doarjagat 2003 - guovlluguovdasaš ruđa	-200 000
57.1 Máksojvvon doarjagat 2003 - Sámediggi Ruoþas	-389 000
57.4 Máksojvvon doarjagat 2003 - Stáhtalaš ruđat davvi	-120 000
Doarjagat gesson ruovttoluotta 2003	0
Hálddus vel 31/12-2003 muttus	6 682 100
57.1 Sajuštupmi 31/12-2003 muttus - guovlluguovdasaš ru	-1 028 650
57.1 Sajuštupmi 31/12-2003 muttus - Interreg Lulli doaibn	-250 000
57.4 Sajuštupmi 31/12-2003 muttus - Stáhtalaš ruđat lulli	-2 778 000
57.5 Sajuštupmi 31/12-2003 muttus - Stáhtalaš ruđat davvi	-2 704 100
Čadnojuvvon ruđat/sajušteapmi 31/12-2003 muttus	-6 760 750
Interreg 2003 boadus	-78 650

Sámediggi ferte reviderejuvvon bušeahhta 2004 várret 6 760 750 ru. máksit daid geatnegasvuodaid, mat ledje fámus juovlamánu 31. b. 2003 Interreg stáhtalaš oasi juolludemiid ja várrejuvvon ruđaid oktavuodas. Dát lea válđojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddái bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalis 4.4.12.

4.4.8 Poasta 58 Sámeálbmotfoanda

Sámeálbmotfoanda

Teaksta	Submi
Sámeálbmotfoanda/ruhta 31/12-03 muttus	79.650.861
Eretgesson Sámeálbmotfoandda kapitála	-75.000.000
2003 reantoboadut	4.650.861

Válddahus	2000	2001	2002	2003 Erohus	
GGD juolludeapmi		7.119.150,00	4.650.000,00	4.650.000,00	16.419.150,00
Vuoitu Norges Bank:s	159.780,82	6.959.369,18	5.071.588,85	4.650.861,48	16.841.600,33
Bá? kui boah tán		7.119.150,00	4.650.000,00	4.650.000,00	16.419.150,00
Erohus		0,00	-421.588,85	-861,48	-422.450,33

Sámeálbmotfoanda - Čadnojuvvonruđat

Teaksta	Submi
Girjejuvvon vuoitu 1/1-2003 muttus	12 190 739
2003 vuoitu	4 650 861
Muddejuvvon vuoitu 31/12-03 muttus	-422 450
Vuoitu buohkanassii 31/12-2003 muttus	16 419 150

Dát lea váldojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddáí bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalis 4.4.12.

4.4.9 Post 59 Dearvasvuoda- ja sosiálaáŋgiruššan

Dearvasvuoda- sosiálaáŋgiruššan

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
59 Dearvasvuoda- sosiálaáŋgiruššan	4.302.000	4.200.000	-102.000	-2,4 %
Submi dearvasvuoda- ja sosiálaáŋgiruššan	4.302.000	4.200.000	-102.000	-2,4 %

Jagi 2003 reviderejuvvon bušeah tas lei juolluduvvon 4 500 000 ru Dearvasvuoda- ja sosiálaáŋgiruššamii. Jagi 2003 reviderejuvvo bušeah ta bajábeale tabealla čájeha 4 200 000 ru., mii mearkkaša 300 000 ru. geahpádusa. Sivvan dasa lea ahte ruđat leat sirdojuvvon poasttas 59 Dearvasvuoda- ja sosiálaáŋgiruššan postii 01 Hálddahusa doaibmagolut, gč. čilgehusa postii 01 Hálddahusa doaibmagolut.

Sivvan 102 000 ru badjelgeavaheapmái lea ahte lea geavahuvvon eanet go dan, mii lei bušeterejuvvon 2003:s. Dáid ruđaid váldit sisa 2004:s go geavahit vástideaddji uhcit. Ruđat galget sajuštuvvot. Dát lea váldojuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddáí bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalis 4.4.12.

4.4.10 Poasta 60 Arkiiva-, girjerádjo- ja diehtjuohkinbálvalusat

Arkiiva-, girjerádjo- ja diehtjuohkinbálvalus

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
60.1 Mobiila girjerádjobálvalusat	5.596.000	4.708.000	-888.000	-18,9 %
60.2 Sámi arkiiva	0	688.000	688.000	100,0 %
Submi arkiiva-, girjerádjo- ja diehtjuohkinbálvalus	5.596.000	5.396.000	-200.000	-3,7 %

Buohkanassii čájeha arkiiva-, girjerádjo- ja diehtjuohkinbálvalusaid poasta 200 000 ru badjelgeavaheami. Sivvan dasa lea ovdamáksu 2004 juolludeamis sámi arkiivii. Dáid ruđaid váldit sisa 2004:s go geavahit vástideaddji uhcit. Ruđat galget sajuštuvvot. Dát lea váldjuvvon vuhtii juovlamánu 31. b. 2003 dásodagas, ja nu maiddái bohtosis, mii biddjo ovdan kapihttalas 4.4.12.

4.4.11 Poasta 61 Dásseárvu

Dásseárvodoaubmabijut oppalaččat

Poasta Teaksta	Boa ddj	RevBuš 2003	Erohus	%
61.1 Dásseárvodutkan	96.000	100.000	4.000	4,0 %
61.1 Eará dásseárvodoaubmabijut	100.000	100.000	0	0,0 %
61.1 Nissonbláđđi Gába	300.000	300.000	0	0,0 %
Submi dásseárvodoaubmabijut oppalaččat	496.000	500.000	4.000	0,8 %

4.4.12 Dásodat juovlamánu 31. b. 2003 muttus (muddejuvvon) ja 2003 bohtosa mudden

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjijis leat oktiibuot 210 siidu

Sámediggi - Sametinget

Dásádat

Válddahus	2002	2003
Opmodagat		
<i>Johtooamit</i>		
Áššehasgáibádusat	166.678	10.064.113
Eará gáibádusat	91.690	1.019.057
<i>Gáibádusaid supmi</i>	258.368	11.083.169
Sisabijut		
- Doaibmakonto	55.958.247	33.383.355
- Sámi ovddidanfoanda	-716.712	17.337.596
- Sámi kulturfoanda	1.077.416	9.133.955
- Sámeálbmotfoanda	80.071.589	79.650.861
<i>Submi bá? ku</i>	136.390.540	139.505.768
Submi opmodagat	136.648.907	150.588.937
Iežaskapitála ja vealgi		
<i>Iežaskapitála</i>		
Iežaskapitála	5.096.749	49.575
Jagi badje-/vuollebáza	-5.855.321	0
<i>Submi iežaskapitála</i>	-758.572	49.575
<i>Vealgi</i>		
<i>Sajušteamit geatnegasvuodaid várás</i>		
Sámi ovddidanfoanda	-18.938.878	-16.285.500
Sámi kulturfoanda	-9.421.524	-9.508.257
Sámeálbmotfoanda - vuoitu	-12.190.739	-16.419.150
Sámeálbmotfoanda - kapitála	-75.000.000	-75.000.000
Sajušteamit, mat leat fámus oahpponeavvoráhkadeapmái	-12.409.078	-12.646.693
Sajušteamit, mat leat fámus kulturmuutosuodjaleapmái	-1.636.950	-2.184.350
Sajušteamit, mat leat fámus interregii, guovlluguovdasaš ja stáhtalaš oassi	0	-6.760.750
<i>Submi foandasajušteamit ja sajušteamit eará geatnegasvuodaide</i>	-129.597.169	-138.804.700
<i>Oanehisáiggi vealgi</i>		
Vealgi gálvolágideaddjiide	-16.500	-59.342
Penšuvdnabijut	-445.043	-385.766
Almmolaš divadat, vealgi	-1.956.620	-2.169.110
Eará oanehisáiggi vealgi-luopmoruđaid ja joavkodáhkádusaid sajušteapmi	-3.370.003	-3.968.733
Eará oanehisáiggi vealgi - kapitálavuoiu. Norges bank	0	-4.650.861
Eará vuoitut	-505.000	-600.000
<i>Submi oanehisáiggi vealggit</i>	-6.293.167	-11.833.812
Submi iežaskapitála ja vealgi	-136.648.907	-150.588.937

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

Áššehasgáibádusaid spesifiseren

Dábálaš áššehasgáibadusat	214 113
Juolluduvvon 2003, muhto eai leat válđojuvvon vuostái 2003:	
- GGD: Sámi statistihkka, fievrriiduvvon gollun juo 2003 poasttas 01 Háld.golut	500 000
- GGD: Interreg, poasta 57.1	2 200 000
- GGD: Vuoiitu Sámeálbmotfoanddas 2003	4 650 000
- ODD: Oahpponeavvovráhkadeapmi, fievrriid. gollun juo 2003 poasttas 56 oahpponeavvor.	2 500 000

Submi Áššehasgáibádusaid**10 064 113****Eará gáibádusaid spesifiseren**

Bálkkáid ja mátkkiid ovdaruhta	59 226
Viessoláigguid ovdamávssu áigodahttin 1. kvartála 2004 - Guovdageaidnu	246 000
Menddo ollu geavah. poast.59 dearv.- ja sosiálaá? giruššan 2003, gohčcon seastit 2004:s	102 000
Ovdajuolludeapmi 2004 poasta 60 sámi arkiiva, mákson 2003 (gohč. Uhcit geavah. 2004:s)	200 000
Juollud/menddo ollu mákson Sámi ovddidanfoandda bušeahta ektui - Gohč. seastit 2004:s	340 322
Juollud/menddo ollu mákson Sámi kulturfoandda bušeahta ektui - Gohč. seastit 2004:s	71 509

Eará gáibádusaid submi**1 019 057**

Sámediggi ii leat ovdal ovdanbuktán jahkereketdoalu oktan dásodagain. Eaige leat rehketdoalolaš sajušteami/áigodahttimat girjejuvvon dásodagas ovdal. Dat lea dahkkon

- Sámeálbmotfoandda vuoiitu
- Oahpponeavvovráhkadeami gustojeaddji lohpadusaid sajuštemiid
- Kulturmuitosuodjaleami gustojeaddji lohpadusaid sajuštemiid
- Interreg, guolluguovdasaš ja stáhtalaš oasi gustojeaddji lohpadusaid sajuštemiid
- Eará oanehisáiggi velggiid (kapitálavuoiitu Norges Bank:s)
- Eará sajuštemiid (čadnojuvvon ruđat)
- Gáibádusaid oktavuodas.

Bajábealde leat bidjan 2002 ja 2003 dásodagaid nu mo dat berrejit leat rehketdoalloprinsihpaid mielde. Dan leat ságaškuššan ja čielggadan Riksrevisjonen:in. Ii leat šat vejolaš muddet juovlamánu 31. b. 2003 dásodaga rehketdoallovuogádagas. Dat lea dagahan ahte mii leat mudden odđajagimánu 1. b. sisboahhti dásodaga, nu ahte dat oktiivástida bajábeale namuhuvvon juovlamánu 31. b. 2003 dásodagain.

Bajábeale namuhuvvon sivaid geažil ii šatta reaidorehketdoallu riekta, gč. kapihttala 4.1.

Jahkereketdoalu je. lága § 4-3 Kongruensprinsippet dadjá ee.:

”Buoat boadut ja golut galget boadusfievrividuvot.

Rehketdoalloprinsihpa rievdadusa váikkuhus ja ovddeš jahkereketdoaluid meattáhusaid njulgen galget fievrividuvot njuolgga iežaskapitála ektui. Eará spiehkastagat kongrueansaprinshpas galget dahkkojuvot buriid rehketdoallođábiid mielde.”

Bajábeale mearrádus lea geatnegahtti spiehkastat kongrueansaprinshpas prinsihpparievdadusaid ja ovddeš jahkereketdoaluid meattáhusaid njulgema oktavuodas.

Vuolláičála: _____ / _____

Dákkár poasttat galget fievrriiduvvot njuolgga iežaskapitála ektui. Prinsihpparievdadus ii čatnas áigodatbohtosii, ja boadusfievrriiduvvot attášii boasttu gova doaimma dietnasis prinsihpparievdadusáigodagas.

Juovlamánu 31. b. 2003 rievttimus lági mielde dásádaga listen lea dagahan ahte mii leat sajuštan/áigodahtán ja njulgen ovddeš jahkereketdoaluid meattáhusaid njuolgga iežaskapitála ektui. Dat mielddisbuktá čorgadet dásádaga.

Iežaskapitála rievdadeapmi 2002:s 2003:ii addá nappo rievttimus dásádaga jagi 2003 várás. Dan sáhtá čájehit dáinna lágiin:

Válddahus

Iežaskapitála 31/12-2002 muttus	-758 572
Iežaskapitála 31/12-2003 muttus	49 575

<i>Boadus 2003 - vuollebáza</i>	<i>-808 146</i>
--	------------------------

Dan sivas go Sámedikkis lei jagi 2002 758 572 ruvdnosáš positiiva iežaskapitála, de gokčojuvvo jagi 808 146 ruvdnosáš vuollebáza masá ollásit. Juovlamánu 31. b. negatiiva iežaskapitála šaddá de 49 575 ru. Go submi adno leat hui uhccin, de dat ii gokčojuvvo bušeahhtajagi 2004 ektui.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 2004 miessamanu 27. b. dii. 11.35.

Vuodđogiella: dárogiella

Ášši 23/04**Sámedikki reviderejuvvon bušeahtta 2004**

Arkiva

Arkiiváššennr.

SF-112

2004000345

Ášši meannudeapmi álggahuvvui duorastaga miessemánu 27. b. dii. 11.35.

I Áššebáhpirat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Tihttal
1.		Sámediggeráđi ášši R27/04	Sámedikki reviderejuvvon bušeahtta
2.	05.03.04	Gielda- ja guovluddepartemeanta	Stáhtabušeahtta 2004 - juolludusreivve
3.	01.04.04	Oahpahuš- ja dutkandepartemeanta	Stáhtabušeahtta 2004 – kap 206 poasta 50 doarjja Sámediggái, juolludusreivve
4.	10.04.03	Sjur Nørstebø Moshagen	Loahpparaporta – Sámi leksikálalaš resurssaid olamuddui buktin elektrovnnalaččat
5.	29.03.04	Sjur Nørstebø Moshagen	Loahpparaporta – Sámi leksikálalaš resurssaid olamuddui buktin elektrovnnalaččat
6.	25.03.04	Trond Trostetrud, UiT	Oarjelsámi Sámedikki divvunprográmmaproševttas

Áššejohtu:

Lávdegoddi, ráđđi, komitea, foanda	Beaivi	Áššennr
Sámediggeráđđi	14.04.2004	R27/04
Plána-ja finánsalávdegoddi	24.05.2004	
Sámedikki dievasčoahkkinn	27.05.2004	023/04

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjii leat oktiibuot 210 siiddu

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus lávdegoddái

Sámediggi lea definerejuvvon nettobušeterejuvvon doaibman, danne doalaha ja juohká Sámediggi bušeahttabadjebáhčagis. Vejolaš vuollebáza gokčojuvvo boahhte jagi bušeahtas. Sámediggi revidere bušeahta jahkásaččat oktanaga ovddit jagi jahkediđáhusain. Jahkediđáhusas lea maiddái jahkerehketdoallu, mii ovddiduvvo Sámedikki dievasčoahkkimii miessemánus.

Sámediggi sáhtta hálldašit sorjjasmeahttumit departemeanttaid poastta 50 juolludan ruđaid. Dát ii gusto várrejuvvon ruđaide eará departemeanttaid poasttain, nugo poasttain 22 ja 72. Lassijuolludusat váldojit dattetge mielde reviderejuvvon bušehttii.

Muđui čujuhuvvo Sámedikki jahkerehketdollui ja Sámedikki jagi 2003 jahkediđáhusii. Sámedikki jagi 2004 bušeahtta boahtha ovdan Sámedikki dievasčoahkkingirjii 04/03, ássis 43/03.

Sámedikki rehketdoallu 2003 čájeha **806 146 ru** rehketdoalulaš vuollebáhčaga. Čujuhit Sámedikki jahkediđáhusii, kapihtal 4 Sámedikki rehketdoallu 2003. Sivas go Sámedikkis lei 758 572 ru posiitiiva iežaskapitála 2002:s, de dán jagi 808 146 ru vuollebáza masá ollásit gokčojuvvo. Negatiiva iežaskapitála šaddá dalle juovlamánu 31. b. muttus 49 575 ru. Dát ii gokčojuvvo bušeahttajagi 2004 ektui go submi adno leat hui uhccin.

Liigejuollusaid juogadeapmi ja jagi 2004 bušeahta ođđasisjuogadeapmi boahtha ovdan vuolábeale tabeallain oktan dasa gulli čilgehusain iešguđet poasttaide.

Sámedikki boadut ja golut buohkanassii

Konto Teaksta	Bušeahhta -04	Liigejuoludeapmi	Ođđasisjuog. buš	Rev.buš-04
Juolludeamit				
50 Juolludeamit departemeanttain	226.189.000	4.100.000	0	230.289.000
1. Rámmajuolludeamiid submi	226.189.000	4.100.000	0	230.289.000
Politiikkaš ja hálddahaslaš doaibma ja sierra doaibmagolud				
01 Politiikkaš dási doaibma	14.450.000	0	200.000	14.650.000
01 Hálddahaslaš doaibma	51.960.000	164.500	600.000	52.724.500
22 Erenoamáš doaibmagolud	4.706.000	2.000.000	0	6.706.000
2. Doaibmagoluid submi	71.116.000	2.164.500	800.000	74.080.500
Váikkuhangaskaomiat				
51 Ealáhusovddideapmi	22.417.000	0	0	22.417.000
52 Kultuvra	31.947.000	0	-200.000	31.747.000
53 Sámegejella	42.050.000	0	-600.000	41.450.000
54 Birasgáhtten ja kultursuodjaleapmi	11.526.000	0	0	11.526.000
55 Eará doarjagat (politiikkaš doaibma)	4.451.000	0	0	4.451.000
56 Oahpaheapmi	24.302.000	0	0	24.302.000
57 Riikkaidgaskasaš ovttasbargu	2.249.000	1.935.500	0	4.184.500
58 Sámeálbmotfoanda	0	0	0	0
59 Dearvvašvuoda- ja sosiálaá? giruššan	4.100.000	0	0	4.100.000
60 Arkiiva-, biblioteka- ja diehtujuohkinbálvalus	5.396.000	0	0	5.396.000
61 Dásseárvodoaimmat	330.000	0	0	330.000
62 Sámiide guoski statistihkka Norggas	300.000	0	0	300.000
63 Guovlluguovdasaš ovddideapmi ja ovttasbargu	1.355.000	0	0	1.355.000
3. Váikkuhangaskaomiid submi	150.423.000	1.935.500	-800.000	151.558.500
4. Doaibmagoluid ja váikkuhangaskaomiid submi	221.539.000	4.100.000	0	225.639.000
50 Sámeálbmotfoandda vuoiu	-4.650.000	0	0	-4.650.000
5. Submi fievrrid., čadnojuvvon r. ja sajušteamit	-4.650.000	0	0	-4.650.000
6. Doaibmaboađus	0	0	0	0

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

Poasta 50 Juolludeamit departemeanttain

Buohkanastabealla Sámedikki boadut buohkanassii -reviderejuvvon bušeahtta 2004

Kap.Poasta	Válddahallan	Bušeahtta -04	Liigejuolud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-04
540.50	Gielda- ja guovludepartementa - GGD	133.400.000	0	0	133.400.000
571.64	Gielda- ja guovludepartementa - GGD	7.000.000	0	0	7.000.000
206.50	Oahpahus- ja dutkandepartementa - ODD	27.589.000	0	0	27.589.000
856.50	Mánáid- ja bearašdepartementa - MBD	10.716.000	0	0	10.716.000
1429.50	Birasdepartemeanta - BD	2.000.000	0	0	2.000.000
320.53	Kultur- ja girkodepartementa - KGD	31.734.000	0	0	31.734.000
701.21.05	Dearv.dep. - DD (ii leat spesif. DD´ 2003 bušeahtas)	5.100.000	0	0	5.100.000
4147.50	Eanadoalodep. - ED	4.000.000	0	0	4.000.000
552.72	Gielda- ja guovludepartementa - GGD	0	2.100.000	0	2.100.000
226.21	Oahpahus- ja dutkandepartementa	*	2.000.000	0	2.000.000
248.21	Oahpahus- ja dutkandepartementa	*	0	0	0
Juolluduvvon buohkanassii I		221.539.000	4.100.000	0	225.639.000
540.54	GGD - Sámeálbmotfoandda vuoiu	4.650.000	0	0	4.650.000
Juolluduvvon buohkanassii II		226.189.000	4.100.000	0	230.289.000
	2003´ vuoiutu rehketdoaluláš ođđasisjuogadeapmi	0	0	0	0
	2003´ rehketdoaluláš vuollebáhcaga gokčan	0	0	0	0
Buohkanassubmi		226.189.000	4.100.000	0	230.289.000

Sámedikkis lei bušeahttameannudeami oktavuodas áššis 43/03 Sámedikki jagi 2004 bušeahtta buohkanassii 226 189 000 ru juolludusreivves 2004 várás. Gielda- ja guovludepartemeantta juolludusreivves 2004 várás. 2003 juolludus lei buohkanassii 5 000 000 ru ja juohkásii dáid doaibmabijuide:

- Vuodđooahpaha ja joatkkaoahpaha kvalitehtaovddideapmi, Erenoamáš doaibmagolut
- Oahpaha erenoamáš IKT-doaibmat, Erenoamáš doaibmagolut

ODDa cuoŋománu 1. b. 2004 juolludusreivves 26 433 000 ru juolludeami oktavuodas kap. 206 poasttas 50 leat sii vel dieđihan juolludeami birra kap. 226 poasttas 21:

”Sametinget vil i eget brev få overført i alt kr. 2 000 000 over kap 226 post 21 til pedagogisk kvalitetsutvikling i samisk grunnopplæring. Beløpet skal bl.a. brukes til nødvendige tiltak utover

Vuolláičála: _____ / _____

Sorsameprosjektets (Sorsamisk opplæring ved heimeskolen) grunnbeløp for å sikre tilfredsstillende fremdrift i arbeidet.”

(Sámediggi oazži sierra reivves fievrriduvvot buohkanassii 2 000 000 ru kap 226 poasttas 21 sámi vuodđooahpahusa kvalitehtaovddideapmái. Ruđat galget ee. geavahuvvot dárbbášlaš doaibmabijuid earret Oarjelsámeprošavtta (Oarjelsámegiel oahpahus ruovttuskuvllas) vuodđosupmi sihkkarastit dohkálaš ovdáneami barggus.)

Poasta 01 Politihkalaš jodiheami doaibmagolud ja poasta 52 Kultuvra

Politihkalaš dási doaibmagolud

Poasta 01	Namahus	Bušeahhta -04	Liigejuolud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-04
0101	Sámediggeráđđi	4 355 000	0	200 000	4 555 000
0102	Sámedikki dievasčoahkkin	4 405 000	0	0	4 405 000
0103	Sámedikki čoahkkinjodihangoddi	220 000	0	0	220 000
0104	Sámediggejoavkkut	2 305 000	0	0	2 305 000
0105	Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	106 000	0	0	106 000
0106	Sámedikki doarjastivra	640 000	0	0	640 000
0109	Sámi parlamentáralaš ráđđi	690 000	0	0	690 000
0110	Sámedikki giellastivra	345 000	0	0	345 000
0111	Sámi giellalávdegoddi	840 000	0	0	840 000
0112	Guolástuspolitihkalaš lávdegoddi	70 000	0	0	70 000
0113	Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SNPL)	324 000	0	0	324 000
0114	Interreg gozihankom./doarjastivra	150 000	0	0	150 000
Submi		14 450 000	0	200 000	14 650 000

Sámi prentosat

Poasta 52	Namahus	Bušeahhta -04	Liigejuolud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-04
52.9	Nissonbláđđi Gába (<i>sirdjuvvon poasttas 61.1 Dásseárvvo doai</i>)	300.000	0	0	300.000
52.9	Nuorttanaste	200.000	0	0	200.000
52.9	Leavedolgi (<i>sirdjuvvon poasttas 56.3 Mánáidgárdđi</i>)	200.000	0	-200.000	0
52.9	Nuoraidbláđđi Š	300.000	0	0	300.000
Submi		1.000.000	0	-200.000	800.000

Sámediggi mearridii áššiš 43/03 – Sámedikki jagi 2004 bušeahhta juolludit 200 000 ru mánáidbláđđái Leavvedolgi. Dáid ruđaid árvalat juohkit ođđasis eará doaimmaide, ja 2005 bušeahhtameannudeamis árvoštallo juohkit ruđaid ođđasis sámi mánáidbláđđái. Sivvan lea ahte Leavvedolgi ii leat ilbman mihttomeriid mielde (mañimuččat ilmmai 2001:s).

Ođđasis juogaduvvon ruđaid árvalat geavahit doaibmabijuide eastadit givssideami mánáid ja nuoraid gaskkas. Sámediggeráđđi juolluda ruđaid prošavttaide ohcamiid vuodul.

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

Poasta 22 Eremoamáš doaimmagolut

Buohkanast. Sierra doaimmagolut

Poasta 22	Namahas	Bušeahhta -04	Liigejuolud.	Oddasisj. buš	Rev.buš-04
22.1	Oahpponeavvoráhkadeapmi/FOU	1.500.000	2.000.000	0	3.500.000
22.3	Odđa diehtjuohkinvuogádagat (ovddeš Intern./datainfo/ark)	1.600.000	0	0	1.600.000
22.6	Movttiidahttinbálkkašupmi (ovddeš dásseárvo- ja giellam.)	50.000	0	0	50.000
22.7	Konfereansat	680.000	0	0	680.000
22.9	Finnmárkkuláhka (ovddeš Sámi vuoigatvuodal. čuoovol.)	200.000	0	0	200.000
22.10	JienastuslohkoproseaktaManntallsprosjekt	676.000	0	0	676.000
Submi		4.706.000	2.000.000	0	6.706.000

ODDa 2 000 000 ru liigejuolludusa oktavuodas čujuhuvvo mearkkašumiide čuoggás ”Poasta 50 Juolludeamit departemeanttain”.

Bargu Finnmarkkulágain lea dál odđa muttus ee. ráddádallamiiguin justislávdegottiin, ja dat lea ain vuoruhuvvon bajás Sámedikkis. Maiddái 2004:s leat golut dán barggus sihke hálddahaslaš ja politihkalaš dásis. Dasa lassin šaddet liigegolud Sámedikki oassálastima ja barggu oktavuoda mearraresursalávdegottis ja ráddádallanprosedyrain ráddehusain. Jagi 2004 bušehtas eai leat várrejuvnon ruđat dasa. Sámediggi vuoruhu dán hui bajás ja goluid ferte gokčat dán jagi bušehtas (vejolaš badjebáhčagis) dahje gohččojuvvon seastimiid bokte boahhte jagi. Golud máksojuvvojit poasttas 01 Hálddahas doaimma ja poasttas 22 Erenoamáš doaimmagolud (Finnmárkkuláhka).

Liigejuolludeapmi Interregii

Vuolábeale tabeallat čájehit mo Gielda- ja guovludepartemeantta 2 100 000 ru liigejuolludeapmi Interregii juohkása.

Hálddahas doaimmagolud

Poasta 01	Namahas	Bušeahhta -04	Liigejuolud.	Oddasisj. buš	Rev.buš-04	+/- 04-Rev 04	Erohus %
01	Doaimmagolud	51.960.000	164.500	600.000	52.724.500	764.500	1,5 %
Submi		51.960.000	164.500	600.000	52.724.500	764.500	1,5 %

Sámediggi oažžu teknikkalaš veahki (TA)-ruđaid buohkanassii 164 500 ru Interrega –oasseprográmmas Sápmi ja Áarjelsaemien Dajve prográmma hálddašepmái.

57 -Riikkaidgaskasaš doaimmat

Poasta 57	Namahas	Bušeahhta -04	Liigejuolud.	Oddasisj. buš	Rev.buš 04	+/- 04-Rev 04	Erohus %
57.1	Interreg - guovluguovdasaš oassi	1.200.000	0	0	1.200.000	0	0,0 %
57.1	Interreg - Interreg Lulli doaimma	0	100.000	0	100.000	100.000	-
57.2	Barentsovtasbargu	50000	0	0	50.000	0	0,0 %
57.2	Barents eamiálbmotkantuvra Murmánskkas	150000	0	0	150.000	0	0,0 %
57.3	Eará riikkaidgaskasaš doaimmat	300000	0	0	300.000	0	0,0 %
57.4	Interreg III A Lulli Ruoþa-Norga Aerjel	0	833.400	0	833.400	833.400	-
57.5	Interreg III A Davvi Sápmi	0	1.002.100	0	1.002.100	1.002.100	-
57.6	Doarjagat rájáidrašttildeaddji sámi organisašuvnnaide	549.000	0	0	549.000	0	0,0 %
Submi		2.249.000	1.935.500	0	4.184.500	1.935.500	86,1 %

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

1 935 500 ru reastaruđat Interreg – oasseprográmmii Sápmi ja Áarjelsaemien Dajve juohkásit ná:

- 100 000 ru leat várrejuvvon Áarjelsaemien Dajve doibmii, nappo tehnikkalaš veahki ruđat
- 833 400 ru leat čadnojuvvon stáhta oassái Interreg ruhtadeamis, Lulli Ruotta-Norga
- 1 002 100 ru leat čadnojuvvon stáhta oassái Interreg ruhtadeamis, Davvi Sápmi

Sámegiela korrektuvraprográmma

Sámedikki mihttomearri ja doaibmabijut sámegiela korrektuvraprográmma várás elektrovnnalaš teakstagiédahallama oktavuodas boahdá ovdan Sámedikki stáhtabušehtas 2005, áššis 34/03. Dalle ovdehuvvui prošekta 19 100 000 ru buohkanasrámmain daid molssaeavttuid vuodul, mat addet viidáseamos fálaldaga geavaheaddjiide ja plánejuvvon čadaheamiin 3 jagis.

Sivas go juolludeaddji eiseválddit leat gáibidan ahte Sámediggi maid galgá leat mielde ruhtadeamen proševtta, de lea prošekta dál sakka unniduvvo álgo plánaid ektui.

Prošekta plánejuvvo álggahuvvot borgemánu 1. b. 2004, ja plánejuvvo čadahuvvot 3 jagis.

Maŋŋá prošektačadaheami lea boadus:

- Davvisámegiell: stávendárkkisteapmi ja sátnejuohkinprográmma
- Julevsámegiella: stávendárkkisteapmi

Golut eaktuduvvojit ruhtaduvvot ná:

Ruhtadeaddjit:	Submi
Departemeanttat (GGD ja ODD) ja earát	6 000 000 ru
Sámediggi	5 300 000 ru
Submi	11 300 000 ru

Sámediggi čadaha proševtta ”Sámegiela korrektuvraprográmma elektrovnnalaš teakstagiédahallama várás“ buohkanassii 11 300 000 ru gollorámma siskkabealde. Sámediggi ruhtada ieš proševtta eanemusat 5 300 000 ruvnnuin 4 bušehttajagi badjel. Muđui eaktuduvvo olggobeale ruhtadeapmi.

Sámedikki oassi goluin proševtta álggaheami ja čadaheami oktavuodas 2004:s gokčojuvvo go odđasis juogada ruđaid poasttas 53.2 Giellaproševttat hálldašanguovllu siskkabealde. Maŋit jagiid prošektagolut gokčojit Sámedikki dábalaš bušehtain. Eaktun lea ollislaš prográmma olggobeale ruhtadeapmi. Prošekta ii álggahuvvo ovdalgo ollislaš ruhtadeapmi lea čovdojuvvon.

Hálddaha doaibmagolut

Poasta 01 Namahus	Bušehtta -04	Liigejuolud.	Oddasisj. buš	Rev.buš-04 +/- 04-Rev 04	Erohus %
01 Doaibmagolut	51 960 000	164 500	600 000	52 724 500	764 500 1,5 %
Submi	51 960 000	164 500	600 000	52 724 500	764 000 1,5 %

Buohkanast: Sámegiella

Poasta 53 Benevnelse	Bušehtta -04	Liigejuolud.	Oddasisj. buš	Rev.buš-04 +/- 04-Rev 04	Erohus %
53.1 Guovttegielalašvuodadoarjagat	33.850.000	0	0	33.850.000	0 0,0 %
53.2 Giellaproševttat hálldašanguovllu siskkabealde	2.600.000	0	-600.000	2.000.000	-600.000 -23,1 %
53.3 Giellaproševttat hálldašanguovllu olggobealde	2.450.000	0	0	2.450.000	0 0,0 %
53.4 Giellaguovddázat	3.150.000	0	0	3.150.000	0 0,0 %
Submi	42.050.000	0	-600.000	41.450.000	-600.000 -1,4 %

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

Plána- ja finánsalávdegoddi 003/04 Sámedikki reviderejuvwon bušeahtta 2004

Mearkkašumit

Unnitlogus, lávdegoddelahtus SáB/SLN, Terje Tretnes:

Čoahkkinjodiheddji bálkájuvvo olles virggis seamma bálkkain go várrepresideanta. Sámeálbmotbellodat áirras Terje Tretnes ii leat ovttaoavilis dainna evttohusain ahte čoahkkinjodiheddji biddjo olles virgái. Evttohusa duogáš lea go Sámediggi lea välljen odđa bargomálla, lávdegoddemálla. Ovdalis dán bargomálla ákkastalle Bargiidbellodagas ee. ahte dát ii galgan čuoheat bušeahttapoasttaide mat ledje mearriduvvon dievasčoahkkimis áššis 43/03. Evttohusain ahte bálkáhít čoahkkinjodiheddji olles virggiin, leat sii ieža mielde dasa ahte lasihit politihkalaš jodiheddji bušeahttapoastta 380 00 ruvnnuin jahkásaččat Nubbi sivvá dasa ahte Tretnes ii leat ovttaoavilis dainna, lea ahte otne (miessemánnu 2004) ii dieđe oktage makkár lassibarggut šaddet čoahkkinjodiheddjái. Sámedikki otná čoahkkinnortnega mielde eai galgga liigebarggut biddjot čoahkkinjodiheddjái, gč § 17, čuokkis 2 ja 3.

Tretnes oaivvilda ahte mii fertet manjedit dán ášši čakčamánu dievasčoahkkima maŋabeallái. Dalle veardidivččimmet ee. čoahkkinnortnega ja dieđášeimmet juste makkár barggut čoahkkinjodiheddjis galget leat. Dalle oainnášeimmet lávdegoddemálla ja lassibarggaid ja sáhtášeimmet maiddái guorahallat ekonomalaš vejolašvuodaid čovdosiidna ja ovddidit dáid dábálaš 2005 bušeahta meannudeamis.

Otne ii leat Bargiidbellodat/ lávdegotti eanetlohku buktán njuolga evttohusa juste moht gokčat lassigoluid, earret poastta 01 hálddahušlaš olggosgoluid bokte.

Olles lávdegoddi NSRa ovttasbargojoavku, Birger Nymo, Per Bjørn Lakselvnes, Olav M. Dikkanen, Randi A. Skum, Ragnhild Nystad, Geir Tommy Pedersen, BBA sámediggejoavku, Magnhild Mathisen, Egil Olli, Willy Olsen, Willy Ørnebakk, SáB/SLN, Terje Tretnes, SVL, Roger Pedersen, DL/SNS, Isak Mathis O. Hætta evttoha:

1. Evttohus

Sámediggi bivdá Sámedikki doarjjastivrra meannudit doaimmadoarjjaohcama Maaje AS:s.

2. Evttohus

Sámediggi mearrida ahte Presideantta bálka čuovvu ráđdehusalahtuid bálkká, muhto geahpiduvvo 150 000 ruvnnuin. Presideanta bálkkálasihheapmi čadno ráđdehusalahtuid bálkkálasáhussii ja doaimmagohtá seamma beaivve go sin bálkkálasáhusat doaimmagohtet. Bálkkálasáhusat doaimmagohtet čakčamánu 1. b. 2004 rájes.

Bušeahhtagolut šaddet čuovvovaččat:

Vuolláičála: _____ / _____

01 Hállddahus unniduvvo 35 000 ruvnnuin
01 Politihkkalaš lasihuvvo 35 000 ruvnnuin

3. Evttohus

Sámi prentosat

Ođđasit juogaduvvon ruđaid evttohit geavahit mánáid ja nuoraid doaimmaide, omd givssiideame eastadeapmái. Sámdiggeráđđi juolluda dáid ruđaid ohcamiid vuodul.

NSRa ovttasbargojoavkkus, BB sámediggejoavkkus, Sáb/SLN ja SVL evttoha

4. Evttohus

Sámediggi oaivvilda ahte elektrovnnalaš korrektuvraprogramma sámegiela várás lea dehálaš bargoneavvu sámi giellaovdaneapmái, dasa maid čujuhuvvo Sámedikki evttohusas Stádabušehtti 2005, áššis 34/03. Sámediggi deattuha ahte lullisámi, julevsámi ja davvisámi korrektuvraprogramma ferte ráhkadit.

Sámediggi oaivvilda ahte Stuoradikkis ja ráđdehusas lea bajimus ovddasvástádus dasa ahte sámegiella ovdána seamma eavttuid mielde go eará dárogielat Norggas. Ealli sámegillii lea eaktu ahte leat heivehuvvon bargoneavvut mat dagahit ahte sámegiella doaibmá IT teknologijja ektui.

Sámediggi oaivvilda ahte ovddasvástádus dievas ruhtadeapmái divrras teknihkalaš bargoneavvuide vai sámegiella ovdána, lea Stuoradikkis ja Ráđdehusas. Sámegielas galgá leat seamma ekonomalaš ovdanahttinvejolašvuodát go dan guovtti dárogiela čállingielas, girjegielas ja ođđadárogielas. Sámedikki sisaboahu boahdá jahkásaččat stádabušehta bokte ja Sámedikkis ii leat váldi lasihit iežas sisaboahu. Sámediggi lea, evttohusastis stádabušehtti, čalmmustahtán minimumdárbbu go galgá ovdánahttit sámegiela ja lávdegottis lea dat oaidnu ahte ovddasvástádus gielladoaimmaid ruhtadit ja ovdánahttit divrras teknihkalaš bargoneavvoráhkadeapmái lea Stuoradikkis ja ráđdehusas.

Sámedikki ruhtadanoassi go guoská prošeavtta álgaheapmái 2004:s gokčojuvvo poasttas 53.2 Hálldašanguovlluid giellaprošeavttat nu go Sámediggeráđđi evttoha.

Sámediggi meannuda boahttejagi prošeaktagoluid go Sámediggi meannuda Sámedikke 2005 bušehta.

Sámediggi lasiha čuovvovačča čuoggái Korrektuvraprogramma sámegiela várás: Sámediggeráđđi bivdá ahte 2005 bušehtaovddideamis buktet evttohusa doaimmaide mat leat dárbbalaččat lullisámegiela vuodđobargui. Dát ferte dahkkot vai lullisámegiela korrektuvraprogramma galgá sáhttit ráhkadit lagamus áiggis. Lullisámegiela ektui ii leat vuodđobargu dáhkkon, nu ahte ii sáhte váldot fárrui kurrektuvraprogrammas dán vuoru.

Vuolláičála: _____ / _____

NSRa ovttasbargojoavku, BB sámediggejoavku ja SVL evttoha:

5. Evttohus

Sámediggi mearrida ahte Sámedikki čoahkkinjodiheddjái máksojuvvo seamma ollu go Sámedikki várreprezidentii ollesvirggis. Čoahkkinjodiheddji mávssu ođasmahttin čuovvu Várreprezideantta mávssu. Báلكkálásáhusat doaibmagohtet čakčamánu 1. b. 2004 rájes.

Bušeahhttagolut šaddet čuovvovaččat:

01 Hállddahus unniduvvo 130 000 ruvnnuin

01 Politihkkalaš lasihuvvo 130 000 ruvnnuin

Sámedikki vuolggasadji lea ahte čoahkkinjodiheddji galgá leat gulaskuddanáhus gaskal áirasiid/joavkkuid ja lávdegoddejodiheddjiid/áššejojodiheddjiid ja ahte čoahkkinjodiheddji ráhkkanahttá viidasit geahččalanortnega lávdegottiiguin.

DL/SNS, Isak Mathis O. Hætta evttoha:

6. Evttohus

200 000 ruvno mii galgai mannat sámi vissui Oslos geavahuvvo ná:

Sáččá sámi viessu	25 000 ruvno
Bihtán viessu	25 000 ruvno
Ruŋgu viessu	25 000 ruvno
Maaja AS	25 000 ruvno
Bilserice Moskavuotna	40 000 ruvno
Goahtegearret	60 000 ruvno

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 38 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 1, 2 ja 3 ovttajienalaččat mearriduvvon
- Evttohus 4 ovttajienalaččat mearriduvvon
- Evttohus 5 mearriduvvui 34 jienain.
- Evttohus 6 ii ovddiduvvon

IV Beavdegirjelasáhusat

Čuovvovaš beavdegirjelasáhus ovddiduvvui Bargiidbellodaga sámedikkejoavkkus, Willy Ørnebakk bokte:

Ášši 003 / 04 Plána– ja finanslávdegotti evttohussi Sámedikki reviderejuvvon bušeahhta 2004 ovddas.

Vuolláičála: _____ / _____

Bargiidbellodaga Sámedikkejoavku áigu cuikkodit ahte mearkkašumiin SaB/SBSas dán áššis leat boastuvuodat. Bargiidbellodaga sámedikkejoavku lea čadat čuoččuhan ja bidjan eaktun lávdegottemodeall geahččaleapmái mannát mielde, ahte golut galget gokčojuvvot doaibmabušeahhtapoasttaid 01 Hálldahus ja 01 politihkkalaš dássi siskobealde.

V Sáhavuorro- ja replihkkalistu

	Sáhavuorro	Replihkka
1	Birger Nymo (áššejodiheadji)	
2	Willy Ørnebakk	
3	Svein Peter Pedersen	Willy Ørnebakk
		Isak Mathis O. Hætta
		Ann-Mari Thomassen
		Svein Peter Pedersen
4	Roger Pedersen	
5	Isak Mathis O. Hætta	Egil Olli
		Isak Mathis O. Hætta
6	Geir Tommy Pedersen	Birger Nymo
		Isak Mathis O. Hætta
		Geir Tommy Pedersen
7	Per Arnesen	Birger Nymo
		Per Arnesen
8	Terje Tretnes	Willy Ørnebakk
		Birger Nymo
		Terje Tretnes
9	Ragnhild Lydia Nystad	
10	Willy Olsen	
11	Jon Erland Balto	
12	Birger Nymo (áššejodiheadji)	
	Per Arnesen (čoahkkinnortnegii)	
	Terje Tretnes (čoahkkinnortnegii)	
	Isak Mathis O. Hætta (čoahkkinnortnegii)	
	Isak Mathis O. Hætta (čoahkkinnortnegii)	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi lea definerejuvvon nettobušeterejuvvon doaibman, danne doalaha ja juohká Sámediggi bušeahhtabadjebáhčagis. Vejolaš vuollebáza gokčojuvvo boahhte jagi bušeahhtas. Sámediggi revidere bušeahhta jahkásaččat oktanaga ovddit jagi jahkediđáhusain. Jahkediđáhusas lea maiddái jahkerekketdoallu, mii ovddiduvvo Sámedikki dievasčoahkkimii miessemánus.

Vuolláičála: _____ / _____

Sámediggi sáhtta hálldašit sorjjasmeahttumit departemeanttaid poastta 50 juolludan ruđaid. Dát ii gusto várrejuvvon ruđaide eará departemeanttaid poasttain, nugo poasttain 22 ja 72. Lassijuolludusat váldojit dattetge mielde reviderejuvvon bušehtti.

Muđui čujuhuvvo Sámedikki jahkerekhetdollui ja Sámedikki jagi 2003 jahkedieđáhussii. Sámedikki jagi 2004 bušeahhta boahdá ovdan Sámedikki dievasčoahkkingirjii 04/03, ássis 43/03.

Sámedikki rehketoallu 2003 čájeha **806 146 ru** rehketoalulaš vuollebáhca. Čujuhit Sámedikki jahkedieđáhussii, kapihtal 4 Sámedikki rehketoallu 2003. Sivas go Sámedikkis lei 758 572 ru posiitiiva iežaskapitála 2002:s, de dán jagi 808 146 ru vuollebáza masá ollásit gokčojuvvo. Negatiiva iežaskapitála šaddá dalle juovlamánu 31. b. muttus 49 575 ru. Dát ii gokčojuvvo bušeahhtajagi 2004 ektui go submi adno leat hui uhccin.

Liigejuollusaid juogadeapmi ja jagi 2004 bušeahhta odđasisjuogadeapmi boahdá ovdan vuolábeale tabeallain oktan dasa gulli čilgehusain iešguđet poasttaide.

Sámedikki boadut ja golut buohkanassii

Konto Teaksta	Bušeahhta -04	Liigejuoludeapmi	Ođđasisjuog. buš	Rev.buš-04
Juolludeamit				
50 Juolludeamit departemeanttain	226.189.000	4.100.000	0	230.289.000
1. Rámmajuolludeamiid submi	226.189.000	4.100.000	0	230.289.000
Politiikkaš ja hálddahaslaš doaibma ja sierra doaibmagolud				
01 Politiikkaš dási doaibma	14.450.000	165.000	200.000	14.815.000
01 Hálddahas doaibma	51.960.000	-500	600.000	52.559.500
22 Erenoamáš doaibmagolud	4.706.000	2.000.000	0	6.706.000
2. Doaibmagoluid submi	71.116.000	2.164.500	800.000	74.080.500
Váikkhangaskaomit				
51 Ealáhusovddideapmi	22.417.000	0	0	22.417.000
52 Kultuvra	31.947.000	0	-200.000	31.747.000
53 Sámegealla	42.050.000	0	-600.000	41.450.000
54 Birasgáhtten ja kultursuodjaleapmi	11.526.000	0	0	11.526.000
55 Eará doarjagat (politiikkaš doaibma)	4.451.000	0	0	4.451.000
56 Oahpaheapmi	24.302.000	0	0	24.302.000
57 Riikkaidgaskasaš ovttasbargu	2.249.000	1.935.500	0	4.184.500
58 Sámeálbmotfoanda	0	0	0	0
59 Dearvvašvuoda- ja sosiálaá? giruššan	4.100.000	0	0	4.100.000
60 Arkiiva-, biblioteka- ja diehtujuohkinbálvalus	5.396.000	0	0	5.396.000
61 Dásseárvodoaimmat	330.000	0	0	330.000
62 Sámiide guoski statistihkka Norggas	300.000	0	0	300.000
63 Guovlluguovdasaš ovddideapmi ja ovttasbargu	1.355.000	0	0	1.355.000
3. Váikkhangaskaomiid submi	150.423.000	1.935.500	-800.000	151.558.500
4. Doaibmagoluid ja váikkhangaskaomiid submi	221.539.000	4.100.000	0	225.639.000
50 Sámeálbmotfoanda vuoiu	-4.650.000	0	0	-4.650.000
5. Submi fievrrid., čadnojuvvo r. ja sajušteamit	-4.650.000	0	0	-4.650.000
6. Doaibmaboađus	0	0	0	0

Poasta 50 Juolludeamit departemeanttain

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

Buohkanastabealla Sámedikki boadut buohkanassii -reviderejuvvon bušeahtta 2004

Kap.Poasta	Válddahallan	Bušeahtta -04	Liigejuolud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-04
540.50	Gielda- ja guovludepartementa - GGD	133.400.000	0	0	133.400.000
571.64	Gielda- ja guovludepartementa - GGD	7.000.000	0	0	7.000.000
206.50	Oahpahus- ja dutkandepartementa - ODD	27.589.000	0	0	27.589.000
856.50	Mánáid- ja bearašdepartementa - MBD	10.716.000	0	0	10.716.000
1429.50	Birasdepartemeanta - BD	2.000.000	0	0	2.000.000
320.53	Kultur- ja girkodepartementa - KGD	31.734.000	0	0	31.734.000
701.21.05	Dearv.dep. - DD (ii leat spesif. DD' 2003 bušeahtas)	5.100.000	0	0	5.100.000
4147.50	Eanadoalodep. - ED	4.000.000	0	0	4.000.000
552.72	Gielda- ja guovludepartementa - GGD	0	2.100.000	0	2.100.000
226.21	Oahpahus- ja dutkandepartementa	*	2.000.000	0	2.000.000
248.21	Oahpahus- ja dutkandepartementa	*	0	0	0
Juolluduvvon buohkanassii I		221.539.000	4.100.000	0	225.639.000
540.54	GGD - Sámeálbmotfoandda vuoitu	4.650.000	0	0	4.650.000
Juolluduvvon buohkanassii II		226.189.000	4.100.000	0	230.289.000
	2003' vuoittu rehketdoaluláš ođđasisjuogadeapmi	0	0	0	0
	2003' rehketdoaluláš vuollebáhčaga gokčan	0	0	0	0
Buohkanassubmi		226.189.000	4.100.000	0	230.289.000

Sámedikkis lei bušeahttameannudeami oktavuodas áššis 43/03 Sámedikki jagi 2004 bušeahtta buohkanassii 226 189 000 ru juolludus oktán Sámeálbmotfoandda 4 650 000 ru vuoittuin. Gielda- ja guovludepartemeanta juolludusreivves Sámediggái lea dasa lassin juolluduvvon 2 100 000 ru doarjja Interregii kapihttala 552 poasttas 72 Našuvnnlaš doaibmabijut guolvvuidovddideami várás.

Oahpahus- ja dutkandepartemeanta (ODD) juolluda várrejuvvon ruđaid Sámediggái kapihttala 226 ja 248, poasttas 21. Eat leat vel ožžon juolludusreivve 2004 várás. 2003 juolludus lei buohkanassii 5 000 000 ru ja juohkásii dáid doaibmabijuide:

- Vuodđooahpahusa ja joatkkaoahpusa kvalitehtaovddideapmi, Erenoamáš doaibmagolut
- Oahpahusa erenoamáš IKT-doaimmat, Erenoamáš doaibmagolut

ODDa cuoŋománu 1. b. 2004 juolludusreivves 26 433 000 ru juolludeami oktavuodas kap. 206 poasttas 50 leat sii vel dieđihan juolludeami birra kap. 226 poasttas 21:

”Sámediggi oazži sierra reivves fievrriiduvvot buohkanassii 2 000 000 ru kap 226 poasttas 21 sámi vuodđooahpahusa kvalitehtaovddideapmái. Ruđat galget ee. geavahuvvot dárbbaslaš doaibmabijuid earret Oarjelsámeoproševtta (Oarjelsámegiell oahpahus ruovttuskuvllas) vuodđosupmi sihkkarastit dohkálaš ovdáneami barggus.”

Poasta 01 Politihkalaš jodiheami doaibmagolut ja poasta 52 Kultuvra

Politihkalaš dási doaibmagolut

Poasta 01	Namahus	Bušeahhta -04	Liigejuolud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-04
0101	Sámediggeráđđi	4.355.000	35.000	200.000	4.590.000
0102	Sámedikki dievasčoahkkin	4.405.000	0	0	4.405.000
0103	Sámedikki čoahkkinjodiheangoddi	220.000	130.000	0	350.000
0104	Sámediggejoavkkut	2.305.000	0	0	2.305.000
0105	Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	106.000	0	0	106.000
0106	Sámedikki doarjastivra	640.000	0	0	640.000
0109	Sámi parlamentáralaš ráđđi	690.000	0	0	690.000
0110	Sámedikki giellastivra	345.000	0	0	345.000
0111	Sámi giellalávdegoddi	840.000	0	0	840.000
0112	Guolástuspolitihkalaš lávdegoddi	70.000	0	0	70.000
0113	Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SNPL)	324.000	0	0	324.000
0114	Interreg gozihankom./doarjastivra	150.000	0	0	150.000
Submi		14.450.000	165.000	200.000	14.815.000

Sámi prentosat

Poasta 52	Namahus	Bušeahhta -04	Liigejuolud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-04
52.9	Nissonbláđđi Gába (<i>sirdojuvvon poasttas 61.1 Dásseárvo doai</i>)	300.000	0	0	300.000
52.9	Nuorttanaste	200.000	0	0	200.000
52.9	Leavedolgi (<i>sirdojuvvon poasttas 56.3 Mánáidgárdit</i>)	200.000	0	-200.000	0
52.9	Nuoraidbláđđi Š	300.000	0	0	300.000
Submi		1.000.000	0	-200.000	800.000

Sámediggi mearridii áššis 43/03 – Sámedikki jagi 2004 bušeahhta juolludit 200 000 ru mánáidbláđđái Leavedolgi. Dáid ruđaid árvalat juohkit ođđasis eará doaimmaide, ja 2005 bušeahttameannudeamis árvoštallo juohkit ruđaid ođđasis sámi mánáidbláđđái. Sivvan lea ahte Leavedolgi ii leat ilbman mihttomeriid mielde (mañimuččat ilmmat 2001:s).

Ođđasit juogaduvvon ruđaid evttohit geavahit mánáid ja nuoraid doaimmaide, omd givssiideame eastadeapmái. Sámediggeráđđi juolluda dáid ruđaid ohcamiid vuodul.

Sámediggi mearrida ahte Presideantta bálka čuovvu ráđđehusalahitud bálkká, muhto geahpiduvvo 150 000 ruvnnuin. Presideanta bálkkálasieapmi čadno ráđđehusalahitud bálkkálasáhussii ja doaibmagohtá seamma beaivve go sin bálkkálasáhusat doaibmagohtet. Bálkkálasáhusat doaibmagohtet čakčamánu 1. b. 2004 rájes.

Bušeahhtagolut šaddet čuovvovaččat:

- 01 Hálldahus unniduvvo 35 000 ruvnnuin
- 01 Politihkkalaš lasihuvvo 35 000 ruvnnuin

Sámediggi mearrida ahte Sámedikki čoahkkinjodiheaddjái máksojuvvo seamma ollu go Sámedikki várreprezidentii ollesvirggis. Čoahkkinjodiheaddji mávssu ođasmahttin čuovvu Várreprezideantta mávssu. Bálkkálasáhusat doaibmagohtet čakčamánu 1. b. 2004 rájes.

Vuolláičála: _____ / _____

Bušehttagolut šaddet čuovvovaččat:

- 01 Hálldahus unniduvvo 130 000 ruvnnuin
- 01 Politihkkalaš lasihuvvo 130 000 ruvnnuin

Sámedikki vuolggasadji lea ahte čoahkkinjođiheaddji galgá leat gulaskuddanáshus gaskal áirasiid/joavkkuid ja lávdegoddejođiheddjiid/áššejođiheddjiid ja ahte čoahkkinjođiheaddji ráhkkanahttá viidasit geahččalanortnega lávdegottiiguin.

Poasta 22 Eremoamáš doaibmagolut

Buohkanast. Sierra doaibmagolut

Poasta 22	Namahus	Bušeahhta -04	Liigejuolud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-04
22.1	Oahpponeavvoráhkadeapmi/FOU	1.500.000	2.000.000	0	3.500.000
22.3	Ođđa diehtujuohkinvuogádagat (ovddeš Intern./datainfo/ark	1.600.000	0	0	1.600.000
22.6	Movttiidahttinbálkkašupmi (ovddeš dáseárvo- ja giellam.)	50.000	0	0	50.000
22.7	Konfereanssat	680.000	0	0	680.000
22.9	Finnmárkkuláhka (ovddeš Sámi vuogiatvuodal. čuovvol.)	200.000	0	0	200.000
22.10	JienastuslohkoproseaktaManntallsprosjekt	676.000	0	0	676.000
Submi		4.706.000	2.000.000	0	6.706.000

ODDa 2 000 000 ru liigejuolludusa oktavuodas čujuhuvvo mearkkašumiide čuoggás ”Poasta 50 Juolludeamit departemeanttain”.

Bargu Finnmarkkulágain lea dál ođđa muttus ee. ráđđádallamiiguin justislávdegottiin, ja dat lea ain vuoruhuvvon bajás Sámedikkis. Maiddái 2004:s leat golut dán barggus sihke hálldahuslaš ja politihkalaš dásis. Dasa lassin šaddet liigegolut Sámedikki oassálastima ja barggu oktavuoda mearraresursalávdegottis ja ráđđádallanprosedyrain ráđdehusain. Jagi 2004 bušehtas eai leat várrejuvnon ruđat dasa. Sámediggi vuoruha dán hui bajás ja goluid ferte gokčat dán jagi bušehtas (vejolaš badjebáhcašis) dahje gohččojuvvon seastimiid bokte boahhte jagi. Golut máksojuvvojit poasttas 01 Hálldahusa doaibma ja poasttas 22 Erenoamáš doaibmagolut (Finnmárkkuláhka).

Sámediggi bivdá Sámedikki doarjjastivrra meannudit doaibmadoarjjaohcama Maaje AS:s.

Liigejuolludeapmi Interregii

Vuolábeale tabeallat čájehit mo Gielda- ja guovludepartemeantta 2 100 000 ru liigejuolludeapmi Interregii juohkása.

Hálldahusa doaibmagolut

Poasta 01	Namahus	Bušeahhta -04	Liigejuolud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-04	+/- 04-Rev 04	Erohus %
01	Doaibmagolut	0	-165.000	0	-165.000	-165.000	-
01	Doaibmagolut	51.960.000	164.500	600.000	52.724.500	764.500	1,5 %
Submi		51.960.000	-500	600.000	52.559.500	599.500	1,2 %

Vuolláičála: _____ / _____

Sámediggi oázžu teknihkalaš veahki (TA)-ruđaid buohkanassii 164 500 ru Interrega –asseprográmmas Sápmi ja Áarjelsaemien Dajve prográmma hálddašeapmái.

57 -Riikkaidgaskasaš doaimmat

Poasta 57	Namahus	Bušeahhta -04	Liigejuolud.	Oddasisj. buš	Rev.buš 04	+/- 04-Rev 04	Erohus %
57.1	Interreg - guovlluguovdasaš oassi	1.200.000	0	0	1.200.000	0	0,0 %
57.1	Interreg - Interreg Lulli doaibma	0	100.000	0	100.000	100.000	-
57.2	Barentsovttasbargu	50000	0	0	50.000	0	0,0 %
57.2	Barents eamiálbmotkantuvra Murmánskkas	150000	0	0	150.000	0	0,0 %
57.3	Eará riikkaidgaskasaš doaimmat	300000	0	0	300.000	0	0,0 %
57.4	Interreg III A Lulli Ruoŋa-Norga Aerjel	0	833.400	0	833.400	833.400	-
57.5	Interreg III A Davvi Sápmi	0	1.002.100	0	1.002.100	1.002.100	-
57.6	Doarjagat rájáidrašttildeaddji sámi organisašuvnnaide	549.000	0	0	549.000	0	0,0 %
Submi		2.249.000	1.935.500	0	4.184.500	1.935.500	86,1 %

1 935 500 ru reastarudat Interreg – oasseprográmmii Sápmi ja Áarjelsaemien Dajve juohkásit ná:

- 100 000 ru leat várrejuvvon Áarjelsaemien Dajve doibmii, nappo teknihkalaš veahki ruđat
- 833 400 ru leat čadnojuvvon stáhta oassái Interreg ruhtadeamis, Lulli Ruoŋa-Norga
- 1 002 100 ru leat čadnojuvvon stáhta oassái Interreg ruhtadeamis, Davvi Sápmi

Sámegiela korrektuvraprográmma

Sámedikki mihttomearri ja doaibmabijut sámegiela korrektuvraprográmma várás elektrovnnalaš teakstagiedahallama oktavuodas boahtá ovdan Sámedikki stáhtabušehtas 2005, áššis 34/03. Dalle ovdehuvvui prošeakta 19 100 000 ru buohkanasrámmain daid molssaeavttuid vuodul, mat addet viidáseamos fálladaga geavaheaddjiide ja plánejuvvon čadahemiin 3 jagis.

Sámediggi oaivvilda ahte elektrovnnalaš korrektuvraprográmma sámegiela várás lea dehálaš bargoneavvu sámi giellaovdaneapmái, dasa maid čujuhuvvo Sámedikki evttohusas Stádabušehtii 2005, áššis 34/03. Sámediggi deattuha ahte lullisámi, julevsámi ja davvisámi korrektuvraprográmma ferte ráhkadit.

Sámediggi oaivvilda ahte Stuoradikkis ja ráđđehusas lea bajimus ovddasvástádus dasa ahte sámegiella ovdána seamma eavttuid mielde go eará dárogielat Norggas. Ealli sámegillii lea eaktu ahte leat heivehuvvon bargoneavvut mat dagahit ahte sámegiella doaibmá IT teknologiija ektui.

Sámediggi oaivvilda ahte ovddasvástádus dievas ruhtadeapmái divrras teknihkalaš bargoneavvuide vai sámegiella ovdána, lea Stuoradikkis ja Ráđđehusas. Sámegielas galgá leat seamma ekonomalaš ovdanahttinvejolašvuodát go dan guovtti dárogielas čállingielas, girjegielas ja ođđadárogielas. Sámedikki sisabohtu boahtá jahkásaččat stádabušehta bokte ja Sámedikkis ii leat válde lasihit iežas sisabohtu. Sámediggi lea, evttohusastis stádabušehtii, čalmmustahtán minimumdárbbu go galgá ovdánahttit sámegiela ja lávdegottis lea dat oaidnu ahte ovddasvástádus gielladoaimmaid ruhtadit ja ovdánahttit divrras teknihkalaš bargoneavvoráhkadeapmái lea Stuoradikkis ja ráđđehusas.

Sámedikki ruhtadanoassi go guoská prošeavtta álgaheapmái 2004:s gokčojuvvu poasttas 53.2 Hálddašanguovlluid giellaoprošeavttat nu go Sámediggeráđđi evttoha.

Sámediggi meannuda boahhtejagi prošeaktagoluid go Sámediggi meannuda Sámedikke 2005 bušehta.

Vuolláičála: _____ / _____

Sivas go juolludeaddji eiseválddit leat gáibidan ahte Sámediggi maid galgá leat mielde ruhtadeamen prošeavtta, de lea prošeakta dál sakka unniduvvo álgo plánaid ektui.

Prošeakta plánejuvvo álggahuvvot borgemánu 1. b. 2004, ja plánejuvvo čadahuvvot 3 jagis.

Maŋŋá prošeaktačadaheami lea boadus:

- Davvisámegiell: stávendárkkisteapmi ja sátnejuohkinprográmma
- Julevsámegiella: stávendárkkisteapmi

Golut eaktuduvvojit ruhtaduvvot ná:

Ruhtadeaddjit:	Submi
Departemeanttat (GGD ja ODD) ja earát	6 000 000 ru
Sámediggi	5 300 000 ru
Submi	11 300 000 ru

Sámediggi čadaha prošeavtta "Sámegiela korrektuvraprográmma elektrovnnalaš teakstagičahallama várás" buohkanassii 11 300 000 ru gollorámma siskabealde. Sámediggi ruhtada ieš prošeavtta eanemusat 5 300 000 ruvnnuin 4 bušeahhtajagi badjel. Muđui eaktuduvvo olggobeale ruhtadeapmi.

Sámedikki oassi goluin prošeavtta álggaheami ja čadaheami oktavuodas 2004:s gokčojuvvo go oddásis juogada ruđaid poasttas 53.2 Giellaprošeavttat hálddašanguovllu siskabealde. Maŋit jagiid prošeaktagolut gokčojit Sámedikki dábálaš bušeahhtain. Eaktun lea ollislaš prográmma olggobeale ruhtadeapmi. Prošeakta ii álggahuvvo ovdalگو ollislaš ruhtadeapmi lea čovdojuvvon.

Sámedigeráđđi bivdá ahte 2005 bušehtaovddideamis buktet evttohusa doaimmaide mat leat dárbbaslaččat lullisámegiela vuodđobargui. Dát ferte dahkkot vai lullisámegiela korrektuvraprográmma galgá sáhttit ráhkadit lagamus áiggis. Lullisámegiela ektui ii leat vuodđobargu dáhkkon, nu ahte ii sáhte váldot fárrui kurrektuvraprográmmas dán vuoru.

Hálddahusa doaibmagolut

Poasta 01 Namahus	Bušeahhta -04	Liigejuolud.	Oddásisj. buš	Rev.buš-04	+/- 04-Rev 04	Erohus %
01 Doaibmagolut	0	-165.000	0	-165.000	-165.000	-
01 Doaibmagolut	51.960.000	164.500	600.000	52.724.500	764.500	1,5 %
Submi	51.960.000	-500	600.000	52.559.500	599.500	1,2 %

Buohkanast: Sámeigiella

Poasta 53 Benevnelse	Bušeahhta -04	Liigejuolud.	Oddásisj. buš	Rev.buš-04	+/- 04-Rev 04	Erohus %
53.1 Guovttegielalašvuodadoarjagat	33.850.000	0	0	33.850.000	0	0,0 %
53.2 Giellaprošeavttat hálddašanguovllu siskabealde	2.600.000	0	-600.000	2.000.000	-600.000	-23,1 %
53.3 Giellaprošeavttat hálddašanguovllu olggobealde	2.450.000	0	0	2.450.000	0	0,0 %
53.4 Giellaguovddázat	3.150.000	0	0	3.150.000	0	0,0 %
Submi	42.050.000	0	-600.000	41.450.000	-600.000	-1,4 %

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui duorastaga miessemáni 27. b. 2004 dii. 14.55.

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

Vuodđogiella: sámegiella

Ášši 24/04**Sámegiella lea čaffat! - Sámediggeráđi diedáhus sámegiella birra**

	Arkiva	Arkiiváššennr.
Ášši meannudeapmi álggahuvvui miessemánu 27.b. 2004 dii. 15.00	SF-549	2004001831

I Áššebáhpirat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Tihttal
1.			Sámegiella lea čaffat – Sámediggeráđi diedáhus, sáddejuvvon áirasida 29.03.2004

Áššejohtu:

Lávdegoddi, ráđđi, komitea, foanda	Beaivi	Áššennr
Sámediggeráđđi	18.03.2004	R19/04
Bajásšaddan- ja oahppolávdegoddi	24.05.2004	
Sámedikki dievasčoahkkin	28.05.2004	024/04

II Evttohusat ja mearkkašumit**Sámediggeráđi mearrádusárvalus lávdegoddái**

Sámediggi váldá diehtun Sámediggeráđi diedáhusa sámegiella birra ja doarju diedáhusa vuoruhanevttohusaid.

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjii leat oktiibuot 210 siiddu

Bajášaddan- ja oahppolávdegoddi 002/04

Áššeoivddideaddji: Berit Ranveig Nilssen
Suoivvanáššeoivddideaddji: Anders Urheim

Evttohus lávdegotti unnitlogus, bargiidbellodaga sámediggejoavku Sten Jønsson, Josef Vedhugnes, Anders Urheim og Berit Oskal Eira.

1. Evttohus

Sámediggi lea duhtavaš go Sámediggeráđđi ovddida dieđáhusa sámegiela birra. Dieđáhus addá buori gova sámegiela dálá dili birra. Sámediggi oaidná goitge ahte dieđáhus lea mielddisbuktán muhtin mearkkašumiid ja gažaldagaid guoskevaš giellakonsuleanttain, ja earáinge. Sámediggi oaidná maid ahte beroštupmi giellaovddidandoaimmaide lea ollu stuorát go dat ressursat maid Sámediggi juolluda.

Dán dihte bivdá Sámediggi ahte Sámediggeráđi sádde dáid gažaldagaid maid dieđáhus ovddida viiddis gulaskuddamii geavaheddjiide, organisašuvnnaide, suohkaniidda, eiseválddiide ja earáide geaidda ášši gullá.

Sámediggi bivdá ahte Sámediggeráđi dieđáhus sámegiela birra, ”Sámegiella lea čaffat!”, sáddejuvvo gulaskuddamii guoskevaš suohkaniidda ja fylkkagiellaide, ja eará guoskevaš ásausaide ja joavkkuide. Sámediggeráđi buktá de odđa mearrádusevttohusa Bajášaddan- ja oahppolávdegoddi nu ahte lea vejolaš dievasčoahkkimis gieđahallat ášši skábmamánu 2004.

Mearkkašumit

Lávdegoddi, NSR:a ovttasbargojoavkku lahtut Sven-Roald Nystø, Åge Nordkild, Berit Rannveig Nilssen ja John Harald Skum ja Guovddašbellodaga Sámediggejoavku Jon Erland Balto ja Svein Peter Pedersen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku Sten Jønsson, Josef Vedhugnes, Anders Urheim ja Berit Oskal Eira ja Gaska-Norlánda Sijdda ja Guovdageainnu Dáloniid listu Stig Eriksen.

1. mearkkašupmi

Lávdegoddi lea duhtavaš go sámediggeráđi buktá ovdan dieđáhusa sámegiela birra gieđahallamii Sámedikki dievasčoahkkimi. Dieđáhus addá buori gova sámegiela dáláš dilisja lea buorre vuodđun digaštallat Sámedikki boahhtevaš vuoruhemiid mat gusket sámegiela ovdáneapmái Norggas.

Lávdegoddi lea ovttaoavilis ahte lea stuora dárbu buktit sámegiela oidnosii buot almmolaš oktavuodain ja ahte eanet lágat, lálkaásahusat, njuolggadusat ja skovit jorgaluvvojit sámegilli. Lávdegoddi doarju maid ánggirdeami sámegiela ovddas ja dás mii jurddait earenoamažit ávžžuhusdoaimma birra man namma lea ”Sámegiella lea čaffat” mii lea eanemusat nuoraide jurddašuvvon.

Lávdegoddi oavvilda ahte lea dehálaš ahte sámegiella lea váldogiellan Sámedikki hálddašeamis sihke hálddahus- ja gulahallangiellan. Lávdegoddi lea maid duhtavaš go sihke lahtut ja bargit ožžot vejolašvuoda oahppat sámegiela.

Vuolláičála: _____/_____

Lávdegoddi lea ovttaoavilis ahte julev- ja oarjelsámegeilla ferte earenoamažit gozihuvvot ja ahte giellaprošeavttat vuoruhuvvojit guovlluin gos sámegeilla ii leat nu nanus.

Lávdegotti mielas lea hirbmat dehálaš ahte Sámelága giellanjuolggadusat evaluerejuvvojit nu ahte oažžu dieđuid dan birra ahte doibmet go giellanjuolggadusat nugo ulbmil lea. Lávdegoddi doarju dan viidáset barggu korrektuvra- ja lohkansyntesaprográmmain

Lávdegoddi oaidná dan hui dehálažžan ahte addo doarjja giellaovdanáhttinprográmmii mii bohtá mánáide ja nuoraide buorrin.

Lávdegoddi hálida deattuhit ahte lea dehálaš ahte bohtá ođđa terminologiija surggiide main dat dál váilu.

Lávdegoddi oaivvilda ahte dán dieđáhusas livččii galgan leat sierra kapihtal mii váldá ovdan giellaovttasbarggu riikkarájiid rastá gos iešguđetlágan ovttasbargodoaimmat čuvgejuvvojit ja vuoruhuvvojit. Viidáseappot oaivvilda lávdegoddi ahte mánáidgirjjit galggašedje jorgaluvvot sámegeilli nu ahte movttiidahtit mánáid lohkat eambo sámegeil girjiid.

Lávdegoddi doarju daid vuoruhanevttohusaid mat leat dieđáhusas ja cuige dasa ahte dát giedáhallowuvvojit jáhkásaš bušeahtameannudemiin Sámedikkis.

2. mearkkašupmi

Lávdegoddi čujuha alit oahpu kvalitehtaodastussii mii gustogođii čakčat 2003 ja oaivvilda ahte Sámedikki galggašii ovdagihtii gávdnat strategiija movt alit oahpahas sámegeillas galgá sihkkarastojuvvot ja ovddiduvvot buoremus vugiin ođđa ođastusa oktavuodas. Erenoamáš deatalaš lea ahte Sámediggi ovttasráđiid oahpahasásahusaiguin nugo Sámi allaskuvllain ja Romssa universitehtain ovddida rámmaid ja sisdoalu dan ođđa bachelordássái sámegeillas.

Lávdegoddi áigu giellaplánaid ođasmahttima oktavuodas riddo- ja vuotnaguovlluin vásta ja Ofuohta/Lulli-Romssa vásta čujuhit ahte lea dárbu konkretiseret makkár jurdagat dat leat dán ođasmahttima duogábealde. Deatalaš lea fuolahit dán suopmaniin, dan botta go boarreset sohka buolva ain lea eallimin. Báikkálaš suopman- ja ealáhussániid ferte váldit atnui báikkálaččat heivehuvvon oahpponeavvuide.

3. mearkkašupmi

Mearrasámi suopmanat gullojit ain, muhto leat eanaš guovlluin jávkame. Dál lea hoahppu duodaštit ja registreret mearrasámi suopmaniid. Lávdegoddi atná dárbbaslašžan dutkama bokte oidnosii oažžut suopmaniid.

4. mearkkašupmi

1. Álggahus (s.4, 4. cealkka)

Jus sámegeillas, kultuvrras ja sámi servvodateallims galga leat boahhteáigi, lea dárbbaslaš nannet sámegeilat servvodagaid doppe gos lea vejolaš.

5.11.3 vuoruhuvvon doaimmat (s. 23)

Ođđa čuoggá:

Sámediggi áigu bargat dan ála ahte ráhkaduvvojit arenat sámi mánaide ja nuoraide gos sámegiella hupmojuvvo.

Lávdegotti eanetlohku, NSR:a ovttasbargojoavkku lahtut Sven-Roald Nystø, Åge Nordkild, Berit Rannveig Nilssen ja John Harald Skum, Guovddašbellodaga sámediggejoavku Jon Erland Balto ja Svein Peter Pedersen ja Gasska-Norlánda Sijdda ja Guovdageainnu Dáloniid listu Stig Eriksen.

5. mearkkašupmi

Lávdegoddi lea duhtavaš go leat plánen ásahit giellaguovddáža Bihtámsámi guvlui, vrd. ášši 44/02 mearrádusa, 2004 Stáhtabušeahtta.

6. mearkkašupmi

3.7 Ovttasbargošiehtadusat fylkkagielladaiguin

Lávdegotti eanetlohku deattuha ahte Sámediggi han dat lea dahkan ovttasbargošiehtadusa Finnmárkku ja Romssa fylkkagielladaiguin ja danne galgá Sámediggi maiddá dahkat šiehtadusa fylkkagielladaiguin oarjelsámeguovllus. Eanetlohku lea ovttaoavilis ahte Sámediggi dat galgá oččodit ovttasbargošiehtadusa Norlánda ja Romssa fylkkagielladaiguin dan guovllu ektui mii lea báhcán, vai maiddá dat ge guovlu gártá mielde.

5.3.1 Vuoruhuvvon doaimbajut - lassičuokkis

Lávdegotti eanetlohku čujuha ahte Sámediggi gieskat lea mearridan ođđa njuolggadusaid doarjaga juohkimii Sámedikkis. Njuolggadusat gusket maiddá giellaprošeaktadoarjagiidda. Rudaidd ulbmil ja juohkineavttut leat mearriduvvon juohkinnjuolggadusain. Sii guđet ožžot doarjaga galget sáddet raportta mas earret eará galgá oidnot ahte lea go doaimbajut čadahuvvon. Lávdegotti eanetlogu mielas ii leat ulbmillaš dahkat ođđa njuolggadusaid oanehis áiggi maŋŋá go Sámedikki dievasčoahkkin lea meannudan ášši ja mearridan ođđa njuolggadusaid.

5.7 Sámegiela hálldašanguovllu viiddideapmi

Lávdegotti eanetlohku diehtá ahte Sámediggeráđdi ollu gerddiid lea váldán ovdan Stuorradikkiin ja Ráđđehusain Sámedikki mearrádusa - ahte fertejit juolluduvvot liige ruđat sámegiela hálldašanguovllu viiddideami oktavuodas. Dát lea maŋimuštá deattuhuvvon Sámediggeráđi reivves Sámedikki presideantta bokte giellalávdegoddái dan oktavuodas go Stuorradiggi meannudii Sámedikki 2002 jahkediđáhusa dál gidđat.

5.8 Giellaguovddážit

Lávdegotti eanetlohku ii leat ovttaoavilis ahte giellaguovddážiin galgá leat ovttalágan hápmi ja doaimma, danne go giellaguovddážit fertejit ásahuvvot báikkálaš dárbbuid vuodul. Eanetlogu oavila mielde lea deatalaš ahte giellaguovddážit gozihit veaháš iešguđetlágan doaimmaid, nu ahte dat fuolahit buot dain doaimmain madda lea dárbu ollislaččat. Giellaguovddážiin galgá dattetge leat ovttasbargu fierpmádaga bokte nu ahte buohkat servet ollislaš gelbbolašvuhtii. Eanetlohku oavvilda ahte Sámediggi ferte váldit álgaga giellaguovddážiid ektui, vai ásahuvvo fierpmádat oassin ollislaš gelbbolašvuoda geavaheames.

Vuolláičála: _____/_____

Lávdegotti eanetlohku oaivvilda ahte giellaguovddážit dárbbasuvvojit maiddái sámegiela hálddašanguovllu siskkobealde ja čujuha ahte doarja guovddážiidda hálddašanguovllus válđojuvvo dain guovttegielalašvuoda ruđain mat juolluduvvojit hálddašanguovllu gielddaide. Muđui leat guovddážiidda sihke olggobealde ja siskkobealde hálddašanguovllu ovttalágan doarjjasupmit.

Lávdegotti eanetlohku deattuha ahte Sámediggi ii jođit giellaguovddážiid ja dat galget dieđusge leat friija organisašuvdnastruktuvran. Lávdegotti eanetlohku háliida ahte Sámediggi ii galgga searvat giellaguovddážiid organiseremii dahje daid beaivválaš doibmii. Go Sámediggi oažžu raporttaid guovddážiid doaimma birra, de lea eanetlogu oaivila mielde doarvái go Sámediggi nie oažžu dieđuid guovddážiid doaimma birra.

Lávdegotti eanetlohku čujuha daid posiitiiva vásihusaide mat Sámedikkis leat giellaguovddážiid doaimma ektui ja oaivvilda ahte dain lea stuorra mearkašupmi sámegiela nannemii dain guovlluin gos giellaguovddážit leat ásahuvvon.

Lávdegotti eanetlohku lea hui duhtavaš dainna bargguin mii dahkkojuvvo giellaprošektaruđaiguin ja čujuha ahte dat ruđat mat várrejuvvojit dán ulbmili leat lassánan jahkásaččat. Lávdegotti eanetlohku lea dattetge ovttaoaivilis ahte Stuorradiggi galggašii juolludit eanet ruđaid Sámediggái vai Sámediggi sáhtá nannet barggu sámegiela ođđasis ealáskuhttimiin ja ealáskuhttimiin, erenoamážit hálddašanguovllu olggobealde.

5.8.2 Strategalaš áŋgiruššansuorggit

Lávdegotti eanetlohku čujuha vuoruhemiide gielladieđáhusas iige sáhte doarjut BB mearkašumiid go guoská strategalaš áŋgiruššansurggiide.

5.11 Mánát ja nuorat

Lávdegotti eanetlohku diehtá ahte Sámediggeráđđi lea ollu oktavuodain ovddidan Ráđđehussii ahte lea dárbu rievdadit Oahpahuslága § 6-2 ja čujuha ahte dievasčoahkkin lea boahtán diehtit dán birra Sámediggeráđi doaibmadieđáhusa bokte ja go ráđđi lea vástidan gažaldagaide dán birra máŋgii dán áigodagas.

5.12 Giellaovddidandoaimmat vuoras olbmuid várás

Lávdegotti eanetlohku čujuha ahte lasáhusat bušehtas iešguđet lágan doaibmabijuide meannuduvvojit jahkásaš bušehtain. Dát guoská maiddái daid ruđaide mat juolluduvvojit sámegiela vástes olggobealde hálddašanguovllu.

5.18 Sámegiela evalueren

Lávdegotti eanetlohku čujuha daid rievdadusaide maid Stuorradiggi lea mearridan Sámelágas go guoská sámegiela ovddidanovddasvástádussii, mas oidno ahte Ráđđehusas dat ain lea bajimus ovddasvástádus sámegiela ovddideames. Sámediggi várre ruđaid sámegiela ovddideapmái daid rámmaid siskkobealde maid Sámediggi áiggis áigái oažžu geavahussii.

Lávdegotti eanetlohku čujuha alit oahpu kvalitehtaodastussii mii gustogođii 2003 čavčča ja oaivvilda ahte Sámediggi galggašii ovdagihtii gávdnat strategiija movt alit oahpahuš sámegielas galgá sihkkarastojuvvot ja ovddiduvvot buoremus vugiin ođđa odastusa oktavuodas. Erenoamáš deatalaš lea ahte Sámediggi ovttasráđiid oahpahušasahusaiguin nugo Sámi allaskuvllain ja Romssa universtitehtain ovddida rámmaid ja sisdoalu dan ođđa bachelordássái sámegielas.

Vuolláičála: _____/_____

Lávdegotti eanetlohku áigu giellaplánaid ođasmahttima oktavuodas riddo- ja vuotnaguovlluid váste ja Ofuohta/Lulli-Romssa váste čujuhit ahte lea dárbu konkretiseret makkár jurdagat dat leat dán ođasmahttima duogábealde. Deatlaš lea fuolahit dán suopmaniin, dan botta go boarraset sohkaolva ain lea eallimin. Báikkálaš suopman- ja ealáhussániid ferte váldit atnui báikkálaččat heivehuvvon oahpponeavvuide.

Lávdegotti unnitlohku Bargiidbellodaga sámediggejoavku Sten Jønsson, Josef Vedhugnes, Anders Urheim ja Berit Oskal Eira.

7. Mearkkašupmi

1 Álgu

Lasáhus vuosttaš teakstabinnái:

Lávdegotti unnitlohku fuomášuhtá ahte *Sámediggeráđi dieđáhus sámegiela birra – Sámegiella lea čaffat!*, maid Sámediggeráđi lea ovdanbuktán, hálida hábmet áigeuovdilis mihttomeriid, hástalusaid ja doaimbajuid sámegillii, ovddimustá Norgga bealde. Lávdegotti unnitlohku sihtá láchit dili sámekultuvrra girjjatvuoda seailluheapmái ja ovdáneapmái. Sámegiela, kultuvrra, servodateallima ja sámegiela gielalaš variašuvnnaid seailluheapmi, nannen ja dili láchin leat danin áibbas guovddáš mihttomearit.

3 Sámedikki giellabarggu vuđđu

Odđa čuokkis 3.1 Sámi oppalaš oaidnu

(Ovdalaš čuokkis 3.1 Stáda ovddasvástádus sámegielaš rievdaduvvo 3.2 čuokkisin:

Lávdegotti unnitlohku hálida deattuhit ahte sámi eallimis ja jurddašanvuogis lea olmmoš álo oassin oppalašvuodas, mas ii mana váldit eret ovttaskas oasi váikkuhan haga oppalašvuhtii. Dát guoská olbmo gaskavuhtii lundui ja oskui, sihke ealáhussii ja hálldahussii, árgabeaieallimii, kultuvrii, gillii ja identitehtii. Dehálaš oassi Sámedikki giellapolitihkas ferte leat ahte sámít – beroškeahtá orrunsajis, geografijis ja duogázis, besset vásihit ahte sin vuđolaš vuoigatvuodát bearragehččojuvvojit albmáládje.

Sámedikki giellarahčamusat fertejit vuodđudit dakkár ipmárdusa sámi oppalašoainnus rahčamusaid hárrái sámegielain.

3.2 Stáhta ovddasvástádus sámegillii

Lassin vuosttaš oassái:

Lávdegotti unnitlohku čujuha ahte Norgga eiseváldiin lea álbmotrievtti ja nášunála rievtti bokte geatnegasvuohka láchit dili nu ahte sámi álbmot sáhtá sihkarastit ja ovddidit iežas giela, kultuvrra ja servodateallima. Lávdegotti unnitlohku vuordá ahte riika eiseválddit devdet nášunála ja riikaidgaskasaš geatnegasvuodaid sámi álbmoga ektui.

Vuolláičála: _____/_____

Sámi álbmot hálida sihkkarastit ja nannet sin giela, kultuvrra ja servvodateallima. Vuoigatvuohta lea čállon Vuodđolága paragrafi 110A (Sameláhka). Stáhta eiseválddiin – sihke nášunála , guovllulaččat ja báikkálaččat – lea stuora ovddasvástádus láchit dili nu ahte dat ollašuvvá. Stáhta eiseválddit leat erenoamážit geatnegahtton láchit dili dainna lágín ahte sápmelaččat ieža besset hutkat, ovddidit, organiseret ja jođihit diekkár doaimmaid Samelága ulbmiiid mielde. Unnitlohku oaivvilda ahte dat ii leat ollašuvvon dálá dilis.

Unnitlohku oaivvilda ahte dássázii eai leat eavttut dan láchkái ahte lea vejolaš addit buori fáldalaga sámi álbmogii, ja erenomážit sámi mánáide ja nuoraide. Unnitlohku diehtá ahte dien vuodul fertejit sámi organisašuvvnat, joavkkut ja ovttaskas olbmot ieža doaimmahit ja fállat bálvalusaid, erenomážit dain surggiin; bajásšaddan, astoáigi, valáštallan ja kultuvra.

Lávdegotti unnitlogu árvoštallamiid mielde, geatnegahtta Sameláhka almmolaš eiseválddit maiddá láchit dili nu ahte sápmelaččat iešguđetge lágán organiserema bokte ožžot vejolašvuođa čađahit doaimmaid, ee addit doarvái ekonomalaš doaibmadoarjaga organisašuvvnaide ja konkrehta doaimmaide ja prošeavttaide, dan ektui go almmolaš eiseválddiin ii leat máhttu dan dahkat. Almmolaš eiseválddit ja doaimmahusat fertejit leat erenoamážit geatnegahtton daid beliid fuolahit ja addit sámi organisašuvvnaide buori vuoddu jođihit diekkár dárbbalaš servvodatdoaimmaid.

Dát mielddisbuktá dávja ahte lea vejolašvuohta atnit iešguđetge lágán resurssaid mat muđui eai gávdo. Dat sáhtta nannet gullelašvuođa sámi birrasiidda ja hukset lagasvuođa mii oahpista sámi árbevieruide ja gillii. Viidasit mielddisbuktá dat fas buori sámi identitehtagullelašvuođa/dovddu ja vásáhusaid.

3. 7 Ovttasbargošiehtadusat fylkkagielddaiguin

Lávdegotti unnitlohku lea oahpis šiehtadusaide mat leat soabaduvvon Romssa ja Finnmárkku fylkkagielddaiguin, ja ahte lea sullasaš šiehtadus ráhkaduvvome gaskal Sámedikki ja Nordlándda, Davvi-Trøndelága, Lulli- Trøndelága ja Hedmárkku fylkkaid.

Unnitlohku hálida mearkkašit ahte dan oktavuodas lea lunddolaš hukset sullasaš ovttasbargošiehtadusa Nordlándda fylkkain - davábeal Sáltoduoddara - dan berrešii farggamusat gárvvistit ja ovdandivvut Sámediggái politihkalaš gieđahallamii. Unnitlohku oaivvilda ahte dakkár šiehtadus ferte leahkit lasiheaddjin ja bagadussan lullisámi giellaguvlluide Norggas

.

4. Giela birra oppalaččat

Lávdegotti unnitlohku vuordá ahte go diedáhus galgá gieđahallojuvvot, de biddjo earenoamáš fokus sámegillii, dan golmma váldogilii Norggas; davvi-, lulli ja julevsámegillii. Norggas leat geatnegasvuođat go lea dohkkehan Europarádi skábmamánu 5. b. 1992 lihtu Den europeiske pakten om regions og – minoritetsspråk. Juohke sápmelažžii gii hálida lohkat ja čállit sámegillii fertejit sihkkarastojuvvot dakkár rievttit. Lávdegotti unnitlohku mearkkaša ahte dát ferte maiddá oidnot duohtavuodas, sihke ekonomalaččat ja hálddašeamis.

Vuolláičála: _____/_____

5. Sámedikki vuoruhandoaimmat

Lávdegotti unnitlohku oaivvilda ahte Sámedikki váldoulbmil lea bargat sámegiela ja sámi ideantitehta, ealáhusa ja kultuvrra ovddidemiin buot sápmelaččaide. Sámedikkis lea giellavuoruheamis earenomáš ovddasvástádus sámi mánáide ja nuoraide.

Jus galgá ollašuttit daid ulbmiliid, de oaivvilda lávdegotti unnitlohku ahte Sámediggi ferte:

- doarjut, álggahit, ovdánahttit, organiseret ja jođihit doaimmaid mat leat buot sápmelaččaid várás
- doaimmalaččat bargat sámi mánáid ja nuoraid bajásšaddaneavttuid buoridemiin.
- struktuvrralaččat dagahit ahte ráhkaduvvojit positivvalaš sámi birrasat, heivehit sosiála sámi birrašiid ja fierpmádagaide gos sámit besset positivvalaččat ja konstruktivvalaččat ovdánahttit iežaset gullelašvuoda ja giela.
- konkrehta ja eará doaimmaid bokte dagahit ahte sámi mánáid ja nuoraid ideantitehta, iešdovdu ja iešluohttamuš nanusmuvo.
- gáhttet, ovdánahttit ja gaskkustit sámi gelbbolašvuoda ja máhtu.

Lávdegotti unnitlohku lea árvoštallan ahte lea dehálaš čohkket, hukset, vuogádahttit, bisuhit, heivehit, láchit ja gaskkustit guoskevaš dieđuid ja duodaštusaid sámi giellaovdáneami várás. Lávdegotti unnitlohku oaivvilda ahte lea dehálaš gávdnat čovdosiid ja reaiduid, mat áimmahuššet oppalaš sámegiela áŋgiruššama. Davvisámegielljoavku lea stuorimus logu mielde. Norgga bealde gávdnojit maid unnit joavkkut main leat iežaset identitehta, kultuvra ja giella/suopman. Julev- ja oarjelsámegiela áŋgiruššan lea earenoamáš dilis ja gáibida sierra doaimmaid. Dasa lassín gávdnojit unnit giellajoavkkut/suopmanat nu go bihtán-, čohkkirassuopman, ja mearrasámi suopmanat j.n.a. mat leat rášes dilis ja maid berre áimmahuššat nu guhkás go vejolaš. Lávdegotti unnitlohku áigu láchit diliid gáhtten ja ovdánahttin dihte sámi kultuvrra ja giela eatnatvuoda ja álggahit doaimmaid maiguin olaha dakkár mihttomeriid. Sámediggi árvoštallá ásahit giella- ja gelbbolašvuoda guovddážiid maiddái daidda guovlluide.

Sámediggeráđi dieđáhus muitala našunála ja riikkaidgaskasaš geatnegasvuodaid birra sámegiela ektui. Lea stáda eiseválddiid ja Sámedikki ovttasvástádus áimmahuššat ja ovdánahttit sámegiela. Lávdegotti unnitlohku sávvá árjjaleabbo sámegiellaheameami ja áigu láchit nu ahte sámegiella geavahuvvo eambo almmolašvuodas.

5.3.1 Vuoruhuvvon doaibmabijut – liigečuokkis:

- Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti unnitlohku ovddida evttohusa ahte Sámediggi gáibida suohkaniid, fylkkasuohkaniid ja ásahusaid/organisašuvnnaid hálddašanguovllu olggobealde ovdanbuktit mo geavahit ruđa maid ožžot Sámedikkis, nu ahte diehtu ja gelbbolašvuodta mii čoggo sáhtta jotkot ja sirdot earáide.

5.5 Suohkanat sámegiela hálddašanguovllu siskkobealde

Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti unnitlohku ii sáhte dohkkehit ahte guovttegielalašvuoda ruđat geavahuvvojit eará doaimmaide, ovdal go evaluere daid geavaheami.

5.7 Sámegeiela hálddašanguovllu viiddideapmi

Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti unnitlohku čujuha dievasčoahkkinnáššái 02/03 - *Sámegiela hálddašanguovllu viiddideapmi*. Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti unnitlohku mihtte ahte ášši sierranasat gustoi Divttasvuona suohkana sámegiela hálddašanguovllu searvamii, muhto dáhttu deattuhtit dievasčoahkkima ovttajienalaš mearrádusrievdama áššái:

Vuolláičála: _____/_____

”Sámediggi bindá Ráddebusa juolludit ruđaid movttidabhtindoaimman eará suohkaniidda vai veahkehivčči daid árvvoštallat ja rábkkaniit vejolaš sámegeala hálddašanguovllu searvamii.”

5.8 Giellaguovddázat

Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti unnitlohku oaiivvilda ahte giellaguovddáziid ásaheapmi lea mávssolaš ovdáneapmi čalmmustahttit ja ovddidit sámegeala váttisvuodaid ja guovddázat leat dehalaš gaskaoamit Sámedikki giellaáŋgirusšamis. Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti unnitlohku dáhttu liikká mearkašahttit ahte iešguđet giellaguovddáziin lea iešguđet mihttu ja doaibma ja lea dárbu eanet ovttahttojuvvon pláni ja giellaguovddáziid áŋgirusšama evalueret, earenoamážit go guoská makkár barggut, guovloviidodat, doaimmat jnv. dain galget leat.

Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti unnitlogu árvvoštallama mielde lea dárbu eanet giellaguovddáziidda. Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti unnitlohku diehtá ahte leat erohusat giellaguovddáziin dan ektui leatgo olggobealde vai siskkobealde sámegeala hálddašanguovllu. Muhtin guovlluin leat sápmelaččat eanetlogus, gos sámegealla lea ovttahtton suohkana vuogádagaide ja sektorovttasbargui. Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti unnitlogu árvvoštallama mielde leat earenoamáš dárbbut guovlluin gos sápmelaččat leat unnitlogus, ja dán dárbbasa dárkkistit evaluerema, strukturerema ja guovloviidodaga veardideami bokte. Dás lea dehalaš geahččat deavdá go doaimmaid mihttomeriid, mat galggaše boahtit buorin eanemusat vejolaš sámiide vissis geográfalaš guovlluid siskkobealde.

Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti unnitlogu oavila mielde berre Sámediggi bidjat gáibádusaid iešguđet giellaguovddáziid organisašuvdnastruktuvrii ja/ dahje stivrajoavkkuide, gos geavaheddjiidjovkui addo stuora váikkuhanfápmu, seammaládje organiseret go Sámi váhnenfierpmádat. Sámediggi berre bidjat gáibádusa ahte giellaguovddázat geatnegahttojit duodaštit doaimma ja geavahusa. Ovdamearka dása sáhtašii leahket nugohčoduvvon vásáhusdatabása / dieđut mat čoggojit.

Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti unnitlohku oaiivvilda ahte giellaguovddáziid váldodoaimma evaluerejuvvo lagamus áiggis. Dás lea dárbu geahččat dáid (giellaguovddáziid) koordinatorin/gaskkusteadjin iešguđet lagasberrasis. Juohke giella- ja gealboguovddáza vuodđun fertejit gustovaš guovllus leat doaimmat ja fáladagat sámi álbmogii. Go juolluda doarjagiid giellaguovddáziidda ja iešguđet giellaproševttaide, de fertejit biddjot eavttut, nugo evalueren-/duodaštangáibádusat, juolludemiide maid váldet Sámedikki bušeahtas ja maid Sámedikki doarjjastivra juolluda. Dás lea eaktun ahte juolludemiin galget earát sáhttit geavahit gárvvseráhkaduvvon ávdnasiid. Vásáhusdieđut galget sámi álbmogii buoremus lágiin leahket olaheames nu ahte gárvvseráhkaduvvon ávdnasat ja ávdnasat mat plánejuvvojit gárvvistuvvot bohtet ávkin ja geavahuvvojit.

Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti unnitlohku oaiivvilda ahte giellaáŋgirusšan ja giellaoahpahus ferte oidnot Sámedikki iežas vuoruhemiin, bušeahttaoktavuodas jo Sámedikki 2005 bušeahtas. Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti unnitlohku oaiivvilda ahte gielladoaimmabijut prošektadoarjagiid bokte ii leat doarvái buorre vuohki ja liiggás resursagáibideaddji. Unnitlohku oaiivvilda leat lunddolažžan ahte dát rievdaduvvo, ja dáhttu ásahit sierra bušeahttaboasta Sámedikki bušeahtas.

Bajásšaddan- ja oahppolávdegotti unnitlohku oaiivvilda ahte giellaguovddázat fertejit ovttasbargat, fierpmádaga bokte,

nu ahte earát guovddážiid olggobealde sáhttet geavahit čohkkejuvvon gelbbolašvuoda mii guovddážiin lea. Unnitlohku oaivvilda ahte Sámediggi ferte giellaguovddážiidda vuolggahit jurdaga ahte ásaht fierpmádaga man bokte sáhtta ávkástallat čohkkejuvvon gelbbolašvuoda.

5.8.2 Strategalaš ángiruššansuorggit (Ođđa – Vuoruhuvvon doaibmabijut rievdaduvvo 5.8.3 čuokkisin) Lávdegotti unnitlohku háliida giellaguovddážiid evalueremiin árvoštallat galgá go iešguđet giellaguovddážiid addit formaliserejuvvon geográfalaš ovddasvástádusa. Bušeahhtalassáneapmi eaktuduvvo. Ovddasvástádus ovddidit giela lagasbirrasis addojuvvo formálalaš ovddasvástádussuorgi ovddidit giela. Vurdojuvvo ahte ovdánahttinstrategiija čielggaduvvo ja čuvvojuvvo. Giella- ja gelbbolašvuodaguovddážit geatnegahttojuvvojit lágideat rabas giellakurssaid iešguđet dásis. Eanet olggosguvlui doaimmat eanet guovddážiin, eanet guovlluin lea geavahanguovlu olggobealde. Buohkain lea erenoamáš ovddasvástádus mánáid ja nuoraid bajásšaddanbirrasis, sihke giela, kultuvrra ja identitehta ektui. Ferte ángiruššat oazžut johtui miellaguoddoágggirdemiid erenoamážit nuoraid ektui geat háliidit váhnemiin šaddat / váhnemiid válljen iežaset mánáid ektui, seammaládje go čalmmustahttin servodagas.

Lávdegotti unnilohku oaivila mielde berre Sámediggi gáibidit organisašuvdnastruktuvrra ja/dahje stivrenjoavkkuid iešguđet giellaguovddážiid, gos geavaheaddijjoavkkus lea ollu dadjamus, ahte erenoamážit sámi váhneamat organiserejit dan. Lávdegoddi diehtá Sámi váhnenfierpmádaga ásaheami birra, mii oazžu ruđaid Sámedikki bušeahhtas, ja áigu árvoštallat addit AVF ollu eambo mearridanválddi ja ovddasteami giella- ja gelbbolašvuodaguovddážiid mearrideaddji organisašuvdnastruktuvrrain ja / dahje stivrenjoavkkuin.

Lávdegotti unnilohku háliida ásaht sierra bušeahhtapoastta Sámedikki bušeahhtas, mii maid sisttisdoallá Sámedikki iežas ovddasvástádusa Sámedikki iežas álgagiidda ja ovddasvástádussii iešguđet lágán gielladoaimmaide iešguđet giellaguovllus. Lávdegoddi oaivvilda ahte berrejit biddjojuvvot gáibádusat giellaguovddážiidda atnit muhtin dain ruđain dasa ahte duodaštit sin doaimmaid ja geavaheami. Gáibádus iešguđet lágán giellaproševttaide, ee. ahte earát ožžot ávdnasiid. Sámediggi áigu vuolggahit formálalaš fierpmádaga buot giellaguovddážiiguin, gos sii leat geatnegahttojuvvon ovttasbargat ja muhtin muddui koordineret. Sámi giella- ja gelbbolašvuodaguovddážit galget oassálastit dákkár fierpmádahkii ja galgá giellaguovddážiid evalueret - vai nanne ja hábme viidáset ovdáneami. Buot lunddolaš oassálastit dákkár guovllus berrejit/leat geatnegahttojuvvon konstruktivvalaččat ovttasbargat nu bures go sáhttet. Vurdojuvvo ahte giella- ja gelbbolašvuodaguovddážit vuoruhit ovdánahttin doaimmaid ja boahhteáiggedoaimmat galget leat čielgasat.

Vurdojuvvo ahte guovddážit maid hábmejit sin doaimmaid nu ahte sáhtta guottuid rievdadit. Kvalitehtasihkkarastin lea vuđolaš ja metodihkka mii bearráigeahččá dán boahhtá leat gáibádus juohke juolludeamis dákkár guovddážiidda.

5.9 Sámi giellalávdegoddi

Lasáhus vuosttas teaksta oassái

Lávdegotti unnilohku oaivvilda ahte ovttasbargu maid lea dehálaš buoret resurssageavaheami ektui.

5.10 Terminologiija ja ovttasbargu

Vuolláičála: _____/_____

Lávdegotti unnitlohku oaivvilda ahte lea dehálaš čohkket sátnehámiid ja suomansániid buot sámi giellajoavkkuin, nu ahte ii ráhkát ođđa sániid ja tearpmaid doppe gos ovdalaččas jo gávdnojit buorit tearpmat.

5.11 Mánát ja nuorat

Lávdegotti unnitlohku čujuha dievasčoahkkima mearrádussii áššis 46/02 – Sámi oahpahus sámegeiela hálddašanguovllu olggobealde. Lávdegotti unnitlohku mearkkaša ahte Sámediggeráđđi ii leat doarvái čuovvolan dikki iežas mearrádusa iežas dievasčoahkkináššis ja Sámedikki ovttajienalaš gáibádusa ahte Oahpahuslága 6-2. § nuppi teakstaoassi, rievdaduvvo nu ahte buot sámi mánát – vaikko gos orrot – galget oažžut oktagaslaš rievtti oahpahussii sámegeielas ja sámegeillii.

Lávdegotti unnitlohku vuordá ahte Sámediggeráđđi čuovvola mearrádusa.

5.11.3 Vuoruhuvvon doaimmat – lasáhus:

- Lávdegotti unnitlohku oaivvilda ahte Sámediggi ferte vuolggahit ovttasbargoorgána suohkaniid ja earáid ektui, gii oktiiheiveha doaimmaid mánáide ja nuoraide, mas leat mielde mánáidgárdit, skuvllat, hálddahusaid politihkalaš jođiheaddjit, Sámi váhnenfierpmádat, váhneamat/bearrašat ja earát.

- Unnitlohku diehtá ahte leat erohusat suohkaniin ja ahte muhtin guovlluin gokčet mánga suohkana julvesámi, oarjelsámi ja davvisámi giellaguovllu olggobealde sámegeiela hálddašanguovllu.

Ođđa kapihtal: Oahpponeavvoráhkadeapmi ja čáppagirjjálašvuohta

Lávdegotti unnitlohku deattuha man dehálaš lea ahte oahpponeavvoráhkadeapmi lassána ja ahte eanet návccaid bidjá duodašteapmái ja čáppagirjjálašvuhtii, erenoamážit julevsámegeillii ja oarjelsámegeillii. Go guoská sámi oahpponeavvuide, de oaivvilda lávdegotti unnitlohku ahte Sámediggi galgá láchit dilálašvuođaid oahpponeavvo- ja čáppagirjjálašvuođaráhkadeapmái sihke vuosttaš- ja nubbingielaoahpahussii.

5.12 Gielladoaimmat vuorrasit olbmuide

Lávdegotti unnitlohku oaivvilda ahte vuorrasit sámegeielat olbmot fertejit oažžut dearvvašvuođa- ja sosiálfálaldagaid ja dearvvašvuođadivššu seamma dásis go earát, ja ahte lea sámegeillii. Ii leat doarvái dušše dulkka atnit. Jus suohkaniin ii leat vejolašvuohta fállat dán sámegeillii, de ferte leat vejolaš atnit eará suohkaniid fálaldagaid. Berrejit álo leat sámegeielagat barggus ásašusain. Lávdegotti unnitlohku deattuha ahte fága- ja dearvvašvuođabargiid háhkan lea dehálaš sihke siskkobeaide ja olggobealde sámegeiela hálddašanguovllu.

5.16 Media ja girjjálašvuohta

5.16.1 Vuoruhuvvon doaimmat - lasáhus

- Lávdegotti unnitlohku háliida lasihit ánggirusšama sámi čáppagirjjálašvuođa ektui sihke davvi-, julev- ja oarjelsámegeillii.

Vuolláičála: _____/_____

5.18 Sámegiela evalueren

5.18.2 Vuoruhuvvon doaimmat – lassičuoggát:

- Lávdegotti unnitlohku oaivvilda ahte Sámediggebušehtas galgá ráhkaduvvot sierra bušehttaipoasta Sámedikki iežas álgagiidda ja ovddasvástádussii iešguđet lágán gielladoaimmaide.

- Lávdegotti unnitlohku háliida ahte Sámediggi árvvoštallá alit oahpu geahččalanprošeaktan giella- ja gelbbolašvuodaguovddážiid ektui.

- Lávdegotti unnitlohku deattuha Sámedikki iežas ovddasvástádusa movttiidahttit váhnemiid välljet sámegielaohpahusa mánáidgárddiin ja skuvllain ja joatkkaskuvlaoahpahasas.

- Lávdegotti unnitlohku oaivvilda ahte giella- ja gelbbolašvuodaguovddážit fertejit oazžut doarvái resurssaid. Lávdegotti unnitlogu mielas lea lunddolaš ahte iešguđet giellaguovddážiis lea sierra hápmi ja iešguđet lágán barggut, muhto ahte almmolaš fierpmádat dáid gaskkas álggahuvvo farggamusat.

- Lávdegotti unnitlohku deattuha ahte lea dehálaš oazžut lagát ovttasbarggu badjel riikarájiid, ja oaivvilda maid seammás ahte lea dehálaš iešguđet lágán áigeperspektiivvaide ángiruššamis, sihke doaibmabijuide mat álggahuvvojit dallánaga ja guhkitáiggi doaibmabijuide.

Lávdegotti unnitlohku deattuha ahte strategalaš ángiruššan ferte oidnot konkrehta juolludemiin ja vuordá ahte bušehttaipoasta giellaprošeavttaide hálddašanguovllu olggobealde dallánaga stuorru dálá bušehttarámma ektui mii lea su. 2,4 miljon r. jahkái mat, leat juhkkjuuvvon nu ahte lea su. 800.000,- guđege gillii; davvisámegillii, julevsámegillii ja oarjelsámegillii.

- Lávdegotti unnitlohku deattuha ahte giella- ja gelbbolašvuodaguovddážiin berrejit leat iešguđet lágán barggut, hápmi ja doaibma, nu ahte buoremusat deavdá daid dárbbuid ja sávaldagaid mat sámi álbmogis leat.

- Lávdegotti unnitlohku deattuha normeren- ja terminologijabarggaid dárbbu miehtá sámi giellaguovllu.

- Lávdegotti unnitlogu mielas lea lunddolaš ahte Sámediggi vuolgga konstruktivvalaš ovttasbarggu Fylkkamánniid oahpahasossodagaiguin, suohkaniiguin ja geavaheaddjjoavkkuiguin, dás erenoamážit váhnemiiguin, nu go Sámi váhnenfierpmádaga bokte.

- Lávdegotti unnitlohku oaidná dieđáhusa Sámedikki strategiijadokumeantan guhkit áigodahkii, ja oaidná dehálažžan bargat vai loahpalaš mearrádusat čadnojuvvojit suohkaniid ja fylkkagielddaid plánadokumeanttaide. Lávdegotti unnitlohku oaivvilda ahte Sámediggi danne ferte álggahit vuolgaga fylkkaid ja suohkaniid ektui vai gielladoaimmaid plánen ja ángiruššan šaddá eanet ollislaš.

6.2 OARJELSÁMEGIELLA

6.2.3 Mihttomearri

Lasáhus maŋemus teakstaossái:

Vuolláičála: _____/_____

Lávdegotti unnitlohku eaktuda ahte mearrádusat mat gusket sámegillii áššis 32/02 – Sámedikki politihkka oarjelsámi várás, bisuhuvvojit, ja ahte dan doaibmabijut bohtet lassin dán dieđáhusa doaibmabijuide.

Unnitlohku čujuha ahte lea dárbu ráhkadit dákkár obbalaš doaibmaprogramma boahhte 10 jahkái, nu movt Nordland fylkkamánni oahpahasossodat lea cealkán Oahpahas- ja dutkandepartementii reivvestis b. 04.06.02 oarjelsámi doaibmaprogramma birra. Lea maid dárbu lagat ovttasbargui Sámedikki, iešguđet skuvllaid, ásaahasaid, suohkaniid, fylkkasuohkaniid ja nášunála eiseválddiid gaska.

6.3 Julevsámegiella

6.3.4 Vuoruhuvvon doaibmabijut – lasáhus

Lávdegotti unnitlohku čujuha ahte leat guokte dehálaš oasi julevsámi giellaovdáneami áŋgiruššama oktavuodas, ja dat leat stuora dárbbut ja unnán resurssat. Unnitlohku mearkkaša ahte váldomihttomeriid ferte buorebut čilget, nu ahte čielgaseappot boahotá ovdan ahte Sámedikki ja almmolaš eiseválddiid áŋgiruššamii gullet sámegieloahpahas mánáidgárddiin, vuodđoskuvllas ja joatkkaskuvllain, ja ahte sámegieloahpahas lea buohkaid earáid várás geat háliidit oahppat sámegiella. Unnitlohku háliida garrasit deattuhit ahte julevsámi guovlluid giellaovdáneapmi ferte buoriduvvot sakka. Lávdegotti unnitlohku čujuha ahte ii sáhte vuordit ahte Divtasvuona giellaguovddáža jahkásaš doarjagat gokčēt buot iešguđet lágán dárbbuid. Unnitlohku oaivvilda ahte giellaguovddáža ferte sáhttit earáládje lágidit ja oazžut dan doaibmat giella- resursa- ja gealboguovddážin ovddasvástádusa ja bargguid viiddidemiin, ja ovddasvástádusguovllu formaliseremiin nu ahte olles julevsámegiella guovlu Norgga bealde gullá dasa. Lávdegotti unnitlohku diehtá ahte dálá giellaguovddáš doahttala Sámedikki gáibádusaid go juolluda ruđaid giellaguovddážiidda, muhto deattuha ahte rámmaeavttut fertejit sakka buoriduvvot nu ahte nagoda dustet iešguđet lágán dárbbuid.

Lávdegotti unnitlohku čujuha ahte julevsámegiella normerenbargu lea dehálaš, ja čujuha ahte tearbmabarggu ja grammatihka jna. ferte áŋggirdit. Vuodđodutkan ja eatnigiellametodihkka leat dehálaččat maiddái dákkár surggiid bargguid viiddideamis.

Unnitlohku lea posiitiiva dasa ahte olbmot geain lea sámegiel realgelbbolašvuohta, sáhttet ovttahttit oahpahusa ovdamearkka dihte rávisolbmuidoahpahuskurssaid ja/dahje eará AMO-kurssaid bokte, ja lea lunddolaš ahte álggahuvvo ovttasbargu Nordland fylkkain ja Sámedikkiin.

Lávdegotti unnitlogu mielas lea rájárastá fierpmádatovttasbargu dehálaš áŋgiruššansuorgi. Unnitlogu mielas lea lunddolaš ja mávssolaš ahte Norga ja Ruotta ovttasbargaba boahhteáiggis sihkkarastit, gáhttet ja ovdánahttit julevsámegiella. Lea maid lunddolaš ahte giellaguovddážiid fierpmádatovttasbargu ovttahttá sin bargguid sihke hálddahaslaš ja giellafágalaš dásis.

Lávdegotti unnitlohku diehtá ahte lea stuora dárbu oahpaheddjiide juohke dásis geain lea sámegiel ja pedagogalaš gelbbolašvuohta, ja oaivvilda ahte lea dárbu árijaid bidjat julevsámegiella sihkkarastimii, gáhttemii ja ovdánahttimii. Unnitlohku diehtá maid ahte lea stuora dárbu oahpponevviide sihke vuosttaš- ja nubbegielladásis, ja oaivvilda ahte ferte vuoruhit oahpponeavvuid ráhkadeami juohke dássái.

Unnitlohku mearkkaša ahte lea dárbu čállin- ja lohkankurssaide mángasii geat háliidit oahppat julevsámegiella, sihke rávisolbmuide, vuorasolbmuide, mánáide ja nuoraide.

Vuolláičála: _____/_____

Unnitlohku diehtá iešguđet lágán evttohusaid, nugo giellalávgunkursaid birra, ja oaivvilda ahte dakkár doaimmat leat buorit ja deattuha ahte dakkárat berrejit fálljuvvot buohkaide geat háliidit dakkár fállaldaga.

Lávdegotti unnitlohku diehtá ahte Sámedikki giellakonsuleanta álgá bargui gaskkamuttus 2004:s, ja deattuha ahte Sámedikkis lea earenomáš ovddasvástádus julevsámegiell normeren- ja tearbmaovdánahttindoaimmain. Unnitlogu mielas lea dehálaš ahte giellakonsuleantta barggut maid sisttisdollet normeren- ja tearbmabargguid vuoruheami, man mihttomearri maid lea árrjaid bidjat oahpponeavvuid ja čáppagirjjálašvuoda olggosaddimii.

Unnitlogu mielas ferte vuoruhit fágaolbmuid rekrutterema eanas servodatsurggiide, ja čujuha ahte movttidahttin lea dehálaš rekrutteremis. Unnitlohku oaivvilda maid ahte váhnemiid movttidahttin, nu ahte váhneamat válljejit sámegiela iežaset mánáide, ferte čađahuvvot skuvlla iešguđet ge dásiin, muhto deattuha ahte buohkat geat háliidit sámegiellaldagaid galget oazžut dan.

Unnitlohku čujuha skuvlaeiggádiid vuoigatvuodaide ja geatnegasvuodaide, ja ávžžuha Sámedikki Nordland fylkkamánniin ja ásausaiguin/organisašuvnnaiguin ovttas gávdnat buriid čovdosiid julevsámegiela vuosttaš- ja nubbegielladásiid oahpaheapmái.

Lávdegotti unnitlohku čujuha ahte lea dárbu hoahppodoaimmaide doppe gos julevsámegiella lea rašes dilis.

Unnitlohku diehtá ahte leat eronoamáš hástalusat ja dárbbut erenoamážit julevsámi gilis Mäskes.

Unnitlohku diehtá ahte Giellatjehppe-ortnet (gielladikšu) lea dehálaš reaidu mii berre fievrriiduvvot Mäske skuvlii.

Unnitlohku háliida deattuhit ahte Høgskolen i Bodø lea earenoamáš ovddasvástádus alit julevsámegielloahpus, ja earenoamážit oahpaheaoahpus. Unnitlohku diehtá ahte Høgskolen i Bodø lea ráhkadan modula sámii kulturipmárdusa vuodđokursii, ja oaivvilda ahte dakkár vuodđokursa berre leat geatnegahttojuvvon oassi ámmátoahpahasain allaskuvllain ja eará ásaahasain mat fállat dakkár oahpu sihkkarastán dihte buriid dearvvašvuoda- ja -fálaldagaid sámii álbmogii. Unnitlohku lea posiitiiva dasa ahte Høgskolen i Bodøii álggahuvvo, ovdánahttejuvvo ja ásaahas bachelorgráda julevsámi gielas, historjjás ja servodatdieđus.

Lávdegotti unnitlohku oaivvilda ahte gealboloktenprográmma, mii čađahuvvo ovdamearkka dihte prošeaktan ovdamearkka dihte golmma-vida jagi badjel, lea buorre doaimma julevsámegiella nannemis. Dán sáhtta čađahit 1-jagi gealboloktenprográmmaid ja praktihkalaš oahpahasain, mas oahpaheaddjit, dearvvašvuodabargit ja eará olbmot sáhttet ovttastahttit oahpahasu ja ovdánahttinbarggu juohkehačča várás, ja unnitlohku háliida čujuhit ahte Nordland fylkkamánni oahpahasossodahkii ja Sámediggái lea lunddolaš ovttasbargat. Unnitlohku diehtá ahte lea dárbu jorgaleddjiide, dulkkaide, olbmuide geain leat giella- ja digitalagelbbolašvuodat, ja oaivvilda ahte lea dehálaš láchit dilálašvuodaid nu ahte sáhtta dustet dálá ja boahpteáiggi dárbbuid.

Unnitlohku čujuha ahte lea dárbu ráhkadit dákkár obbalaš doaimmaprográmma boahpte 10 jahkái,

Vuolláičála: _____/_____

nu movt Nordlándda fylkkamánni oahpahuossodat lea cealkán Oahpahu- ja dutkandepartementii reivvestis b. 04.06.02 oarjelsámi doaibmaprogramma birra. Lea maid dárbu lagat ovttasbargui Sámedikki, iešguđet ge skuvllaid, ášahusaid, suohkaniid, fylkkasuohkaniid ja nášunála eiseválddiid gaskkas.

Lávdegotti unnitologu mielas lea dehálaš ráhkadit oahpponeavvolisttu iešguđege oahpposuorgefágaide ja doarju evttohusa lassioahppoortnega oahpaheddjiide oahpposuorgefágii ja sámi kulturdiehtoválgafágii, lassioahppoortnega fágaoahpaheddjiide historjjás, servodatfágas, dárogielas, geografijjas ja oskofágas gos dábalaš oahpahussii heivehuvvo sámi sisdoallu,

Unnitlohku lea posiitiiva dasa ahte ášahuvvo ja ovdánahttejuvvo digitala neahttabáiki veahkin oahpahussii. Unnitlohku oaivvilda ahte berre nammaduvvot prošeakta-/stivrenjoavku dakkár prošeaktii, mas sámi organisašuvnnat ja sámi váhnemat leat mielde.

Lávdegotti unnitlohku deattuha ahte vuoruhuvvon doaibmabijut mat dieđáhusas leat evttohuvvon oarjel- ja julevsámegiela kapihttaliin eai leat biddjojuvvon maŋŋálagaid árvoortnega mielde.

III Jienasteapmi

Anders Urheim, Bargiidbellodat ovddiidi maŋidanevttohusa. 39 áirasis ledje 35 čoahkis.

- Bargiidbellodaga maŋidanevttohus gáhčái 19 jienain

39 áirasis ledje 37 čoahkis.

- Sámedikkeráđi evttohus ovttajienalaččat dohkkehuvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ovddiduvvuje čuovvovaš beavdegirjelasáhusat:

1. Roger Pedersen, SVF: Sak 24/04 Samisk er tøft. SVF sametingsgruppe er enige i merknad 1, 2, 3, 4 og 5.
2. Anders Urheim, Bargiidbellodaga Sámediggejoavku: Bargitbellodaga Sámedikkejoavku bivdá ahte Sámedikkeráđi gielladieđáhus Sámeaggiella lea čaffat, árvoštallo ja jorahuvvo duos dás.

V Sáhavuorro- ja replihkka

Sáhavuorro	Replihkka
Anders Urheim (čoahkkinortnegii)	
Jon Erland Balto (čoahkkinortnegii)	
Terje Tretnes (čoahkkinortnegii)	
Anders Urheim (čoahkkinortnegii)	
Josef Vedhugnes	

Vuolláičála: _____/_____

	(čoahkkinortnegii)	
1	Berit Ranveig Nilssen (áššejodiheaddji)	
	Anders Urheim (čoahkkinortnegii)	
	Jon Erland Balto (čoahkkinortnegii)	
2	Anders Urheim	Jon Erland Balto
		Åge Nordkild
		Svein Peter Pedersen
		Anders Urheim
3	Jon Erland Balto	Janoš Trosten
		Sten Erling Jønsson
		Anders Urheim
		Jon Erland Balto
		Anders Urheim
4	Johan Mikkel Sara	Sten Erling Jønsson
		Terje Tretnes
		Josef Vedhugnes
		Berit Oskal Eira
		Johan Mikkel Sara
5	Åge Nordkild	
6	Stig Eriksen	
7	Roger Pedersen	Johan Mikkel Sara
8	Janoš Trosten	
9	Berit Oskal Eira	
10	Per A. Bæhr	
11	Anders Urheim	
12	Stig Eriksen	
13	Berit Ranveig Nilssen (áššejodiheaddji)	
	Per Arnesen (čoahkkinortnegii)	
	Anders Urheim (čoahkkinortnegii)	
	Svein Peter Pedersen (čoahkkinortnegii)	
	Berit Ranveig Nilssen (čoahkkinortnegii)	
	Jarle Jonassen (čoahkkinortnegii)	
	Anders Urheim (čoahkkinortnegii)	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi váldá diehtun Sámediggeráđi dieđáhusa sámegiela birra ja doarju dieđáhusa vuoruhanevttohusaid mat bohtet ovdán dieđáhusas.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui miessemánu 27. b. 2004 dii 18.50.

Vuolláičála: _____/_____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

Vuodđogiella: dárogiella

Ášši 25/04**Láhkaásahus sámi leavgga geavaheami várás**

Arkiva	Arkiiváššénr.
SF-010	2004000008

Ášši meannudeapmi álggahuvvui miessemánu 27.b. 2004 dii.
17.35

I Áššebáhpirat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Tihttal
1.		Sámediggeráđi ášši R33/04	Láhkaásahus sámi leavgga várás
2.	2001 Suoidnemánu		”Sámi leavgga geavaheapmi”, bargujoavkku raporta, geigejuvvon Giella-ja guovludepartementii
3.			Njuolggadusat sámi leavgga geavaheami várás (gaskaboddosaččat), Sámediggi mearridan áššis 43/01
4.			”Sámi álbmotbeaivi dego almmolaá leavgabeaivi”, departemeanttaid gaskasaš raporta, skábmamánu 2003
5.			”njuolggadusevttohus oktan komentáraiguin sámi leavgga geavaheapmái” Gulaskuddancealkámušat

Áššejohtu:

Lávdegoddi, ráđđi, komitea, foanda	Beaivi	Áššénr
Sámediggeráđđi	14.04.2004	R33/04
Bajásšaddan- ja oahppolávdegoddi	25.05.2004	
Sámedikki dievasčoahkkin	28.05.2004	025/04

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus lávdegoddái

Sámediggi mearrida čuovvovaš lánkaásahusa sámi leavgga geavaheami várás:

Sámi leavgga geavaheami lánkaásahus

Sámediggi mearridan miessemánu 27. b. 2004, Sámedikki iešmearridanvuoigatvuođa vuodul, ja geassemánu 12. b. 1987 mannosáš lága nr. 56 vuodul Sámedikki ja eará sámi riektediliid birra (sámeláhka) § 1-6 nubbi teakstaossii.

- § 1. Sámiin Norggas, Ruotas, Suomas ja Ruoššas lea oktasaš leavga ja nu olles sámi álbmoga oktasaš álbmotsymbola.
- § 2. Norgga beale Sámediggi mearrida dáinna lánkaásahusain geatnegahtti njuolggadusaid das mo sámi leavga galgá geavhuvvot Norgga stáhta eatnamiin.
- § 3. Sámi leavgga geavaheapmi galgá dávistit dan árvvusatnima, maid juohke álbmotsymbola geavaheapmi ánsšáša.
- § 4. Sámi leavga galgá geavhuvvot mearriduvvon sámi leavgabeivviid ja almmolaš sámi dilálašvuođain ja čalmmustemiin. Leavgga sáhtta geavahit earáge sámi álbmoga allaáiggálaš ja avvudemiid dilálašvuođain.

Sámi leavgabeaivvit leat:

guovvamánu 6. b. (Sámi álbmotbeaivi),
njukčamánu 2. b. (Suoma beale Sámedikki vuodđudanbeaivi – njukčamánu 2. b. 1996),
njukčamánu 25. b. (Márjjabeaivi – Márjjá ávaštusbeaivi. Árbevirolaš sámi mearkabeaivi),
geassemánu 24. b. (Mihcamarbeaivi. Árbevirolaš sámi mearkabeaivi),
borgemánu 9. b. (Ovttastvvan našuvnnaid álgoálbmotbeaivi),
borgemánu 15. b. (Sámi leavgga dohkkehanbeaivi – borgemánu 15. b. 1986),
borgemánu 18. b. (Sámiráđi vuodđudanbeaivi - borgemánu 18. b. 1956),
borgemánu 26. b. (Ruota beale Sámedikki vuodđudanbeaivi - borgemánu 26. b. 1993),
golggotmánu 9. b. (Norgga beale Sámedikki vuodđudanbeaivi – golggotmánu 9. b. 1989),
skábmamánu 9. b. (Sámi parlameantta vuodđudanbeaivi – skábmamánu 9. b. 1973),
skábmamánu 15. b. (Isak Saba riegádanbeaivi – skábmamánu 15. b. 1875).

Leavgga sáhtta maid geavhit virggálaš norgalaš leavgabeivviid, virggálaš norgalaš dilálašvuođain, norgalaš álbmoga allaáiggálaš ja avvudemiid dilálašvuođain, ja maiddái go iešguđet deasttaid geažil lea erenoamáš deatalaš dahje sávahahtti.

Vuolláičála: _____ / _____

Sámi leavvga sáhtta maid geavahit priváhta ávvudemiid oktavuodas.

§ 5. Sámi leavvga sáhtta geavahit okto dahje ovttas norgalaš stáhtaleavvggain, norgalaš gávpeleavvggain, eará našuvnnaid leavvgaiguin ja earalágan leavvgaiguin.

§ 6. Go sámi leavvga geavahuvvo virggálaš norgalaš leavvabeivviid ja virggálaš norgalaš dilálašvuodain, de galgá sámi leavvga leat olgesbealde norgalaš leavvga.

Go sámi leavvga geavahuvvo ovttas norgalaš leavvggain sámi leavvabeivviid ja sámi dilálašvuodain, de galget leavvogat biddjot nu mo vostas teakstaostassi dadjá.

§ 7. Áigodagas njukčamánnu - golggotmánnu gessojuvvo leavvga dii. 08.00 ja luitojuvvo go beaivi luoitáda, muhto ii dattetge maŋŋá dii. 21.00. Áigodagas skábmamánnu - guovvamánnu gessojuvvo leavvga dii. 10.00 ja luitojuvvo dii. 15.00. Guovlluin máttabealde Nordlándda fylkka gessojuvvo leavvga dii. 09.00 áigodagas njukčamánnu - golggotmánnu ja luitojuvvo go beaivi luoitáda, muhto ii dattetge maŋŋá dii. 21.00.

§ 8. Sámediggi sáhtta erenoamáš dilálašvuodain suovvat sámi leavvga geavahit earaláhkai go dan mii dáin njuolggadusain čuožžu.

§ 9. Go lea eahpádus sámi leavvga geavaheami birra almmolaš visttiin, de galgá váldit oktavuoda Sámedikkiin.

§ 10. Dát láhkaásahus biddjo fápmui dálán.

Bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegoddi 002/04

Áššeoavddideadji: Jørn Are Gaski

Lávdegotti mearkkašumit; Jørn Are Gaski ja Margreta Påve Kristiansen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku ja Ole Henrik Magga, NSR:a ovttasbargojoavku:

1. mearkkašupmi

§4

Lávdegoddi hálida ahte árvoštallojuvvo lasihit Elsa Laula Renberga riegádanbeaivvi, mii lea 29.11.1877, sámi leavgabeaivin. Son álggahii Brurskankens Samiske Kvinneforening 1910:s, mii ”oaččui johtui historjjálaš riikkačoahkkima Troandimis 1917:s” (Jernsletten, R. 1998:67). Son barggai aktiivvalaččat organisašuvdnabargguid mat olle sihke Norggas ja Ruotas ja viidat sámi guovlluin.

Lávdegoddi hálida maid ahte árvoštallojuvvo ahte galget go sihke Sámi Parlameantta vuodđudanbeaivi ja Suoma Sámedikki vuodđudanbeaivi čalmmustuvvot sierra leavgabeaivin.

Vuolláičála: _____ / _____

Orro leame sáhka seamma institušuvnna joatkimis ođđa hámis, ja de orru vuosttaš beaivi dán beivviin (skábmamánu 9.b. 1973) eambbo čalmmustahtti.

2. mearkkašupmi

§9

Go gažaldagat main lea eahpádus galget ovddiduvvot Sámediggái, de lea diehttelasat Sámediggi gii dahká mearrádusa. Dát ferte ovdanboahit sihke dárogielteavsttas ja erenoamážit sámegielteavsttas, mii lea eahpečielggas nu go dál lea ovdanbiddjojuvvon lávdegoddi.

Sámediggi ferte siskkáldasat ásahtit ortnega movt dahkat mearrádusa go leat gažaldagat main leat eahpádušat.

3. mearkkašupmi

1. ja 3. §

Sátni ”nasjonal” dárogielteavsttas galgá ipmirduvvo seammaládje go ”álbmot” sámegielteavsttas, vrd. ”álbmotsymbola”.

Evttohus 1 bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegottis, Jørn Are Gaski ja Margreta Páve Kristiansen Bargiidbellodaga sámediggejoavku ja Ole Henrik Magga NSR:a ovttasbargojoavku:

Evttohus 1 ođđa 9. §:ii:

Buot gažaldagat mat gusket sámi leavgga geavaheapmái almmolaš visttiin galget biddjot Sámedikki ovdii meannudeami várás

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 37 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 1 mearriduvvui ovttajienalaččat.
- Sámediggeráđi evttohus oktan ođđa § 9 mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ovddidii Janoš Trosten, Geir Tommy Pedersen ja Olav M Dikkanen NSR ovttasbargojoavku, Isak Mathis O. Hætta DL, Terje Tretnes SAB, čuovvovaš beavdegirjelasáhusa:

Mii bivdit Sámedikki bargat dan nala ahte sámi leavga manná ovddabeallái norgga leavgga sámi álbmotbeaivvi.

V Sáhavuorro- ja replihkkalistu

Sáhavuorro	Replihkka
1 Jørn Are Gaski (áššejođiheaddji)	

Vuolláičála: _____ / _____

2	Per A. Bæhr	
3	Ragnhild Lydia Nystad	
4	Ole Henrik Magga	
5	Ove Johnsen	
6	Anders Urheim	
7	Janoš Trosten	Olav Dikkanen
8	Willy Olsen	
9	Ole Henrik Magga	Janoš Trosten
10	Per Arnesen	Anders Urheim
11	Jørn Are Gaski (áššejođiheadđi)	
	Berit Ranveig Nilssen (čoahkkinnortnegii)	
	Willy Ørnebakk (čoahkkinnortnegii)	
12	Ragnhild Lydia Nystad	
	Janoš Trosten (čoahkkinnortnegii)	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi mearrida čuovvovaš láhkaásahusa sámi leavgga geavaheami várás:

Sámi leavgga geavaheami láhkaásahus

Sámediggi mearridan miessemánu 27. b. 2004, Sámedikki iešmearridanvuoigatvuođa vuođul, ja geassemánu 12. b. 1987 mannosáš lága nr. 56 vuođul Sámedikki ja eará sámi riektediliid birra (sámeláhka) § 1-6 nubbi teakstaossi.

- § 1. Sámiin Norggas, Ruotas, Suomas ja Ruoššas lea oktasaš leavga ja nu olles sámi álbmoga oktasaš álbmotsymbola.
- § 2. Norgga beale Sámediggi mearrida dainna láhkaásahusain geatnegahtti njuolggadusaid das mo sámi leavga galgá geavhuvvot Norgga stáhta eatnamiin.
- § 3. Sámi leavgga geavaheapmi galgá dávistit dan árvvusatnima, maid juohke álbmotsymbola geavaheapmi ánsšáša.
- § 4. Sámi leavga galgá geavahuvvot mearriduvvon sámi leavgabeivviid ja almmolaš sámi dilálašvuođain ja čalmmustemiin. Leavgga sáhtá geavahit earáge sámi álbmoga allaáiggálaš ja avvudemiid dilálašvuođain.

Vuolláičála: _____ / _____

Sámi leavgabeaivvit leat:

guovvamánu 6. b. (Sámi álbmotbeaivi),
 njukčamánu 2. b. (Suoma beale Sámedikki vuodđudanbeaivi – njukčamánu 2. b. 1996),
 njukčamánu 25. b. (Márjjabeaivi – Márjjá ávaštusbeaivi. Árbevirolaš sámi mearkabeaivi),
 geassemánu 24. b. (Mihcamarbeaivi. Árbevirolaš sámi mearkabeaivi),
 borgemánu 9. b. (Ovttastvvan našuvnnaid álgoálbmotbeaivi),
 borgemánu 15. b. (Sámi leavvga dohkkehanbeaivi – borgemánu 15. b. 1986),
 borgemánu 18. b. (Sámiráđi vuodđudanbeaivi - borgemánu 18. b. 1956),
 borgemánu 26. b. (Ruota beale Sámedikki vuodđudanbeaivi - borgemánu 26. b. 1993),
 golggotmánu 9. b. (Norgga beale Sámedikki vuodđudanbeaivi – golggotmánu 9. b. 1989),
 skábmamánu 9. b. (Sámi parlameantta vuodđudanbeaivi – skábmamánu 9. b. 1973),
 skábmamánu 15. b. (Isak Saba riegádanbeaivi – skábmamánu 15. b. 1875).

Leavvga sáhtta maid geavhit virggálaš norgalaš leavgabeivviid, virggálaš norgalaš dilálašvuodain, norgalaš álbmoga allaáiggálaš ja avvudemiid dilálašvuodain, ja maiddá go iešguđet deasttaid geažil lea erenoamáš deatalaš dahje sávahahtti.

Sámi leavvga sáhtta maid geavhit priváhta ávvudemiid oktavuodas.

§ 5. Sámi leavvga sáhtta geavhit okto dahje ovttaš norgalaš stáhtaleavvgain, norgalaš gávpeleavvgain, eará našuvnnaid leavvgaiguin ja earalágan leavvgaiguin.

§ 6. Go sámi leavvga geavhuvvo virggálaš norgalaš leavgabeivviid ja virggálaš norgalaš dilálašvuodain, de galgá sámi leavvga leat olgešbealde norgalaš leavvga.

Go sámi leavvga geavhuvvo ovttaš norgalaš leavvgain sámi leavgabeivviid ja sámi dilálašvuodain, de galget leavvगत biddjot nu mo vovttas teakstaovssi dadjá.

§ 7. Áigodagas njukčamánu - golggotmánu gessojuvvo leavvga dii. 08.00 ja luitojuvvo go beaivi luoitáda, muhto ii dattetge maŋŋa dii. 21.00. Áigodagas skábmamánu - guovvamánu gessojuvvo leavvga dii. 10.00 ja luitojuvvo dii. 15.00. Guovlluin máttabealde Nordlándda fylkka gessojuvvo leavvga dii. 09.00 áigodagas njukčamánu - golggotmánu ja luitojuvvo go beaivi luoitáda, muhto ii dattetge maŋŋa dii. 21.00.

§ 8. Sámediggi sáhtta erenoamáš dilálašvuodain suovvat sámi leavvga geavhit earaláhkai go dan mii dáin njuolggadusain čuožžu.

§ 9. Buot gažaldagat mat gusket sámi leavvga geavaheapmái almmolaš visttiin galget biddjot Sámedikki ovdii meannudeami várás.

§ 10. Dát lálkaásahus biddjo fápmui dálán.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui miessemánu 27.b. 2004 dii. 18.40.

Vuodđogiella: dárogiella

Ášši 26/04

Áigemuddu meannudit árvalusaid boazodoallošiehtadussii

	Arkiva	Arkiiváššénr.
Ášši meannudeapmi álggahuvvui miessemánu 27.b. 2004 dii. 18.50	SF-412	2004000899

I Áššebáhpirat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Tihttal
1.		Sámediggeráđi ášši R 35/04	Áigemuddu meannudit árvalusaid boazodoallošiehtadussii
2.		Sámedikki mearrádus áššis 18/03	Boazodoallošiehtadus 2003 – 2004
3.	21.10.2003	Sámediggeráđis Randi A. Skum bokte.Eanandoaloministarii: Lars Sponheim	Notáhta Eanandoalloministars Lars Sponheim čoahkkimii 28.10.2003
4.	10.12.2003	NRL` s forhandlingsutvalg Statens forhandlingsutvalg (Manggus Sámetdiggái)	NBRa gáibádusat boazodoallošiehtadissii 2004/2005
5.	04.02.2004	NRL` s forhandlingsutvalg Statens forhandlingsutvalg (Manggus Sámetdiggái)	Boazodoallošiehtadallamat
6.	09.02.2004	Sámediggeráđis Sturradiggái: Stortingets energi- og miljøkomit	Gulaskuddan St.dieđáhussii nr.15 (2003-2004) Rovvilt i norsk natur
7.		Stáhta boazodoallohálldáhus	Boazodoalu ollislaš rehketdoallu 2002 ja bušeahtta 2003 (sáddejuvvon áراسiida)
8.		Stáhta boazodoallohálldáhus	Boazodoalu resursarehketdoallu 2002/2003 (sáddejuvvon áراسiida)

Áššejohtu:

Lávdegoddi, ráđđi, komitea, foanda	Beaivi	Áššénr
Sámediggeráđđi	14.04.2004	R32/04
Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	25.05.2004	EKL 002/04
Sámedikki dievasčoahkkin	28.05.2004	26/04

Vuolláičála: _____ / _____

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus lávdegoddái

Boahttevaš boazodoallošiehtadusat meannuduvvo dán láhkai:

- a. Sámediggieráđđi addá cealkámuša Stuorradiggái gárvves šiehtaduvvon šiehtadussii cuoŋománu/miessemánu ráđđečoahkkimis, gč. boazodoalu válđošiehtadusa 4. §.
- b. Erenoamáš diliin, ovdamearkka dihtii jus šiehtadallamat boatkanit, sáhtta Sámediggeráđđi ovddidit ášši miessemánu dievasčoahkkimii.
- c. Sámediggi bivdá Ráđdehusa ráđđádallamiidda ovdalgo stáhta ráhkada fálaldagas boahttevaš boazodoallošiehtadussan.

Sámedikki dievasčoahkkin meannuda árvalusaid boahttevaš šiehtadallamiidda čakčamánus.

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi - 002/04

Áššeovddideaddji: Jánoš Trosten
Suoivvanáššeovddideaddji: Sverre Anderssen

Ealáhus- ja kulturlávdegotti mearrádusevttohus áššái 26/04 – Áigemuddu meannudit árvalusaid boazodoallošiehtadussii

Ealáhus- ja kulturlávdegotti evttohus; NSR:a ovttasbargojoavku (Ann-Mari Thomassen, Jánoš Trosten, Jarle Jonassen, Kjell Jøran Jáma, Bargiidbellodaga sámediggejoavku Sverre Anderssen, Per Solli, Marie Therese Nordsletta Gaup, SVF Ove Johnsen, Johtisápmelaččaid listu/Olgešbellodat Per A. Bæhr:

Evttohus 1

Boahttevaš boazodoallošiehtadusat meannuduvvojit dán láhkai:

- a) Ráđdehus ráđđádallá Sámedikkiin ovdal go stáhta ráhkada fálaldagas boahttevaš boazodoallošiehtadussan.
- b) Sámediggeráđđi addá cealkámuša Stuorradiggái gárvves šiehtaduvvon šiehtadussii cuoŋománu/miessemánu ráđđečoahkkimis, gč. boazodoalu válđošiehtadusa 4. §.
- c) Erenoamáš diliin, ovdamearkka dihtii jus šiehtadallamat boatkanit, sáhtta Sámediggeráđđi ovddidit ášši miessemánu dievasčoahkkimii.

Vuolláičála: _____ / _____

Evttohus 2

Lasáhus a)-čuoggái:

Sámediggi ráddádallá maid NBR`in ovdal go ráddádallá Ráddehusain.

Ealáhus- ja kulturlávdegotti unnitlogu evttohus, Johttisápmelaččaid listu/Olgešbellodat Per A. Bæhr:

Evttohus 3

Maŋemus cealkka sihkkovuvvo.

Ii leat dárbu, ii ge riekta ahte Sámediggi hábme boazodoallopolitihka.

Ealáhus- ja kulturlávdegotti eanetlohku; NSR:a ovttasbargojoavku Ann-Mari Thomassen, Jánoš Trosten, Jarle Jonassen, Kjell Jøran Jáma, Bargiidbellodaga sámediggejoavku Sverre Anderssen, Per Solli, Marie Therese Nordsletta Gaup, SVF Ove Johnsen, rávve Sámedikki guorrasit Sámediggeráđi mearrádusevttohusii, lávdegotti rievdadusaiguin.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 37 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 1 mearriduvvui ovttajienalaččat.
- Evttohus 2 mearriduvvui ovttajienalaččat
- Evttohus 3 gahčai 33 jienain
- Evttohus 4 Sámedikkedráđi evttohus oktan lávdegotti rievdadusaiguin mearriduvvui 33 jienain.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorro- ja replihkkalistu

	Sáhkavuorro	Replihkka
1	Janoš Trosten (áššejođiheadđji)	
2	Sverre Anderssen	
3	Isak Mathis O. Hætta	
4	Per A. Bæhr	
5	Randi A. Skum	
6	Per Solli	
7	Ann-Mari Thomassen	Per A. Bæhr
		Ann-Mari Thomassen
8	Terje Tretnes	Per A. Bæhr
		Berit Oskal Eira
		Terje Tretnes

Vuolláičála: _____ / _____

9	Ove Johnsen
10	Sverre Anderssen
11	Egil Olli
12	Janoš Trosten (áššejođiheaddji)

VI Sámedikki mearrádus

Boahttevaš boazodoallošiehtadusat meannuduvvo dán láhkai:

- d) Ráđdehus ráđđádallá Sámedikkiin ovdal go stáhta ráhkada fálddagas boahttevaš boazodoallošiehtadussan. Sámediggi ráđđádallá maid NBR`in ovdal go ráđđádallá Ráđdehusain
- e) Sámediggeráđđi addá cealkámuša Stuorradiggái gárvves šiehtaduvvon šiehtadussii cuoŋománu/miessemánu ráđdečoahkkimis, gč. boazodoalu válđošiehtadusa 4. §.
- f) Erenoamáš diliin, ovdamearkka dihtii jus šiehtadallamat boatkanit, sáhtta Sámediggeráđđi ovddidit ášši miessemánu dievasčoahkkimii.

Sámedikki dievasčoahkkinn meannuda árvalusaid boahttevaš šiehtadallamiidda čakčamánu.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui miessemánu 27.b. 2004, dii. 19.45.

Vuodđogiella: dárogiella

Ášši 27/04

Boazodoallošiehtadus 2004 - 2005

Arkiva	Arkiiváššennr.
SF-412	2004000899

Ášši meannudeapmi álggahuvvui miessemánu 28. b. 2004 dii.
09.10

I Áššebáhpirat

Áššejohtu:

Lávdegoddi, ráđđi, komitea, foanda	Beavi	Áššennr
Sámediggeráđđi	14.04.2004	R32/04
Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	25.05.2004	EKL 003/04
Sámedikki dievasčoahkkin	28.05.2004	27/04

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus lávdegoddái:

Boazodoalu dilli ja boazodoallošiehtadus 2005

Ovdáneapmi boazodoalus

Dávjá boazodoalu dili oktavuodas leat ovttabealádit negatiivvalaččat biddjojuvvon guovddáži dat hástalusat mat čatnasit muhtun orohagaide gos leat menddo ollu bohccot guohtoneatnamiid ektui. Go boazodoallopolitihka birra lea sáhka mediain ja politihkalaš orgánain, de guovddáži leat biddjojuvvon dat seamma orohagat. Doaibmabijuid ja ekonomalaš váikkuhangaskaomiid oktavuodas leat dávjá hástalusat dán orohagain mat leat vuodđun váikkuhangaskaomiide ja doaibmabijuide. Ollislaččat čájeha resursarehketdoallu ja ollislašrehketdoallu ahte dilli boazodoalus lea muttolaš buorre resursavuodu ektui.

Buot orohagain eai leat váttisvuodát resursaheiveheames, muhto baicce leat ollu boraspireválttisvuodát ja gánnáhahttivuohta lea heittot. Ekonomalaš váikkuhangaskaomiid heiveheapmi daid hástalusaid ektui mat

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siidu

leat stuorra boraspiriiguin ja heajos gánnáhahttivuođa geažil, lea danne ollu deataleappot hábmet ekonomalaš váikkuhangaskaomiid dan moatti boazorohaga ektui gos leat heivehanválttisvuođat. Guovddáš ekonomalaš váikkuhangaskaomiid geavaheami ferte danne bidjat kultuvrralaččat nana ceavzi boazodoalu ovdáneami ektui. Guovddáš ferte leat dássedettolaš rekrutteren, eanet nissonolbmot boazodoalus, alla barggolašvuohta ja buoret gánnáhahttivuohta ovttaskas boazodoallobearrašis, vai boazodoallu maiddái boahhteáiggis sáhttá leat sámi kultuvrra deatalaš ávnnaslaš vuođđun.

Lassánan buvttadeapmi

Maŋŋá máŋga jagi vuollegis buvttadeami lea sagahusealániid buvttadeapmi buohkanassii (ealihuvvon ja njuovvovuvvon) lassánan sakka maŋimus golmma jagis. Erenoamáš stuorra lassáneapmi lea Finnmárkkus. Lassánan buvttadeapmi ii leat mielddisbuktán vástevaččat lassánan njuovvama. Deatalaš sivvan dasa lea njuovvan- ja márkandilli bohccobierggu vuovdima oktavuodas.

Erenoamáš fuolastuhti lea dilli Oarje-Finmárkkus, gos boazodoallostivra 30.01.2002 mearridii su. 64 300 sturrosaš bajimus boazologu, dan sajes go boazolohku boazodoalliid iežaset boazodoalldiedáhusaid mielde lei su. 80 000 bohcco01.04.2003 muttus. 2003 čavčča logai Boazodoallohálldahus bohccuid almmolaččat. Lohkan čájehii badjel 110 000 bohcco. Vaikke vel leatge njuovvovuvvon bohccot maŋŋá almmolaš lohka, de lea boazolohku cuoŋománu 1. b. muttus badjel 40 000 bohcco eanet go mearriduvvon meari.

Sámediggi lea meannudan boazodoalu márkandilli áššis 37/03. Sámediggi ohcalii sihke oanehisáiggi ja guhkilmas doaibmabijuid vai buoridivččii márkandilli ja njuovvandilli. Sámediggi gávnnahe ahte lea álggahuvvon sierranas oanehisáiggi ja guhkilmas doaibmabijut bohccobierggu vuovdaleami ja vuovdima oktavuodas. Doaibmabijut eai leat leamaš doarvá sihkarastit ahte buot boazoeaiggádat leat beassan fuolahit njuovvanbohccuid njuovvanáigodagas 2003/2004. Márkandilli lea dagahan vuolit hattiid ja uhcit árratnjuovvondorjaga bozoeaiggádiidda. Muhtun bozoeaiggádiin lea ekonomalaš massin leamaš mearkkašahtti stuoris. Eai oppa smávva muddematge árratnjuovvandoarjaortnegis leat čadahuvvon nu mo Sámediggi árvalii dievasčoahkkinmearrádusastis. Iešguđet bozoeaiggát lea ferten gillát olles dienasmassima márkandilli ja njuovvanválttisvuođaid geažil.

Besten ja barggahus

Sámediggi lea máŋgga iešguđetlágan oktavuodáin árvalan ásahtit ovdaláiggepenšonerortnegiid sin várás, geat leat badjel 50 jagi boarrásat, vai sáhttá buoret heivehit doaluid resursavuđdosii, muhto maiddái vai eanet nuorat besset ovddidit boazodoalus. Ovdun ovdaláiggepenšonerortnegiiguin doaluid lotnuma ektui lea ahte ovdaláiggepenšoneremiin bissu gullevašvuohta boazodoallokultuvrii ja olmmoš lea ain resursan ealáhussii, seammás go penšoneren addá eará doaluide buoret ekonomalaš rámmaevttuid. Sámediggi ii ane lotnunortnega heivvolaš váikkuhangaskaoapmin muddet sin doallologu, geat leat badjel 50 jagi boarrásat.

Máŋgga siva geažil lea mánáid ja nuoraid lohku dál vuollin máŋgga orohagas, ee. go bearrašiin leat uhcit mánát ja go leat ollu ovttaskas boazodoallit, geain eai leat árbbolaččat. Sámediggi lea fuolastuvvan bestema geažil boazodollui áiggi vuollái. Boazodoallu dárbbasa nuorra ja gelbbolaš bargonávccaid. Muhtun orohagain lea dilli dál jo fuolastahtti.

Ulbmillaš doaibmabijuid haga sáhttá dilli muhtun orohagain šaddat nu ahte váilu kultuvrralaš jotkkolašvuohta ja gelbbolašvuohta. Okta doaibmabijuin livččii buovlamolsumiid láchit. Sámediggi árvala

Vuolláičála: _____/_____

ahte dakkár ortnegat dohkkehuvvojit nugo gaskaboddasaš nuoraiddoalut dahje guoktebuolvvadoalut. Doaibmabidju ii gáibit láhkariavadusa ja dan sáhtta čađahit dalán.

Dásseárvohástalusat

Árvalusaid vuodul earret eará Sámedikkis lea dán jagi šiehtadusas ovttamielalášvuohta das ahte ásahit sadjásašortnega áhpehisvuodá oktavuodas. Dát lea hui buorre doaibmabidju, mii láchá nissoniid dili boazodoalus. Dattetge ii leat dát doarvái dáid dásseárvohástalusaid ektui. Sámediggi ohcalii árrjaleabbo doaladumi dásseárvoáššiin 21.10.2003 beaváduvvon notáhtas eanadoallooministtari Lars Sponheimii.

Sámediggi lea duhtavaš go Boazodoallohálddahus lea ráhkadahtán raportta nissoniid birra boazodoalus. Dát raporta lea buorre vuodđodokumeantan viidáset barggus bisuhit nissoniid boazodoalus.

Sámediggi lea fuolastuvvan go boazodoalu váikkuhangaskaomiid geavaheapmi lea ráddjejuvvon daidda nissoniidda, geat dál leat boazodoalus ja geat juogadit doalu isidiin/elošteaddjiin. Beallelašdoarjaga beallideapmi diimmá boazodoallošiehtadusas, 50 000 ruvnos 25 000 ruvdnui, heajosmahtii vel eanet dáid nissoniid dili. Buvttadanvuoittu ásaheapmi (ovddeš buvttadandoarjaga sajis) ii sáhte buhttet dán. Ovdamearkka dihtii ferte vuodit dujiid 100 000 ru ovddas jus galgá buhttet beallelašdoarjaga massima.

Boazoealáhusa barggu definišuvdna lea mañimuš logijagiid eanet ja eanet gáržžiduvvon guoskat dušše bohccobiergobuvttadeapmái. Dát lea erenoamážit čuohcan boazodoallonissoniid sajádahkii ealáhusas go sis árbeviroláčat lea leamaš válodoavdasvástádus borramušbuvttadeamis, duodjeávdnasiid háhkamis ja giedáhallamis ja maiddáid duodjebuvttadeamis. Boazodoalu árvohákanprográmma lea doaibman 2002 rájes. Dan rájes lea boazodoallošiehtadusain jahkásaččat várrejuvvon ruđat dasa (2002: 7 milj. ru. – 2003: 7,7 milj. ru. ja 2004: 7,7 milj. ru.), muhto iige dattetge leat lassánahtán nissoniid oassálastima boazodoalus namahanveara. Sámediggi lea mángga oktavuodas čujuhan ahte árbeviroláš buvttadeapmái heivehuvvon hygienagáibádus ferte leat ovdehussan jus árvohákan galggaš lihkostuvvat. Dálá njuolggadusaid ferte nappo ložžet. Nissonat fertejit árvohákanprográmma bokte beassat oassálastit ealáhusas.

Stuorámus oassi dálá boazodoallonissoniin leat ollesáiggi- dahje oasseáiggibarggus olggobealde boazodoalu. Dábálaččat dárbbasit bearrašat dán bistevas dietnasa. Sámediggi oaivvilda ahte doarjjaortnegiid ferte láchit nu ahte dát nissonat besset áigodagaid oassálastit boazodoalus almmá uhcimus dietnasa haga.

Sámediggi ohcalii maiddáid diimmá boazodoallošiehtadusa meannudeami oktavuodas ulbmileabbo barggu boazoealáhusa dásseárvohástalusaid oktavuodas.

Sámedikki mielas lea stáhtas ovddasvástádus das ahte nissoniid sajádat boazodoalus lea hedjonan. Danne berrejit boazodoallošiehtadussii boahit ođđa ruđat, maiguin duste daid hástalusaid mat gullet boazodoallonissoniid oazžumii ruovttoluotta ealáhussii.

Boraspiret

Miessemánus dán jagi meannuda Stuorradiggi stuorradiggediedáhusa nr. 15 (2003 – 2004) Rovvilt i norsk natur (Boraspiriid birra Norggas). Nugo diehtit de lea Sámediggi buktán árvalusaid diedáhussii, searvan ráhkkananbargui guovddáš boraspirelávdegottis, ja dasto lea leamaš mielde gulaskuddančoahkkimis Romssas guovvamánus dán jagi. Gulaskuddannotáhta lea mielddusin dán áššis. Sámediggeráđđi lea maiddáid beassan deaivvadit biras- ja ealáhuskomitea jođiheaddjiin Bror Yngve Rahm cuoñománu 22. b. 2004 ja lea ságastallan boraspirediedáhusa birra. Dán

Vuolláičála: _____/_____

čoahkkimis bijai Sámediggeráđđi, lassin Sámedikki árvalusaide boraspriedieđáhusas ja gulaskuddannotáhtas, guovddážiin dan man deatalaš lea báikkálaš ja guovllulaš boraspirehálldašcapmi.

Sámediggi lea ovdal čujuhan ahte lea eahpegovttolaš go boazodoallit ieža fertejit gillát boraspiriid dagahan ekonomalaš vaháigiid geažil. Danne ferte boraspirevahátbuhtadusaid oktavuodas ásahit ortnegiid maiguin ollásit buhtadit daid ekonomalaš vaháigiid maid ii oazžo boazodoallošiehtadusa bokte.

Šiehtadusboađus jagiin 2004/2005

Boazodoallošiehtadusa rámma 2005:s lea 95 miljon ruvnno, dasto bohtet vel ruđat doaibmabijuide radioaktivitehta ja vearroeahpedusa árvvu ektui boazodoalus. Rámma ii leat rievdaduvvon dáláš šiehtadusa ektui. Unna rievdadus dán jagi šiehtadusas lea dat go šiehtadusat boahtteáiggis čuovvugohtet kaleanddarjagi, eai ge nugo dál 01.07. – 31.06. Dás eai leat váikkuhusat iešguđet ekonomalaš váikkuhangaskaomiide ja dat lea dušše stáhtabušehttii heiveheapmi mii čuovvu kaleanddarjagi.

Boazodoalu ovddidanfoanda

Boazodoalu ovddidanfoandda juolludusat leat 33,5 miljon ruvnno, dan ektui go dat dán jagi leat 36,5 miljon ruvnno. Boazodoalu ovddidanfoandda juolludusat juohkásit ná:

- 4,5 miljon ruvnno dutkamii ja oaivadussii 2003:s
- 2,0 miljon ruvnno Sámi ovddidanfondii doarjjan lotnolasealáhusaide maid oassin lea boazodoallu
- 1,0 miljon ruvnno vuostálasvuodaeastadeaddji doaibmabijuide 2003:s
- 7,7 miljon ruvnno boazodoalu árvobuvttadanprográmmii
- Gitta 10,0 miljon ruvnno doaluid lotnumii ja eará struktuvradoaibmabijuide orohagain gos lea dárbu heivehit doallologu ja boazologu
- 1,0 miljon ruvnno nissondoaibmabijuide
- 0,7 miljon ruvnno goluide doarjjavuogádaga nuppástuhttima geažil
- 2 miljon ruvnno boazodoalu fágareiveortnegii
- 3,0 miljon ruvnno márkandoaibmabijuide

Lassiprotokollat

Ráhkaduvvojedje golbma lassiprotokolla:

•

1. Goluide doaibmabijuid oktavuodas mat bohtet radioaktiivvalaš nuoskkideames
2. Orohatdoarjaga geahčadeapmi
3. Juolludusa earáláhkai geavaheapmi lotnut doaluide eanet njuovvankapasitehta Finnmárkkus čakčat 2004

Sámedikki mearkkašumit šiehtadusbohtosii

Dán šiehtadusjagi (2003/2004) boazodoallošiehtadus rievdaduvvojedje doarjjaortnegat hui ollu. Šiehtadusbealit ledje dalle ovttaoaivilis ahte rievdadit ollu daid ekonomalaš váikkuhangaskaomiid buvttasorjankeahtes doarjagis eanet buvttasorjavaš doarjjan. Dasa lassin biddjojuvvui sierra vearregeahpedus. Ekonomalaš váikkuhangaskaomiid nuppástuhttima beaktivuohta lea doaisttáži eahpesihkar, go nuppástuhttin váikkuha easka 2003 verrui (guođđináigemearri lea cuoŋománu 1. b. 2004) ja boazodoallošiehtadusdoarjaga ohcamiidda mat máksojuvvijit geassemánus 2004.

Vuolláičála: _____/_____

Sámediggi čujuhii dan ođđa buvttadanbálkáortnega diimmáš meannudeames ahte dat sáhtta fuonidit boazodoallošiehtadusa dienasjeviden beavttu ja unnudit dietnasa boazodoalliide álggahandásis ja boazodoalliide guovlluin gos leat stuorra boraspirevahádat. Nuppástuhttima váikkuhusaid evalueren lea mielde boazodoalu 2004 ollislašrehketdoalus. Sámediggi áigu vuordit 2004 ollislašrehketdoalu nu ahte konkreta rehketdoallogut sáhttet leat vuodđun ovttaskas boazodoalli nuppástuhttima beaktivuodá árvvoštallamis.

Sámediggi konstatere ahte Boazodoalu ovddidanfoandda ruđat leat geahppánan 36,5 miljon ruvnnus 33.5 miljon ruvdnu. Ruđain leat sullii 32 miljon ruvnno juogo čadnojuvvon mearriduvvon doaibmabijuide dahje čadnojuvvon dáláš ortnegiidda. Dát mearkkaša ahte 2005:s gártet leat hui unnán ruđat investeremiidda ja ovddidandoaibmabijuide boazodoalus.

Sámediggi váldá vuhtii dan ovddiduvvon 2004/2005 boazodoallošiehtadusa Sámedikki mearkkašumiiguin.

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi - 003/04

Áššeovddideaddji: Per Solli
Suoivvanáššeovddideaddji: Kjell Jøran Jåma

Ealáhus- ja kulturlávdegotti mearrádusevttohus áššái 27/04 - Boazodoallošiehtadus 2004-2005

Ealáhus- ja kulturlávdegotti evttohus; NSR:a ovttasbargojoavku Ann-Mari Thomassen, Jánoš Trosten, Jarle Jonassen, Kjell Jøran Jåma, Bargiidbellodaga sámediggejoavku Sverre Anderssen, Per Solli, Marie Therese Nordsletta Gaup, SVF Ove Johnsen, Johttisápmelaččaid listu/Olgešbellodat Per A. Bæhr:

Evttohus 1

Lasáhus 1. siidui: ođđa teakstaoassi: Álgu:

“Duogázin Sámedikki boazodoallošiehtadusmeannudeapmái lea boazodoalu válđošiehtadusa 4. §, mas čuožžu ahte Sámediggái galgá addojuvvot vejolašvuohta buktit cealkámuša boazodoallošiehtadallamiidda ovdal go Stuoradiggi meannuda boazodoallošiehtadusa. Sámedikki boazodoallošiehtadusmeannudeapmi lea ee. Oppalašrehketdoalu ja Resursarehketdoalu vuodul, vai Sámediggi galgá oppalaččat sáhttit oaiviliiddis ovddidit dain iešguđetge boazodoalloáššiin.”

Evttohus 2

Lasáhus 2. siidui, ovdal 4. teakstaoasi:

”Sisabahkken guohtoneatnamiidda lassána, ja áitá boazodoalu oppalaččat. Boazodoallu massá deataláš guohtoneatnamiid veahážiid mielde. Čielga ovdamearkan dása leat Hákkavári-báhčinguovllu viiddidanplánat ja Meavkki – Vilgesvári báhčinguovllu oktiilaktinplánat.

Dát eai einnos boazodollui buori boahtteáiggi.”

Evttohus 3

Vuolláičála: _____/_____

Ođđa 5. teakstaoassi 2. siidui; ”Besten ja barggahus”:

”Sámediggi lea mángga iešguđetlágán oktavuodain evttohan ásahtit ovdaláiggepenšuvdnaortnegiid olbmuid geat leat badjel 50 jagi, vai geahpedivččii buolvamolsuma boazodoalus. Ovdaláiggepenšuneremiin doalaha olmmoš gullevašvuoda boazodoallokultuvrii ja lea ain resursan boazodoalus, ja addá eanet nuoraide vejolašvuoda ovdánit iežaset boazodoaluiguin. Eaktodáhtolaš ortnet vuovdit doaluid lea buorre ortnet orohagain gos leat beare ollu doalut guohtunresursaid ektui.

Sámediggi gáibida ahte álggahuvvo doarjjaortnet maid Boazodoallošiehtadus ruhtada, nu ahte sáhtta bálkáhít veahki buozanvuoda geažil.”

Evttohus 4

3. siidu, 4. teakstaoasi maŋemus cealkaga sadjái čállojuvvo:

”Buvttadanbálkáortnega vuodđun dohkkehuvvo dušše go vuovdá birggu, liigebuktagiid ja sisaboahu dujiin mat leat ráhkaduvvon doalu iežas bohccuin. Dalle go duodjesisaboahu lea eambo go Vearroetáhta rájít mat mearridit goas ferte deavdit ealáhusdieđáhusa/lassidieđáhusa, de ii leat sisaboahu oassin buvttadandoarjaga vuodus.”

Evttohus 5

5. siidu,

lasáhus maŋemus cealkaga ovdalii:

”Boazodoalu Ovddidanfoanda ferte oazžut eambo ruđa infrastruktuurra huksemii njuovvama oktavuodas. Ferte maid biddjojuvvot ruhta buoridit buvttaovdideami mii jurddašuvvo bohccobiergogálvvuid vuovdaleapmái.”

Evttohus 6

Biddjojuvvo sierra kapihtal: divvagat – maŋjel boraspiret – kapihtala, 4. siiddus.

Divvagat

Sámediggi gáibida boazodollui vuoiggalaš divatortnegiid, earenoamážit dakkáriid mat gusket muohtaskohterii ja bensiidnii, main boazodoalus leat eará evttut eanadoalu ektui, ii ge gehččojuvvo ollesveardásaš ealáhusan.

- Kubihkkarádji muohtaskohteriin sihkkojuvvo.
- Boazodoallit galget oazžut lassiarvodivatgessosa muohtaskoteris juohke jagi.
- Divvagat bensiinnas mii geavahuvvo ealáhusas sihkkojuvvo.
- Muohtaskohtera registrerendivat ferte heivehuvvot eará ealáhusdoliid goluide

Ealáhus- ja kulturlávdegotti eanetlogu evttohus; NSR ovttasbargojoavku Ann-Mari Thomassen, Jánoš Trosten, Jarle Jonassen, Kjell Jøran Jåma, Johttisápmelaččaid listu/Olgešbellodat Per A. Bæhr:

Evttohus 7

Lasáhus 2. siidui ovdal 4. teakstaoasi:

Vuolláičála: _____/_____

”Ovdal go boazodoallostivra loahpalaččat mearrida bajimus boazologu, fertejit rámmaeavttut leat válbmasat. Dasa lassin fertejit boazodoalu siskkáldas rievttálaš dilálašvuodát čielggaduvvon. Ferte ášahuvvot rievttálaš gaskkusteaddji vai garvváši soaittáhas meannudeami dán gažaldagain. Čállindoaimma biddjojuvvo Sis-Finnmárkku diggegoddái.

Sámediggi ii mieđit ahte eai leat guohtumat, nu movt almmolašvuohta dájvá govvida.”

Lávdegotti unnitlogu evttohus; Johttisápmelaččaid listu/Olgešbellodat Per A. Bæhr:

Evttohus 8

Gollovuolideapmi ja njuolggodoarjja

Doarjjaeavttut doaluide ja boazoservviide:

600 bohcco bajimus boazolohkun šiehtadusas sihkkojuvvo.

Earenoamážit dál go lea nu ollu hupmu boazoealuid unnideamis ja eambo njuovvamis, lea dát mearrádus hehttehussan dasa.

Nubbi lea dat ahte boazodoallu lea bearašfitnodat ja dárbbáša eanet bohccuid doalus.

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi rávve Sámedikki guorrasit Sámediggeráđi mearrádusevttohusii, lávdegotti rievdadusaiguin.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 34 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 1, 2, 3, 4, 5 ja 6 jienastuvvuje oktanaga: ovttajienalaččat mearriduvvon
- evttohus 7 mearriduvvon 22 jienain
- evttohus 8 gáhčái 30 jienain
- Sámediggeráđi evttohus oktan lassievttohusaiguin mearriduvvon ovttajienalaččat

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorro- ja replihkcalistu

	Sáhavuorro	Replihkka
1	Per Solli, áššejođiheaddji	Ann-Mari Thomassen
		Per Solli
2	Randi A. Skum	
	Per A. Bæhr (čoahkkinortnegii)	
3	Per A. Bæhr	
4	Amund P. Anti	Per A. Bæhr

Vuolláičála: _____/_____

		Amund P. Anti
5	Jarle Jonassen	Per A. Bæhr
6	Per Solli, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Boazodoalu dilli ja boazodoallošiehtadus 2005

Boazodoalu dilli ja boazodoallošiehtadus 2005

Álgu:

Duogázin Sámedikki boazodoallošiehtadusmeannudeapmái lea boazodoalu válđošiehtadusa 4. §, mas čuožžu ahte Sámediggái galgá addojuvvot vejolašvuohta buktit cealkámuša boazodoallošiehtadallamiidda ovdal go Stuoradiggi meannuda boazodoallošiehtadusa. Sámedikki boazodoallošiehtadusmeannudeapmi lea ee. Oppalašrehketdoalu ja Resursarehketdoalu vuodul, vai Sámediggi galgá oppalaččat sáhttit oaviliiddis ovddidit dain iešguđetge boazodoalloássiin.

Ovdáneapmi boazodoalus

Dávjá boazodoalu dili oktavuodas leat ovttabealádit negatiivvalaččat biddjojuvvon guovddáži dat hástalusat mat čatnasit muhtun orohagaide gos leat menddo ollu bohccot guohtoneatnamiid ektui. Go boazodoallopoltihka birra lea sáhka mediain ja politihkalaš orgánain, de guovddáži leat biddjojuvvon dat seamma orohagat. Doaibmabijuid ja ekonomalaš váikkuhangaskaomiid oktavuodas leat dávjá hástalusat dán orohagain mat leat vuodđun váikkuhangaskaomiide ja doaibmabijuide. Ollislaččat čájeha resursarehketdoallu ja ollislašrehketdoallu ahte dilli boazodoalus lea muttolaš buorre resursavuodu ektui.

Buot orohagain eai leat váttisvuodát resursaheiveheames, muhto baicce leat ollu boraspireválttisvuodát ja gánnáhahttivuohta lea heittot. Ekonomalaš váikkuhangaskaomiid heiveheapmi daid hástalusaid ektui mat leat stuorra boraspiriiguin ja heajos gánnáhahttivuođa geažil, lea danne ollu deataleappot hábmet ekonomalaš váikkuhangaskaomiid dan moatti boazoorohaga ektui gos leat heivehanválttisvuodát. Guovddáš ekonomalaš váikkuhangaskaomiid geavaheami ferte danne bidjat kultuvrralaččat nana ceavzi boazodoalu ovdáneami ektui. Guovddáži ferte leat dássedettolaš rekrutteren, eanet nissonolbmot boazodoalus, alla barggolašvuohta ja buoret gánnáhahttivuohta ovttaskas boazodoallobearrašis, vai boazodoallu maiddá boahhteáiggis sáhtta leat sámi kultuvrra deatalaš ávnnaslaš vuodđun.

Lassánan buvttadeapmi

Maŋŋá máŋga jagi vuollegis buvttadeami lea sagahusealániid buvttadeapmi buohkanassii (ealihuvvon ja njuovvovuvvon) lassánan sakka maŋimus golmma jagis. Erenoamáš stuorra lassáneapmi lea Finnmárkkus. Lassánan buvttadeapmi ii leat mielddisbuktán vástevaččat lassánan njuovvama. Deatalaš sivvan dasa lea njuovvan- ja márkandilli bohccobierggu vuovdima oktavuodas.

Sisabahkken guohtoneatnamiidda lassána, ja áitá boazodoalu oppalaččat. Boazodoallu massá deatalaš guohtoneatnamiid veahážiid mielde. Čielga ovdamearkan dása leat Hákkavári-báhčinguovllu viiddidanplánat ja Meavkki – Vilgesvári báhčinguovllu oktiilaktinplánat.

Vuolláičála: _____/_____

Dát eai einnos boazodollui buori boahhteáiggi.

Erenoamáš fuolastuhtti lea dilli Oarje-Finnmárkkus, gos boazodoallostivra 30.01.2002 mearridii su. 64 300 sturrosaš bajimus boazologu, dan sajes go boazolohku boazodoalliid iežaset boazodoalldiedáhusaid mielde lei su. 80 000 bohcco01.04.2003 muttus. 2003 čavčča logai Boazodoallohálddahas bohccuid almmolaččat. Lohkan čájehii badjel 110 000 bohcco. Vaikke vel leatge njuovvovuvvon bohccot maŋŋá almmolaš lohkama, de lea boazolohku cuoŋománu 1. b. muttus badjel 40 000 bohcco eanet go mearriduvvon meari.

Ovdal go boazodoallostivra loahpalaččat mearrida bajimus boazologu, fertejit rámmaeavttut leat válbmasat. Dasa lassin fertejit boazodoalu siskkáldas rievttálaš dilálašvuodat čielggaduvvon. Ferte ášahuvvot rievttálaš gaskkusteaddji vai garvváši soaitáhas meannudeami dain gažaldagain. Čállindoaimma biddjojuvvo Sis-Finnmárkku diggegoddái.

Sámediggi ii miedit ahte eai leat guohtumat, nu movt almmolašvuolta dávjá govvida.

Sámediggi lea meannudan boazodoalu márkan- ja njuovvandili áššis 37/03. Sámediggi ohcalii sihke oanehisáiggi ja guhkilmas doaibmabijuid vai buoridivččii márkan- ja njuovvandili. Sámediggi gávnnaha ahte lea álggahuvvon sierranas oanehisáiggi ja guhkilmas doaibmabijut bohccobierggu vuovdaleami ja vuovdima oktavuodas. Doaibmabijut eai leat leamaš doarvái sihkkarastit ahte buot boazoeaiggádat leat beassan fuolahit njuovvanbohccuid njuovvanáigodagas 2003/2004. Márkandilli lea dagahan vuolit hattiid ja uhcit árratnjuovvandarjaga bozoeaiggádiidda. Muhtun bozoeaiggádiin lea ekonomalaš massin leamaš mearkkašahti stuoris. Eai oppa smávva muddematge árratnjuovvandoarjjaortnegis leat čadahuvvon nu mo Sámediggi árvalii dievasčoahkkinmearrádusastis. Iešguđet boazoeaiggát lea ferten gillát olles dienasmassima márkan- ja njuovvanválttisvuodaid geažil.

Besten ja bargahus

Sámediggi lea máŋgga iešguđetlágán oktavuodain evttohan ášahit ovdaláiggepenšuvdnaortnegiid olbmuide geat leat badjel 50 jagi, vai geahpedivččii buolvamolsuma boazodoalus. Ovdaláigge penšuneremiin doalaha olmmoš gullevašvuoda boazodoallokultuvrii ja lea ain resursan boazodoalus, ja addá eanet nuoraide vejolašvuoda ovdánit iežaset boazodoaluiguin. Eaktodáhtolaš ortnet vuovdit doaluid lea buorre ortnet orohagain gos leat beare ollu doalut guohtunresursaid ektui.

Sámediggi gáibida ahte álggahuvvo doarjjaortnet maid Boazodoallošiehtadus ruhtada, nu ahte sáhtta bálkáhít veahki buozanvuoda geažil.

Máŋgga siva geažil lea mánáid ja nuoraid lohku dál vuollin máŋgga orohagas, ee. go bearrašiin leat uhcit mánát ja go leat ollu ovttaskas boazodoallit, geain eai leat árbbolaččat. Sámediggi lea fuolastuvvan bestema geažil boazodollui áiggi vuollái. Boazodoallu dárbbasa nuorra ja gelbbolaš bargonávccaid. Muhtun orohagain lea dilli dál jo fuolastahtti.

Ulbmillaš doaibmabijuid haga sáhtta dilli muhtun orohagain šaddat nu ahte váilu kultuvrralaš jotkkolašvuolta ja gelbbolašvuolta. Okta doaibmabijuin livččii buolvamolsumiid láchit. Sámediggi árvala ahte dakkár ortnegat dohkkehuvojit nugo gaskaboddasaš nuoraiddoalut dahje guoktebuolvadoalut. Doaibmabidju ii gáibit láchkarievadusa ja dan sáhtta čadahit dalán.

Vuolláičála: _____/_____

Dásseárvohástalusat

Árvalusaid vuodul earret eará Sámedikkis lea dán jagi šiehtadusas ovttafielalašvuoha das ahte ásaht sadjásašortnega áhpehisvuoda oktavuodas. Dát lea hui buorre doaibmabidju, mii láchá nissoniid dili boazodoalus. Dattetge ii leat dát doarvái dáid dásseárvohástalusaid ektui. Sámediggi ohcalii árrjaleabbo doaladumi dásseárvoáššiin 21.10.2003 beaiváduvvon notáhtas eanadoalloministtari Lars Sponheimii.

Sámediggi lea duhtavaš go Boazodoallohálddahas lea ráhkadahtán raportta nissoniid birra boazodoalus. Dát raporta lea buorre vuodđodokumeantan viidáset barggus bisuhit nissoniid boazodoalus.

Sámediggi lea fuolastuvvan go boazodoalu váikkuhangaskaomiid geavaheapmi lea ráddjejuvvon daidda nissoniidda, geat dál leat boazodoalus ja geat juogadit doalu isidiin/elošteaddjiin. Beallelašdoarjaga beallideapmi diimmá boazodoallošiehtadusas, 50 000 ruvnos 25 000 ruvdnu, heajosmahtii vel eanet dáid nissoniid dili. Buvttadanvuoittu ásaheapmi (ovddeš buvttandoarjaga sajis) ii sáhte buhttet dán. Buvttadanbálkáortnega vuodđun dohkkehuvvo dušše go vuodá bierggu, liigebuktagiid ja sisaboahu dujiin mat leat ráhkaduvvon doalu iežas bohccuin. Dalle go duodjesisaboahu lea eambo go Vearroetáhta rájit mat mearridit goas ferte deavdit ealáhusdieđáhusa/lassidieđáhusa, de ii leat sisaboahu oassin buvttandoarjaga vuodus.

Boazoealáhusa barggu definišuvdna lea mañimuš logijagiid eanet ja eanet gáržžiduvvon guoskat dušše bohccobiergobuvttadeapmái. Dát lea erenoamážit čuohcan boazodoallonissoniid sajádahkii ealáhusas go sis árbeviroláčat lea leamaš válodoovdasvástádus borramušbuvttadeamis, duodjeávdnasiid háhkamis ja gieđahallamis ja maiddá duodjebuvttadeamis. Boazodoalu árvohákanprográmma lea doaibman 2002 rájes. Dan rájes lea boazodoallošiehtadusain jahkásaččat várrejuvvon ruđat dasa (2002: 7 milj. ru. – 2003: 7,7 milj. ru. ja 2004: 7,7 milj. ru.), muhto iige dattetge leat lassánahtán nissoniid oassálastima boazodoalus namahanveara. Sámediggi lea mángga oktavuodas čujuhan ahte árbeviroláš buvttadeapmái heivehuvvon hygienagáibáduš ferte leat ovdehussan jus árvohákan galggaš lihkostuvvat. Dálá njuolggadusaid ferte nappo ložžet. Nissonat fertejit árvohákanprográmma bokte beassat oassálastit ealáhusas.

Stuorámuš oassi dálá boazodoallonissoniin leat ollesáiggi- dahje oasseáiggibarggus olggobealde boazodoalu. Dábálaččat dárbbasit bearrašat dán bistevaš dietnasa. Sámediggi oavvilda ahte doarjjaortnegiid ferte láchit nu ahte dát nissonat besset áigodagaid oassálastit boazodoalus almmá uhcimus dietnasa haga.

Sámediggi ohcalii maiddá diimmá boazodoallošiehtadusa meannudeami oktavuodas ulbmileabbo barggu boazoealáhusa dásseárvohástalusaid oktavuodas.

Sámedikki mielas lea stáhtas ovddasvástádus das ahte nissoniid sajádat boazodoalus lea hedjonan. Danne berrejit boazodoallošiehtadussii boahit ođđa ruđat, maiguin duste daid hástalusaid mat gullet boazodoallonissoniid oazžumii ruovttoluotta ealáhussii.

Boraspiret

Miessemánus dán jagi meannuda Stuorradiggi stuorradiggedieđáhusa nr. 15 (2003 – 2004) Rovvilt i norsk natur (Boraspiriid birra Norggas). Nugo diehtit de lea Sámediggi buktán árvalusaid dieđáhussii, searvan ráhkkananbargui guovddáš boraspirelávdegottis,

Vuolláičála: _____/_____

ja dasto lea leamaš mielde gulaskuddančoahkkimis Romssas guovvamánus dán jagi. Gulaskuddannotáhta lea mielddusin dán áššis. Sámediggeráđđi lea maidái beassan deaivvadit biras- ja ealáhuskomitea jodiheaddjiin Bror Yngve Rahm cuoŋománu 22. b. 2004 ja lea ságastallan boraspirediedáhusa birra. Dán čoahkkimis bijai Sámediggeráđđi, lassin Sámedikki árvalusaide boraspirediedáhusas ja gulaskuddannotáhtas, guovddáži dan man deatalaš lea báikkálaš ja guovllulaš boraspirehálddašeapmi.

Sámediggi lea ovdal čujuhan ahte lea eahpegovttolaš go boazodoallit ieža fertejit gillát boraspiriid dagahan ekonomalaš vahágiid geažil. Danne ferte boraspirevahátbuhtadusaid oktavuodas ásahit ortnegiid maiguin ollásit buhtadit daid ekonomalaš vahágiid maid ii oazžo boazodoallošiehtadusa bokte.

Divvagat

Sámediggi gáibida boazodollui vuoiggalaš divortnegiid, earenoamážit dakkáriid mat gusket muhtaskohterii ja bensiidnii, main boazodoalus leat eará eavttut eanadoalu ektui, ii ge gehččojuvvo ollesveardásaš ealáhussan.

- Kubihkkaráđji muhtaskohteriin sihkkojuvvo.
- Boazodoallit galget oazžut lassiarvodivatgessosa muhtaskoteris juohke jagi.
- Divvagat bensiinnas mii geavahuvvo ealáhusas sihkkojuvvo.
- Muhtaskohtera registrerendivat ferte heivehuvvot eará ealáhusdolloid goluide

Šiehtadusboađus jagiin 2004/2005

Boazodoallošiehtadusa rámma 2005:s lea 95 miljon ruvnno, dasto bohtet vel ruđat doaibmabijuide radioaktiivitehta ja vearrogeahpedusa árvvu ektui boazodoalus. Rámma ii leat rievdaduvvon dáláš šiehtadusa ektui. Unna rievdadus dán jagi šiehtadusas lea dat go šiehtadusat boahtteáiggis čuovvugohtet kaleanddarjagi, eai ge nugo dál 01.07. – 31.06. Dás eai leat váikkuhusat iešguđet ekonomalaš váikkuhangaskaomiide ja dat lea dušše stáhtabušehttii heiveheapmi mii čuovvu kaleanddarjagi.

Boazodoalu ovddidanfoanda

Boazodoalu ovddidanfoandda juolludusat leat 33,5 miljon ruvnno, dan ektui go dat dán jagi leat 36,5 miljon ruvnno. Boazodoalu ovddidanfoandda juolludusat juohkásit ná:

- 4,5 miljon ruvnno dutkamii ja oaivadussii 2003:s
- 2,0 miljon ruvnno Sámi ovddidanfondii doarjjan lotnolasealáhusaide maid oassin lea boazodoallu
- 1,0 miljon ruvnno vuostálasvuodaeastadeaddji doaibmabijuide 2003:s
- 7,7 miljon ruvnno boazodoalu árvobuvttadanprográmmii
- Gitta 10,0 miljon ruvnno doaluid lotnumii ja eará struktuvradoaibmabijuide orohagain gos lea dárbu heivehit doallologu ja boazologu
- 1,0 miljon ruvnno nissondoaibmabijuide
- 0,7 miljon ruvnno goluide doarjjavuogádaga nuppástuhttima geažil
- 2 miljon ruvnno boazodoalu fágareiveortnegii
- 3,0 miljon ruvnno márkandoaibmabijuide

Lassiprotokollat

Ráhkaduvvojedje golbma lassiprotokolla:

Vuolláičála: _____/_____

-
- 4. Goluide doaibmabijuid oktavuodas mat bohtet radioaktiivvalaš nuoskkideames
- 5. Orohatdoarjaga geahčadeapmi
- 6. Juolludusa earáláhkai geavaheapmi lotnut doaluide eanet njuovvankapasitehta Finnmárrkus čakčat 2004

Sámedikki mearkkašumit šiehtadusbohtosii

Dán šiehtadusjagi (2003/2004) boazodoallošiehtadusas rievdaduvvojedje doarjjaortnegat hui ollu. Šiehtadusbealit ledje dalle ovttaoaivilis ahte rievdadit ollu daid ekonomalaš váikkuhangaskaomiid buvttasorjankeahtes doarjagis eanet buvttasorjavaš doarjjan. Dasa lassin biddjojuvvui sierra vearregeahpedus. Ekonomalaš váikkuhangaskaomiid nuppástuhttima beaktilvuohta lea doaisttáži eahpesihkar, go nuppástuhttin váikkuha easka 2003 verrui (guodđináigemearri lea cuoŋománu 1. b. 2004) ja boazodoallošiehtadusdoarjaga ohcamiidda mat máksojuvvojit geassemánu 2004.

Sámediggi čujuhii dan ođđa buvttadanbálkáortnega diimmáš meannudeames ahte dat sáhtta fuonidit boazodoallošiehtadusa dienasjevden beavttu ja unnudit dietnasa boazodoalliide álggahandásis ja boazodoalliide guovlluin gos leat stuorra boraspirevahágit. Nuppástuhttima váikkuhusaid evalueren lea mielde boazodoalu 2004 ollislašrehketdoalus. Sámediggi áigu vuordit 2004 ollislašrehketdoalu nu ahte konkrehta rehketoallogut sáhttet leat vuodđun ovttaskas boazodoalli nuppástuhttima beaktilvuođa árvvoštallamis.

Sámediggi konstatere ahte Boazodoalu ovddidanfoandda ruđat leat geahppánan 36,5 miljon ruvnus 33.5 miljon ruvdnui. Ruđain leat sullii 32 miljon ruvnno juogo čadnojuvvon mearriduvvon doaibmabijuide dahje čadnojuvvon dáláš ortnegiidda. Dát mearkkaša ahte 2005:s gártet leat hui unnán ruđat investeremiidda ja ovddidandoaibmabijuide boazodoalus.

Boazodoalu Ovddidanfoanda ferte oazžut eambo ruđa infrastruktuorra huksemii njuovvama oktavuodas. Ferte maid biddjojuvvot ruhta buoridit buvttaovdideami mii jurddašuvvo bohccobiergogálvvuid vuovdaleapmái.

Sámediggi váldá vuhtii dan ovddiduvvon 2004/2005 boazodoallošiehtadusa Sámedikki mearkkašumiiguin. Ášši meannudeapmi loahpahuvvui miessemánu 28.b. 2004 dii. 10.00.

Vuodđogiella: dárogiella

Ášši 28/04

Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusat

Arkiva

Arkiiváššnr.

SF-119

2004001640

Ášši meannudeapmi álggahuvvui miessemánu 28.b. 2004 dii. 12.20

II Áššebáhpirat

Áššejohtu:

Lávdegoddi, ráđđi, komitea, foanda	Beavi	Áššnr
Čoahkkinjođihangoddi	06.05.2004	
Sametingets plenum	24.05.2004	028/04
Sámedikki dievasčoahkkin	24.05.2004	028/04
Bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegoddi	25.05.2004	003/04
Kontroll- og konstitusjonskomiteen	25.05.2004	003/04

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámedikki čoahkkinjođihangotti árvalus lávdegoddái:

Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusat rievdaduvvojit nu ahte čuoggái 2.9.2 boahtá čuovvovaš odđa 2. cealkkaoassi:

Oassepenšonisttain lea vuoigatvuohta oazžut buhtadusa duodaškeattes bargodienasmassima ovddas proseantalogu mielde penšovnaoasi vuodul.

Vuolláičála: _____/_____

Bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegoddi 003/04

Áššeovddideaddji: Jørn Are Gaski

Lávdegottis eai leat eavttuhusat eaige mearkkašumit áššái ja lávdegoddi neavvu Sámedikki dohkkehit čoahkkinjođihangotti eavttuhusa.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 28 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttuhus čoahkkinjođihangottis ovttajieanalaččat mearriduvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorro- ja replihkkalistu

	Sáhavuorro	Replihkka
1	Ole Henrik Magga, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusat rievdaduvvojit nu ahte čuoggái 2.9.2 boahtá čuovvovaš ođđa 2. cealkkaoassi:

Oassepenšonisttain lea vuoigatvuohta oažžut buhtadusa duodaškeattes bargodienasmassima ovddas proseantalogu mielde penšovnaoasi vuodul.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui miessemánu 28.b. dii 12.25.

Vuolláičála: _____/_____

Vuodđogiella: Dárogiella

Ášši 29/04**Sámedikkiid oktasaščoahkkin**

Arkiva

Arkiiváššénr.

SF-911

2004000103

Ášši meannudeapmi álggahuvvui miessemánu 27.b. 2004 dii. 19.50

I Dokumeantalistu:

Nr		Beavi	Geas/Geasa	Tihttal
1	U	24.05.04	Sámedikki čoahkkinjođihangoddi v/ Josef Vedhugnes	Sámedikkiid oktasaščoahkkin
2	S			Ášši SPR-S 007/04 Sámedikkiid oktasaščoahkkin
3	S			Ášši SPR 15/03 Sámi parlamentalaš ráđi bárgoplána 2004 -2005

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámedikki čoahkkinjođihangoddi ovddida čuovvovaš árvalusa Sámedikki dievasčoahkkinmii

Sámedikki dievasčoahkkin 2005 guovvamánus dollojuvvo guovvamánu 21. – 24. b. 2005 Johkamohkis, Ruotas.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 37 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Sámedikki čoahkkinjođihangotti evttohus ovttajeanalaččat mearriduvvon

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Vuolláičála: _____ / _____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjis leat oktiibuot 210 siiddu

V Sáhavuorro- ja replihkkalistu

	Sáhavuorro	Replihkka
1	Josef Vedhugnes, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Sámedikki dievasčoahkkin 2005 guovvamánus dollojuvvo guovvamánu 21. – 24. b. 2005 Johkamohkis, Ruotas.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui miessemánu 27.b. 2004 dii 19.55.

Vuodđogiella: *

Ášši 30/04

Sámeálbmotfoanda

Arkiva	Arkiiváššennr.
SF-169	2004000013

Ášši meannudeapmi álggahuvvui miessemánu 28.b. 2004 dii.
10.20

I Dokumeantalistu:

Nr	Beavi	Geas/Geasa	Tihttal
1		Sámediggi	Ášši 23/02 mearrádus

II Evttohusat ja mearkkašumit

Ráđi evttohus:

Sámediggi lea álohii dorjon ja ain doarju nuppi máilmmesoadi maŋŋá oahpu massán olbmuid gáibádusa oážžut buhtadusa dan ovddas go eai ožžon oahpu. Stuorradiggi lea bidjan 75 miljon ruvno sámeálbmotfondii oktasaš buhtadussan daid vahágiid ja dan eahperievtti ovddas maid dáruiduhttinpolitihkka lea dagahan sámi álbmogii (geahča Árvalusa S. nr. 220 (1999-2000) Árvalus Finanslávdegottis earáláhkai vuoruhemiid ja lassijuolludusaid birra 2000 stáhtabušehtas). Dalle go Stuorradiggi meannudii šállo- buhtadusohcamiid, hilgojuvvojedje ohcamat čujuhettiin sámeálbmotfoandda ásaheapmái (geahča Árvalusa S. nr. 74 (2001-2002) Justislávdegotti árvalus stáhtakássa šállobuhtadusaid birra). Sámediggi celkkii 2002:s ahte Stuorradikkis lei boastut sehkket oktii dán guokte ášši. Ášši oahpu mássima ektui soadi geažil guoská daid vahágiidda maid soahti lea dagahan sámuide, iige das leat sáhka dáruiduhttima birra. Danne bivddii ge Sámediggi Ráđdehusa odđasis meannudit daid áššiid (geahča ášši 23/02 mearrádusa, 30.05.02).

Mii guoská sámeálbmotfondii, de čujuha Sámediggi ahte:

1. Foanda ii leat juolluduvvon Sámediggái, muhto ahte foandda ruđaid jahkásaš reanttut fievrri- duvvojit diggái ja mat geavahuvvojit Ráđdehusa mearridan njuolggadusaid mielde.
2. Sámediggi ii leat dán ráđjai geavahan maidege dán reanttuin, dan geažil go Sámediggi bijai eavttuid foandda vuostáiváldimii. Okta eavttuin lei ahte ”Ráđdehus álggaha barggu čoavdit sin ášši geat maŋŋá nuppi máilmmesoadi eai ožžon oahpu” (geahča ášši 23/02 čuoggá III nr. 3). Dán ráđjai ii leat dát eaktu ollašuhthtojuvvon.

Vuolláičála: _____ / _____

Sámediggi ii sáhte iige oppa dáhto ge váldit badjelas ovddasvástádusa stáhta dáruiduhttinpolitihkas iige dan dagahan vahágiin dahje das maid soahti lea dagahan ovttaskas sápmelaččaide. Stáhtas lea ain das ovddasvástádus. Sámediggi ii leat dáhtton ahte sámeálbmotfoanda galgá ásahuvvot. Maiddái dás lea Ráđđehusas ja Stuorradikkis ovddasvástádus. Dán geažil áigu Sámediggi dárkilastit ahte mii eat hálit vuostái-váldit sámeálbmotfoandda, jos nuppi máilmmesoadi maŋŋá oahpu massán ášši ii čovdojuvvo hui fargga.

Sámediggi lea mánga jagi bivdán Ráđđehusa ja Stuorradikki čoavdit oahppováillagiid ášši. Šaddagohtá hoahppu čoavdit sin ášši. Sámediggi evttoha dán oktavuodas ahte Ráđđehus geavaha foandda ruđaid ja reanttuid mat leat biddjojuvvon sámeálbmotfondii oahppováillagiidda

2. eavttuhus Per A. Bæhr:

Maŋimus čaalka, sátni ”geavaha” rievdadit ”juolludit”

3. eavttuhus Isak Mathis O. Hætta:

Sámediggi julggašta ahte dát foanda gullá sidjiide geat masse skuvlavázzima soadi áigge ja gáibida ahte Stuorradiggi rievdata foandda njuolggdusaid ja máksá rievttalaš buhtadusa sidjiide geat masse skuvlavázzima soadi áigge.

Sámediggi ii leat goassige bidjan gáibádusa Stuorradiggái sámeálbmotfoandda birra, muhto diehtá ahte min boarrásat geat masse skuvlavázzima soadi áigge dat leat bargan dan ala ahte Stuorradiggi juolludii ruđaid. Danne oaivvilda Sámediggi ahte sii guđet masse skuvlavázzima soadi áigge, dat rievttalaččat eaiggáduššet ruđaid.

Sámediggi áigu farggamusat bivdit čoahkkima masa servet Sámedikki presideanta, Stáhtaministtar ja sii geat masse skuvlavázzima. Sámediggi gáibida ahte Ráđđehus geavaha ruđaid ja reanttuid mat leat várrejuvvon sámeálbmotfoanddas juolluduvvojit sidjiide geat masse skuvlavázzima soadi áigge.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 34 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 3 gahčai 33 jienain
- Evttohus 2 gahčai 30 jienain
- Sámediggeráđi evttohus mearriduvvui 32 jienain.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Vuolláičála: _____ / _____

V Sáhavuorro- ja replihkkalistu

	Sáhavuorro	Replihkka
1	Egil Olli (čoahkkinnortnegii)	
2	Sven-Roald Nystø (áššejođiheadđji)	
3	Per A. Bæhr	
4	Isak Mathis O. Hætta	Ole Henrik Magga Janoš Trosten Isak Mathis O. Hætta
5	Johan Mikkel Sara	Isak Mathis O. Hætta Per A. Bæhr Johan Mikkel Sara
6	Egil Olli	Johan Mikkel Sara Isak Mathis O. Hætta Egil Olli
	Isak Mathis O. Hætta (čoahkkinnortnegii)	
	Berit Ranveig Nilssen (čoahkkinnortnegii)	
7	Berit Ranveig Nilssen	
8	Geir Tommy Pedersen	
9	Sven-Roald Nystø (áššejođiheadđji)	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi lea álohii dorjon ja ain doarju nuppi máilmmesoadi maŋŋá oahpu massán olbmuid gáibádusa oážžut buhtadusa dan ovddas go eai ožžon oahpu. Stuorradiggi lea bidjan 75 miljon ruvno sámeálbmot-fondii oktasaš buhtadussan daid vahágiid ja dan eahperievtti ovddas maid dáruiduhttinpolitihkka lea dagahan sámi álbmogii (geahča Árvalusa S. nr. 220 (1999-2000) Árvalus Finanslávdegottis earáláhkai vuoruhemiid ja lassijuolludusaid birra 2000 stáhtabušehtas). Dalle go Stuorradiggi meannudii šállo-buhtadusohcamiid, hilgojuvvojedje ohcamat čujuhettiin sámeálbmotfoandda ásaheapmái (geahča Árvalusa S. nr. 74 (2001-2002) Justislávdegotti árvalus stáhtakássa šállobuhtadusaid birra). Sámediggi celkkii 2002:s ahte Stuorradikkis lei boastut sehkket oktii dán guokte ášši. Ášši oahpu mássima ektui soadi geažil guoská daid vahágiidda maid soahti lea dagahan sámiide, iige das leat sáhka dáruiduhttima birra. Danne bivddii ge Sámediggi Ráđdehusa odđasis meannudit daid áššiid (geahča ášši 23/02 mearrádusa, 30.05.02).

Mii guoská sámeálbmotfondii, de čujuha Sámediggi ahte:

- a. Foanda ii leat juolluduvvon Sámediggái, muhto ahte foandda ruđaid jahkásaš reanttut fievrriduvvojit diggái ja mat geavahuvvojit Ráđdehusa mearridan njuolggadusaid mielde.
2. Sámediggi ii leat dán rádjai geavahan maidege dán reanttui, dan geažil go Sámediggi bijai eavttuid foandda vuostáiváldimii. Okta eavttuin lei ahte ”Ráđdehus álggaha barggu čoavdit sin ášši geat maŋŋá nuppi máilmmesoadi eai ožžon oahpu” (geahča ášši 23/02 čuoggá III nr. 3). Dán rádjai ii leat dát eaktu ollašuhthuvvon.

Vuolláičála: _____ / _____

Sámediggi ii sáhte iige oppa dáhto ge váldit badjelasas ovddasvástádusa stáhta dáruiduhttinpolitihkas iige dan dagahan vahágiin dahje das maid soahti lea dagahan ovttaskas sápmelaččaide. Stáhtas lea ain das ovddasvástádus. Sámediggi ii leat dáhtton ahte sámeálbmotfoanda galgá ásahuvvot. Maiddái dás lea Ráđđehusas ja Stuorradikkis ovddasvástádus. Dán geažil áigu Sámediggi dárkilastit ahte mii eat hálit vuostáiváldit sámeálbmotfoandda, jos nuppi máilmmesoadi maŋŋá oahpu massán ášši ii čovdojuvvo hui fargga.

Sámediggi lea mánga jagi bivdán Ráđđehusa ja Stuorradikki čoavdit oahppováillagiid ášši. Šaddagohtá hoahppu čoavdit sin ášši. Sámediggi evttoha dán oktavuodas ahte Ráđđehus geavaha foandda ruđaid ja reantuid mat leat biddjojuvvon sámeálbmotfondii oahppováillagiidda.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui miessemánu 28.b. 2004 dii. 11.25.

Vuolláičála: _____/_____

Čoahkkingirji čállit: Inga Margrethe Eira Bjørn / Trine Guttorm Anti Čoahkkingirjjs leat oktiibuot 210 siiddu